

Προεδρείο: Δ. Λιβέρης - Γ. Παπαθανασίου

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Χθές το πρωί και χθές το απόγευμα, έγιναν οι δύο συνεδριάσεις, με πάρα πολύ μεγάλο ενδιαφέρον και προσέλευση κόσμου και με πάρα πολύ ενδιαφέρουσες εισηγήσεις. Μας άφησε όλους όσο πιστεύω μιὰ πάρα - πάρα πολύ καλή εντύπωση και μιὰ καλή γεύση της διαδικασίας, της δυνατότητας, που έχουνε αυτές οι συγκεντρώσεις να προσφέρουνε θετικά πιστεύω και να συμβάλουνε με τον διάλογο και την αντιπαράθεση, τη γόνιμη αντιπαράθεση έστω και ζωηρή εν τέλει, στην επεξεργασία της παραπέρα προώθησης των θεμάτων που πραγματεύονται.

Πιστεύω ότι και η σημερινή συνεδρίαση θα είναι εξίσου γόνιμη και αρχίζουμε με πρώτο ομιλητή τον κύριο Ευάγγελο Καραβαγγέλη, ο οποίος είναι καθηγητής του ΤΕΙ και εκπρόσωπος του Συλλόγου Ελλήνων Ορειβατών Κατερίνης, ο οποίος θα μας αναπτύξει το θέμα: Η τουριστική ανάπτυξη μοχλός αναβάθμισης του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος. Ο κύριος Καραβαγγέλης έχει το λόγο.

Ε. Π. ΚΑΡΑΒΑΓΓΕΛΗΣ:

ΕΝΟΤΗΤΑ Ι.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΕΛΛΗΝΩΝ ΟΡΕΙΒΑΤΩΝ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Φέτος, ο Σύλλογος Ελλήνων Ορειβατών Κατερίνης συμπληρώνει 30 χρόνια από την ίδρυσή του και έχει στη δύναμή του 300 περίπου μέλη με αξιόλογες δραστηριότητες στο ενεργητικό τους.

Αποκορύφωμα αυτών είναι η λειτουργία του ορειβατικού καταφυγίου χωρητικότητας 120 κλινών, στα Πιέρια και συγκεκριμένα στην τοποθεσία "Σαρακατσάνα" σε υψόμετρο 1.680 μ.

Ακόμη, η λειτουργία του Εντευκτηρίου που εγκαινιάσθηκε πρόσφατα αποτελεί πόλο έλξης των νέων που έχουν κοινό στόχο τη διάδοση της ορειβατικής ιδέας και τη δημιουργία πυρήνα συσπείρωσης όλων όσων ενδιαφέρονται να γνωρίσουν από κοντά τις χαρές της ορειβατικής ζωής.

Επίσης η συμμετοχή στις τουριστικές δραστηριότητες, δίνει μια οντότητα στον Σ.Ε.Ο. Κατερίνης αφού η ορειβασία με τον Τουρισμό είναι αλληλένδετη και έτσι στην ευαίσθητη περιοχή της Πιερίας υπάρχει ένας ακόμη φορέας που μοναδικό του κίνητρο είναι η ανάπτυξη των όμορφων περιοχών που την περιβάλλουν, προστατεύοντας πάντα τη φύση του Νομού γενικότερα. Αυτή η άμεση σχέση της λειτουργίας και δραστηριότητας του Σ.Ε.Ο. Κατερίνης με την Τουριστική εξέλιξη της περιοχής του αναγνωρίσθηκε και από τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμό ο οποίος με ειδική απόφαση των αρμοδίων οργάνων του απέδωσε στον Σ.Ε.Ο. Κατερίνης τη νομική υπόσταση Τουριστικού Φορέα.

Από τη δική του πλευρά, ο Σ.Ε.Ο. Κατερίνης στην πρωτοπορεία των Τουριστικών Μη Κερδοσκοπικών Φορέων της χώρας μας ως προς τον τρόπο της Τουριστικής του Λειτουργίας και Παρέμβασης έχει ήδη θεσπίσει στο εσωτερικό του οργανωτικού του σχήματος τη δημιουργία και λειτουργία Επιστημονικής Τουριστικής Ορειβατικής Επιτροπής - Ε.Τ.Ο.Ε./Σ.Ε.Ο. Κατερίνης που απαρτίζεται από τον εκάστοτε Πρόεδρό του και από επίλεκτα Μέλη του από τον χώρο της μαχόμενης Τουριστικής Δημοσιογραφίας και από τον χώρο της Πανεπιστημιακής Επιστημονική Τουριστικής Σκέψης. Η Επιτροπή αυτή σκοπό ύπαρξης έχει την παρέμβασή της σε κάθε δυνατότητα έκφρασης των θέσεων της που της προσφέρεται και αυτό πραγματοποιεί σήμερα με την Εισήγηση που ακολουθεί στο Συνέδριό σας.

**ΕΝΟΤΗΤΑ II. ΘΕΜΑ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ - ΠΡΟΤΑΣΗΣ του Σ.Ε.Ο. Κατερίνης:
Η Τουριστική Ανάπτυξη Μοχλός Αναβάθμισης του
Φυσικού και Πολιτιστικού Περιβάλλοντος.**

- A: Ποιον ωφελεί η σημερινή Ανάπτυξη του Μαζικού Τουρισμού.
B: Η Σύγχρονη Αντίληψη για την Τουριστική Ανάπτυξη - Η Επίσημη Αποψη της Ε.Ο.Κ.
Γ: Πρόταση για τη διαμόρφωση ενός Πλαισίου Τουριστικής Δράσης του Σ.Ε.Ο. Κατερίνης - Συμπληρωματικές Προτάσεις.
Ηπιες Μορφές Ορεινού Τουρισμού.

A: Ποιόν ωφελεί η σημερινή Ανάπτυξη του Μαζικού Τουρισμού.
(Πηγή: Mr Gareth Trewartha)

Κατά γενική παραδοχή, οι γενικές επιπτώσεις του μαζικού τουρισμού εντοπίζονται κυρίως:

- στο μειονέκτημα του μεγάλου αριθμού επισκεπτών που μετακινεί σε κάθε καταναλωτική του πρόταση με όλες τις αρνητικές του επιδράσεις, και
- στο τουριστικό σενάριο, το οποίο επαναλαμβάνεται συνεχώς μέσα στο χώρο και στο χρόνο με περιορισμένες δυνατότητες ανανέωσής του ανά τουριστική επιχείρηση, με αποτέλεσμα να οδηγεί πολύ πιο γρήγορα στο όριο κορεσμού της κατανάλωσής του.
- Τα παραδείγματα αυτών των γενικών επιπτώσεων του μαζικού τουρισμού αφθονούν.

Από την πλευρά τους οι οικονομικές επιπτώσεις του μαζικού τουρισμού οδηγούν στις διαπιστώσεις ότι:

- αρχικά και φαινομενικά υπάρχουν οικονομικά οφέλη από την ανάπτυξή του, αλλά τις περισσότερες φορές οι επενδύσεις γίνονται από το εξωτερικό (π.χ. από διεθνείς αλυσίδες ξενοδοχείων) και γι' αυτό το λόγο μάλλον δεν ωφελούν, γιατί τα κέρδη διαρρέουν στο εξωτερικό, προς την πηγή προέλευσής τους
- η στήριξη του τοπικού εργατικού δυναμικού είναι αμφίβολη σε πολλές περιπτώσεις, γιατί πραγματοποιείται αναπόφευκτα εισαγωγή πεπειραμένου και εξειδικευμένου προσωπικού για την εξασφάλιση της επιτυχούς ανάπτυξης του μαζικού τουρισμού
- η προσφερόμενη εργασία είναι τις περισσότερες φορές εποχιακή, με αποτέλεσμα οι τουριστικές εγκαταστάσεις στο μαζικό τουρισμό να λειτουργούν μόνο 5 - 6 μήνες το χρόνο και να προκαλείται σπατάλη επενδύσεων και έλλειψη προγραμματισμένης και σωστής αξιοποίησης μιας περιοχής. Τέλος,
- η δημιουργία μεγάλων και απρόσωπων τουριστικών συγκροτημάτων για την ικανοποίηση των αναγκών του μαζικού τουρισμού οδηγούν σε απρόσωπες σχέσεις μεταξύ αυτών που προσφέρουν τις τουριστικές υπηρεσίες και αυτών που τις καταναλώνουν με αποτέλεσμα να οδηγείται η όλη τουριστική διαδικασία σε υποβάθμιση του ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα της.

Με τη σειρά τους οι επιπτώσεις του μαζικού τουρισμού στα έθιμα, στις συνήθειες και στην πολιτιστική κληρονομιά του τόπου υποδοχής του οδηγούν στις διαπιστώσεις ότι:

- μπορεί να υπάρχει το επιζητούμενο ιδανικό, ότι δηλαδή ο τουρισμός φέρνει σε επαφή διαφορετικούς λαούς, για αλληλοκατανόηση,

συμφιλίωση κ.λπ. όμως αυτός ο ίδιος δημιουργεί παρεξηγήσεις και προκαταλήψεις

- η ανοχή προς τους ξένους επισκέπτες θεωρείται σαν μια θυσία για το γρήγορο κέρδος
- η υποβάθμιση της πολιτιστικής ταυτότητας ενός τόπου υποδοχής και η εισαγωγή σ' αυτή ξένων συνηθειών θεωρούνται σαν το αναπόφευκτο τίμημα για την ανάπτυξη του μαζικού τουρισμού
- η πώληση παραδοσιακών αντικειμένων, έργων τέχνης κ.λπ. θεωρείται σαν ένα βασικό συστατικό στοιχείο στην εμπορική ανταλλακτική διαδικασία του μαζικού τουρισμού, τέλος
- η δημιουργία λανθασμένων εντυπώσεων π.χ. ότι οι ξένοι επισκέπτες είναι πλουσιότεροι, άρα είναι και πιο πολιτισμένοι και κατ' επέκταση ότι ο τοπικός πληθυσμός νοιώθει ότι είναι άνθρωποι δεύτερης διαλογής αποτελεί την αναπόφευκτη συνέπεια της υποβάθμισης της πολιτιστικής ταυτότητας ενός τόπου υποδοχής του μαζικού τουρισμού.

Στη συνέχεια, οι επιπτώσεις του μαζικού τουρισμού στο περιβάλλον μπορούν να εντοπιστούν κατά κύριο λόγο:

- στη ρύπανση, όπως και στις άλλες βιομηχανίες. Τέτοιες ρυπαντικές συνέπειες του μαζικού τουρισμού αποτελούν πλέον πραγματικότητα στη Μεσόγειο, ενώ σε άλλες περιοχές υποδοχής του καταλήγουν σε καταστροφή του εδάφους, των υγροτόπων, των οικοσυστημάτων κ.λπ.
- στην έλλειψη νερού, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών οπότε η ζήτησή του από τους καταναλωτές του μαζικού τουρισμού γίνεται πολύ μεγάλη και αντιστοιχεί περίπου στα 400 λίτρα ανά επισκέπτη την ημέρα, σε αντίθεση με τον τοπικό πληθυσμό που καταναλώνει 70 λίτρα κατά άτομο την ημέρα.

Ιδιαίτερα, οι επιπτώσεις από μαζικές τουριστικές δραστηριότητες στα βουνά, κυρίως από την πρακτική του σκι, μπορούν όπως στην περίπτωση των Αλπεων να εντοπιστούν:

- στην ατμοσφαιρική ρύπανση στα χιονοδρομικά κέντρα, όπου αναπτύσσονται αυτές και
- στην καταστροφή της δασοκάλυψης των πλαγιών από τις καταστροφές από τις εγκαταστάσεις τους και του σκιερ με τις συνέπειές τους, όπως είναι οι πλημμύρες, οι χιονοστιβάδες κ.λπ.

Σαν γενικό συμπέρασμα από την επισκόπηση όλων των παραπάνω επιπτώσεων του μαζικού τουρισμού μπορούμε αβίαστα να πούμε ότι καθώς θα συνεχίζεται αυτός ο ρυθμός ανάπτυξης του θα γίνεται όλο και πιο δύσκολη κα ασύμφορη η προστασία, ακόμη και η διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος με συνεχή επιβάρυνση της κατάστασης και το θέμα δεν θα είναι αν θα έχουμε τη δυνατότητα να ταξιδεύουμε σε ένα κόσμο όπου οι αποστάσεις θα μικραίνουν όλο και περισσότερο, αλλά αν θα αξίζει τον κόπο να ταξιδεύουμε ...

Η εναλλακτική απάντηση στα παρακάτω αρνητικά στοιχεία της ανάπτυξης του μαζικού τουρισμού βρίσκεται κατά τη γνώμη μας στη Σύγχρονη Αντίληψη για την Τουριστική Ανάπτυξη που αναπτύσσεται στη συνέχεια.

B: Η Σύγχρονη Αντίληψη για την Τουριστική Ανάπτυξη - Η Επίσημη άποψη της Ε.Ο.Κ.

Η Ε.Ο.Κ. δια μέσου της Επιτροπής της ορίζει στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων υπ. αριθμ. 19 της 25ης Ιανουαρίου 1992, ότι "είναι

διατεθειμένη να υποστηρίζει καινοτόμα σχέδια, τα οποία θα συμβάλλουν στην εξεύρεση τρόπων για την επιλεκτική τουριστική ανάπτυξη η οποία θα εναρμονίζεται με το περιβάλλον".

Και προσθέτει: Η Επιτροπή καλεί τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν προτάσεις για διεθνικά σχέδια πρακτικού χαρακτήρα για την προώθηση ενός "ανεπαχθούς" τουρισμού, ο οποίος θα σέβεται και θα προστατεύει το περιβάλλον, δηλαδή τουριστική ανάπτυξη που θα σχεδιάζεται κατά τρόπο που να επιτρέπει την ανανέωση ή την αναδημιουργία, αποφεύγοντας συγχρόνως την υπερβολική εκμετάλλευση των μη ανανεώσιμων πόρων από τους οποίους εξαρτάται η βιωσιμότητα της τουριστικής βιομηχανίας".

Η πρόταση που ακολουθεί εντάσσεται στα πλαίσια της Σύγχρονης Αντίληψης για την Τουριστική Ανάπτυξη καθώς και στα πλαίσια της Επίσημης Αποψης της Ε.Ο.Κ. για αυτή.

Γ: Πρόταση για την διαμόρφωση ενός Πλαισίου Τουριστικής Δράσης για τον Σ.Ε.Ο. Κατερίνης.

ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΜΟΧΛΟΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (Σύγχρονη Αντίληψη)

Διάγνωση και Ανάδειξη των ποιοτικών Στοιχείων του Πολιτισμικού και Οικολογικού Περιβάλλοντος καθώς και της Ποιότητας Ζωής σε μια Διευρωπαϊκή Αγροτουριστική και Ορεινού Τουρισμού Συνεργασία.

ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ:

- 1) Απογραφή - Σχεδιασμός "των τουριστικών πόρων ποιότητας ζωής" και των "τουριστικών, πολιτιστικών και Περιβαλλοντικών πόρων" των κατοίκων των συνεργαζομένων ευρωπαϊκών αγροτικών και ορεινών περιοχών.
- 2) Πρόγραμμα Μελέτης "για τη διατύπωση και την αξιολόγηση των επιπτώσεων των υπαρχουσών κοινοτικών και εθνικών πολιτικών υπέρ του τουρισμού" πάνω στους πόρους ποιότητας ζωής, στους πολιτιστικούς και περιβαλλοντικούς πόρους των κατοίκων των συνεργαζομένων ευρωπαϊκών αγροτικών και ορεινών περιοχών.
- 3) Πρόγραμμα Μελέτης "για τη διατύπωση και την εκ των προτέρων αξιολόγηση των επιπτώσεων νέων μορφών αγροτουρισμού και μορφών ορεινού τουρισμού" καταμερισμάτων ισόρροπα γεωγραφικά και χρονικά πάνω στους πόρους ποιότητας ζωής, στους πολιτιστικούς και περιβαλλοντικούς πόρους των κατοίκων των συνεργαζομένων ευρωπαϊκών και ορεινών περιοχών - Διατύπωση και έναρξη χρήσης "νέων ποιοτικών στατιστικών τουριστικών μεγεθών".
- 4) Πρόγραμμα Μελέτης "για την εφαρμογή σε τοπικό, περιφερειακό και ευρωπαϊκό επίπεδο προτύπων ενεργειών εκπαίδευσης, επαγγελματικής επιμόρφωσης και ενημέρωσης - πληροφόρησης" που καλύπτει το τρίπτυχο:
  - κάτοικοι, κατά προτίμηση άνεργοι, των συνεργαζομένων ευρωπαϊκών αγροτικών και ορεινών περιοχών οι οποίοι θα παράγουν τις "νέες ισόρροπες μορφές ορεινών αγροτουριστικών προϊόντων" σε αγροτουριστικές και ορεινές μονάδες μικρομεσαίου μεγέθους.
  - Φορείς αγροτουριστικής και ορεινής λειτουργίας και παρέμβασης στη διαμόρφωση αυτών των αγροτουριστικών και ορεινών προϊόντων και φορείς διακίνησης και διανομής τους.
  - επισκέπτες - τουρίστες οι οποίοι θα "καταναλώνουν" αυτά τα αγροτουριστικά και ορεινά προϊόντα. Γι' αυτό ιδιαίτερα το σκέλος

του "εκπαιδευτικού ερευνητικού τρίπτυχου" θα γίνει προσπάθεια διατύπωσης "κοινών αποτελεσματικών ήπιων τεχνικών διαχείρισης, μεταφοράς και υποδοχής για επισκέπτες - τουρίστες", προσπάθεια υλοποίησης μιας σειράς "ειδικών ενημερωτικών τους σεμιναρίων" και προσπάθεια διατύπωσης ενός "κώδικα καλής συμπεριφοράς" τους. Ολο το παραπάνω πρότυπο τουριστικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα θα αποτυπωθεί στην κατάρτιση ενός "πρακτικού οδηγού βιώματος" αυτών των νέων ισόρροπων αγροτουριστικών και ορεινών προϊόντων ο οποίος θα είναι ευθυγραμμισμένος με την ήδη υπάρχουσα "ευρωπαϊκή αγροτουριστική και ορεινή σηματολογία".

- 5) Πρόγραμμα μελέτης σκοπιμότητας για τη δημιουργία ενός "Ευρωπαϊκού δικτύου νέων ισόρροπων Αγροτουριστικών και ορεινών προϊόντων μεταξύ διαφόρων Ευρωπαϊκών πόλεων και παραμεθωρίων περιφερειών". Σε περίπτωση θετικού συμπεράσματος - αποτελέσματος, εφαρμογή ενός συμπληρωματικού "προγράμματος μελέτης" για τη διατύπωση κατά τη διάρκεια μιας ΠΡΩΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ μερικών ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ αυτών των νέων ισόρροπων διευρωπαϊκών αγροτουριστικών και ορεινών προϊόντων στα επίπεδα των:

- ΚΑΤΟΙΚΩΝ - ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ: Για τη συνεχή ποιοτική βελτίωση των υπηρεσιών που θα προσφέρουν σε κατηγορίες ευρωπαϊών επισκεπτών - τουριστών οι οποίοι δεν θα ανήκουν στις κατηγορίες των νέων, της τρίτης ηλικίας, των ατόμων με ειδικές ανάγκες και των ασθενών οικονομικά κοινωνικών ομάδων και για την αναβάθμιση του ανταγωνισμού τους, θέσπιση προσφοράς σ' αυτούς σε χαμηλότερες τιμές πώλησης νέων τεχνολογιών ήπιων μορφών ενέργειας, ήπιων μορφών αρδευτικού και αποχετευτικού δικτύου, ήπιων μορφών ανακύκλωσης απορριμάτων κ.λπ.

- ΦΟΡΕΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΡΕΙΝΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ - ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ:

Για την επαρκή και όχι μαζική προώθηση αυτών των νέων ισόρροπων αγροτουριστικών και ορεινών προϊόντων στις κατηγορίες των ευρωπαϊών επισκεπτών - τουριστών που δεν ανήκουν στους νέους, στους ηλικιωμένους της τρίτης ηλικίας, στα άτομα με ειδικές ανάγκες και στις "οικονομικά ασθενείς κοινωνικές ομάδες" και για την αναβάθμιση του ανταγωνισμού τους, "θέσπιση οικονομικών κινήτρων" (επιπρόσθετο ποσοστό προμηθειών).

- ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ - ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ "ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ".

Για τους "νέους" θέσπιση ειδικής "ΕΥΡΩ - ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩ - ΟΡΕΙΝΗΣ ΚΑΡΤΑΣ ΕΚΠΤΩΣΗΣ ΓΙΑ ΔΙΑΚΟΠΕΣ".

Για τους "ηλικιωμένους" θέσπιση ειδικής "ευρω - αγροτικής και ευρω - ορεινής κάρτας έκπτωσης για διακοπές".

Για τα "άτομα με ειδικές ανάγκες" θέσπιση ειδικής "ευρω - αγροτικής και ευρω - ορεινής κάρτας έκπτωσης για διακοπές".

Για τις "οικονομικά ασθενείς κοινωνικές ομάδες" θέσπιση ειδικής "ευρω - αγροτικής και ευρω - ορεινής κάρτας, έκπτωσης για διακοπές".

Εφαρμογές, τέλος, ενός προγράμματος μελέτης "για την αξιολόγηση των δυνατοτήτων ανάπτυξης δεσμών συνεργασίας αγροτουριστικού και ορεινού τουρισμού και μεταφοράς τεχνογνωσίας μεταξύ αυτού του δικτύου των ευρωπαϊκών πόλεων και των παραμεθοριακών περιφερειών και των αντίστοιχων πόλεων και περιφερειών των χωρών της κεντρικής και ανατολικής ευρώπης και των χωρών μελών της ΕΖΕΣ.

- Συμπληρωματικές προτάσεις:
  - Συμμετοχή του Σ.Ε.Ο. Κατερίνης με τις Τουριστικές του θέσεις σε Συνέδρια για την Τουριστική Αξιοποίηση του Ολύμπου και των Πιερίων και σε Οικολογικά Συνέδρια.
  - Συμμετοχή του Σ.Ε.Ο. Κατερίνης με τις Τουριστικές του θέσεις σε Ευρωπαϊκά Προγράμματα Ηπιων Μορφών Τουρισμού.
  - Εσωτερική Αναδιοργάνωση του Σ.Ε.Ο. Κατερίνης για την Αποδοτικότερη Τουριστική του λειτουργία.
  - Αναζήτηση Ενημερωτικών Στοιχείων από Διάφορα Τουριστικά Προγράμματα που θα υλοποιηθούν στο Νομό Πιερίας (π.χ. εκείνο της Αναπτυξιακής Πιερικής).

■ Μορφές Ορεινού Τουρισμού:

Φυτικός Κόσμος	Συλλογή Θεραπευτικών Βοτάνων (κ.α.) Φωτογράφιση άλλων φυτικών μορφών κτλ.
Υγρός Κόσμος	Κανό Rafting κτλ.
Στερεοποιημένος Υγρός Κόσμος	Ορειβασία Πορείες Ορεινή Ποδηλασία κτλ.
Κόσμος Αέρος (Συνεργασία με Αερολέσχη)	Κατάβαση Πλαγιάς με Αλεξίπτωτο κτλ.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΙΙ

**Π Ρ Ο Σ Π Α Θ Ε Ι Α Λ Ε Ι Τ Ο Υ Ρ Γ Ι Κ Η Σ
Τ Α Ξ Ι Ν Ο Μ Η Σ Η Σ (Τ Υ Π Ο Λ Ο Γ Ι Α Σ) Τ Ω Ν Ν Ε Ω Ν
Μ Ο Ρ Φ Ω Ν Σ Τ Ο Δ Ι Ε Θ Ν Η Τ Ο Υ Ρ Ι Σ Μ Ο .**

A) Συνοπτική παρουσίαση.

- Το Τουριστικό Ρεύμα προς τις Μεσογειακές Χώρες παρουσιάζει συνεχή πτώση τα τελευταία χρόνια.
- Η Ζήτηση των Οργανωμένων Τουριστικών Προγραμμάτων για το Εξωτερικό στις Αγορές της Βόρειας Ευρώπης παρουσιάζει επίσης συνεχή πτωτική τάση. Αυτή η τάση, κατά κύριο λόγο, καθώς και η οικονομική στασιμότητα στις ίδιες Χώρες αποτελούν τις βασικές αιτίες της συνεχούς πτώσης του Τουριστικού Ρεύματος προς τις Μεσογειακές Χώρες.
- Η Ενοποίηση, αντίθετα, της Ευρωπαϊκής Κοινής Αγοράς από την 1η Ιανουαρίου 1993 καθώς και οι Δομικές Οικονομικές και Κοινωνικές Ανακατατάξεις στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη δρομολογούν διεθνώς βαθειές Πληθυσμιακές Αλλαγές, Κοινωνικές Διαφοροποιήσεις και Πολιτιστικές Μεταλλαγές οι οποίες αναδεικνύουν Νέες Αξίες και Νέους Τρόπους Ζωής που με τη σειρά τους συμβάλλουν στην καθιέρωση τριών Νέων Κυρίαρχων Διεθνών Τουριστικών Ρευμάτων:
  - τον Επιχειρηματικό Τουρισμό Υψηλών Προδιογραφών
  - τον Τουρισμό Ηπιων Οικολογικών Μορφών
  - τον Τουρισμό Ενεργών Μορφών Διακοπών και Ψυχαγωγίας

Αυτά τα τρία νέα τουριστικά ρεύματα στη Διεθνή Αγορά αποδίδονται σήμερα με τον όρο ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ή με τον όρο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΕΝΕΡΓΩΝ ΔΙΑΚΟΠΩΝ σε αντίθεση με τις μέχρι σήμερα Μορφές Τουρισμού που χαρακτηρίζονται με τον όρο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΑΘΗΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΔΙΑΚΟΠΩΝ.

Πηγές:

- Εκθεση για τον Διεθνή Τουρισμό. Παγκόσμιο Συμβούλιο Ταξιδιών και Τουρισμού - American Express. Παρίσι, Μάιος 1991.
- Νέες Μορφές στον Διεθνή Τουρισμό. Αρχείο ADETEM/Εθνική Ένωση Marketing Γαλλίας. Παρίσι 1972-1991
- Ο ρόλος της Τουριστικής Ψυχαγωγίας στην Ανάπτυξη των "Ενεργών Διακοπών" και του "Θεματικού Τουρισμού" για να ευνοηθεί η εμπλοτισμός της εμπειρίας των Διακοπών. Παγκόσμια Οργάνωση Τουρισμού. Μαδρίτη 1986.

B) Σκοπός της Λειτουργικής Ταξινόμησης

Σκοπός αυτής της Ταξινόμησης είναι η αποτύπωση και καταγραφή των συγχρόνων τάσεων στο διεθνή τουρισμό ώστε να ενημερωθούν και να προετοιμαστούν πάνω σ' αυτές οι απασχολούμενοι στον Ελληνικό Τουριστικό Κλάδο για ν' αντιμετωπίσουν έτσι με επιτυχία την Τουριστική Πρόκληση του Αύριο.

Γ) ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΙ ΚΥΚΛΟΙ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

1ος Λειτουργικός Κύκλος: Επιχειρηματικός Τουρισμός Υψηλών Προδιαγραφών

- 1) Τουριστικό Service για Τουρισμό Τύπου "CLUB"
- 2) Τουριστικό Business Service - Μεταφορά, Κατάλυμα, Εστίαση, Ψυχαγωγία - για Επιχειρηματικό Τουρισμό Υψηλών Προδιαγραφών
- 3) Τουριστικό Service για Τουρισμό Κινήτρων Υψηλών Προδιαγραφών
- 4) Τουριστικό Service και Προχωρημένες Εφαρμογές Πληροφορικής
- 5) Τουριστικό Service και Οργάνωση - Κυβερνητική
- 6) Άλλες Μορφές Επιχειρηματικού Τουρισμού Υψηλών Προδιαγραφών
- 7) Η Επικοινωνιακή Αξιοποίηση των Ανθρωπίνων Αισθήσεων στην Υπηρεσία του Επιχειρηματικού Τουρισμού Υψηλών Προδιαγραφών
- 8) Ο Επιχειρηματικός Τουρισμός Υψηλών Προδιαγραφών στα Πλαίσια του Σύγχρονου Πολιτισμού

2ος Λειτουργικός Κύκλος: Τουρισμός Ηπιων Οικολογικών Μορφών

Τουριστική Ζήτηση και Προσφορά: Φύση, Οικολογία και Πράσινος Τουρισμός.

Ορισμένες από τις παρακάτω μορφές τουρισμού ορίζονται σήμερα και σαν Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού:

- 1) Τουριστικό Service και Τουρισμός Μη Κερδοσκοπικών Ενώσεων (Σύλλογοι, Σωματεία, κ.τ.λ.)
- 2) Τουριστικό Service και Τουρισμός Κλασσικής Μορφής Camping
- 3) Τουριστικό Service και Τουρισμός Camping - Car
- 4) Τουριστικό Service και Κατασκηνωτικός Τουρισμός
- 5) Τουριστικό Service και Παραποτάμιος Τουρισμός
- 6) Τουριστικό Service και Ιαματικός Τουρισμός
- 7) Τουριστικό Service και Τουρισμός Πάρκων Αναψυχής (Πάρκα Υδάτινων Χώρων Αναψυχής Δασικών Χώρων Αναψυχής, κ.λπ.)
- 8) Τουριστικό Service και Τουρισμός Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων (Αγροτουριστικών)
- 9) Τουριστικό Service και Τουρισμός σε Αγροτικούς Παραδοσιακούς Οικισμούς.
- 10) Τουριστικό Service και Τουρισμός σε Αγροτικές Κατοικίες και Πανδοχεία
- 11) Τουριστικό Service και Ποδηλατικός Τουρισμός
- 12) Τουριστικό Service και Ιππικός Τουρισμός
- 13) Τουριστικό Service και Τουρισμός Θεματικών Οδοιπορικών (Αναζητήσεις - Περιπλανήσεις σε Πολιτιστικές, Αστρολογικές, Χρυσοθηρικές, Οινολογικές Πορείες, κ.λπ.)
- 14) Άλλες μορφές Ηπιου Οικολογικού Τουρισμού
- 15) Η Επικοινωνιακή Αξιοποίηση των Ανθρωπίνων Αισθήσεων στην Υπηρεσία του Τουρισμού Ηπιων Οικολογικών Μορφών
- 16) Ο Τουρισμός Ηπιων Οικολογικών Μορφών στα πλαίσια του Σύγχρονου Πολιτισμού.

**3ος Λειτουργικός Κύκλος: Τουρισμός Ενεργών
Μορφών
Διακοπών και Ψυχαγωγίας**

Ορισμένες από τις παρακάτω μορφές τουρισμού ορίζονται σήμερα και σαν Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού.

I. Τουριστική Ζήτηση και Προσφορά: Θάλασσα και Πλαζ

- 1) Τουριστικό Service και Τουρισμός για Υποβρύχιο Ψάρεμα ή για Ψάρεμα Ανοιχτών Θαλασσών
- 2) Τουριστικό Service και Τουρισμός για Θαλάσσια Περιήγηση (Navigation) με Ιστιοφόρα ή Μηχανοκίνητα Σκάφη.
- 3) Τουριστικό Service και Τουρισμός για Κρουαζιέρες Κλασσικού Τύπου ή Κρουαζιέρες Ιστιοπλοϊκού Τύπου
- 4) Τουριστικό Service και Τουρισμός Θαλασσοθεραπείας
- 5) Τουριστικό Service και Τουρισμός για Θαλάσσια Αθλήματα (Σκι, Κολύμβηση, Κωπηλασία, Θαλάσσιο Κανό, Θαλάσσιο Καγιάκ, Ναυτικές Πρώτες Βοήθειες Οχήματα & Άλλα Είδη Αναψυχής για Θάλασσα & Πλαζ)
- 6) Άλλες μορφές Θαλάσσιου και Παραθαλάσσιου Τουρισμού

II. Τουριστική Ζήτηση και Προσφορά: Χειμερινά Αθλήματα και Ορεινή Αναψυχή

- 1) Τουριστικό Service και Τουρισμός για Σκι (Αλπικό - Κατάβασης, Πορείας για Οδοιπορικά)
- 2) Τουριστικό Service και Ορειβατικός Τουρισμός για Αναρρίχηση, Ορειβασία ή Πορεία Αναψυχής
- 3) Τουριστικό Service και Τουρισμός για Αθλήματα και Παιχνίδια πάνω στον Πάγο ή στο Χιόνι
- 4) Τουριστικό Service και Τουρισμός για Αθλήματα και Παιχνίδια του Ορεινού Εναέριου Χώρου
- 5) Τουριστικό Service και Ορεινού Τουρισμού

III. Τουριστική Ζήτηση και Προσφορά: Κοινωνική Ζωή και Εκδηλώσεις, Σπορ

- 1) Τουριστικό Service και Εξειδικευμένα Clubs Animation (Τύπου Club Mediterrannée, κ.τ.λ.)
- 2) Τουριστικό Service και Τουρισμός Οργανωμένων Γεγονότων κατά Παραγγελία ή Οργανωμένων Περιπετειών (Φοκλορικά γεγονότα, Γαστρονομικά Γεγονότα, Οδοιπορικά π.χ. Μινώταυρου, της Προέλευσης των Ταυρομαχιών, κ.τ.λ.)
- 3) Τουριστικό Service και Τουρισμός για Εξάσκηση σε Σπορ ή για Προετοιμασία Αθλητών (Γκολφ, Τέννις, Hand ball, κ.τ.λ.)
- 4) Τουριστικό Service και Τουρισμός για Διακοπές Ευεξίας - για Διακοπές Δίαιτας & Ομορφιάς (Fitness) (Σάουνα, Φυσιοθεραπεία, κ.τ.λ.)
- 5) Τουριστικό Service και Τουρισμός για Ατομα με ειδικές Ανάγκες
- 6) Τουριστικό Service για Ατομα Τρίτης ηλικίας
- 7) Τουριστικό Service και Συνεδριακός - Εκθεσιακός Τουρισμός
- 8) Τουριστικό Service Τύπου Time Sharing
- 9) Τουριστικό Service και Τουρισμός για Διακοπές με Πιστωτικές Επιταγές ή με Bonus Δόσεων

10) Άλλες μορφές Τουρισμού για Κοινωνική Ζωή, Εκδηλώσεις και Σπορ

IV. Τουριστική Ζήτηση και Προσφορά: Πολιτισμός, Τέχνη και Χειροτεχνία, Βιοτεχνία, Βιομηχανία

- 1) Τουριστικό Service και Τουρισμός για Θεματικά Πάρκα Θεάματος (Disneyland, Astérix, κ.τ.λ.)
- 2) Τουριστικό Service και Τουρισμός για Αναζήτηση Ψυχολογικής Χαλάρωσης (Zen, Yoga κ.τ.λ.)
- 3) Τουριστικό Service και Τουρισμός με Retro Μεταφορικά Μέσα ή με Retro μέσα Καταλύματος, Εστίασης και Ψυχαγωγίας.
- 4) Τουριστικό Service και Πολιτιστικός Τουρισμός για Διακοπές σε Θερινά Πανεπιστήμια (Διακοπές Εκμάθησης Εξειδικευμένων Θεμάτων (Επιστημονικών κ.τ.λ.), Διακοπές Εκμάθησης Ξένων Γλωσσών, Διακοπές Μουσικής Παιδείας, κ.τ.λ.)
- 5) Τουριστικό Service και Τουρισμός για Μουσικές Εκδηλώσεις (Φεστιβάλ Μουσικής, Θερινά Μουσικά Κάμπιγκ, Θερινά Ωδεία, Προγράμματα Μεγάλων Μουσικής, κ.τ.λ.)
- 6) Τουριστικό Service και Τουρισμός Επίσκεψης Βιομηχανικών Εγκαταστάσεων, Βιομηχανικών Οικισμών, Αγροτοβιομηχανικών Εγκαταστάσεων (Τεχνικός Τουρισμός) (Επισκέψεις σε Εργοστάσια, Κάβες, Chateaux, κ.τ.λ.)
- 7) Άλλες Μορφές Πολιτιστικού και Τεχνικού Τουρισμού
- 8) Η Επικοινωνιακή Αξιοποίηση των Ανθρωπίνων Αισθήσεων στην Υπηρεσία του Τουρισμού Ενεργών Μορφών Διακοπών και Ψυχαγωγίας
- 9) Ο Τουρισμός Ενεργών Μορφών Διακοπών και Ψυχαγωγίας στα πλαίσια του Σύγχρονου Πολιτισμού

ΕΝΟΤΗΤΑ IV.

ΘΕΣΜΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ, ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΙΣΟΡΡΟΠΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΠΡΟΤΑΣΗΣ)

Για να μπορέσει να γίνει πράξη η παραπάνω σύγχρονη Πρόταση για Τουριστική Ανάπτυξη μιας Περιοχής - εφαρμόσιμη και στη περίπτωση των όμορων περιοχών του Ολύμπου - κατά τη γνώμη μας απαιτούνται οι παρακάτω προϋποθέσεις:

- Επαναπροσδιορισμός του όλου Στρατηγικού Προσανατολισμού της Χώρας μας στα Πεδία των Συγκοινωνιών, Μεταφορών, Επικοινωνιών ιδιαίτερα μετά τη δημιουργία από 1 - 1 - 1993 του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου της ΕΟΚ έχοντας σαν Στόχους τον απεγκλωβισμό της από τη γενικευμένη αποσταθεροποίηση του βαλκανικού χώρου που την περιβάλλει και την ταυτόχρονη εξασφάλιση της Εθνικής της Υπόστασης.
- Μετεξέλιξη του Ε.Ο.Τ. σ'ένα φορέα που θ'ασχολείται αποκλειστικά και μόνο με τη Διοικητική Διεκπεραίωση και τη Νομοθετική Εξέλιξη του Τουριστικού Γίνεσθαι της Χώρας μας και την παράλληλη ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία δύο νέων Τουριστικών Φορέων: ο ένας θα αποτελεί το μοχλό υλοποίησης ολοκληρωμένου Εθνικού Σχεδιασμού Τουριστικής Ανάπτυξης της χώρας κι άλλος, σε άμεση λειτουργική σχέση με τον πρώτο, θα αποτελεί το μοχλό υλοποίησης Ολοκληρωμένου Εθνικού Τουριστικού Προγράμματος Marketing σύμφωνα με το παράδειγμα κι όχι για αντιγραφή των σημαντικότερων μεσογειακών Τουριστικών Χωρών κι άμεσων

ανταγωνιστριών της δικής μας, π.χ. της Ισπανίας, Γαλλίας και μερικώς της Ιταλίας και Πορτογαλλίας. Η θεσμική αυτή εξέλιξη στις χώρες αυτές έχει ήδη δρομολογηθεί από το 1986. Οι δύο αυτοί νέοι Εθνικοί Τουριστικοί φορείς της χώρας μας θα πρέπει να επανδρωθούν αποκλειστικά από προσωπικό εξειδικευμένο με πτυχίο σε αντίστοιχο γνωστικό αντικείμενο της Ημεδαπής ή/και Αλλοδαπής Τριτοβάθμιας Τουριστικής Εκπαίδευσης και με πρακτική εμπειρία στους αντίστοιχους επαγγελματικούς τομείς.

- καθιέρωση και υλοποίηση της λειτουργίας "Θεσμών Τουριστικής Αυτοδιοίκησης Β' βαθμού - στο επίπεδο της Περιφέρειας και του Νομού - και Γ' βαθμού, δηλαδή στο επίπεδο της Πόλης και της Κοινότητας, κατά το παράδειγμα κι όχι για αντιγραφή των προαναφερομένων τουριστικών χωρών ανταγωνιστριών της δικής μας. Σε ορισμένες απ' αυτές οι θεσμοί αυτοί λειτουργούν πάνω από 20 χρόνια (π.χ. στη Γαλλία τα *Conseils Régionaux du Tourisme*, τα *Conseils Départementaux*, τα *Syndicats d' Initiative*, κτλ.) ενώ σ' άλλες πάνω από 15 χρόνια (π.χ. στην Ισπανία οι *Consejerias de Turismo*, τα *Fomentos de Turismo*, κτλ., όλων των Αυτόνομων Περιοχών της που θεσπίσθηκαν και λειτουργούν απ' το 1976). Στη Χώρα μας οι θεσμοί αυτοί θα πρέπει να επανδρωθούν με τον ίδιο τρόπο όπως και οι δύο νέοι Εθνικοί Τουριστικοί Φορείς που προτείνουμε να δημιουργηθούν και θα καλούνται ν' αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους στα πλαίσια του Εθνικού Σχεδιασμού Τουριστικής Ανάπτυξης και του Εθνικού Προγράμματος Τουριστικού Marketing της χώρας μας για την υλοποίηση των στόχων που τους αντιστοιχούν. Στα όργανα του στρατηγικού προσανατολισμού τους συμμετέχουν και οι εκπρόσωποι όλων των Τουριστικών Επαγγελματικών Κλάδων καθώς και όλων των Τουριστικών Κοινωνικών Οργανώσεων.
- Ενσωμάτωση κι αξιοποίηση της Τριτοβάθμιας Τουριστικής Εκπαίδευσης που λειτουργεί σήμερα στη χώρα μας ή που πρόκειται να λειτουργήσει στο άμεσο μέλλον (Τμήματα Τουριστικών Επιχειρήσεων των Τ.Ε.Ι., ΑΣΤΕ της Ρόδου, άλλα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα) σαν βασικό Παράγοντα της Χάραξης και της Υλοποίησης της Τουριστικής Ανάπτυξης και του Τουριστικού Προγράμματος Marketing της Χώρας μας μαζί και με τους άλλους συναρμόδιους γι' αυτά τα θέματα Επαγγελματικούς και Κοινωνικούς Φορείς.
- Τέλος, ενσωμάτωση και εφαρμογή τόσο στο Μελετητικό Στάδιο όσο και στο Στάδιο Υλοποίησης της Τουριστικής Ανάπτυξης και της Προώθησής της στην Εσωτερική και Αλλοδαπή Τουριστική Αγορά των Σύγχρονων Μεθόδων και Τεχνικών τους όπως η μέθοδος της ανάλυσης της υφιστάμενης τουριστικής κατάστασης, η μέθοδος διατύπωσης υποθέσεων κι καθορισμού περιγράμματος της επιδιωκόμενης τουριστικής ανάπτυξης, οι τεχνικές συλλογής πρωτογενών δεδομένων της κι ο εντοπισμός των βασικών μεταβλητών της, η μέθοδος του οδηγού τουριστικής έρευνας, οι τεχνικές καταγραφής, απογραφής και οργάνωσης, καταμερισμού και βελτιστοποίησης σχεδιασμού των τουριστικών πόρων, η τεχνική της χρήσης ερωτηματολογίων καταγραφής τουριστικών γεγονότων πολλαπλών επιλογών, οι τεχνικές μελετών Feasibility τουριστικής ανάπτυξης μέσα από τις διακλαδικές της σχέσεις με τους άλλους κλάδους της τοπικής οικονομίας, η χρήση των διεθνώς

καθιερωμένων αριθμοδεικτών για την εκτίμηση της επίδρασης της τουριστικής ανάπτυξης πάνω στην απασχόληση του ανθρώπινου δυναμικού κ.τ.λ. Αποκορύφωμα του πιο αποτελεσματικού Περιβαλλοντικού Τουριστικού Αναπτυξιακού Σχεδιασμού με τη μικρότερη επιβάρυνση στον περιβάλλοντα χώρο αποτελεί το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Πληροφορικής Environmental Tourism Planning and Resource's Management (ETPREM) που σε παγκόσμια αποκλειστικότητα θα εφαρμόζεται σε λίγο και στη χώρα μας.

Κλείνοντας την εισήγηση αυτή ο Σ.Ε.Ο. Κατερίνης αφήνει σαν παρακαταθήκη στο Συνέδριο αυτό την Ινδική Παροιμία που ακολουθεί, παραφράζοντάς τη για να την προσαρμόσει στο περιεχόμενο του Συνεδρίου: "Ένα επιστημονικό Τουριστικό βιβλίο ανοιχτό είναι ένας εγκέφαλος που μιλά. Κλειστό, είναι ένας φίλος που περιμένει. Ξεχασμένο, είναι μια ψυχή που συγχωρεί. Κατεστραμένο μια καρδιά που κλαίει"!! Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

Πηγές:

- Stephen F. Witt - Luiz Moutinho, Tourism Marketing and Management Handbook, London - New York 1991.
- Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Ιανουάριος, Απρίλιος, Βρυξέλλες 1992.
- Παγκόσμιο Συμβούλιο Ταξιδιών - American Express, Εκθεση για τον Διεθνή Τουρισμό, Παρίσι 1991.
- Εθνική Ένωση Marketing Γαλλίας (ADETEM), Νέες Μορφές στον Διεθνή Τουρισμό, Παρίσι 1991 - 1972.
- Παγκόσμια Οργάνωση Τουρισμού, Ο ρόλος της Τουριστικής Ψυχαγωγίας στην Ανάπτυξη των "Ενεργών Διακοπών" και του "Θεματικού Τουρισμού", Μαδρίτη 1986.
- Gareth Trewartha, Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού Θεσσαλονίκη 1992.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Ευχαριστούμε τον κύριο Καραβαγγέλη για την πάρα πολύ εμπειριστατωμένη και γλαφυρή εισήγηση. Ζητούμε συγνώμη για την παραβίαση του χρόνου, ήθελα να υπενθυμίσω στους επόμενους εισηγητές να τηρούν όσον είναι δυνατόν το χρόνο γιατί έχουμε πολλές εισηγήσεις και θα βγούμε έξω από το πλαίσιο της διεξαγωγής του συνεδρίου.

Να σας ενημερώσω επίσης ότι ο κύριος Πυργιώτης, ο οποίος είναι το τρίτο μέλος του Προεδρείου, για λόγους έκτακτους δεν μπορεί να παρεβρεθεί, ζητεί συγνώμη. Και να πάμε στον επόμενο εισηγητή που είναι η κυρία Ελισάβετ Χατζηνικολάου, η οποία είναι Διευθνή της του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος και στέλεχος του ΕΟΤ. Το θέμα της είναι, σκέψεις πάνω στην ανάπτυξη του τουρισμού στην ευρύτερη περιοχή του Ολύμπου.

ΘΕΜΑ: "Σκέψεις πάνω στην ανάπτυξη του τουρισμού στην ευρύτερη περιοχή του Ολύμπου."

ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ: Καλημέρα σας. Θα ξεκινήσω με μία προσπάθεια ν' αποφύγω κάποια παρεξήγηση, θα ήθελα να ξέρετε ότι εγώ δεν εκπροσωπώ τον ΕΟΤ, γιατί λείπω από τον ΕΟΤ περίπου τρία χρόνια με απόσπαση στο Ξενοδοχειακό επιμελητήριο, όπως είπε ο κύριος Λιβέρης.

Η δική μου συνεισφορά δεν θα είναι η καταγραφή των συγκεκριμένων δυνατοτήτων, δηλαδή των συγκεκριμένων πολιτιστικών ή φυσικών πόρων της ευρύτερης περιοχής που θα μπορούσαν ν' αποτελέσουν πόλους έλξης τουρισμού και επομένως σημεία ανάπτυξης.

Η συμβολή μας στο Συνεδριό σας θα προσπαθήσω να είναι η καταγραφή των σημείων εκείνων, που θ' αποτελέσουν τις κατευθύνσεις του σχεδιασμού της τουριστικής ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής, κατευθύνσεις για τον αναπτυξιακό σχεδιασμό μιας περιοχής με τους "τουριστικούς πόρους" του Ολύμπου. Δεν θα μπω στον πειρασμό να καταγράψω λεπτομερώς τους πόρους αυτούς (δηλ. το σύνολο των αξιόλογων φυσικών και πολιτιστικών πόρων της περιοχής που θα ήταν δυνατό να γίνουν αιτία, πόλος έλξης, τουριστικών μετακινήσεων, αλλά θα περιοριστώ στις εκ των πραγμάτων **προϋποθέσεις και περιορισμούς** μιας τέτοιας ανάπτυξης.

Οι όποιες "σκέψεις" για την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής, δεν είναι δυνατό παρά να έχουν ως **αφετηρία** την υφιστάμενη ήδη τουριστική ανάπτυξη σε επίπεδο χώρας και συγκεκριμένης περιοχής και τα προβλήματα που αυτή εμφανίζει. Μια απλή ματιά στα βασικά στατιστικά τουριστικά μεγέθη μας δίνει μια γρήγορη **ποσοτική εικόνα του ελληνικού τουρισμού**. (Επισυνάπτονται σχετικοί πίνακες).

Η **ποιοτική** σκοπιά προκύπτει ανάγλυφη από την ποσοτική αυτή εικόνα:

- Εντονη εποχικότητα της ζήτησης, άρα και έντονη εποχικότητα της απασχόλησης.
- Χαμηλή κατά κεφαλή συναλλαγματική απόδοση.
- Ανιση κατανομή της τουριστικής δραστηριότητας στον χώρο, με όλες τις συνακόλουθες συνέπειες.
- Κυριαρχία του εισερχόμενου οργανωμένου παραθεριστικού τουρισμού (μαζικού).
- Ισχυρή παραοικονομία.

Στο επίπεδο της ευρύτερης περιφέρειας του Ολύμπου (και αναφέρομαι κατ' ανάγκη στους 2 Νομούς Λάρισας και Πιερίας, αφού τα αντίστοιχα στοιχεία τηρούνται σε επίπεδο νομών) η εικόνα δεν είναι τόσο ενθαρρυντική:

Εχουμε μια ανεπτυγμένη ζώνη υποδοχής εισερχόμενου μαζικού παραθεριστικού τουρισμού, τα παράλια της Πιερίας - και μάλιστα ζώνη όπου τα τελευταία χρόνια λειτουργεί και κάποια τουριστική "παραοικονομία" - με πάνω από 6.500 ξενοδοχειακές κλίνες. Μια ζώνη, που πλήττεται ήδη από τη Γιουγκοσλαυική κρίση. Το σύνολο του Νομού Πιερίας διαθέτει 7.545 κλίνες (176 μονάδες) και του Νομού Λάρισας 2.495 (39 μονάδες). Οι αντίστοιχες πληρότητες είναι (1991) 34% (έναντι 45% του 1990) και 47,6% (έναντι 45,6% του 1990). Τα αστικά κέντρα της Λάρισας και της Κατερίνης καλύπτουν μαζί με τις άλλες μικρότερες πόλεις τις ανάγκες του Τουρισμού σε αστικές εξυπηρετήσεις. Η τουριστική εικόνα της περιοχής είναι άνιση και δύσκολα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ικανοποιητική. Παρά το γεγονός, ότι ο Νομός Λάρισας διαθέτει παραλιακή ζώνη, κατάλληλη ενδεχομένως για χωροθέτηση δραστηριοτήτων παραθεριστικού τουρισμού, είναι φανερό, ότι η τουριστική ανάπτυξη της περιοχής δεν είναι δυνατό να βασιστεί στην καλλιέργεια του κυρίαρχου μοντέλου του Τουρισμού μας. Θα πρέπει, επιδιώκοντας την αναβάθμιση με συγκεκριμένα μέτρα (θεσμικά, οργανωτικά, έργα υποδομής) και ανάκαμψη από πλευράς απόδοσης των ζωνών μαζικού τουρισμού, να επιδιώξουμε **συμπληρωματικά** την ανάπτυξη δραστηριοτήτων των λεγόμενων **ειδικών μορφών τουρισμού**.

"Ειδικές ή νέες" μορφές τουρισμού χαρακτηρίζουμε τις μορφές εκείνες, που δεν εμπίπτουν στα πλαίσια της **κυρίαρχης μορφής** του Ελληνικού Τουρισμού δηλ. στα πλαίσια του **εισερχόμενου μαζικού παραθεριστικού τουρισμού**. Οι μορφές αυτές διαφοροποιούνται με κριτήριο τον **σκοπό** της τουριστικής μετακίνησης (π.χ. συνεδριακός, εκθεσιακός, αθλητικός τουρισμός), ή και τα **ιδιαίτερα ενδιαφέροντα** της τουριστικής πελατείας, που διακινούν (π.χ. οικοτουρισμός, περιηγητικός τουρισμός, ορειβατικός τουρισμός) κ.λπ. Ο όρος

"εναλλακτικές" μορφές τουρισμού άλλοτε ταυτίζεται με τον όρο "ειδικές" και άλλοτε περιλαμβάνει μόνο τις μορφές εκείνες του τουρισμού, που η ανάπτυξη τους δεν συνεπάγεται μεγάλες επεμβάσεις (έργα κ.λπ.) στο φυσικό περιβάλλον και συγχρόνως η άσκησή τους προϋποθέτει μια πιο φυσική ζωή (π.χ. οικοτουρισμός, περιηγητικός τουρισμός κ.λπ.). Με δύο λόγια "εναλλακτικές" αποκαλούνται οι μορφές οι λεγόμενες και μορφές **ήπιου τουρισμού**.

Η προσέλευση της **ειδικευμένης ζήτησης** όλων αυτών των μορφών τουρισμού, συχνά προϋποθέτει την ύπαρξη μιας **ειδικευμένης τουριστικής προσφοράς**, δηλ. τουριστικής προσφοράς που να προσαρτίζεται στις απαιτήσεις και τις ανάγκες της τουριστικής τους πελατείας όπως π.χ. τα καταλύματα και τα λεγόμενα **έργα ειδικής τουριστικής υποδομής** όπως π.χ. συνεδριακά και εκθεσιακά κέντρα, αθλητικά κέντρα και γήπεδα γκολφ, μαρίνες, υδροθεραπευτήρια κ.λπ.

Γίνεται λοιπόν, έτσι κατανοητό, ότι οι όροι **ειδικές** και **ήπιες** ή (εναλλακτικές) μορφές τουρισμού δεν ταυτίζονται, αφού στις ειδικές περιλαμβάνονται μορφές, που εντάσσονται στα πλαίσια (και ιδίως στους τρόπους οργάνωσης και στα μεγέθη διακίνησης) της κυρίαρχης μορφής του μαζικού τουρισμού (π.χ. συνεδριακός τουρισμός κ.λπ.).

Η ανάπτυξη της καθεμίας από τις μορφές αυτές **δεν ενδεικνύεται να είναι αυτόνομη**, ιδίως εάν πρόκειται για ένα γεωγραφικό χώρο με ποικιλία τουριστικών πόρων αλλά και σαφείς περιβαλλοντικούς περιορισμούς. Θα ήταν γι' αυτό ενδεδειγμένο να διερευνηθεί η σκοπιμότητα σημειακών παρεμβάσεων που να συνδυάζουν δραστηριότητες πολλών μορφών τουρισμού μαζί (κάτι σαν συμπλέγματα δραστηριοτήτων πολλών μορφών τουρισμού). Οι δραστηριότητες αυτές, θα πρέπει να **συνδεόνται** και να συσχετίζονται με τα ανεπτυγμένα τουριστικά σημεία του ευρύτερου γεωγραφικού χώρου (Παράλια Πιερίας, Λάρισα κ.λπ.).

Κι ερχόμαστε σ' ένα εύλογο ερώτημα: Τι εννοούμε σημειακές -σε πρώτη φάση - παρεμβάσεις για την ανάπτυξη πολλών μαζί ειδικών μορφών τουρισμού;

Εννοούμε, κυρίως, κάποια έργα ειδικής τουριστικής υποδομής (π.χ. ένα συνεδριακό κέντρο ή ένα αθλητικό κέντρο κλπ.) και ανωδομής (διαμονή - εστίαση -αναψυχή) αλλά όχι μόνο: εννοούμε ακόμη την οργάνωση της διακίνησης των τουριστών στους διάφορους τουριστικούς πόρους (πληροφόρηση, μεταφορά, κρατήσεις, έντυπα, ειδικευμένοι οδηγοί, κ.λπ.) με τον κατάλληλο τρόπο και σε μεγέθη τέτοια **που δεν διακινδυνεύουν αυτή την ίδια την ύπαρξη του πόρου αυτού**. Συχνά, γίνεται η παρεξήγηση με τον όρο "ανάπτυξη" να εννοούμε τα **καταλύματα**, που άλλωστε είναι εύκολο ν' αναγερθούν και που η ενίσχυσή τους απ' την Πολιτεία μετατρέπεται αυτόματα σε πολύτιμες ψήφους. **Ομως, ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού, δεν σημαίνει κατ' ανάγκην νέα καταλύματα**, δήθεν **ειδικά** συχνότερα δε υποβαθμισμένα (βλ. καταλύματα αγροτουρισμού που χρηματοδοτούνταν με τον Κοιν. ΕΟΚ 797/85 κ.ο.κ) Ορισμένες απ' τις μορφές αυτές, όπως π.χ. ο συνεδριακός, ο αθλητικός, ο θεραπευτικός, ο οργανωμένος πολιτιστικός τουρισμός) απαιτούν καταλύματα σαν αυτά που ήδη διαθέτει η περιοχή και μάλιστα ει δυνατόν **αναβαθμισμένα**, πράγμα που σημαίνει ότι θ' απαιτηθεί εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων ξενοδοχειακών καταλυμάτων.

Όσον αφορά τις ήπιες μορφές τουρισμού (αγροτουρισμός, οικοτουρισμός, ορεινός τουρισμός κ.λπ.) είναι κατά τη γνώμη μου λογικό να θεωρήσουμε ότι κατάλληλα ειδικά καταλύματα για τις μορφές αυτές είναι μόνο τα δημιουργούμενα σε **παραδοσιακά** κτίσματα και όχι νέα κτίρια σε ορεινά χωριά με τις γνωστές "αναμονές" ή τα "πανωσηκώματα".

Στα πρώτα τουλάχιστον στάδια της λειτουργίας του τοπικού αναπτυξιακού συμπλέγματος, η περιοχή θα πρέπει να προσελκύσει **εσωτερικό** κυρίως

τουρισμό, ο οποίος θα εξακολουθήσει να είναι βασικός κορμός της τουριστικής της πελατείας ειδικών μορφών. Γι' αυτό, θα πρέπει να μελετήσει και ν' αξιοποιήσει τις δυνατότητές του. Ας μη ξεχνάμε ότι:

- α) από τη φύση του ο εσωτερικός τουρισμός συμβάλλει στην **άμβλυνση της εποχικότητας και της ανισοκατανομής του τουριστικής δραστηριότητας στον Ελληνικό χώρο**, συμβάλλει με δύο λόγια στη θεραπεία των δύο μεγάλων διαρθρωτικών προβλημάτων του Ελληνικού Τουρισμού.
- β) η ανάπτυξη του εσωτερικού τουρισμού σημαίνει **διεύρυνση της παραγωγικής βάσης** του τουριστικού τομέα και διευκόλυνση **των παραγωγικών διασυνδέσεων του με τους άλλους τομείς της οικονομίας** (π.χ. γεωργία και βιομηχανία). Ας σημειωθεί, ότι σήμερα οι διασυνδέσεις αυτές είναι ανεπαρκείς, με αποτέλεσμα την αύξηση του συναλλαγματικού κόστους του τουρισμού από την εισαγωγή προϊόντων, που είναι δυνατόν να υποκατασταθούν με εγχώρια.

Ενώ όμως, η προσέγγιση των σημερινών μεγεθών του εσωτερικού τουρισμού είναι δυνατή, μέσω των διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα (1991, 11.594.471 διανυκτερεύσεις) και άλλων απογραφικών στοιχείων, που ενδεχομένως τηρούν άλλοι κρατικοί φορείς (στοιχεία ακτοπλοϊκής κίνησης κ.λπ.) αλλά σε καμμία περίπτωση δεν εξαντλούν την πραγματική κίνηση εσωτερικού τουρισμού, δεν υπάρχει **κανένα απολύτως στοιχείο** σχετικό με τα **προβλήματα και τις τάσεις του**, ή τουλάχιστον δεν υπάρχουν στοιχεία, που να αποτελούν τα συμπεράσματα κάποιας σοβαρής μελέτης.

Ετσι εμπειρικά, μόνο μπορούμε να καταγράψουμε **τάσεις, προβλήματα και περιορισμούς** του εσωτερικού τουρισμού:

- α) Ένα μεγάλο μέρος των εσωτερικών τουριστικών μετακινήσεων έχει σαν προορισμό **τον τόπο καταγωγής** (χωριό ή επαρχιακή πόλη) για ολιγοήμερη παραμονή ή διακοπές και το μέρος αυτό **δεν μπορεί να προσεγγιστεί ποσοτικά** δεν τηρούνται στοιχεία.
- β) ο εσωτερικός τουρισμός (και ιδιαίτερα ο διακινούμενος μέσω εκδρομικών σωματείων ή τουριστικών γραφείων εκδρομισμός) έχει την τάση (που περισσότερο από τον εξωτερικό) **να εγκαταλείπει τις καθιερωμένες διαδρομές και τους γνωστούς προορισμούς** και να κατευθύνεται σε νέες περιοχές με φυσικά ή πολιτιστικά αξιοθέατα (τοπία βυζαντινές αρχαιότητες, λιγώτερο γνωστοί αρχαιολογικοί χώροι, παραδοσιακοί οικισμοί κ.λπ.) που, για διάφορους λόγους δεν έχουν ακόμη προσελκύσει το ενδιαφέρον του εξωτερικού τουρισμού.

Η τάση αυτή έχει **μια ενδιαφέρουσα αναπτυξιακή σκοπιά**, γιατί επιβεβαιώνει ότι με την κατάλληλη οργάνωση και προβολή, αρκετές ορεινές, κυρίως, και γενικά προβληματικές περιοχές της χώρας μπορούν να διεκδικήσουν κάποια τουριστική κίνηση με την εφαρμογή των καταλλήλων προγραμμάτων ήπιας ανάπτυξης και με βασική πελατεία ημεδαπούς τουρίστες.

- γ) οι καθιερωμένες περιοχές μαζικού τουρισμού **προσελκύουν λιγότερο τον εσωτερικό τουρισμό κατά την περίοδο αιχμής**. Αιτίες όχι μόνο ο συνωστισμός αλλά και το εξαιρετικά υψηλό κόστος διακοπών (και γενικά ζωής).
- δ) Διαπιστωμένη τάση του εσωτερικού τουρισμού είναι οι κρατήσεις και γενικά οι **ταξιδιωτικοί διακανονισμοί της τελευταίας στιγμής και το χαμηλό ποσοστό χρησιμοποίησης οργανωμένων πακέτων** (με εξαίρεση ίσως τον **εκδρομισμό**). Ετσι, οι Έλληνες τουρίστες χάνουν τα (οικονομικά κυρίως) πλεονεκτήματα της χονδρικής διοργάνωσης πακέτων και είναι αυτοί που κυρίως θίγονται από τον **δυσαστισμό** των τιμών

(ιδιαίτερα των ξενοδοχειακών) της ελληνικής τουριστικής αγοράς: είναι οι μόνοι (μαζί με τυχόν μεμονωμένους αλλοδαπούς) που πληρώνουν την **ονομαστική** (δηλωμένη) τιμή διανυκτέρευσης και γευμάτων για τις ίδιες ακριβώς υπηρεσίες που την ίδια περίοδο η ίδια ξενοδοχειακή μονάδα παρέχει στα γκρουπ αλλοδαπών σε σημαντικά χαμηλότερες τιμές.

- ε) Οργανωτές εκδρομών και πακέτων διακοπών για ημεδαπούς είναι **μεγάλος αριθμός εκδρομικών σωματείων και άλλων μη κερδοσκοπικών φορέων αλλά και γραφείων εσωτερικού και γενικού τουρισμού.**

Τις ιδιομορφίες αυτές του εσωτερικού τουρισμού θα πρέπει να έχει υπόψη της η περιοχή σας κατά τον **σχεδιασμό**. Γιατί είναι πλέον αυτονόητο, ότι θα πρέπει ν' αποκλειστούν εκ των προτέρων **παρεμβάσεις χωρίς σχεδιασμό** (χωροταξικό ή περιβαλλοντικό), παρεμβάσεις που ν' αποτελούν αποτέλεσμα πιέσεων ή που να βαφτίζουν σχεδιασμό **κάποιο αυθαίρετο κατάλογο έργων**, με δύο λόγια παρεμβάσεις, που να παραπέμπουν στην μέχρι πρότινος "αυθόρμητη" ανάπτυξη του Τουρισμού μας.

Ο λεπτομερής σχεδιασμός θα χωροθετήσει τις δραστηριότητες, θα προσδιορίσει τα μεγέθη και θεσμοθετημένος, θα παραλάβει τις αρνητικές συνέπειες της ανάπτυξης (παρενέργειες στην αγορά γης, υποβάθμιση πόρων κ.λπ).

Μοιραία, η αναφορά στο σχεδιασμό μας παραπέμπει στην **κύρια παράμετρο επιτυχίας** του όποιου σύγχρονου αναπτυξιακού εγχειρήματος στον Τουρισμό, αλλά και στον σημαντικότερο **περιορισμό** της ανάπτυξης αυτής: μας παραπέμπει δηλ. στις ανάγκες προστασίας του Περιβάλλοντος της περιοχής (φυσικού, πολιτιστικού, κοινωνικού). Ο Τουρισμός έχει συχνά οδηγήσει σε καταστροφή του περιβάλλοντος των περιοχών όπου αναπτύσσεται, και στα πλαίσια της γνωστής αντίφασης, Περιβάλλοντος και Τουρισμού, το υποβαθμισμένο πια Περιβάλλον έχει - ακόμη και στη χώρα μας με χαρακτηριστικό παράδειγμα την Αττική - εκδιώξει τον Τουρισμό. Ας μην επαναλάβουμε ένα τέτοιο θλιβερό φαύλο κύκλο στο ιστορικό ορεινό συγκρότημα του Ολύμπου.

Σας ευχαριστώ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Ευχαριστούμε την κυρία Χατζηνικολάου. Υπενθυμίζω ότι μετά το τέλος των εισηγήσεων έχει χρόνο για συζήτηση και μπορείτε να υποβάλεται τις ερωτήσεις σας, έχετε νομίζω τα σχετικά έντυπα και τις παρεμβάσεις σας στο Προεδρείο για ν' αναγνωστούνε αφού τελειώσουνε οι εισηγήσεις.

Θα πάμε στον επόμενο εισηγητή, ο οποίος είναι ο κύριος Μάνος Παπανικολάου, Μαθηματικός, Πολεοδόμος, Προϊστάμενος τους τμήματος Οικιστικής δομής Δ/νσης Χωροταξίας του ΥΠΕΧΩΔΕ. Θα μας αναπτύξει το θέμα, χωροταξική θεώρηση και δυνατότητες ανάπτυξης του Ολύμπου.

ΘΕΜΑ: "Χωροταξική θεώρηση και δυνατότητες ανάπτυξης του Ολύμπου."

ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ: Καλημέρα σας. Όταν πριν από λίγο καιρό, με ένα τηλεφώνημά του το τοπικό τμήμα του ΤΕΕ με ρώτησε εάν θα ήθελα να κάνω εισήγηση για τον Ολυμπο, απάντησα αμέσως ναι. Όμως η άμεση απάντησή μου δεν σήμαινε ότι ήξερα τι ακριβώς θα έλεγα. Ηξερα, ή είχα περίπου προσδιορίσει τι συμβαίνει με τον Ολυμπο, αλλά ειλικρινά δεν ήξερα πως μπορεί ένας επιστήμονας από 400, 450 χιλιόμετρα απόσταση, που δεν μένει στην περιοχή να έχει θετική συμβολή στο θέμα που ονομάζεται, στη περιοχή που ονομάζεται Ολυμπος.

Προσωπική μου άποψη βέβαια, είναι ότι η χρονοαπόσταση δεν επηρεάζει αρνητικά στη λήψη σωστών αποφάσεων, όμως όταν χθές άκουσα όλες τις

καθιερωμένων αριθμοδεικτών για την εκτίμηση της επίδρασης της τουριστικής ανάπτυξης πάνω στην απασχόληση του ανθρώπινου δυναμικού κ.τ.λ. Αποκορύφωμα του πιο αποτελεσματικού Περιβαλλοντικού Τουριστικού Αναπτυξιακού Σχεδιασμού με τη μικρότερη επιβάρυνση στον περιβάλλοντα χώρο αποτελεί το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Πληροφορικής Environmental Tourism Planning and Resource's Management (ETPREM) που σε παγκόσμια αποκλειστικότητα θα εφαρμόζεται σε λίγο και στη χώρα μας.

Κλείνοντας την εισήγηση αυτή ο Σ.Ε.Ο. Κατερίνης αφήνει σαν παρακαταθήκη στο Συνέδριο αυτό την Ινδική Παροιμία που ακολουθεί, παραφράζοντάς τη για να την προσαρμόσει στο περιεχόμενο του Συνεδρίου: "Ένα επιστημονικό Τουριστικό βιβλίο ανοιχτό είναι ένας εγκέφαλος που μιλά. Κλειστό, είναι ένας φίλος που περιμένει. Ξεχασμένο, είναι μια ψυχή που συγχωρεί. Κατεστραμένο μια καρδιά που κλαίει"!! Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

Πηγές:

- Stephen F. Witt - Luiz Moutinho, Tourism Marketing and Management Handbook, London - New York 1991.
- Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Ιανουάριος, Απρίλιος, Βρυξέλλες 1992.
- Παγκόσμιο Συμβούλιο Ταξιδιών - American Express, Εκθεση για τον Διεθνή Τουρισμό, Παρίσι 1991.
- Εθνική Ένωση Marketing Γαλλίας (ADETEM), Νέες Μορφές στον Διεθνή Τουρισμό, Παρίσι 1991 - 1972.
- Παγκόσμια Οργάνωση Τουρισμού, Ο ρόλος της Τουριστικής Ψυχαγωγίας στην Ανάπτυξη των "Ενεργών Διακοπών" και του "Θεματικού Τουρισμού", Μαδρίτη 1986.
- Gareth Trewartha, Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού Θεσσαλονίκη 1992.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Ευχαριστούμε τον κύριο Καραβαγγέλη για την πάρα πολύ εμπειριστατωμένη και γλαφυρή εισήγηση. Ζητούμε συγνώμη για την παραβίαση του χρόνου, ήθελα να υπενθυμίσω στους επόμενους εισηγητές να τηρούν όσον είναι δυνατόν το χρόνο γιατί έχουμε πολλές εισηγήσεις και θα βγούμε έξω από το πλαίσιο της διεξαγωγής του συνεδρίου.

Να σας ενημερώσω επίσης ότι ο κύριος Πυργιώτης, ο οποίος είναι το τρίτο μέλος του Προεδρείου, για λόγους έκτακτους δεν μπορεί να παρεβρεθεί, ζητεί συγνώμη. Και να πάμε στον επόμενο εισηγητή που είναι η κυρία Ελισάβετ Χατζηνικολάου, η οποία είναι Διευθνή του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος και στέλεχος του ΕΟΤ. Το θέμα της είναι, σκέψεις πάνω στην ανάπτυξη του τουρισμού στην ευρύτερη περιοχή του Ολύμπου.

ΘΕΜΑ: "Σκέψεις πάνω στην ανάπτυξη του τουρισμού στην ευρύτερη περιοχή του Ολύμπου."

ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ: Καλημέρα σας. Θα ξεκινήσω με μία προσπάθεια ν' αποφύγω κάποια παρεξήγηση, θα ήθελα να ξέρετε ότι εγώ δεν εκπροσωπώ τον ΕΟΤ, γιατί λείπω από τον ΕΟΤ περίπου τρία χρόνια με απόσπαση στο Ξενοδοχειακό επιμελητήριο, όπως είπε ο κύριος Λιβέρης.

Η δική μου συνεισφορά δεν θα είναι η καταγραφή των συγκεκριμένων δυνατοτήτων, δηλαδή των συγκεκριμένων πολιτιστικών ή φυσικών πόρων της ευρύτερης περιοχής που θα μπορούσαν ν' αποτελέσουν πόλους έλξης τουρισμού και επομένως σημεία ανάπτυξης.

Η συμβολή μας στο Συνεδριό σας θα προσπαθήσω να είναι η καταγραφή των σημείων εκείνων, που θ' αποτελέσουν τις κατευθύνσεις του σχεδιασμού της τουριστικής ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής, κατευθύνσεις για τον αναπτυξιακό σχεδιασμό μιας περιοχής με τους "τουριστικούς πόρους" του Ολύμπου. Δεν θα μπω στον πειρασμό να καταγράψω λεπτομερώς τους πόρους αυτούς (δηλ. το σύνολο των αξιόλογων φυσικών και πολιτιστικών πόρων της περιοχής που θα ήταν δυνατό να γίνουν αιτία, πόλος έλξης, τουριστικών μετακινήσεων, αλλά θα περιοριστώ στις εκ των πραγμάτων **προϋποθέσεις και περιορισμούς** μιας τέτοιας ανάπτυξης.

Οι όποιες "σκέψεις" για την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής, δεν είναι δυνατό παρά να έχουν ως **αφετηρία** την υφιστάμενη ήδη τουριστική ανάπτυξη σε επίπεδο χώρας και συγκεκριμένης περιοχής και τα προβλήματα που αυτή εμφανίζει. Μια απλή ματιά στα βασικά στατιστικά τουριστικά μεγέθη μας δίνει μια γρήγορη **ποσοτική εικόνα του ελληνικού τουρισμού**. (Επισυνάπτονται σχετικοί πίνακες).

Η **ποιοτική** σκοπιά προκύπτει ανάγλυφη από την ποσοτική αυτή εικόνα:

- Εντονη εποχικότητα της ζήτησης, άρα και έντονη εποχικότητα της απασχόλησης.
- Χαμηλή κατά κεφαλή συναλλαγματική απόδοση.
- Ανιση κατανομή της τουριστικής δραστηριότητας στον χώρο, με όλες τις συνακόλουθες συνέπειες.
- Κυριαρχία του εισερχόμενου οργανωμένου παραθεριστικού τουρισμού (μαζικού).
- Ισχυρή παραοικονομία.

Στο επίπεδο της ευρύτερης περιφέρειας του Ολύμπου (και αναφέρομαι κατ' ανάγκη στους 2 Νομούς Λάρισας και Πιερίας, αφού τα αντίστοιχα στοιχεία τηρούνται σε επίπεδο νομών) η εικόνα δεν είναι τόσο ενθαρρυντική:

Εχουμε μια ανεπτυγμένη ζώνη υποδοχής εισερχόμενου μαζικού παραθεριστικού τουρισμού, τα παράλια της Πιερίας - και μάλιστα ζώνη όπου τα τελευταία χρόνια λειτουργεί και κάποια τουριστική "παραοικονομία" - με πάνω από 6.500 ξενοδοχειακές κλίνες. Μια ζώνη, που πλήττεται ήδη από τη Γιουγκοσλαυική κρίση. Το σύνολο του Νομού Πιερίας διαθέτει 7.545 κλίνες (176 μονάδες) και του Νομού Λάρισας 2.495 (39 μονάδες). Οι αντίστοιχες πληρότητες είναι (1991) 34% (έναντι 45% του 1990) και 47,6% (έναντι 45,6% του 1990). Τα αστικά κέντρα της Λάρισας και της Κατερίνης καλύπτουν μαζί με τις άλλες μικρότερες πόλεις τις ανάγκες του Τουρισμού σε αστικές εξυπηρετήσεις. Η τουριστική εικόνα της περιοχής είναι άνιση και δύσκολα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ικανοποιητική. Παρά το γεγονός, ότι ο Νομός Λάρισας διαθέτει παραλιακή ζώνη, κατάλληλη ενδεχομένως για χωροθέτηση δραστηριοτήτων παραθεριστικού τουρισμού, είναι φανερό, ότι η τουριστική ανάπτυξη της περιοχής δεν είναι δυνατό να βασιστεί στην καλλιέργεια του κυρίαρχου μοντέλου του Τουρισμού μας. Θα πρέπει, επιδιώκοντας την αναβάθμιση με συγκεκριμένα μέτρα (θεσμικά, οργανωτικά, έργα υποδομής) και ανάκαμψη από πλευράς απόδοσης των ζωνών μαζικού τουρισμού, να επιδιώξουμε **συμπληρωματικά** την ανάπτυξη δραστηριοτήτων των λεγόμενων **ειδικών μορφών τουρισμού**.

"Ειδικές ή νέες" μορφές τουρισμού χαρακτηρίζουμε τις μορφές εκείνες, που δεν εμπίπτουν στα πλαίσια της **κυρίαρχης μορφής** του Ελληνικού Τουρισμού δηλ. στα πλαίσια του **εισερχόμενου μαζικού παραθεριστικού τουρισμού**. Οι μορφές αυτές διαφοροποιούνται με κριτήριο τον **σκοπό** της τουριστικής μετακίνησης (π.χ. συνεδριακός, εκθεσιακός, αθλητικός τουρισμός), ή και τα **ιδιαίτερα ενδιαφέροντα** της τουριστικής πελατείας, που διακινούν (π.χ. οικοτουρισμός, περιηγητικός τουρισμός, ορειβατικός τουρισμός) κ.λπ. Ο όρος

"εναλλακτικές" μορφές τουρισμού άλλοτε ταυτίζεται με τον όρο "ειδικές" και άλλοτε περιλαμβάνει μόνο τις μορφές εκείνες του τουρισμού, που η ανάπτυξη τους δεν συνεπάγεται μεγάλες επεμβάσεις (έργα κ.λπ.) στο φυσικό περιβάλλον και συγχρόνως η άσκησή τους προϋποθέτει μια πιο φυσική ζωή (π.χ. οικοτουρισμός, περιηγητικός τουρισμός κ.λπ.). Με δύο λόγια "εναλλακτικές" αποκαλούνται οι μορφές οι λεγόμενες και μορφές **ήπιου τουρισμού**.

Η προσέλευση της **ειδικευμένης ζήτησης** όλων αυτών των μορφών τουρισμού, συχνά προϋποθέτει την ύπαρξη μιας **ειδικευμένης τουριστικής προσφοράς**, δηλ. τουριστικής προσφοράς που να προσαρτίζεται στις απαιτήσεις και τις ανάγκες της τουριστικής τους πελατείας όπως π.χ. τα καταλύματα και τα λεγόμενα **έργα ειδικής τουριστικής υποδομής** όπως π.χ. συνεδριακά και εκθεσιακά κέντρα, αθλητικά κέντρα και γήπεδα γκολφ, μαρίνες, υδροθεραπευτήρια κ.λπ.

Γίνεται λοιπόν, έτσι κατανοητό, ότι οι όροι **ειδικές** και **ήπιες** ή (εναλλακτικές) μορφές τουρισμού δεν ταυτίζονται, αφού στις ειδικές περιλαμβάνονται μορφές, που εντάσσονται στα πλαίσια (και ιδίως στους τρόπους οργάνωσης και στα μεγέθη διακίνησης) της κυρίαρχης μορφής του μαζικού τουρισμού (π.χ. συνεδριακός τουρισμός κ.λπ.).

Η ανάπτυξη της καθεμίας από τις μορφές αυτές **δεν ενδεικνύεται να είναι αυτόνομη**, ιδίως εάν πρόκειται για ένα γεωγραφικό χώρο με ποικιλία τουριστικών πόρων αλλά και σαφείς περιβαλλοντικούς περιορισμούς. Θα ήταν γι' αυτό ενδεδειγμένο να διερευνηθεί η σκοπιμότητα σημειακών παρεμβάσεων που να συνδυάζουν δραστηριότητες πολλών μορφών τουρισμού μαζί (κάτι σαν συμπλέγματα δραστηριοτήτων πολλών μορφών τουρισμού). Οι δραστηριότητες αυτές, θα πρέπει να **συνδεόνται** και να συσχετίζονται με τα ανεπτυγμένα τουριστικά σημεία του ευρύτερου γεωγραφικού χώρου (Παράλια Πιερίας, Λάρισα κ.λπ.).

Κι ερχόμαστε σ' ένα εύλογο ερώτημα: Τι εννοούμε σημειακές -σε πρώτη φάση - παρεμβάσεις για την ανάπτυξη πολλών μαζί ειδικών μορφών τουρισμού;

Εννοούμε, κυρίως, κάποια έργα ειδικής τουριστικής υποδομής (π.χ. ένα συνεδριακό κέντρο ή ένα αθλητικό κέντρο κλπ.) και ανωδομής (διαμονή - εστίαση -αναψυχή) αλλά όχι μόνο: εννοούμε ακόμη την οργάνωση της διακίνησης των τουριστών στους διάφορους τουριστικούς πόρους (πληροφόρηση, μεταφορά, κρατήσεις, έντυπα, ειδικευμένοι οδηγοί, κ.λπ.) με τον κατάλληλο τρόπο και σε μεγέθη τέτοια **που δεν διακινδυνεύουν αυτή την ίδια την ύπαρξη του πόρου αυτού**. Συχνά, γίνεται η παρεξήγηση με τον όρο "ανάπτυξη" να εννοούμε **τα καταλύματα**, που άλλωστε είναι εύκολο ν' αναγερθούν και που η ενίσχυσή τους απ' την Πολιτεία μετατρέπεται αυτόματα σε πολύτιμες ψήφους. **Ομως, ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού, δεν σημαίνει κατ' ανάγκην νέα καταλύματα**, δήθεν **ειδικά** συχνότερα δε υποβαθμισμένα (βλ. καταλύματα αγροτουρισμού που χρηματοδοτούνταν με τον Κοιν. ΕΟΚ 797/85 κ.ο.κ) Ορισμένες απ' τις μορφές αυτές, όπως π.χ. ο συνεδριακός, ο αθλητικός, ο θεραπευτικός, ο οργανωμένος πολιτιστικός τουρισμός) απαιτούν καταλύματα σαν αυτά που ήδη διαθέτει η περιοχή και μάλιστα ει δυνατόν **αναβαθμισμένα**, πράγμα που σημαίνει ότι θ' απαιτηθεί εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων ξενοδοχειακών καταλυμάτων.

Όσον αφορά τις ήπιες μορφές τουρισμού (αγροτουρισμός, οικοτουρισμός, ορεινός τουρισμός κ.λπ.) είναι κατά τη γνώμη μου λογικό να θεωρήσουμε ότι κατάλληλα ειδικά καταλύματα για τις μορφές αυτές είναι μόνο τα δημιουργούμενα σε **παραδοσιακά** κτίσματα και όχι νέα κτίρια σε ορεινά χωριά με τις γνωστές "αναμονές" ή τα "πανωσηκώματα".

Στα πρώτα τουλάχιστον στάδια της λειτουργίας του τοπικού αναπτυξιακού συμπλέγματος, η περιοχή θα πρέπει να προσελκύσει **εσωτερικό** κυρίως

τουρισμό, ο οποίος θα εξακολουθήσει να είναι βασικός κορμός της τουριστικής της πελατείας ειδικών μορφών. Γι' αυτό, θα πρέπει να μελετήσει και ν' αξιοποιήσει τις δυνατότητές του. Ας μη ξεχνάμε ότι:

- α) από τη φύση του ο εσωτερικός τουρισμός συμβάλλει στην **άμβλυνση της εποχικότητας και της ανισοκατανομής του τουριστικής δραστηριότητας στον Ελληνικό χώρο**, συμβάλλει με δύο λόγια στη θεραπεία των δύο μεγάλων διαρθρωτικών προβλημάτων του Ελληνικού Τουρισμού.
- β) η ανάπτυξη του εσωτερικού τουρισμού σημαίνει **διεύρυνση της παραγωγικής βάσης** του τουριστικού τομέα και διευκόλυνση **των παραγωγικών διασυνδέσεων του με τους άλλους τομείς της οικονομίας** (π.χ. γεωργία και βιομηχανία). Ας σημειωθεί, ότι σήμερα οι διασυνδέσεις αυτές είναι ανεπαρκείς, με αποτέλεσμα την αύξηση του συναλλαγματικού κόστους του τουρισμού από την εισαγωγή προϊόντων, που είναι δυνατόν να υποκατασταθούν με εγχώρια.

Ενώ όμως, η προσέγγιση των σημερινών μεγεθών του εσωτερικού τουρισμού είναι δυνατή, μέσω των διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα (1991, 11.594.471 διανυκτερεύσεις) και άλλων απογραφικών στοιχείων, που ενδεχομένως τηρούν άλλοι κρατικοί φορείς (στοιχεία ακτοπλοϊκής κίνησης κ.λπ.) αλλά σε καμμία περίπτωση δεν εξαντλούν την πραγματική κίνηση εσωτερικού τουρισμού, δεν υπάρχει **κανένα απολύτως στοιχείο** σχετικό με τα **προβλήματα και τις τάσεις του**, ή τουλάχιστον δεν υπάρχουν στοιχεία, που να αποτελούν τα συμπεράσματα κάποιας σοβαρής μελέτης.

Ετσι εμπειρικά, μόνο μπορούμε να καταγράψουμε **τάσεις, προβλήματα και περιορισμούς** του εσωτερικού τουρισμού:

- α) Ένα μεγάλο μέρος των εσωτερικών τουριστικών μετακινήσεων έχει σαν προορισμό **τον τόπο καταγωγής** (χωριό ή επαρχιακή πόλη) για ολιγοήμερη παραμονή ή διακοπές και το μέρος αυτό **δεν μπορεί να προσεγγιστεί ποσοτικά** δεν τηρούνται στοιχεία.
- β) ο εσωτερικός τουρισμός (και ιδιαίτερα ο διακινούμενος μέσω εκδρομικών σωματείων ή τουριστικών γραφείων εκδρομισμός) έχει την τάση (πού περισσότερο από τον εξωτερικό) **να εγκαταλείπει τις καθιερωμένες διαδρομές και τους γνωστούς προορισμούς** και να κατευθύνεται σε νέες περιοχές με φυσικά ή πολιτιστικά αξιοθέατα (τοπία βυζαντινές αρχαιότητες, λιγώτερο γνωστοί αρχαιολογικοί χώροι, παραδοσιακοί οικισμοί κ.λπ.) που, για διάφορους λόγους δεν έχουν ακόμη προσελκύσει το ενδιαφέρον του εξωτερικού τουρισμού.

Η τάση αυτή έχει **μια ενδιαφέρουσα αναπτυξιακή σκοπιά**, γιατί επιβεβαιώνει ότι με την κατάλληλη οργάνωση και προβολή, αρκετές ορεινές, κυρίως, και γενικά προβληματικές περιοχές της χώρας μπορούν να διεκδικήσουν κάποια τουριστική κίνηση με την εφαρμογή των καταλλήλων προγραμμάτων ήπιας ανάπτυξης και με βασική πελατεία ημεδαπούς τουρίστες.

- γ) οι καθιερωμένες περιοχές μαζικού τουρισμού **προσελκύουν λιγότερο τον εσωτερικό τουρισμό κατά την περίοδο αιχμής**. Αιτίες όχι μόνο ο συνωστισμός αλλά και το εξαιρετικά υψηλό κόστος διακοπών (και γενικά ζωής).
- δ) Διαπιστωμένη τάση του εσωτερικού τουρισμού είναι οι κρατήσεις και γενικά οι **ταξιδιωτικοί διακανονισμοί της τελευταίας στιγμής και το χαμηλό ποσοστό χρησιμοποίησης οργανωμένων πακέτων** (με εξαίρεση ίσως τον **εκδρομισμό**). Ετσι, οι Έλληνες τουρίστες χάνουν τα (οικονομικά κυρίως) πλεονεκτήματα της χονδρικής διοργάνωσης πακέτων και είναι αυτοί που κυρίως θίγονται από τον **δυσαστισμό** των τιμών

(ιδιαίτερα των ξενοδοχειακών) της ελληνικής τουριστικής αγοράς: είναι οι μόνοι (μαζί με τυχόν μεμονωμένους αλλοδαπούς) που πληρώνουν την **ονομαστική** (δηλωμένη) τιμή διανυκτέρευσης και γευμάτων για τις ίδιες ακριβώς υπηρεσίες που την ίδια περίοδο η ίδια ξενοδοχειακή μονάδα παρέχει στα γκρουπ αλλοδαπών σε σημαντικά χαμηλότερες τιμές.

- ε) Οργανωτές εκδρομών και πακέτων διακοπών για ημεδαπούς είναι **μεγάλος αριθμός εκδρομικών σωματείων και άλλων μη κερδοσκοπικών φορέων αλλά και γραφείων εσωτερικού και γενικού τουρισμού.**

Τις ιδιομορφίες αυτές του εσωτερικού τουρισμού θα πρέπει να έχει υπόψη της η περιοχή σας κατά τον **σχεδιασμό**. Γιατί είναι πλέον αυτονόητο, ότι θα πρέπει ν' αποκλειστούν εκ των προτέρων **παρεμβάσεις χωρίς σχεδιασμό** (χωροταξικό ή περιβαλλοντικό), παρεμβάσεις που ν' αποτελούν αποτέλεσμα πιέσεων ή που να βαφτίζουν σχεδιασμό **κάποιο αυθαίρετο κατάλογο έργων**, με δύο λόγια παρεμβάσεις, που να παραπέμπουν στην μέχρι πρότινος "αυθόρμητη" ανάπτυξη του Τουρισμού μας.

Ο λεπτομερής σχεδιασμός θα χωροθετήσει τις δραστηριότητες, θα προσδιορίσει τα μεγέθη και θεσμοθετημένος, θα παραλάβει τις αρνητικές συνέπειες της ανάπτυξης (παρενέργειες στην αγορά γης, υποβάθμιση πόρων κ.λπ).

Μοιραία, η αναφορά στο σχεδιασμό μας παραπέμπει στην **κύρια παράμετρο επιτυχίας** του όποιου σύγχρονου αναπτυξιακού εγχειρήματος στον Τουρισμό, αλλά και στον σημαντικότερο **περιορισμό** της ανάπτυξης αυτής: μας παραπέμπει δηλ. στις ανάγκες προστασίας του Περιβάλλοντος της περιοχής (φυσικού, πολιτιστικού, κοινωνικού). Ο Τουρισμός έχει συχνά οδηγήσει σε καταστροφή του περιβάλλοντος των περιοχών όπου αναπτύσσεται, και στα πλαίσια της γνωστής αντίφασης, Περιβάλλοντος και Τουρισμού, το υποβαθμισμένο πια Περιβάλλον έχει - ακόμη και στη χώρα μας με χαρακτηριστικό παράδειγμα την Αττική - εκδιώξει τον Τουρισμό. Ας μην επαναλάβουμε ένα τέτοιο θλιβερό φαύλο κύκλο στο ιστορικό ορεινό συγκρότημα του Ολύμπου.

Σας ευχαριστώ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Ευχαριστούμε την κυρία Χατζηνικολάου. Υπενθυμίζω ότι μετά το τέλος των εισηγήσεων έχει χρόνο για συζήτηση και μπορείτε να υποβάλεται τις ερωτήσεις σας, έχετε νομίζω τα σχετικά έντυπα και τις παρεμβάσεις σας στο Προεδρείο για ν' αναγνωστούνε αφού τελειώσουνε οι εισηγήσεις.

Θα πάμε στον επόμενο εισηγητή, ο οποίος είναι ο κύριος Μάνος Παπανικολάου, Μαθηματικός, Πολεοδόμος, Προϊστάμενος τους τμήματος Οικιστικής δομής Δ/νσης Χωροταξίας του ΥΠΕΧΩΔΕ. Θα μας αναπτύξει το θέμα, χωροταξική θεώρηση και δυνατότητες ανάπτυξης του Ολύμπου.

ΘΕΜΑ: "Χωροταξική θεώρηση και δυνατότητες ανάπτυξης του Ολύμπου."

ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ: Καλημέρα σας. Όταν πριν από λίγο καιρό, με ένα τηλεφώνημά του το τοπικό τμήμα του ΤΕΕ με ρώτησε εάν θα ήθελα να κάνω εισήγηση για τον Ολυμπο, απάντησα αμέσως ναι. Όμως η άμεση απάντησή μου δεν σήμαινε ότι ήξερα τι ακριβώς θα έλεγα. Ηξερα, ή είχα περίπου προσδιορίσει τι συμβαίνει με τον Ολυμπο, αλλά ειλικρινά δεν ήξερα πως μπορεί ένας επιστήμονας από 400, 450 χιλιόμετρα απόσταση, που δεν μένει στην περιοχή να έχει θετική συμβολή στο θέμα που ονομάζεται, στη περιοχή που ονομάζεται Ολυμπος.

Προσωπική μου άποψη βέβαια, είναι ότι η χρονοαπόσταση δεν επηρεάζει αρνητικά στη λήψη σωστών αποφάσεων, όμως όταν χθές άκουσα όλες τις

(ιδιαίτερα των ξενοδοχειακών) της ελληνικής τουριστικής αγοράς: είναι οι μόνοι (μαζί με τυχόν μεμονωμένους αλλοδαπούς) που πληρώνουν την **ονομαστική** (δηλωμένη) τιμή διανυκτέρευσης και γευμάτων για τις ίδιες ακριβώς υπηρεσίες που την ίδια περίοδο η ίδια ξενοδοχειακή μονάδα παρέχει στα γκρουπ αλλοδαπών σε σημαντικά χαμηλότερες τιμές.

- ε) Οργανωτές εκδρομών και πακέτων διακοπών για ημεδαπούς είναι **μεγάλος αριθμός εκδρομικών σωματείων και άλλων μη κερδοσκοπικών φορέων αλλά και γραφείων εσωτερικού και γενικού τουρισμού.**

Τις ιδιομορφίες αυτές του εσωτερικού τουρισμού θα πρέπει να έχει υπόψη της η περιοχή σας κατά τον **σχεδιασμό**. Γιατί είναι πλέον αυτονόητο, ότι θα πρέπει ν' αποκλειστούν εκ των προτέρων **παρεμβάσεις χωρίς σχεδιασμό** (χωροταξικό ή περιβαλλοντικό), παρεμβάσεις που ν' αποτελούν αποτέλεσμα πιέσεων ή που να βαφτίζουν σχεδιασμό **κάποιο αυθαίρετο κατάλογο έργων**, με δύο λόγια παρεμβάσεις, που να παραπέμπουν στην μέχρι πρότινος "αυθόρμητη" ανάπτυξη του Τουρισμού μας.

Ο λεπτομερής σχεδιασμός θα χωροθετήσει τις δραστηριότητες, θα προσδιορίσει τα μεγέθη και θεσμοθετημένος, θα παραλάβει τις αρνητικές συνέπειες της ανάπτυξης (παρενέργειες στην αγορά γης, υποβάθμιση πόρων κ.λπ).

Μοιραία, η αναφορά στο σχεδιασμό μας παραπέμπει στην **κύρια παράμετρο επιτυχίας** του όποιου σύγχρονου αναπτυξιακού εγχειρήματος στον Τουρισμό, αλλά και στον σημαντικότερο **περιορισμό** της ανάπτυξης αυτής: μας παραπέμπει δηλ. στις ανάγκες προστασίας του Περιβάλλοντος της περιοχής (φυσικού, πολιτιστικού, κοινωνικού). Ο Τουρισμός έχει συχνά οδηγήσει σε καταστροφή του περιβάλλοντος των περιοχών όπου αναπτύσσεται, και στα πλαίσια της γνωστής αντίφασης, Περιβάλλοντος και Τουρισμού, το υποβαθμισμένο πια Περιβάλλον έχει - ακόμη και στη χώρα μας με χαρακτηριστικό παράδειγμα την Αττική - εκδιώξει τον Τουρισμό. Ας μην επαναλάβουμε ένα τέτοιο θλιβερό φαύλο κύκλο στο ιστορικό ορεινό συγκρότημα του Ολύμπου.

Σας ευχαριστώ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Ευχαριστούμε την κυρία Χατζηνικολάου. Υπενθυμίζω ότι μετά το τέλος των εισηγήσεων έχει χρόνο για συζήτηση και μπορείτε να υποβάλεται τις ερωτήσεις σας, έχετε νομίζω τα σχετικά έντυπα και τις παρεμβάσεις σας στο Προεδρείο για ν' αναγνωστούνε αφού τελειώσουνε οι εισηγήσεις.

Θα πάμε στον επόμενο εισηγητή, ο οποίος είναι ο κύριος Μάνος Παπανικολάου, Μαθηματικός, Πολεοδόμος, Προϊστάμενος τους τμήματος Οικιστικής δομής Δ/νσης Χωροταξίας του ΥΠΕΧΩΔΕ. Θα μας αναπτύξει το θέμα, χωροταξική θεώρηση και δυνατότητες ανάπτυξης του Ολύμπου.

ΘΕΜΑ: "Χωροταξική θεώρηση και δυνατότητες ανάπτυξης του Ολύμπου."

ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ: Καλημέρα σας. Όταν πριν από λίγο καιρό, με ένα τηλεφώνημά του το τοπικό τμήμα του ΤΕΕ με ρώτησε εάν θα ήθελα να κάνω εισήγηση για τον Ολυμπο, απάντησα αμέσως ναι. Όμως η άμεση απάντησή μου δεν σήμαινε ότι ήξερα τι ακριβώς θα έλεγα. Ηξερα, ή είχα περίπου προσδιορίσει τι συμβαίνει με τον Ολυμπο, αλλά ειλικρινά δεν ήξερα πως μπορεί ένας επιστήμονας από 400, 450 χιλιόμετρα απόσταση, που δεν μένει στην περιοχή να έχει θετική συμβολή στο θέμα που ονομάζεται, στη περιοχή που ονομάζεται Ολυμπος.

Προσωπική μου άποψη βέβαια, είναι ότι η χρονοαπόσταση δεν επηρεάζει αρνητικά στη λήψη σωστών αποφάσεων, όμως όταν χθές άκουσα όλες τις

εισηγήσεις που γινόντουσαν, αναρωτήθηκα: Μήπως με την εισήγησή σου πετάς στα σύννεφα; Το ευτύχημα είναι ότι με τις δύο σημερινές εισηγήσεις, του κυρίου Καραβαγγέλη και της κυρίας Χατζηνικολάου και με όσα είχα αποφασίσει να προσθέσω στην εισήγησή μου, θεωρώ ότι όχι, δεν πετάω στα σύννεφα, θεωρώ ότι μπορούμε και αυτοί που είμαστε μακριά από τον Ολυμπο, να προσφέρουμε θετικά, προς την σωστή κατεύθυνση. Η εισήγησή μου αποτελείται από τρία τμήματα. Όπως θα δείτε ο Ολυμπος ήτανε χθές, ο Ολυμπος είναι σήμερα και ο Ολυμπος θα είναι αύριο.

Ξεκίνησα από κάποιες αναφορές, που γίνονται σ' ένα φυλλάδιο της διεύθυνσης δασών του νομού Πιερίας. Εκεί γράφεται ότι, ο Ολυμπος ήταν το ψηλότερο βουνό της Ελλάδος, ο Ολυμπος ήταν η κατοικία των αρχαίων θεών, ο Ολυμπος ήταν το ορμητήριο αρματολών και κλεφτών στην Τουρκοκρατία. Εδώ θα προσθέσω ότι ο Ολυμπος ήταν και είναι ένας και θα κάνω την παρένθεση ότι, όταν σαν υπηρεσιακός παράγων μου ζητήθηκε να συμμετέχω στη μελέτη επίβλεψης, τη μελέτη που εκπονούσε ο κύριος Δημητριάδης, στη πρώτη μου επίσκεψη είχα αμέσως αντιδράσει και είχα πει ότι, θεωρώ απαράδεκτο ο Ολυμπος ο οποίος είναι μια ενότητα να μελετιέται σαν σαλάμι, μισό πακέτο από τη μία μεριά και μισό πακέτο από την άλλη. Δυστυχώς, και λέω δυστυχώς, διαπιστώνω ότι ακόμα ο Ολυμπος είναι περίπου σαλάμι. Ελπίζω αυτή η σαλαμοποίηση να μην συνεχιστεί.

Τώρα τι είναι ο Ολυμπος;

Ο Ολυμπος:

Χθες (ήταν):

- το ψηλότερο βουνό της Ελλάδας,
- η κατοικία των αρχαίων Θεών,
- το ορμητήριο αρματολών και κλεφτών στην τουρκοκρατία

Σήμερα (εξακολουθεί να):

- είναι το ψηλότερο βουνό της Ελλάδας
- είναι το καμάρι των Ελλήνων ορειβατών (και όχι μόνο αυτών ...)
- ... είναι το αντικείμενο διαμάχης διαφόρων ομάδων που διεκδικούν για τον εαυτό τους την καλύτερη γνώση, την μεγαλύτερη αγάπη και το μεγαλύτερο ενδιαφέρον γι' αυτόν, αλλά και το δικαίωμα να τον "μεταχειρίζονται" όπως αυτοί κρίνουν σωστότερο

Αύριο:

- τι πρέπει να είναι;
- τι θα μπορούσε να είναι;
- τι πραγματικά θα είναι ...;

Στο κείμενο που ακολουθεί γίνεται προσπάθεια μιας σύντομης ανάλυσης της περιοχής του Ολύμπου και καταγράφονται οι δυνατότητες για την σωστή αντιμετώπισή του, με την ελπίδα ότι δεν είναι η έσχατη στιγμή.

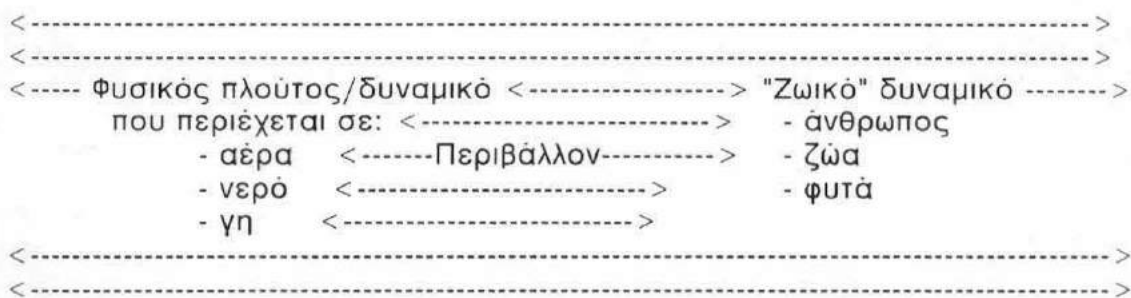
A. Περιβάλλον και ανάπτυξη.

A.1. Περιβάλλον: γνωστό ή άγνωστο;

Η χρήση της λέξης "περιβάλλον" αποτελεί "κλειδί" για διάφορες χρήσεις. Χρησιμοποιείται για να ευαισθητοποιήσει τον πληθυσμό σε πραγματικά

αξιοπαρατήρητα και απαραίτητα να προστατευθούν ή διαχειρισθούν σωστά φυσικά ή τεχνητά σύνολα ευρύτερου ενδιαφέροντος (π.χ.: δάση, πάρκα, θάλασσες, ποιότητα αέρα που αναπνέουμε ή νερού που καταναλώνουμε, ποιότητα εδάφους ή αγροτικών προϊόντων, σπάνια ζώα ή φυτά, αισθητική - εμφάνιση κτιρίων, λειτουργία - ζωή πόλεων, κ.α.). Χρησιμοποιείται όμως και για να δικαιολογήσει ενέργειες ή επιβαλλόμενες δεσμεύσεις που ουσιαστικά καλύπτουν προσωπικά οφέλη ή παραλείψεις, ή διευκολύνουν επιδιώξεις (π.χ.: αυτές οι περιπτώσεις όπου το κόψιμο δέντρων με την δικαιολογία της ανανέωσης του δάσους ή πυροπροστασίας γίνεται ουσιαστικά για παράνομη εμπορία γης και ξυλείας, η γενική επίκληση περί προστασίας του περιβάλλοντος για την επιβολή ουσιαστικών περιορισμών στην ζωή και δραστηριότητες των ατόμων, που όμως γίνεται εκβιαστικά, κ.α).

Σύμφωνα με τον κατά την άποψή μας πλέον σωστό ορισμό, "περιβάλλον" είναι οτιδήποτε παρεμβάλλεται ή περιβάλλει τα σύνολα του "φυσικού πλούτου/δυναμικού" και του "ζωικού δυναμικού", όπως παρουσιάζεται στη σχηματική παράσταση περιβάλλοντος:

A.2. Οι εξελίξεις μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Ο χάρτης της Ευρώπης αλλάζει μετά από πενήντα περίπου χρόνια ειρήνης και ελευθερίας, που αποτελούν την πιο μεγάλη απόλεμη περίοδο στην ήπειρο. Αλλάζει τόσο όσον αφορά τα ονόματα όσο και τα όρια των λεγόμενων πρώην "ανατολικών" χωρών. Η αλλαγή αυτή μπορεί να συνδεθεί με τις οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές αλλαγές που χαρακτηρίζουν ολόκληρο την Υφήλιο στο χρονικό διάστημα μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και ιδιαίτερα από τις αρχές της δεκαετίας του '60.

Η ανάπτυξη και βελτίωση της Ευρωπαϊκής Οικονομίας αποτελεί επιτακτική ανάγκη όχι εύκολα αντιληπτή από άτομα ή ομάδες, κοινωνίες ή λαούς που για αιώνες συνυπάρχουν στο χώρο αυτό. Η απόφαση για την δημιουργία μίας, τουλάχιστον οικονομικά, ενωμένης Ευρώπης είναι όραμα και ανάγκη προσαρμογής στα νέα Παγκόσμια δεδομένα και ανακατατάξεις, προκειμένου να αντιμετωπισθούν εξισορροπητικά οι δυνάμεις που θα παρουσιασθούν σε άλλες περιοχές της Γης.

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα μετά το 1993 προβάλλει ως ο ισχυρότερος οικονομικός σχηματισμός της Γης. Για τις πέραν του Ατλαντικού Βόρειες χώρες αποτελεί τον ισχυρότερο ανταγωνιστή, ενώ για τις νέες βιομηχανικές οικονομίες της Νότιας Απω Ανατολής - παρά τον έντονο ανταγωνιστικό ρόλο της - αποτελεί επιπλέον μία εγγύηση ισορροπίας των οικονομικών αλλά και των κοινωνικών συστημάτων.

Η ελκτικότητα των περισσότερων πλουσιών χωρών, κυρίως της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης, δημιουργεί μεταναστευτικά φαινόμενα που δεν έχουν

μόνον θετικά αποτελέσματα: η άνοδος της εγκληματικότητας και της ανεργίας εύκολα καταγράφονται σε καθημερινή βάση. Στις λιγώτερο πλούσιες χώρες ή σε αυτές με πρόσφατη την οικονομική - κοινωνική μεταβολή παρουσιάζονται έντονα προβλήματα σε πολλούς τομείς. Ένα από τα κοινά προβλήματα όλων των χωρών αποτελεί η υποβάθμιση του περιβάλλοντος.

A.3. Η ανάπτυξη και η διατηρήσιμη ανάπτυξη.

Η ανάπτυξη όπως εκδηλώθηκε και μορφοποιήθηκε στις τρεις πρώτες δεκαετίες μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, χαρακτηρίζεται από πολλαπλή και έντονη χρησιμοποίηση των φυσικών και τεχνητών πόρων. Η χρησιμοποίηση αυτή δεν υπολόγιζε, ή τουλάχιστον υποεκτιμούσε, δύο παραμέτρους: την διαθέσιμη ποσότητα και τα επακόλουθα φαινόμενα ή δυσμενείς επιδράσεις. Τα ερωτήματα για τις διαθέσιμες ποσότητες πετρελαίου, για την επίδραση της βλαπτικής ακτινοβολίας από διάφορες πηγές, για την καταστροφή των δασών, για την όξινη βροχή, για το φαινόμενο του θερμοκηπίου, για την ρύπανση, για την εξαφάνιση πολλών ειδών της χλωρίδας και πανίδας, για τα επακόλουθα του υπερπληθυσμού, διατυπώθηκαν αρκετά χρόνια μετά την εντυπωσιακή ανάπτυξη που παρατηρήθηκε στις λεγόμενες "περισσότερο ανεπτυγμένες" ή "περισσότερο πλούσιες Χώρες". Η αποδοχή της θεωρίας της "διατηρήσιμης ανάπτυξης" ⁽¹⁾ και εφαρμογή αυτών που επιτάσσει αποτελεί συμβόλαιο με τις επόμενες γενεές. Σύμφωνα με τον ορισμό της, η διατηρήσιμη ανάπτυξη ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις, ανάγκες και δραστηριότητες του παρόντος χωρίς να υποθηκεύει την δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες.

Μεταξύ άλλων, η διατηρήσιμη ανάπτυξη ζητάει την **ορθολογική χρήση** του γήινου οικολογικού κεφαλαίου και την **από κοινού στήριξη** της οικονομικής δραστηριότητας και προγραμματισμού. Η χρήση (με λογική και συνείδηση της πεπερασμένης χωρητικότητας και μεγέθους του) αυτού που αποκαλείται "περιβάλλον" έχει επισημανθεί και πρέπει να αποτελέσει τον οδηγό για τις δραστηριότητες ή λειτουργίες του άμεσου και απώτερου μέλλοντος.

A.4. Η διατηρήσιμη ανάπτυξη στην Ελλάδα

Οι περιοχές της Ευρώπης που προσφέρουν ενδιαφέροντες πόρους και παρέχουν το απαραίτητο φυσικό ή λειτουργικό πλαίσιο ανάδειξης και προβολής τους, υπερτερούν των άλλων που δεν έχουν αναλόγου ποιότητας ή διάρκειας ή ποσότητας χαρακτηριστικά.

Η Ελλάδα, μαζί με τις χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου, υπερέχει των άλλων χωρών του Βορρά σε ορισμένα ελκτικά στοιχεία φυσικού πλούτου ή δυναμικού (π.χ.: διάρκεια και ποιότητα ηλιοφάνειας, ποιότητα θάλασσας, αρχαιολογικοί τόποι, ιστορικά ή πολιτιστικά σημεία ενδιαφέροντος, παραδοσιακά προϊόντα). Ο ανταγωνισμός μεταξύ αυτών των ευρωπαϊκών περιοχών αναμένεται να είναι εντονώτατος. Περιοχές που έγκαιρα θα επενδύσουν στο χώρο με σεβασμό στις αρχές της διατηρήσιμης ανάπτυξης, λογικά θα πλεονεκτούν.

Με την υλοποίηση του "ενιαίου Ευρωπαϊκού χώρου", οι πολίτες της ΕΟΚ απολαμβάνουν τέσσερις ελευθερίες κινήσεως: 1) φυσικών προσώπων, 2) κεφαλαίων, 3) αγαθών και 4) υπηρεσιών. Συνέπεια αυτού του γεγονότος θα είναι ότι οι Ευρωπαίοι πολίτες θα παρουσιάσουν αυξημένη κινητικότητα στο εσωτερικό της οικονομικά ενωμένης Ευρώπης, και ανάλογα με τον βαθμό "ελκτικότητας" θα

¹ Διατυπώθηκε πρώτη φορά επισήμως στην έκθεση του ΟΗΕ με τίτλο: "Το κοινό μας Μέλλον", που όμως είναι περισσότερο γνωστή ως "έκθεση Brundtland".

κινήθουν προς διάφορες περιοχές.

Εκτιμάται ότι ο Ολυμπος συγκεντρώνει μεγάλο πλήθος ελκτικών χαρακτηριστικών που τον τοποθετούν σε πρώτη προτεραιότητα "ζήτησης" και προγράμματα επίσκεψής του. Δηλ. η περιβαλλοντική του ταυτότητα προδιαγράφει τις πιέσεις και τον φόρτο που θα δεχθεί. Οι πιέσεις εμπεριέχουν τον κίνδυνο καταστροφής της χλωρίδας και της πανίδας όλου του όγκου, που πρέπει έγκαιρα και αποτελεσματικά να εξασφαλισθεί η προστασία της, έτσι ώστε να τηρηθεί η αρχή - στόχος της διατηρήσιμης ανάπτυξης για τον Ολυμπο: να τον παραδόσουμε στις επόμενες γενεές αν όχι "πλουσιώτερο" τουλάχιστον το ίδιο "πλούσιο" από την πλευρά των φυσικών χαρακτηριστικών που αποτελούν το συντριπτικό πλεονέκτημά του. Γιατί στην ανάπτυξη πρέπει να ενυπάρχει σαν βασικό στοιχείο το περιβάλλον.

B. Χωροταξική θεώρηση.

B.1. Διαπιστώσεις - Προτάσεις μελετών

Ο Ολυμπος διοικητικά ανήκει σε δύο Νομούς, γεωγραφικά όμως αποτελεί μια ενότητα. Από χωροταξική πλευρά εξετάζεται ως μια ενότητα, και υποστηρίζουμε ότι οποιαδήποτε άλλη θεώρηση, τουλάχιστον σε επίπεδο μελέτης, δύο ή περισσότερων (ημι)ανεξάρτητων τμημάτων του περιέχει τον κίνδυνο της αποσπασματικής αντιμετώπισης με όλες τις δυσάρεστες επιπτώσεις.

Υπάρχει πλήρης γνώση ότι μία περιοχή σαν τον Ολυμπο με την φυσική, ιστορική και πολιτιστική βαρύτητα που τον χαρακτηρίζει δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί και προγραμματισθεί εύκολα. Γι' αυτό καταγράφονται οι διαπιστώσεις και προτάσεις από δύο πηγές της δεκαετίας του '80, με την επισήμανση ότι αποτελούν ουσιαστικά τις πλέον πρόσφατες (αλλά όχι μοναδικές) προτάσεις χωροταξικής οργάνωσης του Ολύμπου.

Το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (τότε ΥΧΟΠ) το 1984 μέσα από τις "Προτάσεις Χωροταξικής Οργάνωσης" διατυπώνει την άποψη ότι:

"...ο Ολυμπος έχει τεράστιες δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης (χειμερινός τουρισμός)..."⁽²⁾, και επίσης προτείνεται:

"...οργάνωση και αξιοποίηση των δύο μεγάλων ορεινών όγκων του νομού, τα Πιέρια και ο Ολυμπος, με την δημιουργία δύο χιονοδρομικών κέντρων διεθνούς επιπέδου"⁽³⁾.

Μετά τις διαπιστώσεις και μέσα από τα ίδια κείμενα προτείνονται Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου:

- α) Εθνικού Δρυμού⁽⁴⁾, που για το Ν. Πιερίας θα βοηθήσει στην "...αξιοποίηση και αναβάθμισή του (χιονοδρομικό κέντρο - χειμερινός τουρισμός) τόσο τουριστικά όσο και παραγωγικά (εκμετάλλευση των

² ΥΧΟΠ/Διεύθυνση Χωροταξίας, "Νομός Λάρισας, Προτάσεις Χωροταξικής Οργάνωσης, (συνοπτικό σχέδιο δομικών παρεμβάσεων), Αθήνα Μάης 1984" σελ. 33

³ ΥΧΟΠ/Διεύθυνση Χωροταξίας: "Νομός Πιερίας - Προτάσεις Χωροταξικής Οργάνωσης (συνοπτικό σχέδιο δομικών παρεμβάσεων), Αθήνα Μάης 1984", σελ. 32.

⁴ Εκτείνεται αποκλειστικά μέσα στο Ν. Πιερίας με έκταση 40.000 στρεμμάτων, και θεσμοθετήθηκε το 1938.

- δασών - βοσκοτόπια)" ⁽⁵⁾,
 β) του ορεινού όγκου Ολύμπου - Ελασσόνας για το Ν. Λάρισας, γιατί "...η περιοχή αυτή του νομού είναι η πιο ορεινή και λιγώτερο ανεπτυγμένη - παρουσιάζει όμως πολλές δυνατότητες ανάπτυξης" ⁽⁶⁾.

Σε μελέτη για τον Ολυμπο σημειώνεται ότι: "Σημαντικό στοιχείο της μελέτης, και πιθανότατα το πιο κρίσιμο, είναι η φθίνουσα πληθυσμική τάση" ⁽⁷⁾, που παρουσίασε στο διάστημα 1961 - 1981 μείωση της τάξης του 25% για την περιοχή μελέτης.

Επίσης καταγράφεται ότι οι κάτοικοι θέλουν "να χρησιμοποιηθεί ο τουρισμός σαν τομέας (σ.σ.: μέσο;) ενίσχυσης - συμπλήρωσης του τοπικού εισοδήματος και όχι σαν αντικαταστάτης των παραδοσιακών απασχολήσεων του", αλλά συμπληρώνει ότι "...πρέπει να διερευνηθεί... ο επιθυμητός και εφικτός βαθμός συμμετοχής στην τοπική οικονομία του δευτερογενή τομέα,... όσο και του τριτογενή (κύρια του αγροτουρισμού και του χειμερινού τουρισμού). Για το λόγο αυτό απαιτείται, η άμεση ανάθεση ειδικής μελέτης που θα καθορίσει το μέγεθος του χιονοδρομικού κέντρου στη θέση του τουριστικού χωριού ή χωριών" ⁽⁸⁾. Δηλ., θεωρείται δεδομένη η επέκταση του χιονοδρομικού κέντρου στις Βρυσσοπούλες και η ανάγκη (ενός τουλάχιστον) τουριστικού χωριού; Άλλες εναλλακτικές λύσεις που θα εναρμονίζονται με τις προσδοκίες των κατοίκων της περιοχής σε συνδυασμό πάντοτε με την προστασία του Ολύμπου δεν αντιμετωπίζονται;

Συμπληρωματικά: το ΥΠΕΧΩΔΕ εκφράζει την άποψη (το 1990) ότι η κατασκευή Χιονοδρομικού Κέντρου προϋποθέτει "έργα μεγάλης κλίμακας και θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ευαίσθητη αλπική περιοχή του Εθνικού Δρυμού Ολύμπου", και ως εκ τούτου δεν υπάρχει πρόθεση για την παραπέρα εξέταση της δημιουργίας του.

Στα τοπογραφικά διαγράμματα κλ. 1:250.000, που δίνονται στις επόμενες σελίδες, έχουν σημειωθεί: τα όρια της μελέτης και τα όρια του Εθνικού Δρυμού Ολύμπου στο πρώτο, στο δε δεύτερο τα όρια της μελέτης και τα δάση του ορεινού όγκου, όπως αυτά προσδιορίζονται μετά από σχετική αλληλογραφία με Περιφερειακές Υπηρεσίες, στα πλαίσια των προτάσεων δομικής παρέμβασης ανά Νομό.

Είναι εύκολο να διαπιστωθεί η σχετική ασυμφωνία των οριοθετήσεων του φυσικού προστατευταίου πόρου που είναι το δάσος με τον Εθνικό Δρυμό. Αλλά, αποτελεί ενδεικτικό στοιχείο της ανάγκης για προσεκτική διεξοδική αντιμετώπιση του Ολύμπου.

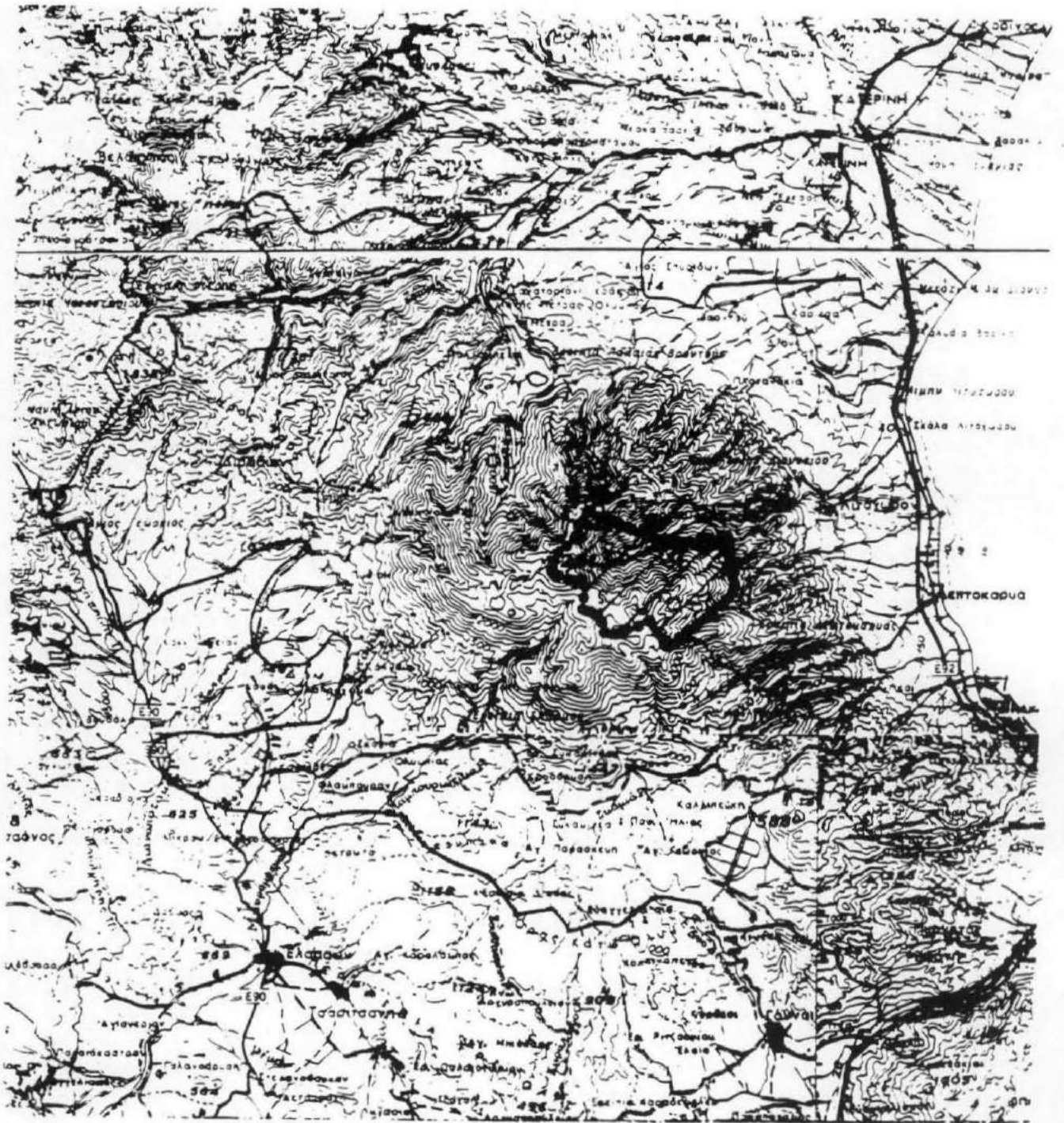
Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειωθεί η, για τεχνικούς και οικονομικούς λόγους, εγκατάλειψη (;) της ιδέας δημιουργίας νέου Εθνικού Δρυμού μεταξύ Καρυάς και Ελευθεροχωρίου... Η επανεκτίμηση της δημιουργίας συνδέεται απόλυτα με την δημιουργία Χιονοδρομικού Κέντρου Εθνικής κλίμακας. Δηλ., από χωροταξική άποψη είναι το ένα "αντίβαρο" ή προϋπόθεση του άλλου;

5 Τεύχος για Ν. Πιερίας, σελ. 99.

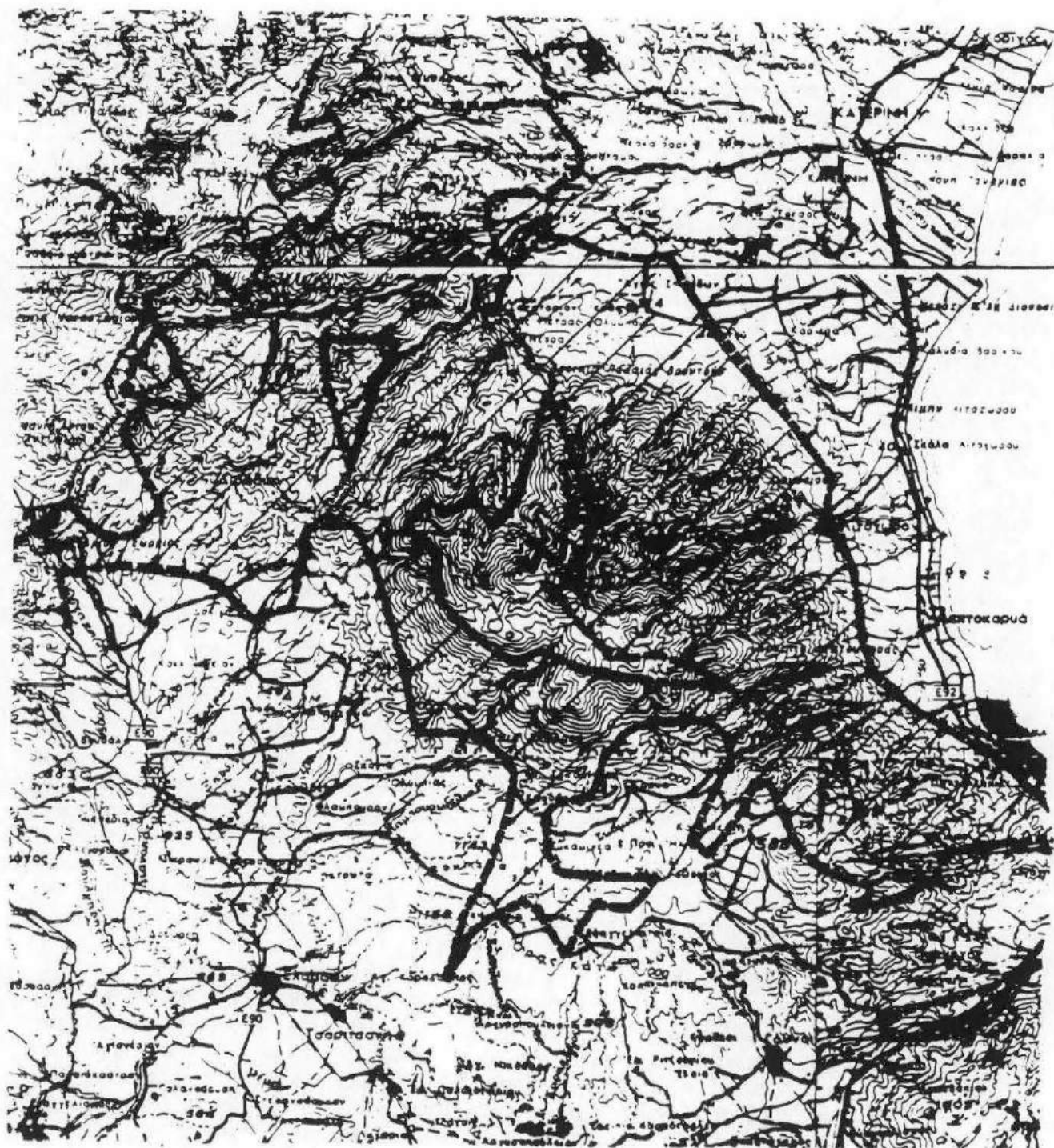
6 Τεύχος για Ν. Λάρισας, σελ. 98.

7 Ι.Δ.Δημητριάδης και Συνεργάτες: "Μελέτη Ανάπτυξης και Τουριστικής Αξιοποίησης περιοχής Ολύμπου, Γ' φάση (α' στάδιο): Προσαρμογή προτάσεων.", Ι.Δ.Δ. 4-4, Μάρτιος 1987, σελ. 6.

8 Ιδία πηγή, σελ. 10.

B.2. Χωροταξικές Προτάσεις για τον ορεινό όγκο του Ολύμπου.**α) τι πρέπει να είναι (στα πλαίσια της διατηρήσιμης ανάπτυξης).**

1. Η περιοχή του Ολύμπου είναι η ευκαιρία για ενότητα και υπεύθυνη από κοινού αντιμετώπιση στην πορεία για την επίτευξη ενός κοινού στόχου, που πρέπει να είναι η προστασία και ανάδειξη του Ολύμπου μέσα στα πλαίσια των αρχών της διατηρήσιμης ανάπτυξης.
2. Η αλματώδης ανοδος της ηλεκτρονικής, κύρια, τεχνολογίας επιτρέπει την γρήγορη ανταλλαγή των γνώσεων. Η καλύτερη ενημέρωση όσο γίνεται περισσότερων ατόμων κάθε επιπέδου για την σπουδαιότητα και πεπερασμένη δυνατότητα του περιβάλλοντος του Ολύμπου, θα βοηθήσει την προστασία του, χωρίς να αντιστρατεύεται την φυσική και οικονομική βελτίωση των γειτονικών του περιοχών. Καλύτερο φυσικό και οικονομικό επίπεδο με την ευρύτερη κοινωνική αποδοχή είναι χαρακτηριστικά ανάπτυξης.
3. Η δημιουργία εγκαταστάσεων που προσβάλουν σε σοβαρό βαθμό το περιβάλλον, αλλοιώνουν την φύση και μειώνουν τους μη ανανεώσιμους φυσικούς πόρους αντιστρατεύεται την αρχή της διατηρήσιμης ανάπτυξης, στο μέτρο που η αρχή αυτή δεν βάζει σε κίνδυνο την ύπαρξη και ομαλή διαβίωση των ατόμων. Εάν λοιπόν, είναι εφικτή η συνύπαρξη της οικονομικής ανάπτυξης και του πραγματικού σεβασμού στο περιβάλλον, τότε οι τεχνικές και τεχνητές επεμβάσεις είναι αποδεκτές γιατί πρέπει να είναι ο Ολυμπος η διαρκής σύνδεση των γενεών που φεύγουν με αυτές που τις διαδέχονται.

β) τι θα μπορούσε να είναι (με τα μέσα που υπάρχουν ως τώρα)

1. Όλος ο σημερινός Ολυμπος θα μπορούσε να αποτελεί παγκόσμιο παράδειγμα οικολογικής ισορροπίας, εφαρμογή ομαλής συνύπαρξης ανθρώπου και φύσης, αξία συνέχεια του ιστορικού, πολιτιστικού και κοινωνικού του παρελθόντος. Θα μπορούσε δηλ. να είναι η συνέχεια της μυθικής δόξας τότε που ο Δίας γινόταν ο Θεός που καθόταν στον θρόνο του.
2. Δεν είναι δυνατόν να αποφευχθεί η σύγκριση του Ολύμπου ως χώρου που ανήκει στο πρόγραμμα της "Βιοσφαίρας", με μία άλλη περιοχή του ίδιου προγράμματος: τα Smoky Mountains των ΗΠΑ. Εκεί η προστασία της χλωρίδας και της πανίδας επιβάλλεται στους επισκέπτες. Οι δρόμοι που επιτρέπουν την προσέγγιση και επίσκεψη της περιοχής, είναι μικροί και δεν επιτρέπουν ούτε μεγάλες ταχύτητες ούτε μεγάλους κυκλοφοριακούς φόρτους. Παράνομη υλοτομία, παράνομο κυνήγι, παράνομη οποιασδήποτε μορφής εκμετάλευση του φυσικού ή ζωικού πλούτου αποτελούν μεγάλα εγκλήματα που τιμωρούνται αυστηρότατα, και γι' αυτό ίσως είναι πολύ σπάνια παρά το γεγονός ότι και εκεί θα πρέπει τα ελάφια να έχουν νόστιμο κρέας...
3. Ο Ολυμπος θα μπορούσε να είναι εθνικό ή διεθνές παράδειγμα διατηρήσιμης ανάπτυξης ή αειφορικής διαχείρισης - αλλά δεν είναι.

γ) τ ι π ρ α γ μ α τ ι κ ᾶ θ α ε ί ν α ι

Η μη έγκαιρη καθολική αντιμετώπιση του Ολύμπου (ορεινός όγκος και ευρύτερη περιοχή), σε συνδυασμό με τις εθνικές προτεραιότητες και ανάγκες μπορεί να οδηγήσει σε υδροκεφαλική ανάπτυξη ορισμένων τμημάτων του ή δραστηριοτήτων που ευνοούνται μέσα στα όριά του, και που πιθανόν να απαιτούν υπέρογκα ποσά λειτουργίας και διατήρησής τους, με τελικά αμφίβολα θετικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Η πληθυσμική συρρίκνωση πιθανόν να συνεχισθεί αν δεν αποτελέσει αντικείμενο ευρύτερης οικονομικο-κοινωνιολογικής μελέτης. Με αποτέλεσμα τα χωριά του να είναι σύστημα εγκαταλελειμμένων οικισμών ή σύστημα οικισμών όπου η ποιότητα ζωής θα είναι άγνωστη έννοια σε όσους θα εξακολουθήσουν να κατοικούν εκεί.

Η οικονομική ανόρθωση της περιοχής μπορεί να επιδιωχθεί κύρια μέσα από έργα και δραστηριότητες ετήσιας βάσης. Οι εποχιακές πρόσοδοι να αποτελούν συμπλήρωμα και όχι την κύρια οικονομική στήριξη του πληθυσμού.

Η τουριστική ανάπτυξη να πραγματοποιηθεί εάν και μόνο εάν εξασφαλίζεται η απόλυτη προστασία του φυσικού τοπίου. Η κατασκευή χιονοδρομικού κέντρου και τουριστικού χωριού να αποτελέσει έργοπου, αν εκτελεσθεί, να έχει προδιαγραφεί πληρέστατα όλες τις επιδράσεις. Ειδικά το τουριστικό χωριό δεν θα πρέπει να λειτουργεί ανταγωνιστικά προς τους υπόλοιπους οικισμούς, εάν και εφόσον βέβαια οι δεύτεροι ανταποκρίνονται σωστά στον προορισμό τους.

Η απόφαση για την τύχη του Ολύμπου είναι εκτός από τοπικό, εθνικό δικαίωμα και υποχρέωση.

Εάν δεν τηρηθούν τα παραπάνω ο Ολυμπος πραγματικά θα παραδοθεί στους απογόνους μας σαν ένα τεράστιο κακό παράδειγμα της ηθελμένης αδιαφορίας μας, και ένα ορατό παράδειγμα της εγωιστικής κοντόφθαλμης διάθεσής μας προς αυτούς, που όμως πολλές φορές υποστηρίζουμε ότι θέλουμε να έχουν καλύτερες συνθήκες ζωής από εμάς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Ευχαριστούμε τον κύριο Παπανικολάου. Πριν φύγουμε απ' αυτήν την υποενοτητα της σημερινής ενότητας, θα δώσουμε το λόγο στη κυρία Μομπιλάκη Πηνελόπη, η οποία είναι από την Α' Διεύθυνση Έρευνας και Ανάπτυξης του ΕΟΤ για πέντε λεπτά, για να να εκφράσεις σκέψεις οι οποίες εντάσσονται μάλλον σ' αυτήν την περιοχή του θέματος και μετά να συνεχίσουμε με τις υπόλοιπες εισηγήσεις.

ΜΟΜΠΙΛΑΚΗ: Κύριε Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι, κύριοι σύνεδροι, ευχαριστώ για το χρόνο που μου δίνετε να παρουσιάσω λίγο σφαιρικά τις θέσεις του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού, που δυστυχώς δεν, τουλάχιστον η διεύθυνσή μας δεν είχε ενημερωθεί έγκαιρα για να είμαστε εδώ με μια εισήγηση.

Πάντως εκπρόσωποι του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού από δύο διευθύνσεις, παρακολουθήσαμε τις εργασίες του συνεδρίου σας και θα μεταφέρουμε το γόνιμο προβληματισμό και τα συμπεράσματα στην υπηρεσία. Τώρα λίγο σφαιρικά και σαν απάντηση στις σκέψεις και τις ανησυχίες του καθηγητή των ΤΕΙ που μίλησε σήμερα, ο πρώτος εισηγητής, θα ήθελα να πώ τα εξής.

Ο ΕΟΤ συνεργάζεται με άλλους φορείς τόσο του δημόσιου τομέα, που έχουν την ευθύνη για την χωροταξία, το περιβάλλον και την τουριστική πολιτική, δηλαδή κυρίως το ΥΠΕΧΩΔΕ και το ΥΠΕΘΟ, όσο και του ιδιωτικού τομέα, ενώσεις επαγγελματιών και λοιπά, προκειμένου να δημιουργήσουν ένα θεσμικό πλαίσιο και να καθορίσουν αντικειμενικά κριτήρια, μέτρα και όργανα ελέγχου για την τουριστική ανάπτυξη.

Όλα τα παραπάνω βέβαια γίνονται με γνώμονα τις επιθυμητές μορφές ανάπτυξης και βάση των νόμων της προσφοράς και της ζήτησης. Σήμερα έχει αναπτυχθεί ένας διεθνής και εθνικός προβληματισμός για τις επιπτώσεις, θετικές και αρνητικές του τουρισμού στο περιβάλλον. Το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον αποτελεί την βασική τουριστική προσφορά και χρειάζεται προστασία και ορθολογική διαχείριση.

Γι' αυτό θεσμοθετούνται μέτρα για την ελεγχόμενη τουριστική ανάπτυξη και αναβάθμιση της τουριστικής προσφοράς περιοχών της χώρας, εκπονούνται προδιαγραφές για την δημιουργία καταλυμάτων και εγκαταστάσεων, που εξυπηρετούν ειδικές μορφές τουρισμού, όπως των συνεδριακών κέντρων, γκολφ, μαρινών και λοιπά.

Προϋπόθεση ανάπτυξης αποτελεί ο καθορισμός της χωροταξικής διάταξης της τουριστικής πολιτικής για την ορθολογική διαχείριση των εθνικών πόρων. Έχουν γίνει πολλές προσπάθειες, αλλά δεν υπάρχει ολοκληρωμένη απάντηση στο σχεδιασμό, σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό και ίσως διακρατικό επίπεδο.

Με γνώμονα τα παραπάνω, ο ΕΟΤ στο παρελθόν συμμετείχε με εκπροσώπους του στην επιτροπή παρακολούθησης της μελέτης, σύνταξης προδιαγραφών για εκπόνηση εξειδικευμένων μελετών από άποψη σκοπιμότητας και περιβαλλοντικών επιπτώσεων στην περιοχή Ολύμπου, που είχε συσταθεί από τη Νομαρχία Λαρίσης και αφορά την προμελέτη του τελευταίου εισηγητή που θα παρουσιάσει σήμερα. Θα υποστηρίξει δε κάθε πιθανή προσπάθεια ήπιας ανάπτυξης, σύμφωνης με την μελέτη του γενικού διαχειριστικού σχεδίου του Εθνικού Δρυμού Ολύμπου, στις κατευθύνσεις που θα καθορίσει το καθένα αρμόδιο Υπουργείο.

Λίγα λόγια για τα κίνητρα. Με την ισχύουσα πολιτική δίδονται οικονομικά κίνητρα στην ιδιωτική πρωτοβουλία, για την τουριστική ανάπτυξη με την μορφή διαρθρωτικών μέτρων. Εξειδικεύοντας τα κίνητρα αυτά για την περιοχή του Ολύμπου, περιληπτικά αναφέρουμε:

1. Κίνητρα σύμφωνα με τον νόμο 1892/90 που μετά την τροποποίησή του με το άρθρο 66 του νόμου 2065/30-6-92 παραμένουν σε ισχύ και είναι η επιχορήγηση για μετατροπή παραδοσιακών κτισμάτων σε τουριστικά καταλύματα σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 33/89.
2. Από πολυλειτουργικό πρόγραμμα για την ισόρροπη ανάπτυξη του τουρισμού. Το μέτρο που αναφέρεται στα μονοπάτια. Είναι στο πρό της υλοποίησης στάδιο και ο σύλλογος ορειβατών άμεσα ή δια της ομοσπονδίας μπορεί να συνεργαστεί με τον ΕΟΤ που είναι ο φορέας υλοποίησης για τα σχετικά θέματα, που αφορούν στην ήπια ανάπτυξη και εξυπηρέτηση του ορεινού και ορειβατικού τουρισμού, όπως στο πρόγραμμα καθορίζονται. Παράλληλα στο εκπαιδευτικό τμήμα του πολυλειτουργικό προγράμματος προβλέπεται η δυνατότητα εκπαίδευσης οδηγών - συνοδών ορειβατών, ευθύνη Υπουργείου Εργασίας και Δ/ση Εκπαίδευσης ΕΟΤ.
3. Αγροτουρισμός.

Μέσα από προγράμματα που διαχειρίζεται κύρια το Υπουργείο Γεωργίας για τον αγροτουρισμό, μπορούν να αναζητηθούν κίνητρα για την περιοχή του Ολύμπου. Βλέπε πρόγραμμα LEADER, με την ευχή να χρησιμοποιηθούν ορθολογικά όπως είπε και η προηγούμενη εισηγήτρια και όχι μόνο για την κατασκευή ενοικιαζομένων δωματίων.

4. ΕΟΤ και Ολυμπος.

Ο ΕΟΤ διαφημίζει και προβάλλει, το σύνολο της χώρας και τον Ολυμπο, με τα σχετικά έντυπα που εκδίδονται σε πολλές γλώσσες και διακινούνται από τις Δ/σεις ΕΟΤ και τα γραφεία πληροφοριών στο εσωτερικό και εξωτερικό προς

Tours Operators, πράκτορες και τελικούς χρήστες. Είναι σ' αυτήν την σειρά των εκδόσεων που κυκλοφορούν παντού. Και αυτά που έχω εδώ αναφέρονται στον Ολυμπο.

5. Φωτογραφίες του Ολύμπου.

Υπάρχουν στα ημερολόγια του ΕΟΤ των ετών '90 και '91, καθώς και στη σειρά των λευκομάτων που εκδίδει ετησίως ο ΕΟΤ. Υπάρχει έντυπο για τα μονοπάτια, διαδρομή Ε4, και έντυπο για τα ορεινά καταφύγια, έντυπο για τη Μακεδονία και Θράκη, που εδώ έχει εντάξει τον Ολυμπο. Κάθε χρόνο ο ΕΟΤ επιχορηγεί και υποστηρίζει ενέργειες διαφόρων φορέων, όπως Δήμων, συλλόγων και λοιπά, που συμβάλλουν στην πολιτιστική προβολή της χώρας και στην διατήρηση των πολιτιστικών και ιστορικών παραδόσεών μας, με συμμετοχή κυρίως σε διάφορα φεστιβάλ.

Από το τμήμα παραδοσιακών οικισμών, τουριστικών αξιών και περιβάλλοντος όπως είναι γνωστό του ΕΟΤ, διερευνάται:

1. Η δυνατότητα δημιουργίας για μετατροπή παραδοσιακών κτισμάτων σε ξενώνες, σε δύο κοινότητες περιοχής Ολύμπου, Παντελεήμονα και παλαιά Σκοτίνα.
2. Δημιουργία μικρού ορειβατικού καταφυγίου στη περιοχή Αγίας Τριάδας, Καλλιπεύκης, Ολύμπου. Και αυτό είναι επιθυμία των κατοίκων.

Τέλος στο κοινωτικό πλαίσιο στήρησης για την περίοδο '94 - '97, δεν έχει κλείσει ακόμη θα ήθελα να σημειώσω. Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Ευχαριστούμε κι εμείς.

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ): Το επόμενο θέμα μας είναι χιονοδρομική τουριστική αξιοποίηση του Ολύμπου, ο ομιλητής ήταν ο κύριος Χαΐτας, ο οποίος δεν μπόρεσε να έρθει, ο Πρόεδρος του χιονοδρομικού ομίλου Κατερίνης, στη θέση του είναι ο κύριος Σιονακίδης Κων/νος.

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ (16)

ΘΕΜΑ: "Η χιονοδρομική τουριστική αξιοποίηση του Ολύμπου."

ΣΙΟΝΑΚΙΔΗΣ: Κυρίες και κύριοι καλημέρα σας. Η εισήγησή μου θα είναι πολύ λίγη, γιατί δεν ήμουν έτοιμος, αντικαθιστώ αυτόν που έπρεπε να μιλήσει. Νομίζω ότι ο προηγούμενος ομιλητής με κάλυψε στα θέματα προστασίας του βουνού.

Το θέμα μου είναι χειμερινός τουρισμός. Βλέπω το κλίμα εδώ μέσα ότι είναι εναντίον του χειμερινού τουρισμού στον Ολυμπο. Νομίζω ότι εδώ θα μιλούσαμε, πως μπορεί να γίνει ένα χιονοδρομικό κέντρο στον Ολυμπο και όχι αν πρέπει να γίνει.

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ): Δεν υπάρχει πρώτον και κύρια κανένα κλίμα, καμία θέση υπέρ ή ενάντια. Εδώ είναι ένα συνέδριο που αναπτύσσονται όλες οι απόψεις και όλες οι γνώμες, για να βγάλουμε κάποια συμπεράσματα. Πείτε τις απόψεις σας λοιπόν και μην φοβάστε τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Ετσι, κύριε Παπαθανασίου. Πολύ ωραία.

ΣΙΟΝΑΚΙΔΗΣ: Ο Ολυμπος είναι ίσως η μόνη Ελληνική λέξη με παγκόσμια έλξη. Μαγνήτης στη σκέψη των ξένων. Απόδειξη η μεγάλη προσέλευση ορειβατών για αναβάσεις στον Ολυμπο.

Εδώ μέσα έχουμε έναν από τους ειδικότερους ανθρώπους και καλά θα ήταν να μιλήσει, να πει πέντε λόγια, τον κύριο Ζολώτα, που να μιλήσει για τον ορειβατικό τουρισμό και θα δούμε ότι σ' ένα μικρό σημείο, όπως είναι το καταφύγιο στο 2.100 μέτρα, ΣΠΗΛΙΟΣ ΑΓΑΠΗΤΟΣ. Παρόλο που έχουμε 10.000 αφίξεις το χρόνο, το περιβάλλον προστατεύεται. Και θα έλεγα ότι προστατεύεται περισσότερο από άλλα μέρη που δεν έχουμε τουρίστες.

Tours Operators, πράκτορες και τελικούς χρήστες. Είναι σ' αυτήν την σειρά των εκδόσεων που κυκλοφορούν παντού. Και αυτά που έχω εδώ αναφέρονται στον Ολυμπο.

5. Φωτογραφίες του Ολύμπου.

Υπάρχουν στα ημερολόγια του ΕΟΤ των ετών '90 και '91, καθώς και στη σειρά των λευκομάτων που εκδίδει ετησίως ο ΕΟΤ. Υπάρχει έντυπο για τα μονοπάτια, διαδρομή Ε4, και έντυπο για τα ορεινά καταφύγια, έντυπο για τη Μακεδονία και Θράκη, που εδώ έχει εντάξει τον Ολυμπο. Κάθε χρόνο ο ΕΟΤ επιχορηγεί και υποστηρίζει ενέργειες διαφόρων φορέων, όπως Δήμων, συλλόγων και λοιπά, που συμβάλλουν στην πολιτιστική προβολή της χώρας και στην διατήρηση των πολιτιστικών και ιστορικών παραδόσεών μας, με συμμετοχή κυρίως σε διάφορα φεστιβάλ.

Από το τμήμα παραδοσιακών οικισμών, τουριστικών αξιών και περιβάλλοντος όπως είναι γνωστό του ΕΟΤ, διερευνάται:

1. Η δυνατότητα δημιουργίας για μετατροπή παραδοσιακών κτισμάτων σε ξενώνες, σε δύο κοινότητες περιοχής Ολύμπου, Παντελεήμονα και παλαιά Σκοτίνα.
2. Δημιουργία μικρού ορειβατικού καταφυγίου στη περιοχή Αγίας Τριάδας, Καλλιπεύκης, Ολύμπου. Και αυτό είναι επιθυμία των κατοίκων.

Τέλος στο κοινωτικό πλαίσιο στήρησης για την περίοδο '94 - '97, δεν έχει κλείσει ακόμη θα ήθελα να σημειώσω. Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Ευχαριστούμε κι εμείς.

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ): Το επόμενο θέμα μας είναι χιονοδρομική τουριστική αξιοποίηση του Ολύμπου, ο ομιλητής ήταν ο κύριος Χαΐτας, ο οποίος δεν μπόρεσε να έρθει, ο Πρόεδρος του χιονοδρομικού ομίλου Κατερίνης, στη θέση του είναι ο κύριος Σιονακίδης Κων/νος.

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ (16)

ΘΕΜΑ: "Η χιονοδρομική τουριστική αξιοποίηση του Ολύμπου."

ΣΙΟΝΑΚΙΔΗΣ: Κυρίες και κύριοι καλημέρα σας. Η εισήγησή μου θα είναι πολύ λίγη, γιατί δεν ήμουν έτοιμος, αντικαθιστώ αυτόν που έπρεπε να μιλήσει. Νομίζω ότι ο προηγούμενος ομιλητής με κάλυψε στα θέματα προστασίας του βουνού.

Το θέμα μου είναι χειμερινός τουρισμός. Βλέπω το κλίμα εδώ μέσα ότι είναι εναντίον του χειμερινού τουρισμού στον Ολυμπο. Νομίζω ότι εδώ θα μιλούσαμε, πως μπορεί να γίνει ένα χιονοδρομικό κέντρο στον Ολυμπο και όχι αν πρέπει να γίνει.

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ): Δεν υπάρχει πρώτον και κύρια κανένα κλίμα, καμία θέση υπέρ ή ενάντια. Εδώ είναι ένα συνέδριο που αναπτύσσονται όλες οι απόψεις και όλες οι γνώμες, για να βγάλουμε κάποια συμπεράσματα. Πείτε τις απόψεις σας λοιπόν και μην φοβάστε τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Ετσι, κύριε Παπαθανασίου. Πολύ ωραία.

ΣΙΟΝΑΚΙΔΗΣ: Ο Ολυμπος είναι ίσως η μόνη Ελληνική λέξη με παγκόσμια έλξη. Μαγνήτης στη σκέψη των ξένων. Απόδειξη η μεγάλη προσέλευση ορειβατών για αναβάσεις στον Ολυμπο.

Εδώ μέσα έχουμε έναν από τους ειδικότερους ανθρώπους και καλά θα ήταν να μιλήσει, να πει πέντε λόγια, τον κύριο Ζολώτα, που να μιλήσει για τον ορειβατικό τουρισμό και θα δούμε ότι σ' ένα μικρό σημείο, όπως είναι το καταφύγιο στο 2.100 μέτρα, ΣΠΗΛΙΟΣ ΑΓΑΠΗΤΟΣ. Παρόλο που έχουμε 10.000 αφίξεις το χρόνο, το περιβάλλον προστατεύεται. Και θα έλεγα ότι προστατεύεται περισσότερο από άλλα μέρη που δεν έχουμε τουρίστες.

Χειμερινός τουρισμός σημαίνει πολύ μεγάλο υψηλό εισόδημα στη περιοχή. Θα φέρω μερικά παραδείγματα από την Ελλάδα. Παρνασσός. Πολλά λέγονται ότι έγινε αλλογιστη ανάπτυξη, αλλά όλη η περιοχή εκεί επηρεάστηκε παρά πολύ οικονομικά. Σώθηκε ο κόσμος. Επειδή χωροταξικά ο Ολυμπος είναι κατά την άποψή μου, στο κέντρο της χώρας, μπορεί άμεσα να γίνει ένα μικρό χιονοδρομικό κέντρο στη θέση Βρυσσούλες.

Ο προηγούμενος ομιλητής μίλησε για σαλαμοποίηση του Ολύμπου και σε επίπεδο ακόμη μελέτης. Στη κεντρική Ευρώπη κυκλοφορείς με μια κάρτα χιονοδρομική από κράτος σε κράτος, χωρίς να χρησιμοποιείς διαβατήρια. Και βλέπουμε εκεί αυτά τα μέρη σε μεγάλα υψόμετρα που δεν έχουν προσβληθεί, διότι το περιβάλλον τους προφυλάσσεται και δεν προσβάλλεται.

Διαφωνούμε στο ότι αναπτύσσοντας τον χειμερινό τουρισμό θα προσβληθεί ο Ολυμπος. Ο κόσμος που πηγαίνει σε μεγάλα υψόμετρα είναι εκπαιδευμένος και προστατεύει περισσότερο το περιβάλλον. Εμείς στον Ολυμπο έχουμε επεμβάσεις από φορείς που κανονικά πρέπει να τον προστατεύουν. Είδαμε στα καλά καθούμενα δρόμους σε μεγάλα υψόμετρα, που έχει φτάσει δρόμος στο Σκολειό χωρίς να έχει προγραμματιστεί από κανέναν.

Σχετικά με τον στρατό. Στη θέση Βρυσσούλες έχουμε αυτό το υποτυπώδες χιονοδρομικό κέντρο το οποίο λειτουργείται από τον στρατό. Έχουμε παρόμοια παραδείγματα και στη Γιουγκοσλαβία. Μπραζοβίτσα, χιονοδρομικό κέντρο που λειτουργεί για τουρισμό και συγχρόνως είναι και στρατιωτικό κέντρο.

Στη περιοχή που προτείνεται το χιονοδρομικό κέντρο, ήδη η περιοχή είναι υποβαθμισμένη, όχι από την λειτουργία του υπάρχοντος χιονοδρομικού κέντρου, αλλά κατά την άποψή μου από τα κατσίκια. Υπάρχει έντονη βόσκηση στη περιοχή πάρα πολλά χρόνια, που γι' αυτό το θέμα δεν μιλάει κανένας. Η άποψή μου είναι ότι πρέπει ν' αποσύρουμε την κτηνοτροφία από εκείνο το υψόμετρο, για να μπορέσουμε να υποστηρίξουμε το βουνό.

Η χιονοδρομία δεν ρυπαίνει το περιβάλλον. Ο χιονοδρόμος δεν επιβαρύνει το περιβάλλον, ούτε τα χιονοδρομικά κέντρα. Τα σύγχρονα χιονοδρομικά κέντρα δεν έχουν πολλά έργα πολιτικού μηχανικού ή έχουν κυρίως έργα μηχανολογικού εξοπλισμού. Μπορούν να γίνουν καταλύματα στη βάση του χιονοδρομικού κέντρου όπως είναι η περιοχή Ολυμπιάδας και Καλιθέας, μικρά καταλύματα.

Ενας άλλος λόγος υποβάθμισης της περιοχής κατά την άποψή μας είναι οι αλλογιστες αποξηράνσεις που έγιναν σε μεγάλα υψόμετρα και νομίζω η μιά μελέτη που έχει γίνει το επισημαίνει αυτό και θα μπορούσαν άμεσα, μιλούσατε προηγουμένως για γλυκό νερό, για κατανάλωση, να γίνουν ορισμένες λιμνοδεξαμενές και να αναβαθμίσουν το περιβάλλον σ' εκείνην την περιοχή.

Κατά την άποψή μου την προσωπική, ο Ολυμπος είναι περισσότερο πολιτικό, έχει πολιτικό πρόβλημα για το θέμα των επενδύσεων. Έχω στη διάθεσή μου έναν πίνακα του ΕΟΤ 1983-1987. Είχε κάνει έναν σχεδιασμό ο ΕΟΤ για ποιά χιονοδρομικά κέντρα θα χρηματοδοτήσει την Ελλάδα. Οπου κόκκινο είναι αυτά που γίνανε. Βοιωτίας, Ευρυτανίας, Λακωνίας, Ημαθίας, Φλώρινας, Δράμας, Χανίων, Ρεθύμνης. Οπου πράσινα, είναι Αχαΐας, Κορινθίας. Αυτά τα ανακοίνωσε τώρα στο πακέτο Delors. Τα δύο λευκά είναι Πιερίας, Λάρισας.

Από το 1983, έχει δύο ποσά εδώ, 600 και 600 εκατομμύρια, τα οποία καλά θα ήταν καλά κάποιος ν' ασχοληθεί μ' αυτά και να πάει να τα πάρει. Ολα έχουν γίνει. Αυτά τα ποσά μπορούσαν, κατά την άποψή μου να χρησιμοποιηθούν για την υπάρχουσα κατάσταση, η οποία μπορεί να είναι σε δυό φάσεις.

Όπως είναι το καταφύγιο τώρα στις καταδρομές, να γίνει μια επισκευή του και να μπει ένας χιονοδρομικός αναβατήρας, να συνδέσει το καταφύγιο με τον υπάρχοντα χιονοδρομικό αναβατήρα. Έχουνε ένα μεγάλο χιονοδρομικό αναβατήρα εκεί, ίσως έναν από τους μεγαλύτερους στην Ελλάδα. Αυτός μήκε

γύρω στο '77, με την συνδρομή της ομοσπονδίας χιονοδρομίας και του στρατού. Λειτουργεί υπό την επίβλεψη του στρατού τώρα. Είναι μεγάλων δυνατοτήτων.

Θα μπορούσε, όπως είναι η κατάσταση του τώρα, με ένα lift το οποίο θα συνδέσει το υπάρχον καταφύγιο με τον υπάρχοντα αναβατήρα, να δημιουργήσουμε μία μικρή κίνηση στη περιοχή και κυρίως αγωνιστική. Αντί να κάνουνε προπονήσεις η Εθνική Ομάδα στο Εξωτερικό, στην Ελβετία και στη Γαλλία, θα μπορεί από του χρόνου άμεσα να κάνουν προπονήσεις στη περιοχή μας. Δηλαδή να δημιουργήσουμε ένα αθλητικό μικρό κέντρο.

Στη δεύτερη φάση θα λέγαμε ότι να γίνει μία μελέτη εξειδικευμένη από ειδικούς ανθρώπους που υπάρχουν αυτοί οι άνθρωποι, με βάση αυτήν την περιοχή για την δημιουργία, αν πρέπει να γίνει ή όχι μεγαλύτερο χιονοδρομικό κέντρο.

Για όλα τα βουνά στην Ελλάδα δεν υπάρχει πρόβλημα οικολογικό, μόνο για τον Ολυμπο υπάρχει. Βλέπουμε Παρνασσός, ο Παρνασσός δεν είναι Εθνικός Δρυμός; Γιατί εκεί δεν μιλάει κανείς; Και τώρα ετοιμάζονται για να τον επεκτείνουν. Η Ζύρια Κορινθία, δεν έχει οικολογικά προβλήματα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Σας παρακαλώ κάνετε ησυχία, να τελειώσει ο ομιλητής...

ΣΙΟΝΑΚΙΔΗΣ: Δεν μιλάει κανείς. Δεν έχω ακούσει...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Μπορείτε να παρέμβετε, να κάνετε παρεμβάσεις και να πείτε την άποψή σας στο τέλος της συζήτησης. Μην διακόπτετε τους εισηγητές. Παράκληση.

ΣΙΟΝΑΚΙΔΗΣ: Η άποψή μας είναι ότι μπορεί άμεσα να γίνει ένα χιονοδρομικό κέντρο εκεί, συγχρόνως να γίνουν και μελέτες. Στοιχεία υπάρχουνε πάρα πολλά. Είχαμε εκεί τον μετεωρολογικό σταθμό από πολλά χρόνια, τον οποίον τον κλείσαμε και αυτόν και ο στρατός έχει και προσωπικό που δούλεψε εκεί πάρα πολλά χρόνια κι έχει κρατημένα στοιχεία.

Κανένα χιονοδρομικό κέντρο στην Ελλάδα, δεν έγινε με μελέτες και στοιχεία. Ίσως είναι το μόνο βουνό, που θα μπορούσε να γίνει κάτι σωστό, κάτω από τα στοιχεία που υπάρχουν και μελέτες που μπορούν να γίνουν. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Ευχαριστούμε κι εμείς τον κύριο Σιονακίδη. Ο επόμενος εισηγητής είναι ο κύριος Γιώργος Χατζηλάκος. Ο οποίος θα μας εισηγηθεί το θέμα, διαδρομές προσέγγισης των κορυφών του Ολύμπου.

ΧΑΤΖΗΛΑΚΟΣ:

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΩΝ ΚΟΡΥΦΩΝ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ⁹

I. ΠΡΟΛΟΓΙΚΑ - ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟ ΘΕΜΑ

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ (17)

1. Δεν είναι λίγα τα βουνά κυρίες και κύριοι σύνεδροι που χαρακτηρίζονται με την κορυφή τους ή από την κορυφή τους. Παράδειγμα ο κοντινός μας Κίτσαβος, με το χαρακτηριστικό κώνο του και τον Προφήτη Ηλία στην κορυφή του (1958 μ.). Και πάρα πέρα, αντίπερα, στα Ανατολικά, ο γεραρός Αθως, με την αγέρωχη πυραμίδα στητή στη μέση του πελάγου (2.033 μ.) τη Μεταμόρφωση του Σωτήρα στην κορυφή του, που συμβολίζει το όρος Βαβώρ. Ο Τυμφρηστός, με το Βελούχι (2.315 μ.), η βόρεια Πίνδος, με το Σμόλικα (2.637), που είναι το δεύτερο σε ύψος ελληνικό βουνό.

2. Με τον Ολυμπο δε συμβαίνει το ίδιο. Ο γέρο - Ολυμπος δεν έχει κορυφή. Έχει κορυφές. Με το δημοτικό - κλέφτικο σαφέστατα δηλώνεται:

⁹ Εισήγηση του Γ.Α. Χατζηλάκου στο συνέδριο για τον ΟΛΥΜΠΟ που οργανώθηκε από το Τ.Ε.Ε. Τμήμα Κ. & Δ. Θεσσαλίας στη Λάρισα, την 13η & 14η Μαρτίου 1993, με θέμα: Η αναπτυξη του Ολύμπου ως Φυσικού, Πολιτιστικού Πολού της χώρας.

γύρω στο '77, με την συνδρομή της ομοσπονδίας χιονοδρομίας και του στρατού. Λειτουργεί υπό την επίβλεψη του στρατού τώρα. Είναι μεγάλων δυνατοτήτων.

Θα μπορούσε, όπως είναι η κατάσταση του τώρα, με ένα lift το οποίο θα συνδέσει το υπάρχον καταφύγιο με τον υπάρχοντα αναβατήρα, να δημιουργήσουμε μία μικρή κίνηση στη περιοχή και κυρίως αγωνιστική. Αντί να κάνουνε προπονήσεις η Εθνική Ομάδα στο Εξωτερικό, στην Ελβετία και στη Γαλλία, θα μπορεί από του χρόνου άμεσα να κάνουν προπονήσεις στη περιοχή μας. Δηλαδή να δημιουργήσουμε ένα αθλητικό μικρό κέντρο.

Στη δεύτερη φάση θα λέγαμε ότι να γίνει μία μελέτη εξειδικευμένη από ειδικούς ανθρώπους που υπάρχουν αυτοί οι άνθρωποι, με βάση αυτήν την περιοχή για την δημιουργία, αν πρέπει να γίνει ή όχι μεγαλύτερο χιονοδρομικό κέντρο.

Για όλα τα βουνά στην Ελλάδα δεν υπάρχει πρόβλημα οικολογικό, μόνο για τον Ολυμπο υπάρχει. Βλέπουμε Παρνασσός, ο Παρνασσός δεν είναι Εθνικός Δρυμός; Γιατί εκεί δεν μιλάει κανείς; Και τώρα ετοιμάζονται για να τον επεκτείνουν. Η Ζύρια Κορινθία, δεν έχει οικολογικά προβλήματα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Σας παρακαλώ κάνετε ησυχία, να τελειώσει ο ομιλητής...

ΣΙΟΝΑΚΙΔΗΣ: Δεν μιλάει κανείς. Δεν έχω ακούσει...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Μπορείτε να παρέμβετε, να κάνετε παρεμβάσεις και να πείτε την άποψή σας στο τέλος της συζήτησης. Μην διακόπτετε τους εισηγητές. Παράκληση.

ΣΙΟΝΑΚΙΔΗΣ: Η άποψή μας είναι ότι μπορεί άμεσα να γίνει ένα χιονοδρομικό κέντρο εκεί, συγχρόνως να γίνουν και μελέτες. Στοιχεία υπάρχουνε πάρα πολλά. Είχαμε εκεί τον μετεωρολογικό σταθμό από πολλά χρόνια, τον οποίον τον κλείσαμε και αυτόν και ο στρατός έχει και προσωπικό που δούλεψε εκεί πάρα πολλά χρόνια κι έχει κρατημένα στοιχεία.

Κανένα χιονοδρομικό κέντρο στην Ελλάδα, δεν έγινε με μελέτες και στοιχεία. Ίσως είναι το μόνο βουνό, που θα μπορούσε να γίνει κάτι σωστό, κάτω από τα στοιχεία που υπάρχουν και μελέτες που μπορούν να γίνουν. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Ευχαριστούμε κι εμείς τον κύριο Σιονακίδη. Ο επόμενος εισηγητής είναι ο κύριος Γιώργος Χατζηλάκος. Ο οποίος θα μας εισηγηθεί το θέμα, διαδρομές προσέγγισης των κορυφών του Ολύμπου.

ΧΑΤΖΗΛΑΚΟΣ:

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΩΝ ΚΟΡΥΦΩΝ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ⁹

I. ΠΡΟΛΟΓΙΚΑ - ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟ ΘΕΜΑ

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ (17)

1. Δεν είναι λίγα τα βουνά κυρίες και κύριοι σύνεδροι που χαρακτηρίζονται με την κορυφή τους ή από την κορυφή τους. Παράδειγμα ο κοντινός μας Κίτσαβος, με το χαρακτηριστικό κώνο του και τον Προφήτη Ηλία στην κορυφή του (1958 μ.). Και πάρα πέρα, αντίπερα, στα Ανατολικά, ο γεραρός Αθως, με την αγέρωχη πυραμίδα στητή στη μέση του πελάγου (2.033 μ.) τη Μεταμόρφωση του Σωτήρα στην κορυφή του, που συμβολίζει το όρος Βαβώρ. Ο Τυμφρηστός, με το Βελούχι (2.315 μ.), η βόρεια Πίνδος, με το Σμόλικα (2.637), που είναι το δεύτερο σε ύψος ελληνικό βουνό.

2. Με τον Ολυμπο δε συμβαίνει το ίδιο. Ο γέρο - Ολυμπος δεν έχει κορυφή. Έχει κορυφές. Με το δημοτικό - κλέφτικο σαφέστατα δηλώνεται:

⁹ Εισήγηση του Γ.Α. Χατζηλάκου στο συνέδριο για τον ΟΛΥΜΠΟ που οργανώθηκε από το Τ.Ε.Ε. Τμήμα Κ. & Δ. Θεσσαλίας στη Λάρισα, την 13η & 14η Μαρτίου 1993, με θέμα: Η αναπτυξη του Ολύμπου ως Φυσικού, Πολιτιστικού Πολού της χώρας.

.....
 Εγώ ειμ' ο γέρος Ολυμπος'ς τον κόσμο
 ξακουσμένος,
 έχω σαράντα δυό κορφαίς κ' εξήντα δυό
 βρυσούλες,
 .....

Και μη σκεφτείτε παρακαλώ πως τάχα "ποιητική αδειά" μιλάει για σαράντα δυό κορυφές. Έχει και περισσότερες από σαράντα δυό. Ούτε βέβαια πως ξιπάζεται. Οι γίγαντες δεν κομπάζουν. Τέτοιες αδυναμίες, τέτοια "χαρίσματα", έχουμε μόνο εμείς, οι νάνοι, οι "πινέζες" για να χρησιμοποιήσω μοντέρνα γλωσσική έκφραση. Ο γέρο - Ολυμπος, σωστά τα λέει το δημοτικό, τις έχει τις σαράντα δυό κορφές, και θα το τεκμηριώσω ευθύς αμέσως.

3. Εμείς που δεν είμαστε ποιητές, εμείς οι ρεαλιστές, των θετικών και εφαρμοσμένων επιστημών υπηρέτες, εμείς που εκφραζόμαστε με αριθμούς, μετρήσαμε τις κορυφές και τις βρήκαμε 102. Και τις κατατάξαμε. Στις ψηλές, αυτές που βρίσκονται στην αλπική ζώνη, είναι 46, (πίνακα θα βρήτε στο κείμενο που σας έχει δοθεί σελ. 3), στις μέσες, είναι αυτές που βρίσκονται στη δασική ζώνη κυρίως, είναι 47, και στις χαμηλές, που είναι κι αυτές σε δασική ζώνη, είναι 9.

Στις ψηλές, αυτές της αλπικής ζώνης, έχω ανεβεί όχι όμως σε όλες. Μόνο στις 14, από τις 46. Πολλές από τις άλλες, αυτές που δεν ανέβηκα, τις απόλαυσα και τις θαύμασα, περνώντας από τις παρυφές τους, δεξιά ή αριστερά τους, και έκανα ευχή να τις γνωρίσω κάποτε κι αυτές, να βρεθώ πλάι στο υψομετρικό τους κολωνάκι, το τριγωνομετρικό τους. Ανεβοκατεβαίνω στον Ολυμπο, εδώ και μισό αιώνα, κάτι παραπάνω. Από τα εφηβικά μου. Πολλοί από σας κύριο συνέδριοι δεν είχατε γεννηθεί όταν αξιώθηκα να πατήσω για πρώτη φορά αυτό το 2.917 μ., που είναι το ψηλότερο σημείο του ελληνικού χώρου. Μερικών δεν είχαν γεννηθεί και οι γονείς τους. Αναλογίζομαι: πόσες ζωές πρέπει να έχει ο άνθρωπος για να γνωρίσει όλες τις κορυφές του Ολύμπου: Η πρώτη μου ανάβαση έγινε το '39. Η τελευταία (ας πω η προτελευταία, ας κρατάμε και κάποια πισινή, κάποια ελπίδα να ξανανεβώ ας την έχω, ο άνθρωπος με την ελπίδα ζει), έγινε το 1991. Πλούσια κι αυτή σε εμπειρίες. Συνόδευα, ή με συνόδευαν, όπως και να το πάρεις ταιριάζει, τα δύο μου εγγόνια.

II. ΟΙ ΚΟΡΥΦΕΣ

1. Πριν από τους χαρτογράφους, τους μελετητές και τους ορειβάτες εραστές του βουνού των Θεών, οι κατοικούντες και περιοικούντες τον Ολυμπο, δόσαν στην κάθε μιά από τις 102 κορυφές που ανάφερα, το ταιριαστό κατά την γνώμη τους όνομα, μίλησαν για τις δυσκολίες που έχει η κάθε μιά, για την ομορφιά και τα άλλα χαρίσματα. Όμως δεν είναι οι κορυφές, αυτές καθαυτές, που δίνουν στον ορειβάτη την όποια συγκίνηση. Είναι και η πορεία προς τις κορυφές. "Ο πηγαιμός για την Ιθάκη" που λέει ο ποιητής. Πηγαινόντας για τις κορυφές, θα περάσεις δάση με τα πανύψηλα ρόμπολα, θα συναντήσεις βαθιές χαράδρες, γκρεμούς, που σου κόβεται η ανάσα. Βέβαια δάση, χαράδρες και γκρεμούς, συναντάς και αλλού. Ας πούμε στις Άλπεις. Όμως τον ουρανό που έχει ο Ολυμπος, όπως και τα άλλα ελληνικά βουνά, δεν τον έχεις αλλού. Ιδιαίτερα ο Ολυμπος, με το να έχει τις αλπικές του ζώνες πολύ κοντά στη θάλασσα (μία από τις σπάνιες γεωγραφικές συνιστώσες, ιδιαίτερα όταν συνεκτιμηθεί και το γεωγραφικό του πλάτος), μόλις 12-15 χλμ., από το θερμικό, έχει διαύγεια οριζόντα μοναδική, που δίνει και μια γλυκύτητα. Η γλυκύτητα αυτή είναι εκείνη που διαλύει την αυστηρή, τη μελαγχολική εντύπωση που έχεις ανεβαινόντας τις ελβετικές Άλπεις ή τη Σιέρρα Νεβάδα, με τα αιωνόβια Σεγκόια. Ο Ολυμπος, με

το να έχει στα πόδια του, ανατολικά το Θερμαϊκό και στα νότια το τερπνό και περικαλές Θεσσαλικό λεκανοπέδιο στα νότια, είναι προικισμένος με μια ατμόσφαιρα που συγκινεί βαθύτατα και εξαίπτει τη φαντασία. Το εξάισιο αυτό τοπίο σε αναστατώνει. Ακόμα και οι ρεαλιστές, ακόμα κι αυτοί συγκινούνται βαθύτατα από το περιβάλλον του Ολύμπου.

2. Ο Καραγάσης, που με τον Καρκαβίτσα είναι οι μόνοι από τους μεγάλους πεζογράφους, που πλησίασαν με το έργο τους, και κατάγραψαν σ' αυτό το θαυμασμό και την αγάπη τους στα τρία κοντινά μας βουνά, στον Κίτσαβο, τον Κάτω Ολυμπο και τον Ολυμπο, στο διήγημά του "Με τον Καραβέλη στον Ολυμπο", ρωτάει προσωπικά ο ίδιος το δραγάτη της Ραψάνης.:

"... Πότε θα πάμε Καραβέλη στις κορφές;"

Προσέξατε; Λέει κορφές, δε λέει κορφή. Και παρακάτω, στο ίδιο διήγημα εκεί που καταγράφει

ΟΛΥΜΠΟΣ

Κορυφές άνω των 2.000 μ. με σειρά ύψους

1.	ΜΥΤΙΚΑΣ ή ΠΑΝΘΕΟ	2.917 μ.	
2.	Σκολιό	2.911 μ.	
3.	ΣΤΕΦΑΝΙ ή ΘΡΟΝΟΣ ΔΙΟΣ	2.909 μ.	
4.	ΣΤΕΦΑΝΙ ή ΘΡΟΝΟΣ ΔΙΟΣ	2.908 μ.	
5.	Σκάλα Κακόσκαλα	2.882 μ.	
6.	Αγιος Αντώνιος	2.817 μ.	
7.	Προφήτης Ηλίας	2.803 μ.	
8.	Τούμπα	2.801 μ.	
9.	Χριστάκι	2.714 μ.	
10.	Καλόγερος	2.702 μ.	
11.	Καλόγερος	2.699 μ.	
12.	Μεταμόρφωση	2.699 μ.	
13.	Φράγγου Αλώνι	2.682 μ.	
14.	Πάγος θέση	2.682 μ.	
15.	Φράγγου Αλώνι	2.677 μ.	
16.	Καλάγια (θέση)	2.640 μ.	
17.	Σταυρο-αιτιές	2.637 μ.	- 2.637 μ. είναι ο Σμόλικας, το δεύτερο σε ύψος βουνό της χώρας μας (Βόρεια Πίνδος)
18.	Καλάγια (θέση)	2.625 μ.	
19.	Μεταμόρφωση	2.622 μ.	
20.	Κακάβρακος (ή Κακαβράκος)	2.618 μ.	
21.	Σταυρο-αιτιές	2.616 μ.	
22.	Ανώνυμος	2.607 μ.	
23.	Διακόφτης ή Χότζας	2.592 μ.	
24.	Διακόφτης ή Χότζας	2.588 μ.	
25.	Ανώνυμος	2.560 μ.	- 2.520 μ. είναι ο Γράμμος, το υψηλότερο βουνό της Μακεδονίας-Ηπείρου, μετά τον Ολυμπο και Σμόλικα
26.	Σκούρτα	2.485 μ.	
27.	Φλάμπουρο	2.473 μ.	
28.	Ανώνυμος	2.463 μ.	- 2.510 μ. είναι η Γκιώνα, το υψηλότερο βουνό της

			Στερεάς Ελλάδας.
29.	Καρδαράς	2.451 μ.	
30.	Εννιά Πύργοι	2.450 μ.	- 2.456 μ. είναι ο Ψηλορείτης, το υψηλότερο βουνό της Κρήτης.
31.	Πύργος	2.442 μ.	
32.	Κίτρος	2.442 μ.	
33.	Γρίβας	2.394 μ.	- 2.407 μ. είναι ο Ταύγετος, το υψηλότερο βουνό της Πελοποννήσου.
34.	Λιβαδάκι (ράχη)	2.381 μ.	
35.	Λιβαδάκι (ράχη)	2.366 μ.	
36.	Γρίβας	2.360 μ.	
37.	Πύργος Γρίβα	2.329 μ.	
38.	Νάνα θέση	2.290 μ.	
39.	Μάνδρες ράχη	2.254 μ.	
40.	Σαμάρι ή Δραγατσιά	2.253 μ.	- 2.204 μ. είναι η Τριγγία-Νεράιδα, το υψηλότερο βουνό της Δυτ. Θεσσαλίας.
41.	Ρήγας ή Σμεός	2.089 μ.	
42.	Στενή Σαλατούρα	2.089 μ.	
43.	Κόκκα ράχη	2.080 μ.	
44.	Ανθημος	2.022 μ.	
45.	Αρβανήτης ράχη	2.020 μ.	
46.	Ανθημος	2.005 μ.	- 1.958 μ. είναι ο Κίσσαβος (Οσσα), το υψηλότερο βουνό της Ανατ. Θεσσαλίας - 1.651 μ. είναι το Πήλιο. Συνεπώς: $1.958 + 1.651 = 3.609$ μ. που σημαίνει ότι τα λογάριασαν οι Τιτάνες κατά τη σύγκρουσή τους με τους Ολύμπιους. Από τόσο ψηλά (3.609), τους παίρναν φαλάγγι, μια και εκείνη, οι Ολύμπιοι, ήταν 2.917 μ.

τη μπέσα των ληστών, εκεί που σηματοδοτεί την πορεία του δραγάτη, προς το λημέρι τους, γράφει:

.....
 "Με το χάραγμα προσπέρασε τη Σκαμνιά και μπήκε
 στο άγριο δάσος της Μετζόλας, κάτω από τις μεγάλες κορυφές.
 ....."

Θα το προσέξατε. Λέει κορυφές. Και τούτο γιατί ούτε από τη θέση αυτή, ούτε από πουθενά, απ' όπου κι αν κοιτάξεις τον Ολυμπο, δε θα δεις κορυφή. Αν αγναντέψεις από το Φρούριο της πελασγίδας Λάρισας διαυγή μέρα το γέρο - Ολυμπο, εκεί κατά το βορρά, δε βλέπεις παρά κορυφές. Είναι η χαρακτηριστική άποψη του Ολύμπου, αυτή που βλέπουμε σε παλιές χαλκογραφίες, αυτή που έχουμε και τώρα από τον εξώστη αυτής της αίθουσας όπου συνεδριάζουμε. Αν

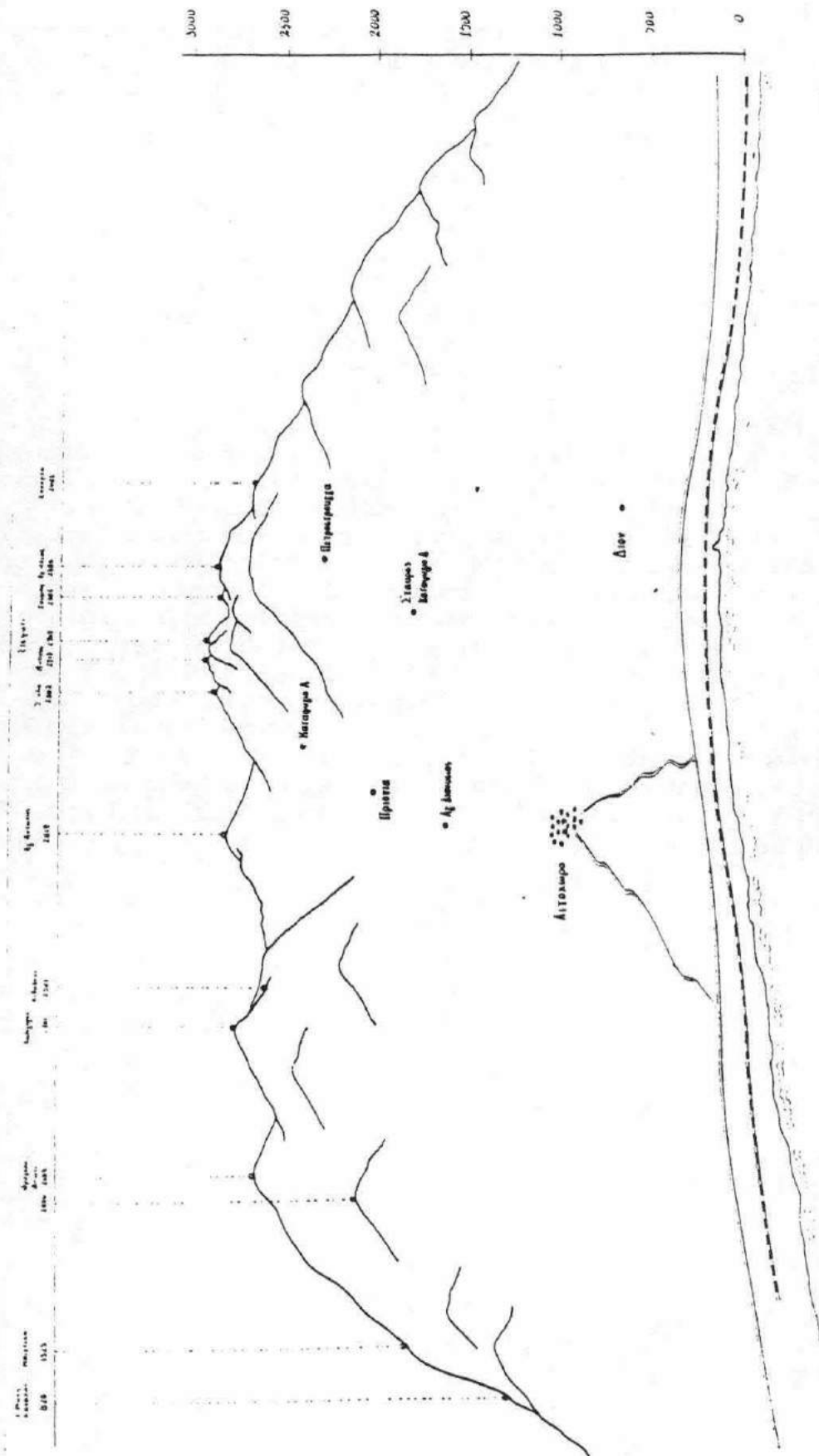

όμως ρίξεις τη ματιά σου δεξιότερα στην ανατολή, βλέπεις τον Κίσσαβο, με τον χαρακτηριστικό του κώνο.

Αν κοιτάξεις τον Ολυμπο από τα ανατολικά, αν είσαι κοντά στην ακτή ή στη θάλασσα, κάπου ανάμεσα Λεπτοκαρυάς - Πλάκας Λιτοχώρου, ξεχωρίζεις καμιά δεκαριά ψηλές κορυφές, απ' αυτές που είπαμε αλπικές. Όπως:

- του Φράγγου τ' αλώνι(2.684 μ.)
- τον Καλόγερο(2.701 μ.)
- το Λιβαδάκι(2.381 μ.)
- τον Αγιο Αντώνιο(2.817 μ.)
- τη Σκάλα(2.882 μ.)
- το Σκολιό(2.912 μ.)
- το Μύτικα ή Πάνθεο(2.917 μ.)
- το Στεφάνι ή Θρόνο Διός(2.909 μ.)
- την Τούμπα(2.785 μ.)
- τον Προφήτη Ηλία (2.786 μ.)
- τη Σκούρτα(2.485 μ.)

Με την ανατολή, ο Φοίβος δίνει εξαισία χρώματα στον τιτανόλιθο, το πέτρωμα των γυμνών κορυφών. Είμουν κάπως εκτενέστερος στην όψη αυτή του Ολύμπου, την ανατολική, όχι τυχαία βέβαια. Εχω δύο λόγους. Ο ένας είναι εντελώς προσωπικός, δεν αξίζει τον κόπο να τον αναφέρω. Ο άλλος είναι γιατί αυτή η πλευρά του Ολύμπου είναι πιο γνωστή από τους αρχαίους χρόνους. Αυτή έβλεπαν οι Φοίνικες, ο αρχαιότατος ναυτικός λαός της Μεσογείου και αργότερα οι Αθηναίοι, οι Κορίνθιοι, οι Σπαρτιάτες, που ταξιδεύοντας προς τις αποικίες τους με τις "πεντηκόντορες", αγνάντευαν επί πολύ προς τις κορυφές. Αυτή την πλευρά του Ολύμπου βλέπαν και οι Πέρσες έτσι που ακτοπλοώντας κατηφόριζαν, παράλληλα με το στρατό Ξηράς. Λένε πως ο Ξέρξης κατατρόμαζε όταν, από τις Θέρμες και την κοιλάδα του Βαρδάρη αντίκρυσε, με τα φουσατά του καθώς κατηφόριζε, τον Ολυμπο. Το αξεπέραστο τοίχος που τον εμπόδιζε να βρεθεί στο Θεσσαλικό κάμφο. Εκεί θάβρισκε τροφές για το στρατό και τα ζώα, τόπο να αναπαυθούν πριν κατηφορίζουν προς τις Θερμοπύλες. Νοτιότερα ήταν δύσκολο πέρασμα το επικίνδυνο φαράγγι, η πανέμορφη κοιλάδα των Τεμπών. Εκεί τον περίμεναν οχυρωμένοι οι Έλληνες.

Προτίμησε τελικά τη δίοδο ανάμεσα Ολύμπου και Τεμπών, το μαγευτικό Κάτω Ολυμπο. Διέσχισε το δάσος καστανιάς - οξιάς - ελάτης, της Σκοτίνας, Αγίου Παντελεήμονα και Καλλιπεύκης, από το υψίπεδο της οποίας αντίκρισε τα πλούσια Θεσσαλικά χώματα. Κατέβηκε στην αρχαία πόλη Γόννοι, όνομα που διατηρεί και σήμερα, η όμορφη κωμόπολη, λίγα χλμ. ανάντη της κοιλάδας των Τεμπών. Την ίδια διαδρομή, με αντίθετη κατεύθυνση, έκανε αργότερα ο Ρωμαίος Υπάτος Φίλιππος Μάρκιος, βαδίζοντας προς τη Μακεδονία.

Η ανατολική όψη του Ολύμπου με τις κορφές που ήδη κατέγραφαν, ήταν η πιο γνωστή στους αρχαίους Έλληνες, έτσι που προσφέρονταν από τη Θάλασσα, που ήταν η συνηθέστερη, η πιο πρόσφορη συγκοινωνιακή γραμμή, μεταξύ νότιας Ελλάδας και Μακεδονίας. Ατενίζοντας επί πολύ τον Ολυμπο και τις κορυφές του, οι ευαίσθητοι στα σχήματα και χρώματα πρόγονοί μας, είχαν πολλά ερεθίσματα και εξάψεις της φαντασίας τους. Η μυθολογία, είναι το απαύγασμα της εξάψης αυτής. Ο Δίας κυρίαρχος, οι δώδεκα γύρω του με αρμοδιότητες και δραστηριότητες ο καθένας τις δικές του και από κει και πέρα, πλήθος ημιθέων, θεανών, ηρώων, νυμφών, σατύρων, που ζούσαν χαμηλότερα, στους δρυμούς, τους λειμώνες και τα λιβάδια, που φτάναν μέχρι τη θάλασσα. Η πανίδα και χλωρίδα ήταν πλουσιώτατη. Σ' αυτό το μεγαλειώδες τοπίο οι πρόγονοί μας εγκατέστησαν τους Θεούς τους, σ' αυτόν τον παράδεισο. Εκεί και ο Ορφέας, πέθανε στον Ολυμπο από τη λύπη του λένε για το θάνατο της Ευριδίκης, της γυναίκας του. Για άλλους κατασπαράχτηκε από τις Μαινάδες σε διονυσιακά όργια. Υπάρχει και μια τρίτη εκδοχή. Τον σκότωσε με κεραυνό ο Δίας, γιατί αποκάλυψε στους ανθρώπους Θεϊκά μυστικά.

Νεώτερος ποιητής μας ¹⁰, το μεγαλείο αυτής της όψης του Ολύμπου, της ανατολικής, επιχείρησε να το υμνήσει έτσι:

ΟΛΥΜΠΟΣ

*Ολυμπε μέ τούς Φοίνικες ναυτίλους
καί μέ τήν Κορινθία τή μεγάλη
τήν πενήκοντορο, σ' έχω θαυμάσει
πρός τά ρηχά ακτοπλέοντας, σά σέ είδα*

*πού ολόρθος ανωθέν μας υψωνόσουν
απ' τήν Ποτειδαια μέ τούς Αθηναίους
φρουρούς, νύχτες πολλές, με πικρή ψύχρα,
νεύοντα ειρωνικά, σέ χαιρετούσα,*

*έδος Θεών κ' εγκάρδια έχω γελάσει
μέ τόν κανάγια Ξέρξη, που όταν σ' είδε,
μόνον και μέγαν, μέσ απ' τήν κατάχνια*

*του βαρδαριού, κατεπτοήθη. Ω, χαίρε
δωρικέ αριστοκράτη, Ολυμπε αρχαίε,
παμπόνηρε, σιωπηλέ κι ωραίε.*

Από την πλευρά αυτή, την ανατολική, έχουνε κι ένα μοναδικό φαινόμενο, που αν και γεωφυσικό αστρονομικό, συσχετίζεται θαυμάσια με τα σχετικά της μυθολογίας των αρχαίων, και την κίνηση του ήλιου γύρω απ' τη γη. Ο χρόνος που έχω στη διάθεσή μου δεν επιτρέπει άλλους πλατειασμούς. Επανέρχομαι στο κύριο

θέμα μου που είναι οι κορυφές, με την επιφύλαξη, να αναφερθώ διεξοδικά, στο σπάνιο αυτό φαινόμενο, σε άλλη ευκαιρία.

3. Όμως ποιές είναι οι κορυφές στις οποίες ήθελε να πάει ο Καραγάτσης; Ποιές είναι οι κορυφές για τις οποίες ξεκινούν από τα πέρατα της γης να γνωρίσουν οι εργαστές του βουνού των Θεών; Ποιες είναι οι κορυφές που ο Φρ. Φάρκιουαρ, που κατέκτησε το Βόρειο Πόλο, που γνώρισε τα Ιμαλάια, ήρθε να κατακτήσει στα 1914, μα δεν τα κατάφερε; Ανέβηκε σε κάποια από τις κορυφές, μα όπως αργότερα πληροφορήθηκε ήταν 12 μ., μόνο 12 μ. χαμηλότερα από το Μύτικα. Σαραντα χρόνια αργότερα, στα 1952 ξανάρθε από τη μακρυνή Καλιφόρνια, για να ξανανέβει στον Ολυμπο, στην κορυφή. Να κερδίσει τα 12 μ. είπαν τότε μερικοί, αστόχαστοι. Εδώ όμως η ιστορία με τον Φάρκιουαρ κυρίες και κύριοι σύνεδροι γίνεται βαθύτατα θλιβερή και δε θάθελα να χαλάσω την ευχάριστη ατμόσφαιρα αυτής της αίθουσας. Παρασύρθηκα, να με συγχωρείτε.

Ποιές είναι λοιπόν οι κορυφές του Ολύμπου; Εδώ μπαίνει ένα δεύτερο στοιχείο αξιολόγησης των κορυφών, όχι μόνο το ύψος. Είναι δυνατότητα προσέγγισης, ο βαθμός κόπωσης, κινδύνου, ή ακόμα καταξίωσης του ορειβάτη. Όλα αυτά, που περιέχονται στη λέξη **κατάκτηση**. Με αυτό το κριτήριο, κορυφές του Ολύμπου είναι δύο. Ο **Μύτικας** και το **Στεφάνι**. Ο Μύτικας είναι το υψηλότερο σημείου του ελληνικού χώρου., 2.917 υ. και το Στεφάνι, το τρίτο κατά σειρά ύψους σημείου, 2.909. Το δεύτερο είναι το Σχολιό, 2.912 μ., αλλά είναι σχετικά εύκολη η προσέγγισή του.

Εχουμε λοιπόν στον Ολυμπο 102 κορυφές. Από αυτές οι 46 στην αλπική ζώνη. Και **Κορυφές δύο**. Το **Μύτικα ή Πάνθεο** και το **Στεφάνι ή Θρόνο Διός**. Αυτές είναι εκείνες που έμειναν απροσπέλαστες για αιώνες, αυτές είναι εκείνες που αποτελούν το κέντρο ενδιαφέροντος των ορειβατών - εραστών των κορυφών, σ' αυτές αναφέρομαι και εγώ με τη σημερινή εισήγησή μου. Μερικοί τις λένε **δύσκολες κορυφές**. Προσωπικά δε μ'αρέσει το επίθετο. Έχει βέβαια αρκετές δυσκολίες η κατάκτησή τους, αλλά ποιά κατάκτηση δεν είναι δύσκολη; Ας μη τρομάζουμε τους ανθρώπους.

III. ΠΟΙΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΑΝ ΝΑ ΚΑΤΑΚΤΗΣΟΥΝ ΤΙΣ ΚΟΡΥΦΕΣ ΚΑΙ ΠΟΤΕ.

1. Μιά ιστορία προσπαθειών, αγώνων και αγωνίας, με ευτυχώς ελάχιστα θλιβερά απρόοπτα, είναι το εγχείρημα του ανθρώπου να κατακτήσει τις **κορυφές**. Ο χρόνος που έχω στη διάθεσή μου επιτρέπει μόνο επισήμανση χρονολογικά των όσων επιχείρησαν γνωριμία και κατάκτηση των κορυφών. (Καταθέτω σχετικό πίνακα. Οποιος θάθελε περισσότερα στοιχεία, παρακαλώ να τα αναζητήσει στις παρακάτω πηγές:

- α. Ηλία Νικόπουλου, ΟΛΥΜΠΟΣ, Αθήναι 1956
- β. Γιάννη Αδάμου, ΑΠΟΠΕΙΡΕΣ ΚΑΤΑΚΤΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ, Ελασσόνα 1977
- γ. Νίκου Νέζη, ΟΛΥΜΠΟΣ, Αθήνα 1986, από όπου και ο πίνακας της σελ. 7)

2. Επιχειρώ μια χρονολογική καταγραφή εκείνων που προσπαθήσαν να γνωρίσουν το βουνό και να κατακτήσουν τις κορυφές του. Θα περιοριστώ σε ονομαστική αναφορά. Ο χρόνος που έχω στη διάθεσή μου, δεν επιτρέπει λεπτομερέστερη παρουσίαση.

Χαίροις Θεσσαλίας θείος βλαστός,
 και Ολύμπου κλέος
 Διονύσιε θαυμαστέ.
 Χαίροις Εκκλησίας Φωστήρ
 ο νέος μάκαρ.
 ό πάντας καταυγάζων, θαυμάτων λάμψεσι.

Είναι το Μεγαλυνάριο του Οσίου Διονυσίου, του πρώτου, από όσους γνωρίζουμε εραστή του βουνού, που αναζήτησε τις κορυφές. Γύρισε όλο το βουνό πριν επιλέξει τη θέση της Ι. Μονής, που σχεδίαζε να οικοδομήσει και τελικά προτίμησε την Θαυμάσια τοποθεσία στη ρεματιά του Ενιπέα, κατάντι από τη Θέση "Πριόνια", που τη χρησιμοποίησε βιοτεχνικά. Εκτίσε, εκτός της Ι.Μ., εκκλησάκι στα 1550, στην κορυφή "Προφήτης Ηλίας", (υψομ. 2.803), προφανώς (είναι δική μου εικασία), μιμούμενος τους αγιορείτες, κοντά στους οποίους επί πολυ έζησε, που είχαν στην κορυφή του δικού τους βουνού, το εκκλησάκι "Μεταμόρφωση του Σωτήρα" (υψομ. 2.033). Πολλοί πίστευαν, μέχρι το 1913 που κατακτήθηκε ο Μύτικας, πως ψηλότερη κορυφή του Ολύμπου, είναι ο Προφήτης Ηλίας. Σήμερα ξέρουμε, πως είναι, η κορυφή αυτή, η 7η κατά σειρά ύψους και πως υπολείπεται του Μύτικα, κατά 114 μ.

ΟΙ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ

1.	1530	Όσιος Διονύσιος	Ιδρυτής Μονής Αγ. Διονυσίου
2.	1780	Ch. Sonnini	Γάλλος ΑΞ/κός
3.	1806	W. Leake	Αγγλος ΑΞ/κός
4.	1810	Fr. Rouqueville	Γάλλος Περιηγητής
5.	1830	D. Urquhart	Αγγλος διπλωμάτης
6.	1836	P. Aucher - Eloy	Γάλλος βοτανολόγος
7.	1840	C. Eckenbrechter	Γερμανός γεωγράφος
8.	1851	Th. Heldreich	Γερμανός βοτανολόγος
9.	1855	J. Ussing	Δανός Καθηγητής
10.	1855	L. Heuzey	Γάλλος Αρχαιολόγος
11.	1857	Θ. Ορφανίδης	Ελληνας Βοτανολόγος
12.	1859	P. Uspenskij	Ρώσος Περιηγητής
13.	1862	Θ. Ορφανίδης	Ελληνας Βοτανολόγος
14.	1862	H. Barth	Γερμανός Γεωγράφος
15.	1865	H. Tozer	Αγγλος Αλπινιστής
16.	1869	H. Gorceix	Γάλλος Καθηγητής
17.	1875	Gerstner	Αυστριακός ΑΞ/κός
18.	1875	M. Neumayr	Αυστριακός Γεωλόγος
19.	1875	D. Burgerstein	Αυστριακός Γεωλόγος
20.	1889	P. Sintenis	Σιλεσιανός Βοτανολόγος
21.	1891	P. Sintenis	Σιλεσιανός Βοτανολόγος
22.	1891	J. Bornmüller	Γερμανός Βοτανολόγος
23.	1892	J. Glennie	Σκωτσέζος Περιηγητής
24.	1894	Colmar	Γερμανός Βαρώνος
25.	1899	J. Baumann	Γερμανός ΑΞ/κός
26.	1904	J. Cvijic	Σέρβος Γεωλόγος
27.	1905	J. Cvijic	Σέρβος Γεωλόγος
28.	1905	L. Adamovitsch	Σέρβος Βοτανολόγος
29.	1909	Ed. Richter	Γερμανός Μηχανικός
30.	1910	Ed. Richter	Γερμανός Μηχανικός
31.	1911	Ed. Richter	Γερμανός Μηχανικός

2. Το 1913, ύστερα από την επιτυχημένη έκβαση των Βαλκανικών πολέμων, ο Ολυμπος ανήκε στην ελληνική επικράτεια. Τότε κατακτήθηκε και ο Μύτικας. Οι ελβετοί Frederic Boissonas, φωτογράφος και εκδότης και Daniel Baud-Body, συγγραφέας-τεχνοκρίτης βρίσκονται στην Ελλάδα, προσκαλεσμένοι της Ελληνικής Κυβέρνησης. Παρακολουθούν τις πολεμικές επιχειρήσεις. Σε κάποιο διάλειμμα της παραμονής τους στη Μακεδονία, επιχειρούν ανάβαση στον Ολυμπο. Με οδηγό το Χρήστο Κάκαλο, κυνηγό και αγωγιάτη, πετυχαίνουν το Δεκαπενταύγουστο (με το τότε ημερολόγιο στις 2 Αυγούστου), την κατάκτηση του Μύτικα, στις 10.25. Λεπτομερή περιγραφή της επιτυχίας αυτής μπορείτε να έχετε από τις πηγές που παρουσίασα στη σελ. 6. Προτιμώ να παραπέμψω σε κείμενα. Οι προσωπικές μου πληροφορίες από τον ίδιο τον Χρήστο Κάκαλο, δεν έχουν καταχωρηθεί σε δημοσιευμένο κείμενο. Στα 1939 που τον γνώρισα, έφηβος εγώ, δεν έδινα την απαιτούμενη προσοχή στα λόγια του κυνηγού. Είχα και κάποια αποστροφή προς το σπορ αυτό, το κυνήγι. Όταν ξανανταμώσαμε, εγώ ώριμος άντρας, εκείνος σοφός γέρος, ήταν λιγομίλητος. Στα 1986, κατά την ανάβαση στην κορυφή Μεταμόρφωση του Σωτήρα του Αθω, είχα τη μεγάλη τύχη να έχω τη συντροφιά του Μιχάλη Κάκαλου, εγγονού του κατακτητή του Μύτικα, που έχει όχι μόνο τη ρώμη, αλλά και τη φλόγα του παππού του και τον έρωτα για το βουνό. Βρεθήκαμε σύμφωνοι πως αν και κυνηγός, ο Χρήστος Κάκαλος, το φρόντιζε το βουνό, δεν ήταν αλόγιστος καταστροφέας της πανίδας και της χλωρίδας του. Ζούσε κι αυτός:

*"...το πάθος του ύψους με τον ίδιο αφιλόκερδο τρόπο που άλλοι ζούνε το πάθος των ιδεών."
(Ηλίας Βενέζης)*

IV. ΠΩΣ ΠΑΜΕ ΣΤΙΣ ΚΟΡΥΦΕΣ.

1. Τα καταφύγια.

Υπάρχουν σήμερα και λειτουργούν στον Ολυμπο έξι Καταφύγια, που δίνουν τη δυνατότητα να ανέβεις στις κορυφές με σχετική άνεση. Αυτό σημαίνει πως μπορείς να είσαι τις πρωινές ώρες στο Μύτικα ή το Στεφάνι, (αν έγκαιρα αναχωρήσεις) και φυσικά να είσαι στη βάση σου (στο καταφύγιο), τις απογευματινές ώρες. Μπορείς ακόμη να ξεκινήσεις από ένα από τα καταφύγια και να διανυκτερεύσεις σε άλλο. Τα καταφύγια είναι:

1. Το Α υψομ. 2.100 μ. γνωστό ως Σπήλιος Αγαπητός ή κ. Ζολώτας.
2. Το Β υψομ. 1.800 μ. γνωστό ως Θρυσσοπούλες.
3. Το Γ υψομ. 2.650 μ. γνωστό ως Χρήστος Κάκαλος.
4. Το ΣΕΟ υψομ. 2.720 μ. γνωστό ως Γιόσος Αποστολίδης.
5. Το Δ υψομ. 930 μ. γνωστό ως Σταυρός.
6. Το Ε υψομ. 2.250 μ. γνωστό ως Λιβαδάκι.

Από τα 6 καταφύγια, το ένα το Δ, δε θα πρέπει να προτιμηθεί σε βάση για την ανάβαση στο Μύτικα και το Στεφάνι. Είναι πολύ χαμηλά και πολύ μακριά από τις κορυφές. Το καταφύγιο αυτό, με τα σημερινά δεδομένα, μπορεί να υπηρετήσει άλλες ανάγκες και σκοπούς.

2. Πως πάμε στα καταφύγια.

Στο Α

Λιτόχωρο 260 - Μετόχι 400 - Σταυρός 930 - Γκορτσιά ή Διασταύρωση 1120 - Πριόνια 1.060 - Μονοπάτι Μαυρόλογγου 1ο πέρασμα κοίτης 1.220 - 2^ο πέρασμα 1.300 - 3^ο πέρασμα 1.450 - 4^ο πέρασμα 1.750 - Ελικοδρόμιο ή Καλύβα 1.960 - 5^ο πέρασμα 1.940 - Καταφύγιο. Από Πριόνια ώρες

οδοιοπορίας 3.30.

ή

Λιτόχωρο 260 - νέο μονοπάτι Ενιπέα από τις θέσεις: Πόρτες στη ΒΑ πλευρά της Γκόλνας 700 - 1^ο πέρασμα κοιτής 560 - 2^ο πέρασμα 580 - 3^ο πέρασμα 600 - 4^ο πέρασμα 630 - Σπηλιά Αγ. Διονυσίου 760 - 5^ο πέρασμα 780 - Ι.Μ. Αγ. Διονυσίου 820 - Πριόνια 1.060. Ωρες οδοιοπορίας 4.30.

Στο Γ και στο Γ. Αποστολίδης

Λιτόχωρο 260 - δασικός δρόμος Β πλευράς Ενιπέα - Μετόχι 400 - Σταυρός 930 - Γκορτσιά ή Διασταύρωση 1.120 - (έως εδώ αυτοκινητόδρομος από το Λιτόχωρο 13,5 χιλμ. Από Γκορτσιά 1.120 - θέση Μπάρμπα 1.520 - βρύση ΣΕΟ 1.400 - Κολοκυθιές 1.600 - Πετρόστρουγκα 1.935 - Σκούρτα 2.485 - Λαιμός Σκούρτας - Καγκέλια - πέρασμα Γιάσου - Οροπέδιο Μουσών 2.600 - καταφύγιο Γ 2.650 ή καταγκέλια - πέρασμα Γιάσου - Οροπέδιο Μουσών 2.600 - καταφύγιο Γ 2.650 ή καταφύγιο Γ. Αποστολίδης 2.720. Από Γκορτσιά στο καταφύγιο οδοιοπορία ώρες 7.30.

ή

παραλλαγή από Κολοκυθιές, δηλ. Κολοκυθιές 1.600 - διάσκελο 1.680 - μονοπάτι για σπηλιά Ιθακήσιου 1.680 - ράχη Στράγγου 1.720 - Στραγγονέρι ή βρύση Γ. Αποστολίδη 1.680 - Πετρόστρουγκα 1.935 - Ανάθεμα 2.000 - Σκούρτα 2.485 - και στη συνέχεια, όπως πιο πάνω, μέχρι τα καταφύγια. Από Γκορτσιά στα καταφύγια ώρες οδοιοπορίας 7.30.

Στο Β ή Θρυσοπούλες

Ο αυτοκινητόδρομος από Ελασόνα (ή Κοζάνη) είναι σε καλή κατάσταση, βατός όλες τις εποχές, μέχρι το πεδινό χωριό Ολυμπιάδα. Περί τα 2 χιλμ. μετά την Ολυμπιάδα προς Καρμά Ολύμπου, στη θέση διασταύρωση, αρχίζει ανερχόμενος αγροτικός δρόμος, βατός σε οχήματα με ειδική εξάρτηση (διπλό διαφορικό, μεγάλο ελεύθερο ύψος κ.λπ.) χιλμ. 17.

Στο Λιβαδάκι

Λιτόχωρο 260 - διασταύρωση προς Τσουκνίδα 950 - Ντελή Κάτω Τσουκνίδα 1.220 - Ανω Τσουκνίδα 1.500 - Πελεκούδια 1.800 - Θρύση Λιβαδάκι 2.150. Ωρες οδοιοπορίας 4.00, που η μεγαλύτερη είναι μέσα στον εθνικό δρυμό Ολύμπου.

3. Από τα καταφύγια στις ΚΟΡΥΦΕΣ

Η μετάβαση στις ΚΟΡΥΦΕΣ από τα καταφύγια και η επιστροφή σ' αυτά αυθημερόν είναι δυνατή και σχετικά εύκολη. Οι θέσεις κλειδιά είναι δύο: Η κορυφή ΣΚΑΛΑ ή μία και το σημείο που καταλήγει το ΛΟΥΚΙ, αυτό που ξεκινάει από το Μύτικα, η άλλη. Θα προτιμηθεί η Σκάλα, αν προέρχεσαι από το καταφύγιο Β. Αντίθετα, αν προέρχεται από τα καταφύγια Γ ή "Γ. Αποστολίδης", μπορείς να χρησιμοποιήσεις, τόσο τη θέση - κλειδί Σκάλα, όσο και τη θέση Λούκι, προφανώς εκεί που συναντιέται με το μονοπάτι.

Η μετάβαση στη θέση - κλειδί (Σκάλα ή Λούκι), είναι ευχερής. Πρόκειται για διαδρομή 1 έως 4 ωρών (εξαρτάται από την αφετηρία σου, το καταφύγιο από όπου ξεκίνησες) σε αλπική ζώνη, μοναδική σε ομορφιά.

Τα όσα έχουν σημειωθεί αναφορικά με τις ευχέρειες και το χρόνο διαδρομής, αφορούν θερινή περίοδο και καλό καιρό. Η κατάσταση μεταβάλλεται, γίνεται πολύ δυσκολότερη και μακρύτερη σε χρόνο η διαδρομή, αν αγριέψει ο Δίας, αν βρεθείς στις "κακές" του, αν σε τυλίξει το νέφος. Κάτι τέτοιο δεν είναι σπάνιο, κάθε άλλο. Ο Δίας στις περιπτώσεις αυτές, δεν αστειεύεται. Αν χαλάσει το κέφι του, κεραυνοβολεί Θεούς και ανθρώπους. Γι' αυτό ένα καλό αδιάβροχο,

πρέπει να υπάρχει στο σάκκο του ορειβάτη. Κύριο χαρακτηριστικό του βουνού των θεών, είναι η ξαφνική, η εντελώς αναπάντεχη, αλλαγή του καιρού. Βροχές καταρακτώδεις, καταιγίδες, μπορούν να ξεσπάσουν χωρίς να περιμένεις ιδιαίτερα την περίοδο Μαΐου - Ιουλίου. Το χαλάζι είναι συνηθέστατο, κι αν σου τύχει, να το θεωρήσεις μεγάλη σου τύχη. Είναι θέαμα μεγαλειώδες. Να σε κουκουλώνουντα σύνεφα, αυτά που ανεβαίνουν από τα καζάνια, τη μεγαλειώδη ορθοπλαγιά των ΚΟΡΥΦΩΝ, είναι κι αυτό συνηθισμένο. Κάτι που μπορεί να συμβεί από στιγμή σε στιγμή, όλες τις ώρες τις ημέρας. Αν σου τύχει στις κορυφές, ή στο δρόμο για τις κορυφές, δεν είναι καθώς ο ποιητής το βλέπει, από το σπουδαστήριό του:

*"... Ένα λαμπρό νέφος που κρύβει τους έρωτες των Ολυμπίων και η υψηλή ηδονή είναι απαραβίαστη."
(Αγ. Σικελιανός, ΠΕΖΟΣ ΛΟΓΟΣ Α')*

Αν είσαι στην κορυφή και σε τυλίξει αυτό το "λαμπρό νέφος", που το λέει ο ποιητής, τότε ο νους σου δε πάει στους έρωτες των Ολυμπίων, ούτε καν στους δικούς σου, αλλά αν δεν το λες φωναχτά, ωστόσο μέσα σου σταυρωκοπιέσαι και επικαλείσαι:

"... επιλάθου Κύριε ..."

Μια τέτοια εξέλιξη του καιρού μη την απεύχεσαι. Ευθύς ως ξεθυμαίνει η οργή του Δία, σε περιμένει θέαμα μεγαλειώδες, μοναδικό. Μόνο γι' αυτό, φτάνει αυτό, για την προσπάθειά σου, για τους κόπους, να κατακτήσεις τις ΚΟΡΥΦΕΣ. Αν μάλιστα τα ενδιαφέροντά σου επεκτείνονται και στη φωτογραφική τέχνη, ε τότε, έχει με το μέρος σου, ύστερα από την καταιγίδα, ένα σημαντικό συντελεστή επιτυχίας.

V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ - ΠΡΟΤΑΣΗ.

Το συνέδριό μας κυρίες και κύριοι, έχει δύο στόχους, όπως τους κατέγραψαν οι οργανωτές του. Ο ένας είναι: **Η αποτύπωση της σημερινής κατάστασης.**

Προς τον στόχο αυτό κινήθηκα με όσες δυνάμεις είχα. Μια ανάβαση στις ΚΟΡΥΦΕΣ επιχείρησα νοερά, με την παρουσία σας. Αναφέρθηκα στην αλπική ζώνη, αφήνοντας την ορεινή, ημιορεινή και πεδινή παραολύμπια περιοχή, έξω από τα ενδιαφέροντα της σημερινής εισήγησής μου. Αυτό βέβαια καθόλου δε σημαίνει πως η περιοχή αυτή, είναι μικρότερης σημασίας και ενδιαφέροντος για τους φυσιολάτρες - ορειβάτες, τους ερευνητές - μελετητές, γενικότερα για το συνέδριό μας. Κάθε άλλο. Ο Κάτω Ολυμπος, για να αναφέρω ένα παράδειγμα, είναι ένα από τα βουνά, που η μαγεία τους είναι αδιαφιλονίκητη. Πολύ σωστά, ο βετεράνος ορειβάτης και συμπολίτης μας κ. Κώστας Σιώπης το έχει επισημάνει. (βλέπε: Η ΜΑΓΕΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΩ ΟΛΥΜΠΟΥ "ΗΩΣ", Μηνιαία Επιθεώρηση, αριθ. 92-97, 1966, σελ 79).

Ελπίζω με την αναφορά μου στις ΚΟΡΥΦΕΣ, να έχω δώσει καλή ανάμνηση σ' αυτούς που τις έχουν γνωρίσει. Ελπίζω, να κέντρισα το ενδιαφέρον σ' εκείνους, που δεν το επιχείρησαν, και θάθελαν, έστω και με τη δική μου παρακίνηση, να το επιχειρήσουν. Θάθελα να τους διαβεβαιώσω, πως όχι μόνο δε θα το μετανιώσουν, αλλά θα προσθέσουν στις εμπειρίες τους από τη ζωή, μια ακόμα αξιοσημείωτη.

Ο άλλος στόχος του συνεδρίου μας, ο δεύτερος είναι: **Η συγκέντρωση - καταγραφή σκέψεων, και ιδεών και η μορφοποίησή τους σε συμπεράσματα - προτάσεις.**

Έχω και για το στόχο αυτό να πω δυο λέξεις και τελειώνω.

Σήμερα ο Ολυμπος είναι προσιτός με τις ευκολίες που διαθέτει. Προσιτός σε ποιούς; Φυσικά στους φυσιολάτρες - ορειβάτες, στους ερευνητές - μελετητές της φύσης, γενικά σ' όλους εκείνους που αγαπούν και σέβονται το μεγάλο αυτό

μνημείο. Οι ευκολίες που δημιουργήθηκαν την τελευταία εικοσαετία, δυστυχώς δίνουν την δυνατότητα και στους ασεβείς, να ασχημονούν και ζημιώνουν αφάνταστα το πανάρχαιο αυτό μνημείο - σύμβολο. Το καταφύγιο Δ στο Σταυρό, με τον αυτοκινητόδρομο που το συνδέει με τα στικά κέντρα, έγινε πολυσύχναστο αναψυκτήριο, με όλες τις αγαθές προσφορές που μπορεί να προσφέρει, όμως όχι μόνο αυτές. Θετική του υπηρεσία είναι το Παρατηρητήριο της Δασικής Υπηρεσίας για τις φωτιές, που φιλοξενεί. Κι ακόμα ότι μπορεί να υποδεχτεί κάποιας ηλικίας φίλους του βουνού. Η νέα διεύθυνση - διαχείριση του και η ανακαίνισή του, είναι καλά σημάδια για το μέλλον του. Η θέση Πριόνια, όπου και το τέρμα του αυτοκινητόδρομου, έχει γίνει κίνητρο θαμώνων, με τα τρανζίστορ και άλλες ασκημίες, ανομολόγητες, Ευτυχώς, η Δασική Υπηρεσία, με έργα εξωραϊσμού καλού γούστου και προ παντός, σεβασμού προς τον περιβάλλοντα χώρο, έχει προστατεύσει, όσο είναι δυνατόν, την θαυμάσια αυτή τοποθεσία. Πολύ χαιρόνται οι φυσιολάτρες - ορειβάτες, που είναι τεχνικά δύσκολο, η συνέχιση του αυτοκινητοδρόμου προς το καταφύγιο Α, που κι αυτό έχει πολλές φορές τα χάλια του. Θυμίζει Grand Hotel, σε ώρες κοσμοσυροής, με τα νερά... Λουτρακίου, και κλεισμένη τη βρύση του νερού Ολύμπου. Μόνο τα μεταλλικά κουτιά της μπύρας, της κόκας, τα αλουμινοχαρτα αν λογαριάσεις, αντιλαμβάνεσαι το πρόβλημα της ρύπανσης, στο μπαλκόνι αυτό των 2.100 μέτρων. Το καταφύγιο στο Λιβαδάκι, είναι σήμερα το πιο ελκυστικό για τον ορειβάτη. Το πρόσεξαν ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια (ΕΟΣ Λιτοχώρου), και δημιουργήθηκε έτσι, ένα θαυμάσιο ορμητήριο για τις Κορυφές. Είναι σε εξαιρετική θέση, σε υψόμετρο 2.250, και διαθέτει 6 - 8 κρεβάτια. Η γνωριμία της αλπικής ζώνης του Ολύμπου, ιδιαίτερα της νότιας πλευράς του (κορυφές Καλόγηρος, Φράγγου αλώνι και άλλες, μέχρι Αγιο Αντώνιο), γίνεται από το καταφύγιο αυτό άνετα. Να σημειωθεί πως είναι προσεγγίσιμο, όχι μόνο από το Λιτοχώρο, αλλά και από τη Λεπτοκαριά και την Καρυά. Κι ακόμα, από το καταφύγιο αυτό, απολαμβάνεις άνετα τη διαδρομή Λιβαδάκι - Θρυσοπούλες (και τανάπαλι), με πολλές παραλλαγές. Τα άλλα καταφύγια δεν έχουν για την ώρα προβλήματα συνοστισμού, ρύπων κ.τ.λ.

2. Ακούγεται από εκείνους που έχουν κατά νουν την εφήμερη, την εύκολη ευχαρίστηση στους στόχους τους, στα ιδανικά τους: Τι προσφέρει λοιπόν ο Ολυμπος; Σ' αυτούς, με όλη την επιφύλαξη που θα είχα αν θα γινόμουνα κατανοητός, θα έδινα ένα μικρό κείμενο του Ηλία Βενέζη, γραμμένο στα 1956.

".....
..... ότι και αν κάμεις, σαν έχεις ανεβεί στον Ολυμπο, ο Ολυμπος θα σε ακολουθεί. Ο Φράνσις Φάρκιουαρ, ο Αμερικανός ορειβάτης, δοκίμασε από τους πρώτους, στα 1914, ν' ανεβεί στην ψηλότερη κορφή. Αλλά, όπως αποδείχθηκε αργότερα, η κορφή - ο Μύτικας - ήταν 12 μέτρα ψηλότερα από κει που είχε φτάσει και ο Μπουασσονά και ο Μπω - Μπωβύ είχαν ήδη προηγηθεί. Από τότε ο Ολυμπος τον καλούσε να γυρίσει. Σαράντα χρόνια αργότερα, σαν έχασε το παιδί του και ήταν πικραμένος έως θανάτου, πήρε τη γυναίκα του, ξεκίνησαν απ' τη μακρινή Καλιφόρνια, και ήρθαν στην Ελλάδα για ν' ανεβεί ξανά στον Ολυμπο, να κερδίσει τα δώδεκα μέτρα που του έλειπαν.

Να ήταν άραγε γι' αυτό; Για τα δώδεκα μέτρα; Καθώς καθόμαστε στο καταφύγιο του Ολύμπου, οι δυο μας, κοιτάζοντας από πάνω μας το Στεφάνι και το Μύτικα που έμελλε να φτάσουμε την άλλη μέρα, τον ρώτησα:

- Γιατί ήρθατε τώρα, στη λύπη σας, στον Ολυμπο;

Ηρθατε για τα δώδεκα μέτρα; Ηρθατε για να ξεχάσετε;

Δεν αποκρινόταν. Γύρισα, τον κοίταξα. Ο άνθρωπος

έκλαιγε. Σιγανά, διακριτικά, αυτός που είχε κερδίσει τον Βόρειο Πόλο, που είχε ανεβεί στα Ιμαλάια, έκλαιγε. Θέλησα να ζητήσω συγγνώμην.

- *Οχι, είπε. Εγώ λυπούμαι που δεν μπόρεσα να επιβληθώ στον εαυτό μου. Οχι, δεν ήρθα να ξεχάσω. Ηρθα να καταλάβω. Μεσ στην ομορφιά του Ολύμπου, μεσ στην ομορφιά των απλών ανθρώπων, η Μάρτζορι κι εγώ, τώρα που είμαστε λυπημένοι, ήρθαμε να καταλάβουμε τον άνθρωπο. Κάτω από τα αιώνια πράγματα, απ' την αιώνια ομορφιά, να εξηγήσουμε τη μοίρα. Οχι να ξεχάσουμε. Να εννοήσουμε.*

Είπε και κοίταξε ψηλά τους γυμνούς βράχους. Και ολοένα γαλήνευε.

3. Κυρίες και κύριοι σύνεδροι, η άποψή μου είναι και την καταθέτω στο συνέδριό μας ως πρόταση: Καμιά επέμβαση δεν πρέπει να γίνει, με έργα δομικά, ξενοδοχεία, καζίνα, μπάγκαλόους και τα συναφή. Ολα αυτά σημαίνουν αντιστοιχα χωματοουργικά μεγάλου όγκου, που θα πει, αναστάτωση του τοπίου. Το ίδιο ισχύει για το τελεφερίκ, τις πίστες χιονοδρομίας, που σημαίνουν ογκώδη έργα μηχανολογικών - ηλεκτρολογικών κατασκευών. Ολα αυτά αλλοιώνουν τον περιβάλλοντα χώρο, προσβάλλουν τη μεγαλοπρέπεια του μνημείου, με τερατώδεις κατασκευές. Ας αφήσω που προσελκύουν τον πλούσιο τουρίστα και απομακρύνουν τον σοβαρό ερευνητή - μελετητή φυσιοδίφη, φυσιολάτρη, εραστή του Ολύμπου.

Καμιά λοιπόν δοκιμή ή παρόμοιας φύσης κατασκευή δεν επιτρέπεται, τόσο στη δασική, όσο και στην αλπική ζώνη του ιερού βουνού. Το τοπίο, γενικότερα η φύση, πρέπει να παραμείνει όπως τη βρήκαμε. Πρέπει να το παραδώσουμε το βουνό στη γενιά που μας ακολουθεί, όπως το παραλάβαμε. Όπως μας το άφησαν οι γενιές που προηγήθηκαν και έζησαν κοντά στον Ολυμπο, οι προέλληνες, οι Περραιβοί, οι Πίεροι και οι μεταγενέστεροι, μέχρι τις μέρες μας. Κι ακόμα, η διέλευση από τη δασική και αλπική ζώνη, ο δρόμος για τις κορφές, πρέπει να γίνεται με σεβασμό προς τη φύση, τον περιβάλλοντα χώρο, την ιερότητα του τοπίου. Και προ παντός: **Οχι "έργα"**.

Με το πνεύμα αυτό, της προστασίας και του σεβασμού, **είναι δυνατή και πρέπει να γίνει**, η επέμβασή μας στην παραολύμπια ημιορεινή και πεδινή και πεδινή περιοχή. Πάντα όμως με προσεκτική επιλογή των έργων και προς όφελος των οικούντων και παροικούντων κτηνοτρόφων, γεωργών και δασεργατών, όσοι απέμειναν απ' αυτούς.

Πρέπει ακόμη το βουνό να αντιμετωπιστεί ως ενιαίο σύνολο. Η διάκριση, ο διαχωρισμός του, σε Πιερικό Ολυμπο και Περραιβικό, είναι αδιανόητος και επιζήμιος. Οι δυο Νομοί, Λάρισας και Πιερίας, στη διοικητική περιοχή των οποίων ανήκει το βουνό, πρέπει να συνεργαστούν και να δώσουν λύσεις ως εάν να πρόκειται για ένα διοικητικό κέντρο. Δεν είναι νοητό να αντιμετωπίζεται τοπικιστικά **το ενιαίο και αδιάσπαστο του Ολύμπου**. Ενα παγκόσμιο σύμβολο πολιτισμού, δεν κατακερματίζεται από διοικητικές μωροφιλοδοξίες, αδυναμίες, μικρότητες, υλικά συμφέροντα. Το μνημείο - σύμβολο είναι **ΕΝΑ**, και ως **ΕΝΑ**, πρέπει να αντιμετωπιστεί.

4. Αν κάποια μέρα κυρίες και κύριοι, συναντήσετε στο δρόμο σας, κάποια μικρή ή μεγάλη ομάδα ανθρώπων, να διαμαρτύρεται σιωπηλά ή με φωνές, κρατώντας πλακάτ με συνθήματα σαν ετούτο:

**ΚΑΤΩ ΤΑ ΧΕΡΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟ
ΔΕ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟ ΒΟΥΝΟ ΤΩΝ ΘΕΩΝ
ΤΟΥ ΑΡΚΕΙ ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ**

έ... τότε μη ξαφνιαστήτε, αν ανάμεσα στους ανθρώπους αυτούς, δείτε και μένα.
Λάρισα, Μάρτιος 1993

Γ.Α.Χ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Ευχαριστούμε τον κύριο Χατζηλάκο. Παράκληση για τον σεβασμό του χρόνου, διότι ήδη έχουμε ξεφύγει από το πρόγραμμα κατά μια ώρα περίπου. Επαναλαμβάνω την παράκληση προς τους ομιλητές για το σεβασμό του χρόνου, έχουμε υπερβεί το χρόνο μας κατά μία ώρα περίπου, πράγμα που θα μας δυσκολέψει στην ολοκλήρωση των διαδικασιών, γι' αυτό θα είμαστε λίγο αυστηρότεροι από εδώ και πέρα.

Η εισήγηση που θα ακούσετε τώρα, είναι από τον κύριο Μπλάνα, ο οποίος είναι Γεωπόνος, Γεωργο-οικονομολόγος και έχει θέμα, "δυνατότητες και προοπτικές χειμερινής αξιοποίησης των δυτικών πλευρών του Ολύμπου".

Ν. ΑΓ. ΜΠΛΑΝΑΣ:

Αγαπητοί Σύεδροι,

Η παρούσα εισήγηση σκόπο έχει να παρουσιάσει τις δυνατότητες χιονοδρομικής αξιοποίησης του Ολύμπου και ειδικότερα όπως θα δούμε στη συνέχεια, των νοτιοδυτικών πλαγιών αυτού.

Είναι γνωστό ότι στην κοινή γνώμη και στα περισσότερα μέσα μαζικής ενημέρωσης ο Ολυμπος παρουσιάζεται σαν ένα βουνό με απέραντες πλαγιές, ιδανικό για την ανάπτυξη της χιονοδρομίας.

Τα ερωτήματα λοιπόν που τίθενται είναι:

1. Κατά πόσο οι απόψεις αυτές ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.
2. Σε ποιό βαθμό οι κλιματικές και μορφολογικές συνθήκες, το εύθραστο οικολογικό περιβάλλον και οι δυνατότητες οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής επιτρέπουν την ανάπτυξη χιονοδρομικών δραστηριοτήτων.

Η παρουσίαση των στοιχείων που ακολουθούν αποτελεί μέρος επιστημονικής εργασίας με θέμα "Σχέδιο για την ανάπτυξη του Ολύμπου", που εκπονήθηκε στο πανεπιστήμιο Paul Valerie του Montpellier της Grenoble.

Λήφθηκε υπόψη η διεθνής εμπειρία στην κατασκευή χιονοδρομικών κέντρων, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Ολύμπου, όλα τα διαθέσιμα στοιχεία για τον Ολυμπο, μέσα από ελληνική και ξένη βιβλιογραφία και προσωπικές εμπειρίες όσο αφορά την κατάσταση των πλαγιών του Ολύμπου τόσο για χιονοδρομική όσο και για ορειβατική χρήση.

Επίσης πρέπει να αναφέρουμε και την συμβολή του Μ.Α.Φ.Κ. Λάρισας για το σύνολο των αεροφωτογραφιών και χαρτών που μας διέθεσε ώστε να γίνουν οι κατάλληλες μετρήσεις και αναλύσεις.

Ο Ολυμπος είναι μια ορεινή μάζα, με πολλές κορυφές να ξεπερνούν τα 2.000 μέτρα, που συνορεύει με το Αιγαίο Πέλαγος. Το γεγονός αυτό συντελεί στην ύπαρξη έντονων και ευμετάβλητων μετεωρολογικών φαινομένων. Η εξάτμιση των υδάτινων μαζών και η γρήγορη υγροποίηση τους έχει σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία χιονοπτώσεων ακόμη και το καλοκαίρι. Οσον αφορά την μορφολογία των πλαγιών, όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε και από τις αεροφωτογραφίες, κατάλληλες για χιονοδρομία (από πλευράς κλίσεων) είναι νότιες και δυτικές πλαγιές ή διαφορετικά όλες αυτές που περικλείονται ξεκινώντας από την θέση Ξερολάκι (που είναι βόρεια) κορυφές Κίτρος, Φλάμπουρο, Τερψιθέα, Τρύπες, Άγιος Αντώνιος, Κακάβρακας, Φράγκου Αλώνι και Καλόγηρος.

Πρώτος περιορισμός που λήφθηκε υπόψη για την δημιουργία χιονοδρομικής υποδομής ήταν ότι οποιαδήποτε παρέμβαση έπρεπε να είναι έξω από τα όρια του Εθνικού Δρυμού του Ολύμπου. Σαν Εθνικό Δρυμό δεν λάβαμε υπόψη μόνο τον πυρήνα του ήδη υπάρχοντος αλλά και τα προτεινόμενα όρια όπως αυτά εμφανίζονται στο master plan που συνέταξε ομάδα μελέτης της διεύθυνσης δασών της Νομαρχίας Πιερίας με επικεφαλής τον κο Γιώργο Μαλαμίδα. Μόνη

εξαιρέση αποτελεί ο τομέας Β, όπως θα δούμε παρακάτω ο οποίος εισέρχεται στα όρια του νέου προτεινόμενου Δρυμού και περικλείεται μεταξύ των κορυφών Τερψιθέα, Τρύπες, Άγιος Αντώνιος, που σύμφωνα με το Διαχειριστικό σχέδιο σελ. 36-71 δεν παρουσιάζει κανένα ενδιαφέρον από οικολογικής πλευράς. Αντίθετα αποκλείσαμε απ' τα σχέδια μας την περιοχή Ξερολακίου παρόλο που έχει πλαγιές κατάλληλες για χιονοδρομία καθότι σύμφωνα με την παραπάνω μελέτη η περιοχή αυτή αποτελεί χώρο διατροφής, αναπαραγωγής και ξεχειμωνιάσματος για αγριόγιδες και λύκους.

Συμφωνούμε δε με την πρόταση να δημιουργηθεί εκεί δεύτερη είσοδος στον Εθνικό Δρυμό και την χάραξη νέων μονοπατιών που θα οδηγούν σε ψηλές κορυφές.

Επίσης αποκλείστηκε και η περιοχή στις νότιες πλευρές του Ολύμπου μεταξύ των κορυφών Καλόγηρος, Φράγκου Αλώνι, Κακάβρακας, περιοχή άνευ οικολογικής σημασίας ιδανική ωστόσο για την χρήση ορειβατικού σκι (radonee).

Σήμερα η πρόσβαση στις νοτιοδυτικές πλευρές του Ολύμπου γίνεται από την θέση Βρυσσοπούλες όπου βρίσκονται οι στρατιωτικές εγκαταστάσεις εκπαίδευσης των ορεινών καταδρομών, το καταφύγιο του χιονοδρομικού ομίλου Ελασσόνας και ανηφορίζοντας προς την κορυφή του Αγίου Αντωνίου συναντούμε και το μοναδικό υπάρχων συρρόμενο ski-lift που ξεκινάει από υψόμετρο 2080 μέτρων και καταλήγει στα 2352 μέτρα.

Για την επιτυχία της λειτουργίας ενός χιονοδρομικού σταθμού στον Ολυμπο πρέπει να ληφθούν υπόψη οι εξής παράγοντες:

1. Η πρωιμότητα της χιονόπτωσης ώστε το χιονοδρομικό κέντρο να ανοίγει νωρίτερα από τα άλλα.
2. Η διάρκεια της χιονοδρομικής περιόδου γεγονός που συνεπάγεται την ύπαρξη πλαγιών με βόρειο προσανατολισμό ή νοτιοδυτικό, με υψόμετρο όπως μας έχει αποδείξει η εμπειρία του χιονοδρομικού κέντρου Παρνασού, άνω των 2.200 μέτρων.
3. Κλίσεις πλαγιών οι οποίες θα προσφέρονται για εμπορικό σκι (κλίση όχι ανώτερη του 50%). Από τη μελέτη των αεροφωτογραφιών, κλιματικών δεδομένων και εμπειρία χιονοδρόμων που ανεβαίνουν στον Ολυμπο οι περιοχές που καλύπτουν τις ανωτέρω προϋποθέσεις είναι:

- **Τομέας Α.** Βρίσκεται στο βορειοανατολικό τμήμα του Ολύμπου και περικλείεται μεταξύ των κορυφών Τερψιθέα, Φλάμπουρο, Πύργος Γρίβα. Η πρόσβαση σ' αυτόν τον χώρο γίνεται από αγροτικό δρόμο που ξεκινάει από το χωριό Καλύβια Κοινότητας Κοκκινοπηλού και μπορεί να είναι δυνατή επίσης από το χωριό Πύθιο.

Θεωρείται ο καλύτερος τομέας όλου του Ολύμπου τόσο από πλευράς ασφάλειας και ανάγλυφου (πρόκειται για χώρο με φυσικό χόρτο με πίστες που μπορούν να λειτουργήσουν και με ελάχιστο ύψος χιονιού και τι πιο σημαντικό με ουδεμία παρέμβαση στη διαμόρφωση του ανάγλυφου).

Η έκταση του ανέρχεται σε 2.240 στρ. και σύμφωνα με την παγκόσμια αποδεκτή μέθοδο των Cattelin - Guyon, ο χώρος αυτός μπορεί να εξυπηρετήσει 1.800 σκιέρ διανυκτερεύουν στην περιοχή (υπόθεση βέβαια που δεν είναι σωστή αν θεωρήσουμε ότι η πλειοψηφία των σκιέρ θα έρχονται από αστικά κέντρα τα οποία απέχουν λιγότερο από δύο ώρες), τότε απαιτείται υποδομή 3.500 κλινών.

Βέβαια όλα αυτά τα νούμερα είναι ενδεικτικά και αναφέρονται στην πλήρη κάλυψη των δυνατοτήτων του συγκεκριμένου τομέα. Ωστόσο μας επιτρέπουν να βγάλουμε κάποια συμπεράσματα της υποδομής η οποία θα πρέπει να αναπτυχθεί στα παραολύμπια χωριά σε συνάρτηση με την πρόοδο των χιονοδρομικών εγκαταστάσεων η οποία θα συντελείται.

Τονίζουμε ότι με βάση την διεθνή βιβλιογραφία όταν η χιονοδρομία αποτελεί την βασικότερη οικονομική δραστηριότητα ενός χώρου τότε είναι ο αριθμός των πιστών με το σύνολο των χιονοδρόμων που μπορεί να εξυπηρετήσει, που καθορίζει το μέγεθος των υποδομών του συγκεκριμένου χώρου.

- **Τομέας Β**, συνολικής έκτασης 5.000 στρ. Περικλείεται μεταξύ των κορυφών Πύργος, Τερψιθέα, Τρύπες, Άγιος Αντώνιος και την θέση Βρυσσοπούλες (slides).

Χρησιμοποιώντας την ίδια μεθοδολογία η χωρητικότητα του τομέα ανέρχεται σε 4.000 σκιέρ (2.000) και σε 8.000 κρεβάτια.

Τέλος ο **Τομέας Γ** που περικλείεται μεταξύ των κορυφών Άγιος Αντώνιος, Μεταμόρφωσης και Κακάβρακας έκτασης περίπου 3000 στρ. κρίνεται λόγω της θέσεως οικονομικά ασύμφορος να χρησιμοποιηθεί για χιονοδρομική χρήση. Αντίθετα προτείνεται και σε συνδυασμό με τις υπόλοιπες ψηλές κορυφές του Ολύμπου, Φράγκου Αλώνι και Καλόγηρος σαν ιδανικός χώρος εφαρμογής του περιπατητικού ορειβατικού σκι και προτείνεται σαν σημείο εκκίνησης το χωριό Καρυά Ολύμπου και η κατασκευή κατόπιν μελέτης ενός καταφυγίου στις νότιες κορυφές του Ολύμπου. Εδώ θα πρέπει να τονίσουμε και την πολύ άσχημη χωροταξική κατανομή των καταφυγίων του Ολύμπου τα οποία είναι συσσωρευμένα στο βόρειο - ανατολικό τμήμα αυτού.

Όπως παρατηρούμε από την ανάλυση των τομέων Α και Β η επιφάνεια κατάλληλη για χρήση σκι ανέρχεται περίπου σε 8.000 στρ.

Αν θεωρήσουμε ότι η συνολική έκταση του Ολύμπου ανέρχεται σε 500.000 στρ. (σελ. 12 βιβλ. Νίκου Νέζη "Ο Ολυμπος") τότε βλέπουμε ότι μόνο το 1,6% είναι κατάλληλο για χιονοδρομική αξιοποίηση.

Επιπλέον παρατηρούμε ότι οι χιονοδρομικές δυνατότητες του Ολύμπου είναι τέτοιες που σε καμιά περίπτωση δεν μπορούν να τα κατατάξουν σαν διεθνές χιονοδρομικό κέντρο [(αυτό που διεθνώς αποκαλείται (station de ski)].

Επομένως οι βλέψεις μας σε πρώτη φάση θα πρέπει να ξεκινούν για την δημιουργία ενός χιονοδρομικού κέντρου περιφερειακής σημασίας με βήματα προσεκτικά και με παράλληλη ανάπτυξη των υποδομών και υπηρεσιών των παραολυμπίων χωριών και σε δεύτερη φάση (εφόσον οι προϋποθέσεις το επιτρέπουν) την επέκτασή του σε χιονοδρομικό κέντρο εθνικής εμβέλειας.

Χωρίς να θέλουμε να μπορούμε σε τεχνικές λεπτομέρειες (που βεβαίως είναι διαθέσιμες) η ανάπτυξη των δύο (2) χιονοδρομικών κέντρων στους τομείς Α και Β μπορεί να γίνει σε πέντε (5) φάσεις.

1η φάση Περιλαμβάνει την βελτίωση των εγκαταστάσεων υποδοχής και την οδική πρόσβαση στην θέση Βρυσσοπούλες καθώς επίσης και την κατασκευή ενός lift (N° 4), που θα οδηγεί στην θέση "Δόξα" σε υψόμετρο 2.300 μέτρων.

2η,3η,4η Προοδευτική εγκατάσταση αναβατήρων στους τομείς Α και Β ενώ η 5η φάση περιλαμβάνει κατασκευή τηλεκαμπίνας στη θέση "Ρίτσος" (1.550 μ.) - όπου θα υπάρξει και χώρος στάθμευσης αυτοκινήτων - που θα οδηγεί στη θέση "Νερότοπος" (2450 μ.) πολύ κοντά στην κορυφή Τερψιθέα.

Όπως παρατηρούμε η κορυφή Τερψιθέα αποτελεί τον συνδετικό κρίκο των δύο τομέων.

Εκεί δεν προτείνεται και η δημιουργία υποδομής για την υποδοχή και διατροφή

των χιονοδρομών. Τονίζουμε ότι καμιά υποδομή διαμονής δεν έχει προβλεφθεί να εγκατασταθεί στο βουνό. Αντίθετα προτείνεται να δημιουργηθεί στα παραολύμπια χωριά.

Αλλωστε και τα παραδείγματα της χώρας μας άλλων χιονοδρομικών κέντρων έχουν δείξει την επιτυχία της συγκεκριμένης λύσης (χαρακτηριστικά αναφέρουμε, Αράχωβα, Καλάβρυτα, Καρπενήσι, Φλώρινα, Βέροια, Νάουσα, Σέρρες).

Ηδη μέσα από την κοινοτική πρωτοβουλία Leader που αφορά την επαρχία Ελασσόνας (όπου μετείχα στην ομάδα εργασίας εκπόνησης της μελέτης) ένα μικρό ποσό της τάξης των 150 εκατ. έχει εγκριθεί για παρεμβάσεις με στόχο την βελτίωση του μετεωρολογικού σταθμού στην κορυφή Αγίος Αντώνιος (2.817 μ.), του καταφυγίου στην θέση Βρυσσοπούλες, την συντήρηση του ήδη Σπαρμού, την σήμανση μονοπατιών, την κατασκευή νέου καταφυγίου στις νοτιες πλαγιές, την δημιουργία χώρων αναψυχής και τέλος την μελέτη των καιρικών φαινομένων στους δύο (2) τομείς Α και Β.

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφέρουμε την ανάγκη μελέτης ταχύτητας των ανέμων, στους δύο τομείς, παράγοντας ο οποίος ενδεχομένως να καθιστά ανέφικτη και αντισυμβατική την δημιουργία οποιουδήποτε χιονοδρομικού κέντρου στον Ολυμπο.

Πάντως από προσωπικές εμπειρίες μόνο ο τομέας Α φαίνεται να είναι καλύτερα προφυλαγμένος από τους ανέμους.

Τέλος και οι δύο τομείς παρουσιάζουν το πλεονέκτημα της δυνατότητας εγκατάστασης αναβατήρων κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μην είναι ορατοί από την κορυφή "Μύτικας".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Κι εμείς ευχαριστούμε τον κύριο Μπλάνα και παρακαλούμε τον κύριο Πέτρο Χατζήνα να κάνει την επόμενη εισήγηση με θέμα "δεδομένα και προοπτικές ανάπτυξης της δυτικής παραολύμπιας περιοχής". Θέλω να ελπίζω ότι δεν θα χρειαστεί να κάνουμε υπενθύμιση για το χρόνο στον κύριο Χατζήνα γιατί είναι γνωστό ότι ο λόγος τους είναι λιτός και περιεκτικός.

ΧΑΤΖΗΝΑΣ: Ναι, μόνο που μονίμως την πληρώνουν οι τελευταίοι, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι οι απόψεις που έχουν να πούν είναι υποδιεστέρες των προηγούμενων. Ετσι; Και εκτός αυτού, η δική μου η παρέμβαση έχει την έννοια να δώσει περισσότερο την κοινωνική διάσταση του όλου προβλήματος, η οποία μέχρι τα τώρα νομίζω είναι η μόνη που δεν ακούστηκε. Κοιτάξτε τον προγραμματισμό δεν τον έκανα εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Το προεδρείο πάντως δεν έχει τέτοια πρόθεση να μειώσει τους τελευταίους.

ΧΑΤΖΗΝΑΣ: Εντάξει, εντάξει.

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ (19)

ΘΕΜΑ: "Δεδομένα και προοπτικές ανάπτυξης της δυτικής παραολύμπιας πλευράς του Ολύμπου."

ΧΑΤΖΗΝΑΣ: Η ιδέα της τουριστικής αξιοποίησης του Ολύμπου είναι πολύ παλιά, τουλάχιστον μεταξύ των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής Ελασσόνας. Από πολύ παλιά επίσης υπήρξαν απόπειρες να κινηθούν κάποιες διαδικασίες προς την κατεύθυνση αυτή, μόνο που οι απόπειρες αυτές κατά κανόνα εξαντλούνται σε κάποιες συγκεντρώσεις με συνεδριακό ή διεκδικητικό χαρακτήρα, που πολύ γρήγορα εξατμίζονταν μπροστά και στην αδιαφορία της πολιτείας.

Η πρώτη και η μόνη μέχρι τώρα συντεταγμένη προσπάθεια μελέτης της αναπτυξιακής διάστασης του εθνικού κεφάλαιου που εκφράζει ο Ολυμπος, ξεκίνησε το 1983 από τη Νομαρχία Λάρισας και πρέπει να επισημανθεί εδώ πέρα

των χιονοδρομών. Τονίζουμε ότι καμιά υποδομή διαμονής δεν έχει προβλεφθεί να εγκατασταθεί στο βουνό. Αντίθετα προτείνεται να δημιουργηθεί στα παραολύμπια χωριά.

Αλλωστε και τα παραδείγματα της χώρας μας άλλων χιονοδρομικών κέντρων έχουν δείξει την επιτυχία της συγκεκριμένης λύσης (χαρακτηριστικά αναφέρουμε, Αράχωβα, Καλάβρυτα, Καρπενήσι, Φλώρινα, Βέροια, Νάουσα, Σέρρες).

Ηδη μέσα από την κοινοτική πρωτοβουλία Leader που αφορά την επαρχία Ελασσόνας (όπου μετείχα στην ομάδα εργασίας εκπόνησης της μελέτης) ένα μικρό ποσό της τάξης των 150 εκατ. έχει εγκριθεί για παρεμβάσεις με στόχο την βελτίωση του μετεωρολογικού σταθμού στην κορυφή Αγίος Αντώνιος (2.817 μ.), του καταφυγίου στην θέση Βρυσσοπούλες, την συντήρηση του ήδη Σπαρμού, την σήμανση μονοπατιών, την κατασκευή νέου καταφυγίου στις νοτιες πλαγιές, την δημιουργία χώρων αναψυχής και τέλος την μελέτη των καιρικών φαινομένων στους δύο (2) τομείς Α και Β.

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφέρουμε την ανάγκη μελέτης ταχύτητας των ανέμων, στους δύο τομείς, παράγοντας ο οποίος ενδεχομένως να καθιστά ανέφικτη και αντιοικονομική την δημιουργία οποιουδήποτε χιονοδρομικού κέντρου στον Ολυμπο.

Πάντως από προσωπικές εμπειρίες μόνο ο τομέας Α φαίνεται να είναι καλύτερα προφυλαγμένος από τους ανέμους.

Τέλος και οι δύο τομείς παρουσιάζουν το πλεονέκτημα της δυνατότητας εγκατάστασης αναβατήρων κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μην είναι ορατοί από την κορυφή "Μύτικας".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Κι εμείς ευχαριστούμε τον κύριο Μπλάνα και παρακαλούμε τον κύριο Πέτρο Χατζήνα να κάνει την επόμενη εισήγηση με θέμα "δεδομένα και προοπτικές ανάπτυξης της δυτικής παραολύμπιας περιοχής". Θέλω να ελπίζω ότι δεν θα χρειαστεί να κάνουμε υπενθύμιση για το χρόνο στον κύριο Χατζήνα γιατί είναι γνωστό ότι ο λόγος τους είναι λιτός και περιεκτικός.

ΧΑΤΖΗΝΑΣ: Ναι, μόνο που μονίμως την πληρώνουν οι τελευταίοι, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι οι απόψεις που έχουν να πούν είναι υποδιεστέρες των προηγούμενων. Ετσι; Και εκτός αυτού, η δική μου η παρέμβαση έχει την έννοια να δώσει περισσότερο την κοινωνική διάσταση του όλου προβλήματος, η οποία μέχρι τα τώρα νομίζω είναι η μόνη που δεν ακούστηκε. Κοιτάξτε τον προγραμματισμό δεν τον έκανα εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Το προεδρείο πάντως δεν έχει τέτοια πρόθεση να μειώσει τους τελευταίους.

ΧΑΤΖΗΝΑΣ: Εντάξει, εντάξει.

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ (19)

ΘΕΜΑ: "Δεδομένα και προοπτικές ανάπτυξης της δυτικής παραολύμπιας πλευράς του Ολύμπου."

ΧΑΤΖΗΝΑΣ: Η ιδέα της τουριστικής αξιοποίησης του Ολύμπου είναι πολύ παλιά, τουλάχιστον μεταξύ των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής Ελασσόνας. Από πολύ παλιά επίσης υπήρξαν απόπειρες να κινηθούν κάποιες διαδικασίες προς την κατεύθυνση αυτή, μόνο που οι απόπειρες αυτές κατά κανόνα εξαντλούνται σε κάποιες συγκεντρώσεις με συνεδριακό ή διεκδικητικό χαρακτήρα, που πολύ γρήγορα εξατμίζονταν μπροστά και στην αδιαφορία της πολιτείας.

Η πρώτη και η μόνη μέχρι τώρα συντεταγμένη προσπάθεια μελέτης της αναπτυξιακής διάστασης του εθνικού κεφάλαιου που εκφράζει ο Ολυμπος, ξεκίνησε το 1983 από τη Νομαρχία Λάρισας και πρέπει να επισημανθεί εδώ πέρα

η καθοριστική παρέμβαση του τότε Νομάρχη, συνάδελφου Απόστολου Βλασιάδη, αρχιτέκτονα με ανάθεση της χωροταξικής μελέτης, ανάπτυξη αξιοποίησης, τουριστική αξιοποίηση νότιου Ολύμπου. Εδώ ίσως θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι πολλά προβλήματα δημιούργησε ο άστοχος ίσως τίτλος αυτής της μελέτης η οποία είναι μια χωροταξική οπωσδήποτε μελέτη.

Η μελέτη αυτή αφού πέρασε από πολλές συμπληγάδες και θα αναφερθώ με λίγα σ' αυτήν κατάφερε να ολοκληρωθεί μόλις το 1989 και αποκτήσαμε έτσι έστω και με σημαντική καθυστέρηση τις πρώτες επιστημονικά τεκμηριωμένες εκτιμήσεις για τις αναπτυξιακές δυνατότητες της υπομελέτης της περιοχής. Γιατί ανέφερα συμπληγάδες πέτρες και εδώ θα μου επιτρέψουν οι αρκετοί απ' ότι βλέπω φίλοι από την Πιερία να τα ακούσουν επ' ολίγον. Και ν' αναφερθώ λίγο και στην παρατήρηση του κυρίου Παπανικολάου, την πολύ ορθή για τη σαλαμοποίηση του Ολύμπου, για την οποία βέβαια οι τελευταίοι που ευθύνονται είναι οι κάτοικοι εκεί πάνω, αλλά και οι φορείς.

Ο Ολυμπος αυτή τη στιγμή ανήκει διοικητικά σε δύο νομούς. Ο μόνος τρόπος για συνολική μελέτη ήταν να αναλάβει αυτήν την πρωτοβουλία και κάποιος κεντρικός φορέας. Δεν καταφέραμε να συγκινήσουμε κάποιο κεντρικό φορέα για την συνολική εκτίμηση, έμενε λοιπόν η ενεργοποίηση των τοπικών κοινωνιών, όπως εκφράζονται μέσα από τις δυο Νομαρχίες. Ξεκίνησε πρώτα η Λάρισα, είπαμε με την πρωτοβουλία του τότε Νομάρχη, λοιπόν στη πορεία, μόλις αρχίσαμε να προσεγγίζουμε το θέμα, λέμε ότι είναι αδύνατον να δούμε τον Ολυμπο ξεκομμένα.

Προτάθηκε στη Πιερία και είναι προς τιμήν της τότε Νομάρχου επίσης, Μαρίας Αρσένη που ήταν χθές εδώ παρούσα, ότι δέχθηκε και ξεκίνησε κι από εκεί η ίδια διαδικασία, δεν μπορούσε να γίνει αλλιώς μ' αυτά τα δεδομένα. Μόνο που οι καλές προθέσεις φοβάμαι σταμάτησαν εκεί. Έτσι για την πλευρά της από εδώ μελέτης υπήρξε μία καθυστέρηση οκτώ μηνών για να συγχρονισθούν οι δυο μελέτες. Και βέβαια ήταν ευτύχημα που τη μελέτη κι εκείνης της πλευράς, το επεσήμανε τουλάχιστον κι ο κύριος Παπανικολάου, την ανέλαβε το ίδιο μελετητικό γραφείο, παρ' όλα αυτά υπήρξε βέβαια και δημιουργία συντονιστικού οργάνου για πρώτη φορά τότε, με πρωτοβουλία και συμμετοχή ΥΠΕΘΟ, ΕΟΤ και δεν θυμάμαι ποιού άλλου φορέα, για τον συντονισμό των δυο μελετών.

Και προχώρησε έτσι το στάδιο, προχώρησε η πρώτη φάση της ανάλυσης, προχώρησε η δεύτερη φάση της σύνθεσης και των προτάσεων και φτάσαμε στο ακανθώδες περιβόητο ζήτημα της χωροθέτησης του τουριστικού χωριού, εάν και εφόσον προκρινόταν και η κατασκευή χιονοδρομικού κέντρου διεθνούς επιπέδου.

Και λέω εάν και εφόσον, γιατί σε καμιά περίπτωση δεν προτείνεται οριστικά, ούτε από εμάς τουλάχιστον, γιατί πολλές φορές κατηγορηθήκαμε γι' αυτό, μπήκε καλά και σώνει να γίνει χιονοδρομικό κέντρο διεθνούς επιπέδου. Θα αναφερθώ όμως παρακάτω γι' αυτό, γι' αυτό να μην τρώω το χρόνο, απλά να επισημάνω ότι χάθηκαν δυο πολυτιμότερα χρόνια στη διεκκυστίδα, που θα γίνει το τουριστικό χωριό.

Και γιατί να μην γίνουν δυο; Να γίνει κι ένα από τη μεριά που προσεγγίζει προς την Πιερία, να έχουν κι εκείνοι λίγη δόξα, ή λίγα οφέλη απ' αυτό το τουριστικό χωριό. Και ως εκεί, έστω πάει καλά. Εκείνο που εγώ δεν μπορώ να καταλάβω και εξακολουθώ να μην μπορώ να καταλάβω, αν κι έχω βγάλει τα προσωπικά μου συμπεράσματα, είναι ότι κάποια ωραία πρωία, μάθαμε ότι το Νομαρχιακό Συμβούλιο Πιερίας απεφάσισε την οριστική διακοπή και μη ολοκλήρωση αυτής της μελέτης.

Ομολογώ, το θεωρώ από επιστημονικής τουλάχιστον πλευράς ακατανόητο και δικαίωμα να έχω τις υποψίες. Μήπως η μελέτη δεν οδηγούσε στα προδιαγεγραμμένα αποτελέσματα κι έτσι απερρίφθη; Γιατί η μελέτη έδινε

ιδιαίτερη έμφαση σε όλα αυτά τα πολύ ορθά που επισημάνθηκαν και από την κυρία Χατζηνικολάου και από τον κύριο Παπανικολάου, του συσχετισμού της υπάρχουσας υποδομής των ανατολικών πλευρών της παραλίας, δηλαδή της Πιερίας και της ανάγκης να επιμηκυνθεί η απελπιστικά περιορισμένη τουριστική περίοδος των εκεί εγκαταστάσεων.

Μάλιστα, να σας πω χαρακτηριστικά. Το εδώ Νομαρχιακό συμβούλιο όταν συνεδρίασε στην Ελασσόνα μάλιστα, για την παραλαβή της οριστικής μελέτης Δημητριάδη, κατηγόρησε τον μελετητή, είχε καινούργια σύνθεση βέβαια ότι λέει περισσότερο ασχολείται με τα προβλήματα που έχει η Πιερία και προτείνει θέματα και ενέργειες για την Πιερία παρά για την Λάρισα που τον πλήρωνε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Συγνώμη. Να ζητήσω συγνώμη από τον ομιλητή. Επειδή στην αίθουσα επίσημα τουλάχιστον δεν παρευρίσκεται κανείς από την πλευρά της Πιερίας, παράκληση μου είναι, αυτά που έχετε να πείτε, που (είναι κατανοητά βεβαίως), να μην οδηγούν σε αντιπαράθεση μεταξύ των δύο πλευρών γιατί τέτοια πρόθεση δεν έχει το συνέδριο, παράκληση. Συνεχίστε.

ΧΑΤΖΗΝΑΣ: Κύριε Πρόεδρε,...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ναι, δεν είναι εδώ παρεβρίσκονται για να πάρουνε το λόγο και να πούνε άποψη παρόλο που ήταν προσκεκλημένοι.

...: Συγνώμη προσκεκλημένοι είναι..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ναι, είναι απόντες, δεν είναι στην αίθουσα.

ΧΑΤΖΗΝΑΣ: Λοιπόν, κύριε Πρόεδρε, νομίζω τουλάχιστον σε σας, τουλάχιστον στους περισσότερους απ' όσους παρακολουθούν τα πράγματα της εξέλιξης του Ολύμπου, να είναι γνωστή και η παρουσία μου και η παρηρησία μου να λέω αυτά που λέω έξω από τα δόντια. Λοιπόν, σας παρακαλώ μην μου επιβάλλεται περιορισμούς. Δεν νομίζω να προσβάλω κανέναν, είμαι πολύ προσεκτικός στις εκφράσεις μου, αντίθετα με πολλά ακραία που ακούστηκαν στη χθεσινή συνεδρίαση. Λοιπόν, μπορεί να είναι οξύς ο τόνος, αλλά συγχωρείστε μου την αγωνία του ντόπιου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Έχετε δικίο σ' αυτό το σημείο, αλλά καταλαβαίνετε και τη δική μας θέση, έτσι;

ΧΑΤΖΗΝΑΣ: Λοιπόν, εν πάση περιπτώσει. Να αναφεθρώ λίγο και στα δικά μας. Σε όλην αυτήν την πορεία εν πάση περιπτώσει, ο Δήμος της Ελασσόνας, τι να κάνουμε; Παλιά ιστορία είναι αυτή και προσωπική μου, έπαιξε πρωταρχικό ρόλο τόσο με τη συμμετοχή του στις διεργασίες της μελέτης και αναφέρομαι διεργασίες μελέτης μέχρι και ανάβαση, γιατί ακούστηκε κι αυτό, ότι η μελέτη Δημητριάδη ήταν μελέτη γραφείου, έχω και μαζί μου αυτή τη στιγμή, γιατί τώρα μου τις έφερε ο αγαπητός φίλος κύριος Δημητριάδης τις φωτογραφίες της ανάβασής μας σε όλες αυτές τις περιοχές που μόλις πριν έδειχνε ο αγαπητός κύριος Μπλάνας, προηγούμενος εισηγητής, της Τερψιθέας και λοιπών, περπατήθηκαν όλες με τα πόδια ακριβώς για να δούμε από κοντά ότι σε πρώτη φάση βλέπαμε στους χάρτες.

Εν πάση περιπτώσει ο Δήμος επαναλαμβάνω έπαιξε πάντα σημαντικό ρόλο σ' αυτές τις διεργασίες μελέτης, όσο και από τους πρωτοστατώντας σε κινήσεις και πρωτοβουλίες προώθησης του όλου θέματος. Παράλληλα όμως και θέλω να το τονίσω αυτό, γιατί ελάχιστα έχει γίνει γνωστό με την τακτική διοργάνωση. Ανά διετία επιστημονικού συνεδρίου, τριήμερου συνεδρίου για τον Ολυμπο, "Ο Ολυμπος στους αιώνες", είναι ο τίτλος του, συνέβαλε στο να πέσει αρκετό φως στην ιστορία του μυθικού βουνού και της ευρύτερης περιοχής.

Τα συνέδρια αυτά, αν και κινούνται στο επίπεδο της επιστημονικής έρευνας, δεν στερούνται αναπτυξιακής διάστασης, γιατί με την γνώση που προάγουν, διασφαλίζουν την προσεκτικότερη και ορθολογικότερη προσέγγιση. Ταυτόχρονα με την συμμετοχή στα συνέδρια αυτά μάλλον και εκπροσώπων των

θετικών επιστημών, έχουμε και συγκεκριμένες προτάσεις αξιοποίησης των φυσικών δεδομένων του βουνού.

Χθές ήδη ανέφερε ο κύριος Μπλούτσος, ο οποίος είναι τακτικός σύνεδρος στα συνέδριά μας, όπως και όλος ο μετεωρολογικός τομέας τις μελέτες που γίναν για τον άνεμο και τις πολύ - πολύ συγκεκριμένες και εξειδικευμένες πιά προτάσεις για εγκατάσταση αιολικού πάρκου. Όπως επίσης για το χιόνι, όπως επίσης για τις βιοκλιματικές συνθήκες και δεν είναι μόνο κλιματικές, αλλά βιοκλιματικές, όπου σε μία από τις εισηγήσεις που είχε γίνει πριν από τρία χρόνια αναφερόταν ότι οι βιοκλιματικές συνθήκες στον Ολυμπο, του Ιουλίου και Αυγούστου εξομοιώνονται με τις συνθήκες της Αθήνας, Μαρτίου και Απριλίου.

Αυτό δίνει την απάντηση, στο πόσο μπορεί να αναπτυχθεί και ο θερινός τουρισμός εκεί πάνω και η αξιοποίηση των δεδομένων αυτών και για προπονητικά κέντρα, που αναφέρθηκαν από άλλους και για θερινή διαμονή. Και ν' απαντήσω εδώ πέρα και έμμεσα κατά κάποιο τρόπο ότι καλό θα ήταν, κάτι ειπώθηκε από τους ορειβάτες να επισκεφθούμε τον Ολυμπο. Κάθε φορά το συνέδριό μας επισκέπτεται με όλους τους παρευρισκομένους τον Ολυμπο και μάλιστα στο τέταρτο συνέδριο μιά ολόκληρη συνεδρεία διενεργήθηκε στο καταφύγιο στον Ολυμπο.

Η ιστορική αυτή αναδρομή δεν γίνεται από διάθεση παρελθοντολογίας, αναφέρθηκα και χθές βέβαια. Όλες οι μέχρι τώρα προσπάθειες για την προσέγγιση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων του Ολύμπου ξεκίνησαν από μηδενική βάση, αγνοώντας κάθε φορά ότι είχε προϋπάρξει. Θα ήταν κρίμα κι αν και τούτη η προσπάθεια που ξεκινάει το επιμελητήριό μας να ακολουθούσε την πεπατημένη.

Η εισηγήση αυτή έχει την φιλοδοξία ν' αποτρέψει ακριβώς αυτόν τον κίνδυνο της επανάληψης, επισημαινοντας τα βήματα που έχουνε γίνει. Ετσι εκτιμάται ότι η καινούργια προσπάθεια ξεκινώντας από πιό προχωρημένες θέσεις, θα μπορέσει να προωθήσει τη σταματημένη για 4 τώρα χρόνια μεγάλη υπόθεση ανάπτυξης του Ολύμπου. Από την σύντομη αυτή αναδρομή αναφάνεται έστω και αμυδρά ότι για το λαό της επαρχίας Ελασσόνας η αξιοποίηση του Ολύμπου αποτελεί άσβηστο όνειρο και διακαή πόθο.

Ο Δήμος της Ελασσόνας που παίζει έναν κεντρικό ρόλο σε ολόκληρη την επαρχία και εκφράζει συνολικά τις απόψεις του λαού και των φορέων της δεν έπαψε όλα αυτά τα χρόνια και αναφέρομαι με βεβαιότητα τουλάχιστον στα 11 χρόνια που έχω προσωπική συμμετοχή ν' αγωνίζεται να κρατήσει στο προσκύνιο την όλη υπόθεση με την κορυφαία έκφραση, όπως προαναφέρθηκε, την ανα διετία τέλεση του τριήμερου επιστημονικού συνεδρίου "Ο Ολυμπος στους αιώνες".

Η προσπάθεια αυτή, εννοώ του συνεδρίου του Δήμου, παρά το δισανάλογο για τις δυνάμεις του μέγεθος, παρά την απουσία και το επισημαινώ αυτό, και της παραμικρής βοήθειας από την πολιτεία, ποτέ δεν πήραμε μιά δραχμή γι' αυτά τα συνέδρια ή άλλους κεντρικούς φορείς, δεν καταλάγιασε ούτε κατ' ελάχιστον γιατί για το λαό της περιοχής έχει καταστεί πλέον βέβαιο ότι η αξιοποίηση του Ολύμπου αποτελεί όρο επιβίωσης του. Γιατί η επαρχία της Ελασσόνας γενικά και η παραολύμπια περιοχή ειδικότερα και εντονότερα, έχει το θλιβερό προνόμιο να είναι και επίσημα αναγνωρισμένη σαν προβληματική περιοχή.

Με ένα ανάγλυφο εδάφους εξαιρετικά δύσκολο και με μέσω υψόμετρο των καλλιεργούμενων εκτάσεων 400 με 500 μέτρα, φυσικά για την παραολύμπια περιοχή, το υψόμετρο αυτό είναι πολύ - πολύ μεγαλύτερο, δεν έχει καμιά σχέση με τον πλούσιο και καρπερό κάμπο της Λάρισας. Η εικόνα που πιθανόν να σχηματίσει κάποιος ακούγοντας πως η επαρχία Ελασσόνας ανήκει στο νομό Λάρισας, άμεση και προφανής συνέπεια γι' αυτά για τον γεωργικό τομέα, οι μονοκαλλιέργειες, οι απελπιστικά χαμηλές αποδόσεις και συνακόλουθα τα εξαιρετικά χαμηλά εισοδήματα.

Παράλληλα οι σπάνιες του νερού άρδρευσης και η απαράδεκτη καθυστέρηση κατασκευής κάποιων τόσο απαραίτητων εγγυοβελτιωτικών έργων, δεν αφήνει στην περιοχή καμιά αισιόδοξη προοπτική σ' αυτόν τον τομέα τουλάχιστον. Και βέβαια η έλειψη αξιολογής και δυναμικής πρωτογενούς παραγωγής και δύσκολων συνθηκών επικοινωνίας λόγω του προβληματικού οδικού δικτύου είναι να μην υπάρχει ουσιαστική μεταποιητική δραστηριότητα, αν εξαιρέσουμε την αξιολογη παρούσα των τυροκομικών επιχειρήσεων.

Πέρα λοιπόν από τις συνεχιζόμενες προσπάθειες για βελτίωση των συνθηκών της πρωτογενούς παραγωγής, δεν μένει παρά να προσβλέπουμε στον τομέα του τουρισμού και φυσικά κυρίαρχοι στο θέμα αυτό είναι η παρουσία του Ολύμπου. Στο σημείο αυτό και για να προβλεφθούν τυχόν παρεξηγήσεις είναι απαραίτητο να τονιστεί ότι ποτέ δεν τέθηκε από εμάς αίτημα αξιοποίηση πάσης θυσία.

Ηδη από το 1983 που αναφέρθηκε ο νύν Δήμαρχος στην τότε μας πρωτοβουλία. Όταν πρωτοτέθηκε επιτακτικά στα όργανα της πολιτείας η απαίτηση για διερεύνηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της περιοχής του Ολύμπου, τονιζόταν ότι η προσέγγιση του μυθικού βουνού πρέπει να γίνει με απόλυτο σεβασμό της ιστορίας του μύθου των φυσικών και λοιπών χαρακτηριστικών του με πρωταρχικό μέλημα να μην τρωθεί ούτε κατ' ελάχιστον η αίγλη και η παγκόσμια ακτινοβολία του.

Και αυτά βέβαια είναι που ανέφερε και ο κύριος Παπανικολάου, ότι υπήρχαν, ήταν οι προϋποθέσεις που από εμάς τους ίδιους τέθηκαν πριν ξεκινήσει καν η μελέτη για την αξιοποίηση του Ολύμπου, η μελέτη Δημητριάδη που αναφέρεται πολλές φορές. Για τους ξομάχους όμως που επιμένουν να ζούν γατζωμένοι στις πλαγιές του Ολύμπου, το βουνό είναι ένας ζωτικός δράσης και διαβίωσης και το μόνο που ζητούν είναι να τους εξασφαλισθούν στοιχειώδης έστω όροι συνέχισης της παρουσίας τους εκεί επάνω.

Ο πρωταρχικός λοιπόν στόχος, αλλά ταυτόχρονα και ο όρος εγκυρότητας που τέθηκε από την αρχή, ήταν η εξασφάλιση παραμονής του ανθρώπινου δυναμικού, που σήμερα είναι εγκατεστημένο στον Ολυμπο, στον τόπο του. Το ζήτημα αυτό έχει πέρα από την κοινωνική και μιά σαφέστατα υπολογιστική διάσταση.

Η εύλογη κατά τα άλλα ανησυχία για τους κινδύνους οικολογικών καταστροφών, δεν θα πρέπει να φτάνει μόνο στο φυσικό περιβάλλον κι εκεί να εξαντλείται, αλλά να συνεκτιμά και το ανθρώπινο στοιχείο και πρέπει να γίνει παραδεκτό ότι καθημερινή, αναφέρθηκαν και άλλοι, πληθυσμιακή αιμοραγία των χωριών του Ολύμπου δεν αποτελεί απλώς, διαφαινόμενο κίνδυνο ανατροπής της οικολογικής ισορροπίας, αλλά ζοφερή πραγματικότητα μιά και ο άνθρωπος έστω κι αν έχει κατηγορηθεί σαν καταστροφέας του περιβάλλοντος δεν παύει ν' αποτελεί ένα μέρος του οποίου οικοσυστήματος και η απουσία του σαφώς στοιχειοθετεί την ανατροπή της οικολογικής του ισορροπίας.

Κι αυτή βέβαια είναι η θεώρηση των ανθρώπων της περιοχής, αυτό σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να εκληφθεί ότι εμείς θεωρούμε ότι ο Ολυμπος είναι υπόθεση των κατοίκων της περιοχής και μόνον, ο Ολυμπος αποτελεί σαφώς εθνικό κεφάλαιο. Κι αυτό ανεξάρτητα από το αν η πολιτεία έχει πεισθεί γι' αυτό. Εχουμε λοιπόν χρέος όλοι μας και αξίζει έπαινος στο επιμελητήριο που ανέλαβε την πρωτοβουλία για το σκοπό αυτό, να προσπαθήσουμε να πείσουμε την πολιτεία ότι έχει χρέος να διερευνήσει τουλάχιστον τη δυνατότητα αξιοποίηση ενός από τα πλέον δυναμικά κεφάλαιά της. Κι αυτά όχι μόνο για λόγους κοινωνικούς, όχι μόνο για λόγους οικονομικούς και αναπτυξιακούς, αλλά και για λόγους εθνικούς, αφού η ακτινοβολία του Ολύμπου είναι παγκόσμια.

Στη προσπάθεια λοιπόν να πειστεί η επιφυλακτική ή και αρνητική στο θέμα

αυτό πολιτεία και μάλλον αρνητική είναι, η προαναφερθήσα μελέτη τουριστική αξιοποίηση του νότιου Ολύμπου του συνάδελφου Γιάννη Δημητριάδη, αποτελεί την βασική πηγή επιχειρημάτων. Θεωρώ ότι είναι ευτύχημα για το συνέδριο αυτό η παρουσία του συνάδελφου Γιάννη Δημητριάδη που θα δώσει τις παραμέτρους και τα συμπεράσματα της μελέτης, όμως και ετούτη η εισήγηση θεωρεί απαραίτητο να επισημάνει πως η μελέτη Δημητριάδη έχει συγκεκριμένες προτάσεις.

Εστω στο επίπεδο μίας χωροταξικής μελέτης, για την ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα με εγγυοβελτιωτικές παρεμβάσεις και ορθολογική οργάνωση παραγωγής για την ανάπτυξη μεταποιητικών δραστηριοτήτων, έχει προτάσεις για την ανάπτυξη όλων των ήπιων μορφών τουρισμού, αργοτουρισμός, δασοτουρισμός, τουρισμός αναψυχής, περιηγητικός τουρισμός, ανάδειξη μνημείων και να κάνουμε εδώ την παρένθεσή μας σε σχέση με τα χθεσινά που ακούστηκαν.

Είπε ο κύριος Τζαφάλιας ότι έχουμε μια τεράστια ανεξερεύνητη περιοχή η οποία περιμένει ακόμα όπως είπα χθές επιγραμματικά κάποιον Παντερμαλή να πάει να την ερευνήσει. Τα βυζαντινά μνημεία τα οποία τα θυμόμαστε μόνον όταν θρηνούμε κάποιες καταστροφές σαν την ακραία περίπτωση του Δρυμού για την οποία ήδη αναφέρθηκα και χθές.

Και βέβαια εδώ να επισημάνω ότι παρά την αντίθεση που ως ένα βαθμό φαίνεται να μας χωρίζει με τους εκπροσώπους των οικολογικών οργανώσεων, θέλω εδώ να επισημάνω ότι όλες οι προτάσεις, εκτός μίας ή δύο...

(αλλαγή κασέτας)

(κασέτα No 10)

ΧΑΤΖΗΝΑΣ: ...την μελέτη Δημητριάδη. Υπάρχει λοιπόν κοινός τόπος για όλους να τα βρούμε και να προωθήσουμε αυτήν την ιστορία. Βεβαίως η μελέτη αυτή έχει και προτάσεις για ανάπτυξη εντατικών μορφών τουρισμού όπως είναι η δημιουργία χιονοδρομικού κέντρου διεθνούς επιπέδου. Φυσικά η κλίματα της μελέτης δεν επέτρεπε να δοθούν οριστικές απαντήσεις πάνω στη σκοπιμότητα ή και δυνατότητα υλοποίησης της τελευταίας αυτής πρότασης γι' αυτό και προτάθηκε η εκπόνηση επιμέρους εξειδικευμένων μελετών για την δημιουργία του χιονοδρομικού κέντρου και μιλάμε για τις μελέτες σκοπιμότητας, Master Plan, καταλληλότητας και βεβαίως τη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Και ενώ είχε αναληφθεί η δέσμευση ότι θα υπάρξει χρηματοδότηση σ' αυτά, το μόνο που έγινε είναι το πολύ σημαντικό βέβαια βήμα, η μελέτη της εκπόνησης προδιαγραφών μιά και δεν υπάρχουν στην Ελληνική πραγματικότητα οι προδιαγραφές για την σύνταξη αυτών των μελετών. Νομίζω λοιπόν, ότι με τον τρόπο αυτό και καταφαίνεται τουλάχιστον αυτή είναι η δική μου εκτίμηση, ότι η προσέγγιση που εμείς τουλάχιστον πασχίζουμε να προωθήσουμε είναι και προσεκτική και μελετημένη και με σεβασμό.

Περιμένουμε απαντήσεις σε πολλά ζητήματα, τις δικαιούμεθα και νομίζω ότι δεν δικαιολογείται καμία απολύτως επίκληση τυχόν αμφιβολιών ή αμφισβητήσεων για την χρηματοδότηση αυτών των μελετών μιά και δεν απαιτούν τίποτα σημαντικά ποσά, γιατί θα υπηρετήσουν ακριβώς αυτόν τον σκοπό. Να δώσουν οριστικές, επιστημονικά τεκμηριωμένες απαντήσεις και στην τελευταία αυτή πρόταση ανάπτυξης χιονοδρομίας υψηλού επιπέδου.

Γιατί κι αν ακόμα οι απαντήσεις είναι αρνητικές και μπορεί να είναι αρνητικές, εγώ δεν είμαι πεπεισμένος προσωπικά, όμως δικαιούμαι όπως δικαιούται κι όλος ο λαός της περιοχής να πάρει μια απάντηση επιστημονικά

τεκμηριωμένα και εδώ θέλω λίγο να εκφράσω την αντίρρηση μου σ' αυτά που είπε η κυρία Χατζηνικολάου, στην πολύ - πολύ σωστή κατά τα άλλα εισήγησή της ότι για το θέμα αυτό δεν χρειάζεται καμιά επιστημονική τεκμηρίωση.

Εμείς την δικαιούμαστε, την απαιτούμε, γιατί στηρίξαμε πολλές ελπίδες και στηρίζει όλος ο λαός ελπίδες εκεί πέρα. Εχουμε χρέος να του δώσουμε μια πιστική απάντηση ότι ναι, αυτό δεν μπορεί να γίνει. Δεν νομίζω ότι μπορεί να υποστηριχθεί, ότι για κάποια πράγματα είναι τόσο πια ξεκάθαρα το όλο ζήτημα που δεν χρειάζεται επιστημονική τεκμηρίωση. Γιατί βέβαια το αγωνιώδες ερώτημα του λαού της περιοχής είναι και σ' αυτό πρέπει ν' απαντήσουμε όλοι μας, η πολιτεία πρώτα βέβαια, αλλά και όλοι εμείς που αποτελούμε την πολιτεία. Εχουν ή όχι προοπτικές επιβίωσης στον τόπο τους;

Και εγώ δεν θα μείνω, η γραπτή μου εισήγηση τελειώνει εκεί. Αλλά εγώ δεν θέλω να μείνω εκεί μονάχα με μία λογοτεχνική ίσως ερώτηση. Εγώ νομίζω ότι έχουμε χρέος να δώσουμε προοπτική. Και να πώ μία τελευταία κουβέντα, χωρίς να έχω καμιά διάθεση να αντιδικίσω. Όλοι εμείς που ζούμε εκεί επάνω, όλοι εμείς, αρκετοί από εμάς που προτιμήσαμε κόντρα στις προοπτικές της προσωπικής μας, επιστημονικής, οικονομικής καριέρας ή δεν ξέρω τι, να υπηρετούμε αυτόν τον τόπο τον ξεχασμένο εκεί κι όχι από την άνεση κάποιων. Άνεση, έτσι όπως έγινε η Αθήνα τώρα κάθε άλλο παρά άνεση, αλλά εν πάση περιπτώσει, κάποιων μεγαλουπόλεων, νομίζω ότι δεν μπορεί κανένας να μας αμφισβητήσει το δικαίωμα να αγαπάμε τον τόπο περισσότερο από τον καθένα. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Μιά ανακοίνωση να κάνουμε. Μας τηλεφώνησε ο κύριος Θεοδωρίδης, σύμβουλος του Νομάρχη Πιερίας, είναι ασθενής δεν μπόρεσε να έρθει, ίσως να ερχόταν ο κύριος Πιτσάβας, δεν τον βλέπω κι αυτόν εδώ πέρα. Είναι εδώ ο κύριος Πιτσάβας; Όχι, δεν τον βλέπω.

Παρακαλούμε λοιπόν, τον κύριο Δημητριάδη να αναπτύξει το τελευταίο θέμα μια σχετική προσέγγιση για την διερεύνηση προοπτικών ανάπτυξης και την δημιουργία στόχων για ενέργειες και παρεμβάσεις στην ευρύτερη περιοχή του Ολύμπου.

Έχω την εντύπωση κύριε Δημητριάδη ότι μετά απ' αυτά που ακούστηκαν θα σας περιμένουμε σαν το πακέτο Delors κι εσάς. Το δεύτερο ναι, το πρώτο εντάξει το πατίσαμε εκείνο.

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ (20)

ΘΕΜΑ: "Μιά σχετική προσέγγιση για την διερεύνηση προοπτικών ανάπτυξης και την δημιουργία στόχων για ενέργειες και παρεμβάσεις στην ευρύτερη περιοχή του Ολύμπου."

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ: Κατ' αρχήν θα ήθελα να πώ δυο πράγματα. Πρώτον ότι για πρώτη φορά, δεν το έχω ξανακάνει αυτό το πράγμα, θα διαβάσω την εισήγησή μου. Νομίζω ότι απ' όσους τα τελευταία χρόνια με έχουν παρακολουθήσει, όσο μεγάλες κι αν ήταν οι δικές μου εισηγήσεις ή παρουσιάσεις ποτέ δεν χρησιμοποιούσα σημειώσεις. Υπάρχει όμως λόγος γιατί θα διαβάσω την εισήγησή μου και θα είναι η μοναδική εξαίρεση που έχω κάνει στην καριέρα μου.

Διότι πιστεύω ότι αποδείχθηκε μέσα από τον μέχρι τώρα διάλογο ότι πραγματικά δεν έχουμε την δυνατότητα, αν κι ελπίζω αυτό να αντιστραφεί λέω μέχρι τον μέχρι τώρα διάλογο και τις παρουσιάσεις που άκουσα, τις άκουσα όλες με προσοχή ανελληπώς, δεν έχουμε την δυνατότητα της σύνθεσης.

Κι αν θέλετε έχουμε πολύ μικρή δυνατότητα, πάρα πολύ μικρή δυνατότητα, δεν ξέρω γιατί, ν' ακούμε προσεκτικά. Μπορώ να συγχωρέσω ορισμένα πράγματα, ορισμένες καταστάσεις, βγαίνει μια μελέτη η οποία αποτελείται από πολλούς

τεκμηριωμένα και εδώ θέλω λίγο να εκφράσω την αντίρρησή μου σ' αυτά που είπε η κυρία Χατζηνικολάου, στην πολύ - πολύ σωστή κατά τα άλλα εισήγησή της ότι για το θέμα αυτό δεν χρειάζεται καμιά επιστημονική τεκμηρίωση.

Εμείς την δικαιούμαστε, την απαιτούμε, γιατί στηρίξαμε πολλές ελπίδες και στηρίζει όλος ο λαός ελπίδες εκεί πέρα. Εχουμε χρέος να του δώσουμε μια πιστική απάντηση ότι ναι, αυτό δεν μπορεί να γίνει. Δεν νομίζω ότι μπορεί να υποστηριχθεί, ότι για κάποια πράγματα είναι τόσο πια ξεκάθαρα το όλο ζήτημα που δεν χρειάζεται επιστημονική τεκμηρίωση. Γιατί βέβαια το αγωνιώδες ερώτημα του λαού της περιοχής είναι και σ' αυτό πρέπει ν' απαντήσουμε όλοι μας, η πολιτεία πρώτα βέβαια, αλλά και όλοι εμείς που αποτελούμε την πολιτεία. Εχουν ή όχι προοπτικές επιβίωσης στον τόπο τους;

Και εγώ δεν θα μείνω, η γραπτή μου εισήγηση τελειώνει εκεί. Αλλά εγώ δεν θέλω να μείνω εκεί μονάχα με μία λογοτεχνική ίσως ερώτηση. Εγώ νομίζω ότι έχουμε χρέος να δώσουμε προοπτική. Και να πώ μία τελευταία κουβέντα, χωρίς να έχω καμιά διάθεση να αντιδικίσω. Όλοι εμείς που ζούμε εκεί επάνω, όλοι εμείς, αρκετοί από εμάς που προτιμήσαμε κόντρα στις προοπτικές της προσωπικής μας, επιστημονικής, οικονομικής καριέρας ή δεν ξέρω τι, να υπηρετούμε αυτόν τον τόπο τον ξεχασμένο εκεί κι όχι από την άνεση κάποιων. Άνεση, έτσι όπως έγινε η Αθήνα τώρα κάθε άλλο παρά άνεση, αλλά εν πάση περιπτώσει, κάποιων μεγαλουπόλεων, νομίζω ότι δεν μπορεί κανένας να μας αμφισβητήσει το δικαίωμα να αγαπάμε τον τόπο περισσότερο από τον καθένα. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Μιά ανακοίνωση να κάνουμε. Μας τηλεφώνησε ο κύριος Θεοδωρίδης, σύμβουλος του Νομάρχη Πιερίας, είναι ασθενής δεν μπόρεσε να έρθει, ίσως να ερχόταν ο κύριος Πιτσάβας, δεν τον βλέπω κι αυτόν εδώ πέρα. Είναι εδώ ο κύριος Πιτσάβας; Όχι, δεν τον βλέπω.

Παρακαλούμε λοιπόν, τον κύριο Δημητριάδη να αναπτύξει το τελευταίο θέμα μια σχετική προσέγγιση για την διερεύνηση προοπτικών ανάπτυξης και την δημιουργία στόχων για ενέργειες και παρεμβάσεις στην ευρύτερη περιοχή του Ολύμπου.

Έχω την εντύπωση κύριε Δημητριάδη ότι μετά απ' αυτά που ακούστηκαν θα σας περιμένουμε σαν το πακέτο Delors κι εσάς. Το δεύτερο ναι, το πρώτο εντάξει το πατίσαμε εκείνο.

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ (20)

ΘΕΜΑ: "Μιά σχετική προσέγγιση για την διερεύνηση προοπτικών ανάπτυξης και την δημιουργία στόχων για ενέργειες και παρεμβάσεις στην ευρύτερη περιοχή του Ολύμπου."

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ: Κατ' αρχήν θα ήθελα να πώ δυο πράγματα. Πρώτον ότι για πρώτη φορά, δεν το έχω ξανακάνει αυτό το πράγμα, θα διαβάσω την εισήγησή μου. Νομίζω ότι απ' όσους τα τελευταία χρόνια με έχουν παρακολουθήσει, όσο μεγάλες κι αν ήταν οι δικές μου εισηγήσεις ή παρουσιάσεις ποτέ δεν χρησιμοποιούσα σημειώσεις. Υπάρχει όμως λόγος γιατί θα διαβάσω την εισήγησή μου και θα είναι η μοναδική εξαίρεση που έχω κάνει στην καριέρα μου.

Διότι πιστεύω ότι αποδείχθηκε μέσα από τον μέχρι τώρα διάλογο ότι πραγματικά δεν έχουμε την δυνατότητα, αν κι ελπίζω αυτό να αντιστραφεί λέω μέχρι τον μέχρι τώρα διάλογο και τις παρουσιάσεις που άκουσα, τις άκουσα όλες με προσοχή ανελληπώς, δεν έχουμε την δυνατότητα της σύνθεσης.

Κι αν θέλετε έχουμε πολύ μικρή δυνατότητα, πάρα πολύ μικρή δυνατότητα, δεν ξέρω γιατί, ν' ακούμε προσεκτικά. Μπορώ να συγχωρέσω ορισμένα πράγματα, ορισμένες καταστάσεις, βγαίνει μια μελέτη η οποία αποτελείται από πολλούς

τόμους και είναι απόλυτα φυσικό να μην μπορεί ο καθένας να εμβαθύνει μέσα σ' αυτή τη μελέτη και να κατανοήσει πλήρως το σκεπτικό των προτάσεων, προσέξτε, το σκεπτικό των προτάσεων και επομένως τελικά τις προτάσεις.

Θεωρώ απαράδεκτο, τελείως απαράδεκτο, άτομα που έρχονται εν είδη κομήτου, κάνουν τις παρατηρήσεις τους, οι οποίες είναι παρατηρήσεις επί της συγκεκριμένης μελέτης και δεν είναι παρόντα αυτά τα άτομα ν' ακούσουν την συγκεκριμένη εισήγηση. Το θεωρώ τελείως απαράδεκτο και κυρίως απαράδεκτο από άτομα επιστήμονες.

Επομένως για τα άτομα τα οποία είναι απόντα δεν πρόκειται φυσικά ν' απαντήσω. Δεοντολογικά δεν μου επιτρέπεται. Όμως, πριν παρουσιάσω την εισήγησή μου θα ήθελα να πώ δυό κουβέντες. Πρώτον, για την εισήγηση του κυρίου Μπλάνου, τον ευχαριστώ, διότι μ' αυτόν τον τρόπο δεν θα μπώ στο κόπο να παρουσιάσω τα τελείως προκαταρκτικά συμπεράσματα της δικιάς μου μελέτης. Τα παρουσίασε εκείνος. Τερψιθέα, θέση Σκουπίδια, ανάβαση από εκείνη την θέση, χιονοδρομικό πεδίο. Είναι επακριβώς αυτά τα οποία εμείς είπαμε σε τελείως προκαταρκτικές γραμμές και θα εμβαθύνω σ' αυτό το θέμα λίγο αργότερα εδώ και πάρα πολλά χρόνια. Έχω το σχέδιο το οποίο θα το κρεμάσω, για ν' αποδείξει του λόγου του αληθές.

Δεύτερη παρατήρηση. Επειδή πραγματικά πιστεύω ότι όλη αυτή η διαδικασία που ξεκίνησε το Νοέμβριο του '83 είναι μιά σειρά από χαμένες ευκαιρίες και πραγματικά δια λόγου κουφών, ο καθένας δηλαδή παρουσιάζει την άποψή του μή λαμβάνοντας υπόψη οτιδήποτε άλλο λέγεται, θα ήθελα να έρθω σ' ένα συγκεκριμένο θέμα, το οποίο παρακαλώ επειδή τα άτομα είναι παρόντα να μ' ακούσουν.

Είναι τα θέματα που απασχολούν την καταστροφή των πλαγιών του Ολύμπου από δρόμους. Σε καμιά περίπτωση δεν προτάθηκε από τη μελέτη και θα σας πώ συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου προτάσεις οι οποίες έγιναν από την Τοπική Αυτοδιοίκηση, αλλά και σε υψηλότερο επίπεδο από Νομαρχίες, συγκεκριμένα τις Νομαρχίες Πιερίας, δεν υιοθετήθηκαν από τη μελέτη.

Για παράδειγμα, η σύνδεση από την Πέτρα προς το Δίον, δεν υπάρχει τέτοιου είδους πρόταση στη δική μου την μελέτη. Διότι δεν θεωρούμαι ότι είναι λογική από πλευράς περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Λέω λοιπόν για την καταστροφή των πλαγιών του Ολύμπου.

Η συγκεκριμένη πρόταση, η οποία αποδεικνύεται από το άλλο σχέδιο το οποίον επίτηδες επίσης θα αναπτύξω, αποδεικνύει ότι σε καμιά περίπτωση πάνα από κάποιο υψόμετρο το οποίον είναι περιμετρικά σε υψόμετρο 1.000 με 1.100 μέτρα, δεν προτείνουμε δρόμο εκτός από τον υπάρχοντα με βελτίωση του δρόμου προς τις Βρυσοπούλες και σε σχέδιο άλλο, προσέξτε τη λεπτομέρεια, όπου εξετάζεται σε μεγαλύτερο βάθος το λεγόμενο δασοτουριστικό κύκλωμα και μόνον σε εκείνα τα σχέδια, όχι σ' αυτό το οποίο έχει εγκριθεί βασικά, που είναι το γενικό πλαίσιο το χωροταξικό, εκεί παρουσιάζεται ένα κύκλωμα.

Ένα κύκλωμα, προσέξτε, το οποίον θα μπορούσε να θεωρηθεί δασοτουριστικό όπου λέμε θα έπρεπε να διερευνηθούν ορισμένες διαδρομές, ναι, οδικές, να διερευνηθούν ορισμένες οδικές διαδρομές που θα συνδέσει κάποιες περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλους, τις οποίες εντοπίσαμε και με την βοήθεια δασολόγων και άλλων παραγόντων, αλλά σε καμιά περίπτωση δεν είναι οριστική πρόταση και σε καμιά περίπτωση αυτές οι συγκεκριμένες συνδέσεις, δεν θα πρέπει να υλοποιηθούν, πριν γίνουν οι συγκεκριμένες μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Και το λέω αυτό, διότι θεωρώ ότι είναι ένα δείγμα αποκατάστασης κατά την άποψή μου, επικοινωνίας και διαλόγου με ορισμένα άτομα, τα οποία είναι παρόντα σ' αυτήν την αίθουσα και τα οποία εξ' αρχής εκφράστηκαν τελείως αρνητικά,

αλλά θεωρώ ότι το έκαναν για λόγους που δεν κατάλαβαν την μελέτη. Θεωρώ ότι οι στόχοι τους και οι σκοποί τους για την διαφύλαξη του Ολύμπου, είναι πολύ σωστοί και επομένως δεν βλέπω γιατί να υπάρχει ακόμη αυτή η παρεξήγηση. Ίσως αργότερα θα κρεμάσω τα σχέδια. Διότι εγώ δεν θέλω να αναφερθώ στα συγκεκριμένα σχέδια αλλά μόνον κατόπιν συγκεκριμένων ερωτήσεων θα μπορούσα ν' αναφερθώ στα σχέδια.

Κύριο αντικείμενο της εισήγησης είναι η παρουσίαση μίας συλλογιστικής βάσης της οποίας:

1. Θα οριστικοποιηθούν οι στόχοι για την ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής Ολύμπου και
2. Θα εξασφαλιστούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για την προστασία κι ανάδειξη του Ολύμπου σαν ιστορικού μνημείου παγκόσμιας ακτινοβολίας και μοναδικού φυσικού περιβάλλοντος.

Η συλλογιστική αυτή, θα μπορούσε να κωδικοποιηθεί σε μία φράση: "Ολισθική προσέγγιση στο χωροταξικό σχεδιασμό, προγραμματισμό." Είναι μία φράση η οποία μόνον την τελευταία δεκαετία έχει περίπου γίνει γνωστή σαν κάτι που πραγματικά αντιπροσωπεύει αυτό το πράγμα στο οποίο αναφέρομαι στον τίτλο της μελέτης, έχει καθιερωθεί στις ΗΠΑ για παράδειγμα σαν Holistical Approach to original planning programming για όσους ομιλούν Αγγλικά.

Η ουσία της ολισθικής προσέγγισης βρίσκεται στην παραδοχή ότι σε πρώτη φάση εξετάζονται όλοι οι παράγοντες που συνθέτουν μία περιοχή. Δηλαδή, η ιστορία της, ο πολιτισμός της, τα ήθη και έθιμα των κατοίκων, το μέγεθος και η σύνθεση του πληθυσμού, το φυσικό περιβάλλον, οι φυσικοί πόροι, το ανθρωπογενές περιβάλλον, η οικονομική βάση, η απασχόληση, η κοινωνική και τεχνική υποδομή, το ενεργειακό ισοζύγιο.

Θα ήθελα να παρακαλέσω, στο σημείο αυτό για όσους αμφισβητούν την κάλυψη αυτών των παραγόντων μέσα στα πλαίσια της μελέτης να κοιτάξουν την μελέτη. Για παράδειγμα την κάλυψη που δόθηκε στο τεύχος της Β. φάσης πάνω στο θέμα αρχαιολογία, ιστορία, παράδοση. Μεγάλη κάλυψη. Κι όλα αυτά υπό το πρίσμα της διαχρονικής εξέλιξης και της χωροταξικής κατανομής, ανάλογα με τους οικονομικούς πόρους, το έμπυχο υλικό και το διαθέσιμο χρόνο. Όλοι οι παραπάνω παράγοντες εξετάζονται σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βάθος έτσι ώστε, προσέξτε, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βάθος.

Χθές μου έγινε η ερώτηση από τη συνάδελφο την αρχαιολόγο κυρία Βαλλιάνου, συνάδελφο με την ευρύτερη έννοια. Και πως μπορείτε να λέτε ότι καλύψατε όλα τα θέματα, εν πάση περιπτώσει το θέμα χωροταξίας, αρχαιολογίας στο βάθος, που θα έπρεπε πριν ολοκληρωθούν οι προτάσεις; Η απάντηση για μια χωροταξική μελέτη είναι πάντοτε το καταδύναμη. Προφανώς μια χωροταξική μελέτη δεν αντικαθιστά εξειδικευμένες μελέτες σε όλους τους άλλους τους τομείς, έτσι ώστε το τέλος της πρώτης φάσης, φάση της ανάλυσης, να προκύπτει μία συνθετική και κατά το δυνατόν ολοκληρωμένη εικόνα της υπάρχουσας κατάστασης και των προτάσεων μέσα στην περιοχή της μελέτης.

Κύριο έργο της ανάλυσης είναι η ιεράρχηση των παραγόντων που συνθέτουν την περιοχή, ανάλογα με τη σπουδαιότητά τους. Για την ευρύτερη περιοχή Ολύμπου, όπως αυτή οριοθετήθηκε στα πλαίσια της χωροταξικής μελέτης που εκπονήθηκε από το γραφείο Ι. Δ. Δημητριάδης και Συνεργάτες, μπορούμε να συνοψίσουμε τα συμπεράσματα της Α. φάσης, της μελέτης ως εξής:

1. Παρ' όλο ότι υπήρξαν δύο διαφορετικές αναθέσεις από τα Νομαρχιακά ταμεία Λάρισας και Πιερίας στον ίδιο μελετητή όπως ήδη ειπώθηκε με διαφορά έναρξης των δύο μελετών, ορισμένων μηνών. Η Λάρισα ξεκίνησε το Νοέμβριο του '83, ακολούθησε η Πιερία τον Απρίλιο του '84, ήταν προφανές από την αρχή ότι οι δύο μελέτες έπρεπε να αντιμετωπιστούν ενιαία και μάλιστα υπό την

παρακολούθηση συντονιστικού οργάνου σε επίπεδο υψηλότερο απ' αυτό του νομού.

Η ενιαία περιοχή μελέτης περιλαμβάνει, προσέξτε, 1.262.000 στρέμματα. Δεν είναι μόνο ο ορεινός Ολύμπος. Δηλαδή συγκεκριμένα 743.000 στρέμματα στο νομό Λάρισας και 519.000 στρέμματα στο νομό Πιερίας και συγχρόνως περιλαμβάνει 25 Δήμους και κοινότητες. Ένα δήμο το Λιτόχωρο και 24 κοινότητες.

Συγκεκριμένα από πλευρά νομού Λάρισας, για να πάρετε μιάν εικόνα τι κάλυψε η χωροταξική μελέτη γεωγραφικά, κάλυψε λοιπόν τις κοινότητες Λιβάδι, Καλλιθέα, Κοκκινοφυλός, Πύθιο, Ολυμπιάδα, Φλάμπουρο, Κρυόβρυση, Συκαμινιά, Καρυά, Καλλιπεύκη, Ραψάνη, Κρανιά, Πυργετός, Αιγάνη. Και από πλευράς νομού Πιερίας, Αγιο Δημήτριο, Φωτεινά, Βροντού, Καρίτσα, Δίον, Λιτόχωρο, Λεπτοκαρυά, Σκοτεινά, Παντελεήμονας, Πλαταμώνας, Πόροι. Δηλαδή εκτός από τον ορεινό όγκο του Ολύμπου στην περιοχή μελέτης, συμπεριλήφθησαν και κοινότητες της άμεσης περιοχής, κοινότητες του Κάτω Ολύμπου καθώς και κάποιες παραθαλάσσιες και πεδινές κοινότητες του νομού Πιερίας που έχουν άμεση επαφή με τον Ολύμπο.

2. Ο Ολύμπος αποτελεί μνημείο παγκόσμιας σημασίας και επομένως θα πρέπει να προστατευθεί, αλλά και να αναδειχθεί με τον απαιτούμενο σεβασμό. Οποιαδήποτε πρόταση για αναπτυξιακά έργα στην ευρύτερη περιοχή θα πρέπει να διέπεται από σεβασμό προς το μνημείο αυτό. Η εμπορευματοποίηση του μύθου θα πρέπει να αποφευχθεί. Ομως αυτό δεν σημαίνει ότι υιοθετούμε την άποψη της εγκατάλειψης της περιοχής, αλλά ότι, υπογραμμίζω, υιοθετούμε την άποψη ότι κάθε ενέργεια για αναπτυξιακά έργα στην περιοχή, πρέπει να φέρει το βάρος της απόδειξης ότι πράγματι σέβεται το μνημείο αυτό και δεν κακοποιεί το μύθο με τον οποίον συνδέεται και που είναι γνωστός σε όλη την ανθρωπότητα.

Αν θέλετε υπάρχει μιá μεθοδολογική διαφοροποίηση εδώ πέρα, πιστεύουμε δηλαδή, ότι κάποιες προτάσεις οι οποίες βεβαίως δεν έχουν καμιά σχέση με ορισμένα πράγματα που καθ' οδόν εμφανίστηκαν. Ενώ γινόταν η μελέτη, ακούγαμε για προτάσεις χιονοδρομικού κέντρου από πλευράς Πιερίας που γινόταν από τελείως άσχετους ανθρώπους, για βαγονέτα που θα γέμιζαν όλες τις κορυφές του Ολύμπου που ακούσαμε, για χωριό αρχαίας πόλης στην περιοχή του Δίου και λοιπά, όλα αυτά τα πράγματα τα οποία ενέτειναν στη σύγκριση και προφανώς δεν βοήθησαν καθόλου τους σκοπούς αυτής της μελέτης. Λέω, αποκλείοντας κάποια ακραία πράγματα, όλα τα άλλα εμείς θεωρούμε ότι είμαστε υποχρεωμένοι να τα εξετάσουμε.

3. Η αρχαιότητα στην ευρύτερη περιοχή, τόσο από πλευράς Μακεδονικού Ολύμπου όσο κι από πλευράς Θεσσαλικού Ολύμπου, παίζουν καθοριστικό ρόλο στην επαύξηση της σπουδαιότερης περιοχής, σαν περιοχή μελέτης ιστορικής, αλλά και εθνικής σημασίας. Ο χωροταξικός σχεδιασμός δείχνει τον απαιτούμενο σεβασμό, τόσο προς τους αρχαιολογικούς χώρους που έχουν ήδη φέρει στο φώς θυσαυρούς ανεκτίμητης αξίας όπως για παράδειγμα στο Δίον, όσο, και το τονίζω αυτό και προς αυτούς όπου παρ' όλο που είναι γνωστοί σε γενικές γραμμές δεν έχουν προχωρήσει για διάφορους λόγους στο ανασκαφικό έργο, όπως είναι οι αρχαιολογικοί χώροι της Θεσσαλικής πλευράς.

Επίσης μεγάλης σημασίας είναι τα Βυζαντινά μνημεία της περιοχής με κύριο χαρακτηριστικό την ύπαρξη τεσσάρων σημαντικών μοναστηριών, σε στρατηγικής σημασίας θέσεις όπου κι αυτά είναι: Η θέση της Πέτρας Ολύμπου, Αγίου Διονυσίου, Κανάλων και Σπαρμού.

4. Η νεώτερη ιστορία της περιοχής έχει αφήσει σημαντικά στοιχεία παράδοσης τα οποία αξίζει να διαφυλαχτούν και να αναβιώσουν. Τοπικές γιορτές και πανηγύρια, χοροί, ενδυμασίες, αλλά και χειροτεχνίες αποτελούν τέτοια

στοιχεία τα οποία μελετήθηκαν.

5. Το φυσικό περιβάλλον του Ολύμπου αποτελεί στοιχείο ιδιαίτερα μεγάλης σημασίας σε ότι αφορά κυρίως τη χλωρίδα και το τοπίο. Παρ' όλο ότι το θέμα αυτό μόνο στα πλαίσια ειδικών μελετών μπορεί να καλυφθεί πλήρως, η χωροταξική μελέτη διατύπωσε συγκεκριμένη ανάλυση των φυσικών πόρων της περιοχής συμπεριλαμβανομένης μιάς τοπολογικής ανάλυσης και παρενθετικά λέω ότι δεν έχω δει εγώ καμία χωροταξική μελέτη χωρίς να περιαιτολογώ, αλλά το λέω έτσι για να δείτε το πόσο μας πονούσε το τοπίο και το φυσικό περιβάλλον που να έχει μέσα στα πλαίσιά της συγκαταλέξει μία τοπολογική ανάλυση.

Εδώ όπως τονίζεται η έντονη διαφοροποίηση μεταξύ του βορειοανατολικού Ολύμπου, πλευρά Πιερίας και του νοτιοδυτικού Ολύμπου, πλευρά Λάρισας, τόσο σε ότι αφορά δασοκάλυψη, προσέξτε το, Φαλακρό βουνό από τη μιά πλευρά, μας είπαν, μας μιλήσανε προηγούμενοι ομιλητές για πουρναρότοπο εν πάση περιπτώσει φυσικά, όσο και σε ότι αφορά καιρικά φαινόμενα, για παράδειγμα βροχοπτώσεις.

Σε προηγούμενο συνέδριο κάποιος καθηγητής του Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης είχε αναπτύξει ακριβώς αυτό το θέμα. Πως οι βροχοπτώσεις στη κυριολεξία σταματάνε στις κορυφές του Ολύμπου και δεν έρχονται από την πλευρά του νομού Λάρισας. Πάντως λόγω υψομέτρου η χιονοκάλυψη και στη νοτιοδυτική πλευρά του Ολύμπου είναι μεγάλης διάρκειας και αυτό επιβεβαιώθηκε κατά τους χειμώνες '85, '86 που εμείς είμασταν εδώ και κάναμε την μελέτη και απ' ότι ακούω βέβαια τα τελευταία χρόνια αυτό το πράγμα δεν ισχύει.

Πάντως ένα πρώτο συμπέρασμα απ' όλη την μελέτη που θα σας το πω τώρα να μην το ξεχάσω αργότερα, είναι ότι για οποιαδήποτε προσπάθεια δημιουργίας χιονοδρομικού κέντρου, προϋπόθεση είναι να είμαστε απόλυτα βέβαιοι ότι το στοιχείο αυτό της χιονοκάλυψης, αλλά και πολλών άλλων στοιχείων όπως του ανέμου και λοιπά πρέπει να βεβαιωθούμε ότι είναι πλήρως καλυμμένο και ότι εάν δεν είναι θα πρέπει να γίνουν οι σχετικές μετρήσεις χρησιμοποιώντας φυσικά και την βοήθεια αεροφωτογραφιών από δορυφόρους.

6. Ο μόνιμος πληθυσμός της περιοχής μελέτης ήταν συνολικά και εννοώ της συνολικής περιοχής της μελέτης 33.600 άτομα το '81, ενώ το '61 ήτανε 36.000 άτομα το οποίο αντιστοιχεί σε μια μείωση πληθυσμιακή των μόνιμων κατοίκων της περιοχής περίπου 7%. Όμως προσέξτε τη διαφορά, η μείωση μόνο για τα χωριά του Ανώ Ολύμπου, πλευρά νομού Λάρισας δηλαδή, ήταν 25% για την ίδια χρονική περίοδο γεγονός που υποδηλώνει το μέγεθος της ερήμωσης που αντιμετωπίζει η συγκεκριμένη περιοχή.

Εξ' άλλου ο παράγοντας αυτός υπήρξε κύριος λόγος όπως ήδη αναφέρθηκε από προηγούμενους συνέδρους για την αρχική ανάθεση της μελέτης από το Νομαρχιακό ταμείο Λάρισας. Δηλαδή πως μπορούν να βοηθηθούν οι ορεινοί αυτοί οικισμοί για να σταματήσει η εγκατάλειψή τους. Ανθρωποκεντρικός λοιπόν ήταν ο αρχικός στόχος του εργοδότη, δεν νομίζω ότι ήταν κακός.

7. Με βάση τα παραπάνω οι μελετητές αφιέρωσαν σημαντικό χρόνο και προσπάθεια στην καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης μέσα και γύρω από τους οικισμούς ενώ ο διάλογος που έγινε με τοπικούς παράγοντες ήταν κατά πολύ ευρύτερος, το τονίζω, και σε πολύ μεγαλύτερο βάθος από αυτόν που διεξάγεται στα πλαίσια μιάς συνήθους χωροταξικής μελέτης.

Πραγματικά επιμένω, ότι κανένας άλλος δεν μίλησε τόσο πολύ μ' αυτούς τους κατοίκους για οποιαδήποτε άλλη μελέτη που πιθανόν να έχει γίνει. Νομίζω ότι αυτό μπορούν να το μαρτυρήσουν όλοι οι Κοινοτάρχες, Γραμματείς και Τοπικοί Σύλλογοι της περιοχής. Στον Ολυμπο έζησα. Τα χωριά τα έζησα σε προσωπική βάση, ξέρω τα προβλήματά τους. Η μελέτη δεν έγινε στην Αθήνα.

Τα προβλήματα των κατοίκων, αλλά και οι προτάσεις τους για αναβάθμιση

της περιοχής καταγράφηκαν με λεπτομέρεια και αξιολογήθηκαν μέσα στα πλαίσια των ευρύτερων στόχων για ανάπτυξη της περιοχής μελέτης. Εδώ πρέπει να τονιστεί ότι η διαφορά των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα χωριά του Ανω Ολύμπου, σε σχέση με οικισμούς του βοριοανατολικού Ολύμπου και της παραθαλάσσιας ζώνης της περιοχής μελέτης, είναι πάρα πολύ μεγάλη, τόσο σε ότι αφορά μέγεθος, όσο και σε ότι αφορά είδος του προβλήματος.

Η υποαπασχόληση, η οποία μελετήθηκε σε βάθος, αποτελεί το κύριο πρόβλημα των ορεινών περιοχών μαζί με την μεγάλη έλλειψη σε τεχνική και κοινωνική υποδομή. Αλήθεια, ποιος μπορεί να πει ότι σημαντικό μέρος του πληθυσμού των ορεινών χωριών απασχολείται, ή υποαπασχολείται, όσοι δεν δηλώνουν άνεργοι, δεν το δηλώνουν για διάφορους λόγους, αλλά προφανώς υποαπασχολείται σε τόσο μεγάλο βαθμό που βγήκε το συμπέρασμα μέσα στα πλαίσια αυτής της μελέτης ότι εάν γίνει η υποδομή τουριστική που προτείνεται, εκτός του χιονοδρομικού κέντρου για την υπόλοιπη μιλάω δεν θα υπάρξει πρόβλημα, ένα μεγάλο ποσοστό του εργατικού δυναμικού να προέλθει από τους υπάρχοντες κατοίκους, άσχετα τώρα εάν για πολλές υπηρεσίες χρειάζεται εξειδίκευση και επομένως εκ των πραγμάτων όντως πολλά απ' αυτά τα άτομα δεν θα μπορούσε να είναι διαθέσιμα για να καλύψουν αυτές τις θέσεις.

Πάντως θεωρήσαμε ότι το θέμα ήτανε ειδικό, ήτανε πάρα πολύ σημαντικό, θεωρήσαμε ότι ήτανε ένα από τα σημαντικότερα ερωτήματα που είχαμε για την περιοχή μελέτης και γι' αυτό το λόγο με την βοήθεια δύο εξαιρετων οικονομολόγων έγινε πλήρης ανάλυση του θέματος αυτού που λέγεται υποαπασχόληση της περιοχής. Από πλευράς νομού Πιερίας, το κύριο πρόβλημα είναι η μεγάλη υποβάθμιση των ακτών με την αλλόγιστη τουριστική αξιοποίηση, ένα σημαντικό πρόβλημα που αποτελεί και η εποχικότητα της εργασίας στον τουριστικό κλάδο. Δηλαδή πολύ μικρής διάρκειας τουριστική περίοδος.

8. Δύο από τα βασικότερα χαρακτηριστικά περιοχής μελέτης είναι:

- α. Η κεντροβαρική της θέση στον Ελλαδικό χώρο, θα επανέλθω σ' αυτό και
- β. Ο συνδιασμός βουνού και θάλασσας με υψηλής ποιότητας τοπίο και γενικά χαρακτηριστικά που δρούν πολύ θετικά στη δημιουργία προϋποθέσεων για την ανάπτυξη του τουρισμού. Το θέμα καλύφθηκε σε μεγάλη έκταση, έγιναν πάρα πολλές διαδρομές, πάρθηκαν πάρα πολλά slides και σε πολλές παρουσιάσεις που έγιναν εδώ, στη Λάρισα, στην Κατερίνη, στην Ελασσόνα πολλές φορές, αλλά και στο Δίον, αυτά τα slides που παρουσιάστηκαν, οι διαδρομές επεξηγήθηκαν σε ότι αφορά το φυσικό κάλος και την τουριστική αξία τους.

Πρωταρχικός στόχος για τα ορεινά χωριά του Ολύμπου είναι η ανάσχεση του φαινομένου της εγκατάλειψης από τους κατοίκους και η σταδιακή αύξηση του μόνιμου πληθυσμού στα επίπεδα του '61 με την βελτίωση της κοινωνικής και τεχνικής υποδομής, κύρια δρόμους και τονίζω, επαρχιακού επιπέδου σε υψόμετρο κάτω των 1.100 μέτρων και την δημιουργία θέσεων εργασίας κυρίως προσέξτε το, κυρίως στον πρωτογενή, γεωργία - κτηνοτροφία, και δευτερευόντως στον τριτογενή τομέα εφόσον δεν δημιουργηθεί χιονοδρομικό κέντρο και τουριστικό χωριό, στο οποίο θα έρθω αργότερα.

Η οποιαδήποτε τουριστική ανάπτυξη θα πρέπει να γίνει με τέτοιο τρόπο, ώστε να μην υπάρξει μεγάλο σόκ στον κοινωνικό ιστό της περιοχής, ενώ ο πρωτογενής τομέας θα εξακολουθήσει να παίζει κυρίαρχο ρόλο στην οικονομία της περιοχής. Συμπληρωματικό ρόλο θα παίξει ο κλάδος της μεταποίησης, κύρια βιοτεχνίες κτηνοτροφικών προϊόντων.

Σύμφωνα με την πρόταση, η περιοχή μελέτης, τμήμα νομού Λάρισας θα

έχει το έτος 2011 περί τους 18.000 μόνιμους κατοίκους, αύξηση 32% εφόσον βέβαια, σε σχέση με το '81, εφόσον βέβαια υλοποιηθεί το πρόγραμμα ανάπτυξης που προτείνεται από την μελέτη. Και 3.500 τουρίστες παραθεριστές, διανυκτερεύσεις σε περίοδο αιχμής, εκ των οποίων οι περισσότερες θα είναι σε ενοικιαζόμενα δωμάτια και διαμερίσματα και δευτερευόντων σε μικρές τουριστικές μονάδες και ξενώνες που αναφέρθηκε από προηγούμενο ομιλητή...

(αλλαγή κασέτας)

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ: ...από πλευράς νομού Πιερίας, σύμφωνα με την πρόταση, το έτος 2011 ο μόνιμος πληθυσμός θα είναι της τάξεως 33.000 ατόμων, αύξηση 68% σε σχέση με το '81 και πάλι εφόσον υλοποιηθούν οι προτάσεις του προγράμματος ανάπτυξης, ενώ σε περίοδο αιχμής οι διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακές μονάδες θα είναι περί τις 4.000 σε κάμπινγκ κατασκηνώσεις.

Δεν θα σας κουράσω με τα νούμερα, απλώς τονίζω ότι θα υπάρξει μια μικρή αύξηση της τουριστικής υποδομής από πλευράς Πιερίας που θα έχει έμφαση στο να είναι χωροταξικά να είναι εκτός κορεσμένων περιοχών και να είναι υψηλής στάθμης, δηλαδή καταργούνται, δεν προτείνουμε για νέες κλίνες ξενοδοχεία Γ. και Δ. κατηγορίας, υπάρχει πλεόνασμα απ' αυτές και όπως ακούσατε από την κυρία Χατζηνικολάου υπάρχει πολύ χαμηλή κάλυψη των κλινών.

Όμως θα ήθελα να σημειώσετε ότι σε σύνολο διανυκτερεύσεων όλα αυτά τα πράγματα τα οποία έχουμε, κάμπινγκ, κατασκηνώσεις, θέρετρα στρατού, ξενοδοχειακές μονάδες, ενοικιαζόμενα δωμάτια, παραθεριστικές κατοικίες, μπορούνε όλα αυτά αν τα προσθέσουμε να φτάσουν σ' ένα μέγεθος, σας το λέω έτσι για να το έχετε υπόψη σας της τάξεως των 100.000 ατόμων, σε ημέρα αιχμής για την περιοχή μελέτης από πλευρά νομού Πιερίας φυσικά περιλαμβάνει όλο το πλέγμα των ήδη υπαρχόντων δραστηριοτήτων στη παραθαλάσσια ζώνη.

Πρέπει επίσης να τονιστεί ότι βασική αρχή κατά την εκπόνηση της χωροταξικής μελέτης ήταν, κατά πόσον το κατορθώσαμε ή όχι, αυτό βέβαια εξαρτάται από την κρίση του καθενός, πάντως βασική αρχή επαναλαμβάνω ήταν της μελέτης αυτής η εξεύρεση της χρήσης τομής, μεταξύ της εφαρμογής ενός προγράμματος ανάπτυξης και τουριστικής αξιοποίησης κύρια προς όφελος των ιδίων των κατοίκων της περιοχής απ' ενός και της προστασία και ανάδειξης του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος της περιοχής μελέτης γενικότερα και του ορεινού όγκου του Ολύμπου και της παραθαλάσσιας ζώνης ειδικότερα.

Η μελέτη περιλαμβάνει προτάσεις για κάθε τομέα οικονομικής δραστηριότητας, πρωτογενή - δευτερογενή - τριτογενή, όπως προαναφέρθηκε. Συνοψίζοντας την οικονομική ανάλυση μπορούμε να πούμε ότι σήμερα η απασχόληση ανά τομέα και υπό περιοχή είναι η εξής. Τα νούμερα θα σας τα δώσω, διότι νομίζω ότι γίναν ανάγλυφα, είναι ένας τρόπος να παρουσιαστεί ανάγλυφα η διαφορά που υπάρχει, μεταξύ των δύο τμημάτων της ενιαίας μελέτης του τμήματος του νομού Λάρισας, ο οποίος έχει: Στο πρωτογενή τομέα η απασχόληση καλύπτεται από το 82% του συνόλου, στο δευτερογενή 9% και στον τριτογενή 9% που βέβαια ο τριτογενής περιλαμβάνει όλες τις υπηρεσίες.

Από πλευρά νομού Πιερίας όμως, για τον πρωτογενή τομέα το ποσοστό είναι 48% κάτω του 50. 9% ο δευτερογενής και τα υπόλοιπα 43% ο τριτογενής. Βλέπουμε λοιπόν την φοβερά μεγάλη διαφορά σε ότι αφορά την ντόπια οικονομία μεταξύ των δύο ενοτήτων, υποενοτήτων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Κύριε Δημητριάδη συγνώμη, μία παράκληση συντομεύστε τα νούμερα όσο μπορείτε γιατί ο χρόνος πιέζει ολοκληρώστε όσο μπορείτε συντομότερα.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ: Αυτό μου δίνει την δυνατότητα ίσως την ευκαιρία να πώ ότι

είναι πάντοτε πολύ επικίνδυνο ένας μελετητής να αναλαμβάνει την υποχρέωση να καλύψει το αντικείμενό του, το οποίο είναι τόσο αμφιλεγόμενο στο μικρό αυτό χώρο. Ας είναι. Χρονικό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Είναι θέμα αμοιβαιότητας

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ: Σύμφωνοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Εκτός εάν το ακροατήριο δεν έχει αντίρρηση, να δώσουμε λίγο παραπάνω χρόνο στον ομιλητή. Διότι πραγματικά είναι σημαντικά αυτά που ακούμε. Το ακροατήριο συμφωνεί. Έχετε χρόνο κύριε Δημητριάδη. Το είπαμε αυτό κύριε Χατζήδη, αλλά επειδή το αντικείμενο είναι σημαντικό και επειδή το ακροατήριο δεν διαφωνεί, θα δώσουμε λίγο παραπάνω χρόνο στον κύριο Δημητριάδη. Λοιπόν, συνεχίστε. Κε Δημητριάδη.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ: Οντως θα αφαιρέσω τα οποιαδήποτε νούμερα, διότι εν πάση περιπτώσει νομίζω θα μπορούσα να επανέλθω εάν κάποιος έχει κάποιο ερώτημα.

Η μελέτη η χωροταξική υιοθετήθηκε τελικά, θα πω μόνον το θετικό σκέλος της όλης υπόθεσης από το Νομαρχιακό συμβούλιο Λάρισας το Δεκέμβρη του '87. Φυσικά για το κομμάτι που αφορά το νομό Λάρισας. Πάντως σαν ενιαία μελέτη, εάν είναι να συνοψίσουμε τα συμπεράσματά της, η μελέτη αυτή προβλέπει μεταξύ άλλων:

1. Δημιουργία κύριου τουριστικού κυκλώματος Ανω Ολύμπου και παραθαλάσσιας ζώνης του νομού Πιερίας, μεταξύ Λεπτοκαρυάς, Καρυάς, Καλλιπεύκης και Πλαταμώνας. Δρόμοι υψηλών προδιαγραφών, είναι η πρόταση της μελέτης να γίνουν σε πρώτη προτεραιότητα γι' αυτό το κύρια τουριστικό κύκλωμα.
2. Δημιουργία δευτερεύοντος τουριστικού κυκλώματος Κάτω Ολύμπου, Κισσάβου και παραθαλάσσιας ζώνης νομού Λάρισας, κάτι το οποίο μελετήθηκε σε μεγαλύτερο βάθος με μια συμπληρωματική σύμβαση.
3. Δημιουργία ορεινού τουριστικού κυκλώματος από Καρυά μέχρι Πέτρα, που θα περιλαμβάνει όλους τους ορεινούς και ημιορεινούς οικισμούς της περιοχής μελέτης, συμπεριλαμβανομένων του Λιβαδιού και του Αγίου Δημητρίου. Το κύκλωμα αυτό θα εξελιχθεί σε τουριστικό κύκλωμα όλων των εποχών, προσέξτε το αυτό, όλων των εποχών σε συνδιασμό με την πρόταση για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού.
4. Σε σχέση με τα παραπάνω, δημιουργία δασοτουριστικού κυκλώματος Ανω και Κάτω Ολύμπου με προεκτάσεις προς συγκεκριμένες θέσεις, ιδιαίτερα στους Κουκάλους, σ' αυτό που αναφέρθηκα και στην αρχή και για το οποίο κύκλωμα, προσέξτε, για μεν το κύριο κύκλωμα έχουμε συγκεκριμένες προτάσεις τις οποίες είμαστε διατεθειμένοι να υποστηρίξουμε για το κύριο δασοτουριστικό κύκλωμα, επαναλαμβάνω όμως, ότι για το δευτερεύον οι προτάσεις είναι τελείως ενδεικτικές.
5. Ανάπτυξη της Καρυάς και της Καλλιπεύκης, σαν κύρια τουριστικά ορεινά παραθεριστικά κέντρα σε συνδιασμό με τα δύο ανεπτυγμένα παραλιακά κέντρα που είναι η Λεπτοκαρυά και ο Πλαταμώνας.
6. Ενίσχυση του παραδοσιακού ρόλου του Λιβαδιού σαν κέντρου παραθερισμού και παράλληλη ενίσχυση του Αγίου Δημητρίου.
7. Ενίσχυση της κοινωνικής υποδομής επιλεγμένους οικισμούς για την εξυπηρέτηση των αναγκών της ευρύτερης περιοχής και σαν τέτοιοι είναι το Πύθιο, η Καλλιθέα, η Καρυά.
8. Βελτίωση της οδικής σύνδεσης των ορεινών οικισμών τόσο μεταξύ τους όσο και με τις παραθαλάσσιες περιοχές, καθώς και τον κάμπο και τα οικιστικά του κέντρα, σε επίπεδο επαρχιακού δικτύου.
9. Ενίσχυση του ρόλου της Ελασσόνας σαν το αστικό κέντρο με τους περισσότερους πολιτιστικούς δεσμούς με τον Ολυμπο από πλευράς νομού

- Λάρισας και διατήρηση του ηγετικού ρόλου του Λιτοχωρου από πλευράς νομού Πιερίας.
10. Ανάδειξη των ιστορικών μνημείων και των αρχαιολογικών χώρων και ένταξή τους στα τουριστικά κυκλώματα με την δημιουργία αρχαιολογικών χώρων, πάρκων, κάτι το οποίο αναφέρθηκε και από άλλους εισηγητές, υπάρχει όμως πολύ συγκεκριμένη πρόταση μέσα στην χωροταξική μελέτη για αρχαιολογικό πάρκο στην περιοχή του Δίου. Κάτι το οποίο προφανώς είχε συζητηθεί και με τον κύριο Παντερμαλή και την κυρία Παντερμαλή κ.λ.π.
  11. Προσδιορισμός βάση εξειδικευμένων μελετών των οικοσυστημάτων ειδικού ενδιαφέροντος, ώστε να είναι δυνατή η λήψη αποτελεσματικών μέτρων προστασίας με βάση αντικειμενικά κριτήρια. Πραγματικά δεν νομίζω ότι δεν μπορεί να γίνει κανένας άλλος τρόπος, δεν υπάρχει κανένας άλλος τρόπος παρά μέσον αυτών των ειδικών μελετών να βγούνε κάποια συγκεκριμένα συμπεράσματα. Οχι βέβαια μέσα στα πλαίσια μίας χωροταξικής μελέτης η οποία προσπαθεί να καλύψει τα πάντα.
  12. Ενίσχυση και ανάδειξη των παραδοσιακών και αρχιτεκτονικών στοιχείων των οικισμών και αναβίωση πολιτιστικών στοιχείων της περιοχής που τείνουν να εξαφανιστούν.
  13. Δραστική αναβάθμιση της κοινωνικής και τεχνικής υποδομής των περισσότερων οικισμών.
  14. Οργάνωση κι αναβάθμιση της τουριστικής υποδομής της παραθαλάσσιας ζώνης.
  15. Ενίσχυση του πρωτογενή τομέα με την δημιουργία κατάλληλων έργων υποδομής κύρια για την γεωργία και την κτηνοτροφία. Το θέμα αυτό καλύφθηκε όσον το δυνατόν μπορούσαμε να το καλύψουμε μέσα στα πλαίσια της χωροταξικής μελέτης.
  16. Ίδρυση του κατάλληλου οργανωτικού πλαισίου που θα υλοποιήσει το προτεινόμενο πρόγραμμα ανάπτυξης κι αν θέλετε, αυτό είναι και το βασικό πρόβλημα που θέτω σαν ερωτηματικό. Τι μπορεί να προκύψει μέσα στα πλαίσια αυτού του συνεδρίου, σαν το κατάλληλο οργανωτικό πλαίσιο που θα υλοποιήσει κάποιο πρόγραμμα ανάπτυξης.

Κύριος στόχος της πρώτης συμπληρωματικής σύμβασης που έγινε μετά την ολοκλήρωση της μελέτης από πλευράς νομού Λάρισας και της εγκρίσεώς της, ήταν η παραπέρα διερεύνηση της δυνατότητας, προσέξτε, διερεύνηση της δυνατότητας δημιουργίας χιονοδρομικού κέντρου Ολύμπου, εθνικής κλίμακας, όχι διεθνούς κλίμακας, αυτό το αποκλείσαμε μέσα από την προκαταρκτική διερεύνηση του θέματος.

Εδώ, απλά ν' ανοίξω μιά παρένθεση και να πώ τελειώς συμπτωματικά ένας από τους συνεργάτες μου είναι επίσης απόφοιτος του Πανεπιστημίου της Grenoble, ειδικός σε θέματα χιονοδρομιών και επανέρχομαι στο θέμα του χιονοδρομικού πεδίου, το οποίο κατ' αρχήν είναι αυτό το οποίο εκτείνεται πάνω από τη θέση Βρυσσούλες, το οποίο κληθήκαμε να εξετάσουμε σε πρώτη φάση και να πούμε εάν μέσα στα πλαίσια αυτής της συγκεκριμένης μελέτης θα έπρεπε να του δώσουμε την ευκαιρία να μελετηθεί παραπέρα ή να το απορρίψουμε. Η απάντηση ήταν ότι θα έπρεπε να μελετηθεί παραπέρα.

Υπέδειξε επίσης η μελέτη ότι εάν ήταν να γίνει, να δημιουργηθεί κάποιο τουριστικό χωριό θα έπρεπε να δημιουργηθεί σε υψόμετρο 1.500 με 1.600 μέτρων, σε περιοχή κοντά στο δρόμο προς τις Βρυσσούλες, από τον Σπαρμό που ο προηγούμενος ομιλητής και ο πιο προηγούμενος αναφέρθηκε σ' αυτήν σαν θέση Σκουπίδια, εμείς την αναφέρουμε στο σχέδιο σαν θέση Αγίας Σοφίας, είναι η ίδια θέση με συμπληρωματικές λειτουργίες στη θέση παλαιός Σπαρμός, Πλατάνια όπου βλέπαμε ότι εφόσον γίνει αυτός ο συνδιασμός του χιονοδρομικού κέντρου

Εθνικής κλίμακας, μεγέθους μικρότερου του Παρνασσού, διότι για τον Παρνασσό μιλάμε 10.000 άτομα σε ημέρα αιχμής, εδώ μιλάμε για 6.000.

Συνδιασμός λοιπόν χιονοδρομικού κέντρου με τουριστικού χωριού στη θέση που προανέφερα. Επειδή η πρόταση αυτή έχει διερευνητικό χαρακτήρα, επαναλαμβάνω, διερευνητικό χαρακτήρα και βασίζεται σε μία θεώρηση χωροταξικού επιπέδου, δεν είναι σκόπιμη η παραπέρα περιγραφή της. Αντίθετα, τονίζεται ότι υπογραμμίζω, δεν το υπογραμμίζω αυτό μόνο σήμερα για να καλύψω κάποια άλλα πράγματα, υπογραμμίζεται στη μελέτη.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την δημιουργία χιονοδρομικού κέντρου Ολύμπου Εθνικής κλίμακας και τουριστικού χωριού, καθώς και των συμπληρωματικών θέσεων υποδοχής είναι η εκπόνηση πλέγματος εξειδικευμένων μελετών, περιλαμβανομένων μελετών οικονομικής σκοπιμότητας και περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Δεν είναι δυνατόν μία απόφαση τόσο μεγάλης κρισημότητας από οικονομικής και περιβαλλοντικής σκοπιάς, η οποία μάλιστα συνδέεται μ' ένα παγκόσμιο μνημείο να παίρνεται μέσα στα πλαίσια μίας χωροταξικής μελέτης.

Για τους παραπάνω λόγους και μέσα στα πλαίσια μίας δεύτερης συμπληρωματικής σύμβασης εκπονήθηκε η μελέτη προδιαγραφών για την εκπόνηση εξειδικευμένων μελετών που αποσκοπούν στην υλοποίηση χιονοδρομικού κέντρου Ολύμπου. Η μελέτη αυτή βασισμένη πλήν των άλλων και σε έρευνα, έγινε ειδική έρευνα πάνω σε Ευρωπαϊκά και Αμερικάνικα πρότυπα, είχα προσωπική επικοινωνία με δύο από τα μεγαλύτερα γραφεία των ΗΠΑ που εξειδικεύονται στο συγκεκριμένο αντικείμενο, περιλαμβάνει προδιαγραφές για:

1. Γενική μελέτη, χωροθέτησης και καταλληλότητας. Αυτό είναι το πρώτο στάδιο. Εάν μέσα στα πλαίσια αυτής της μελέτης που είναι ένα σημαντικότατο βήμα παραπέρα από τη μέχρι σήμερα μελέτη που κάναμε πάνω στο θέμα, εάν προκύψει απ' αυτό ότι η καταλληλότητα της περιοχής δεν είναι αυτή που θα έπρεπε σταματάμε εκεί και δεν γίνεται τίποτα άλλο. Εάν όμως κατ' αρχήν αποδειχθεί ότι υπάρχει αυτή η καταλληλότητα τότε μπαίνουμε στο υπόλοιπο πλέγμα μελετών που είναι:

Γενικό σχέδιο ανάπτυξης, master plan τουριστικού χωριού και δορυφορικών θέσεων, τεχνική υποδομή, χιονοδρομικό πεδίο, master plan και μηχανολογικός εξοπλισμός, μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, οικονομική μελέτη σκοπιμότητας και βιοσιμότητας και οργανωτικά, διαδικαστικά θέματα. Τονίζεται ότι κύριος στόχος της παραπάνω μελέτης υπήρξε η εξασφάλιση των πλέον λεπτομερειακών και αυστηρών προδιαγραφών. Βασική πρόταση του μελετητή είναι:

Εφόσον αποδειχθεί η οικονομική σκοπιμότητα της επένδυσης και κριθεί ότι, εφόσον, οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις δεν θα είναι απαγορευτικές, τα έργα που θα γίνουν για την δημιουργία χιονοδρομικού κέντρου Ολύμπου και τουριστικού χωριού, θα είναι των υψηλότερων προδιαγραφών σε παγκόσμιο επίπεδο, τόσο για να προσελκύσουν αλλοδαπούς χιονοδρόμους και επισκέπτες υψηλών εισοδημάτων όσο και κύρια, για να εναρμονήσουν την υποδομή και την ανωδομή με το φυσικό περιβάλλον, με τον καλύτερο δυνατόν τρόπο. Επαναλαμβάνω ότι το χιονοδρομικό πεδίο που προτείνεται ήδη παρουσιάστηκε από τον κύριο Μπλάνα νομίζω.

Αν δεν εξασφαλισθούν οι παραπάνω προϋποθέσεις, σε καμιά περίπτωση, το τονίζω, σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να προχωρήσει η δημιουργία χιονοδρομικού κέντρου εθνικής κλίμακας στον Ολυμπο. Επίσης, προσέξτε το αυτό, είναι πολύ σημαντικό να σημειωθεί ότι, η ίδρυση τουριστικού χωριού δυναμικότητας άνω των 2.000 κλινών ταυτίζεται με την πρόταση για την ίδρυση μεγάλης κλίμακας χιονοδρομικού κέντρου και μάλιστα σε μικρή απόσταση απ'

αυτό.

Έχει αποδειχθεί, κι εδώ διαφωνώ ριζικά με τον ομιλητή τον κύριο Μπλάνα νομίζω, έχει αποδειχθεί διεθνώς αυτό διεπίστωσε η βιβλιογραφία που εμείς μελετήσαμε ότι κανένα σύγχρονο χιονοδρομικό κέντρο δεν μπορεί να λειτουργήσει εάν η υποδομή του η τουριστική είναι σε απόσταση τέτοια όπως προτάθηκε, δηλαδή στα παραολύμπια χωριά και το χιονοδρομικό κέντρο επάνω. Αυτή ήταν η αρχική μας πρόταση, όταν δεν είχαμε κάνει την αν θέλετε διερεύνηση του θέματος σε παγκόσμια κλίμακα. Αυτού του είδους οι σχέσεις στη Γαλλία για παράδειγμα εγκαταλείφθηκε εδώ και πολλά χρόνια.

Και τώρα πάμε στη σχέση τουριστικό χωριό όσον το δυνατόν κοντινότερα στις πίστες. Βλέπετε κάναμε μία προσπάθεια για να καλύψουμε κάποιους παράγοντες. Λέω λοιπόν ότι εάν δεν αποφασισθεί να γίνει η δημιουργία του χιονοδρομικού κέντρου εθνικής κλίμακας στον Ολυμπο, κατηγορηματικά δεν πρέπει να ισχύσει και η πρόταση για την δημιουργία πολυλειτουργικού τουριστικού χωριού. Πρέπει να είμαστε ξεκάθαροι σ' αυτό το θέμα. Και λέω πολυλειτουργικού τουριστικού χωριού κι αυτό έχει μία, σημαίνει πολλά πράγματα και μιλάμε όχι μόνον για το χειμώνα αλλά να λειτουργεί και το καλοκαίρι. Αυτά δυστυχώς δεν μπορώ να καλύψω με ποιό τρόπο, βρίσκονται μέσα στη μελέτη.

Παρά τα νέα δεδομένα που έχουν προκύψει από το χρόνο εκπόνησης των παραπάνω μελετών οι διερευνητικές προτάσεις κατά την άποψη του εισηγητή ισχύουν και σήμερα. Συγκεκριμένα θα πρέπει να εξετασθεί, κατά πόσον το προτεινόμενο χιονοδρομικό πεδίο θα μπορούσε να συνυπάρξει, κάτω από ποιές προϋποθέσεις δηλαδή, με την διευρημένη προστατευτική περιμετρική ζώνη του εθνικού δρυμού Ολύμπου μία μελέτη που διεξήγηση και δεν είχε ολοκληρωθεί όταν ολοκληρώθηκε αυτή η μελέτη.

Παράλληλα θα απαιτηθεί η εκπόνηση ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης, προσέξτε, χρησιμοποιώ τον όρο της σημερινής νομοθεσίας, σύμφωνα με το κεφάλαιο Ε., και τον πίνακα 4., της διυπουργικής απόφασης αριθμός 69269/5387 ΦΕΚ του 1990, έχει σημασία γιατί το αναφέρω αυτό, διότι είναι το σημερινό νομοθετικό πλαίσιο και σπεύδω να προσθέσω ότι σημαντικό τμήμα αυτής της ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης έχει ήδη καλυφθεί από τη χωροταξική μελέτη.

Συμπερασματικά προτείνεται η εκπόνηση της ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης με βάση τα νέα δεδομένα και η ταυτόχρονη εκπόνηση του πρώτου σταδίου του πλέγματος μελετών για την υλοποίηση ή μη χιονοδρομικού κέντρου του Ολύμπου, εθνικής κλίμακας. Δηλαδή, προτείνεται η συμπλήρωση της χωροταξικής μελέτης, βάση των νέων προδιαγραφών της ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης.

Και θα ήθελα εδώ, ανοίγοντας μία παρένθεση, να σας πω ότι τα όσα περιγράφονται στη μελέτη προδιαγραφών για χιονοδρομικό κέντρο, σας διαβεβαιώ συγκρίνετέ τα, τα δύο είναι πολύ αυστηρότερα, οι προδιαγραφές δηλαδή, που προτείνουμε εμείς σαν μελετητές, είναι πολύ αυστηρότερες απ' αυτές που ήδη έχουν υιοθετηθεί βάση της διυπουργικής απόφασης του '90 και που επομένως βρίσκονται σε ισχύ.

Λέμε λοιπόν, θα είμαστε πιό αυστηροί απ' αυτό. Και το άλλο βέβαια είναι ότι εμείς το είπαμε αυτό πριν ακόμη βγει η διυπουργική απόφαση το '90. Η μελέτη των προδιαγραφών ολοκληρώθηκε το '89. Και κάτι ακόμη και κλείνω.

Είπα λοιπόν, προτείνεται η συμπλήρωση της χωροταξικής μελέτης βάση των νέων προδιαγραφών της ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης και η εκπόνηση της γενικής μελέτης χοροθέτησης και καταλληλότητας χιονοδρομικού κέντρου Ολύμπου που προαναφέρθηκε πριν γίνει το άλλο πλέγμα των μελετών. Ουσιαστικό ρόλο στην εκπόνηση των μελετών αυτών θα παίξουν οι αρμόδιοι φορείς, ενώ θα πρέπει να συγκροτηθεί ειδικό όργανο παρακολούθησης και κυρίως για την

προαναφερθήσα μελέτη.

Η απάντηση στο βασικό ερώτημα, αν μπορεί να βρεθεί η χρυσή τομή μεταξύ προστασίας και ανάδειξης και τουριστικής αξιοποίησης και γενικότερης ανάπτυξης, είναι κατά την άποψη του μελετητή και όπως προέκυψε μέσα απ' αυτήν την χωροταξική μελέτη ναι. Πιστεύω ότι οι κρίσιμοι παράγοντες του πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος πάρθηκαν σοβαρά υπόψη κατά την εκπόνηση της χωροταξικής μελέτης, ενώ ταυτόχρονα δεν ξεχάστηκε ο ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας της μελέτης βάση αρχικών κατευθύνσεων.

Πρόσθετα στοιχεία και εξειδικευμένες μελέτες απαιτούνται πριν παρθούν οριστικές αποφάσεις για την υλοποίηση ή μη μεγάλης κλίμακας επενδύσεις όπως το χιονοδρομικό κέντρο, αλλά τονίζω ότι δυστυχώς κι εγώ παρασύρθηκα στο να μπώ σ' αυτό το θέμα που λέγεται χιονοδρομικό κέντρο, διότι εκ των πραγμάτων λέγονται πολλά και έπρεπε να ξεκαθαριστούν επομένως κάποια ερωτηματικά.

Και κλείνοντας θα ήθελα να τονίσω ότι επιδιώχθηκε με τα παραπάνω να γίνει κατανοητό ότι η ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής Ολύμπου απαιτεί προσεκτική, πολυδιάστατη και άκρως μεθοδευμένη προσέγγιση, προσέξτε το αυτό, διότι προσεκτική και πολυδιάστατη όλοι το λέμε, το άκρως μεθοδευμένη ίσως δεν τονίστηκε αρκετά, όπου κανένα από τα κρίσιμα ερωτήματα δεν παραμένει αναπάντητο. Και λέω άκρως μεθοδευμένη διότι κάπου, κάποτε θα πρέπει ν' αρχίσουμε να τα βάζουμε αυτά τα πράγματα σε κάποιο αυλάκι.

Σύμφωνα με τα πορίσματα των εξειδικευμένων μελετών προσαρμόζονται οι στόχοι του προγράμματος ανάπτυξης και τουριστικής αξιοποίησης και τροποποιούνται ανάλογα οι επιμέρους προτάσεις, δηλαδή μία χωροταξική μελέτη έχει μια προταρχική χρησιμότητα, να είναι ένα βασικό πλαίσιο αναφοράς στη προσπάθεια για την ταυτόχρονη προστασία του περιβάλλοντος με την ευρύτερη έννοια προστασία του περιβάλλοντος και την ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής Ολύμπου και πάλι με την ευρύτερη έννοια ανάπτυξη. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Ευχαριστούμε κι εμείς τον κύριο Δημητριάδη. Έχουμε έρθει στο Προεδρείο σειρά από ερωτήματα και παρεμβάσεις. Θα ξεκινήσουμε κατ' αρχήν με τα ερωτήματα. Υπάρχει βέβαια μια τεχνική λεπτομέρεια την οποία πρέπει να σας ανακοινώσω.

Οι εκπρόσωποι του ΕΟΤ εδώ και ο Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Ορειβατικών Συλλόγων Ελλάδος, μας παρακάλεσαν να τους προτάξουμε, γιατί θέλουνε να ταξιδέψουν. Θα το κάνουμε, δεν έχουμε κανένα πρόβλημα, από εκεί και πέρα έχουμε όλην την άνεση, τουλάχιστον όσον αφορά το Προεδρείο να κάτσουμε εδώ να κουβεντιάσουμε. Πιστεύω ότι την ίδια διάθεση και άνεση χρόνου έχουν και οι εισηγητές μας.

Να πάμε στις ερωτήσεις λοιπόν προς την κυρία Μομπιλάκη. Θα παρακαλέσω τον κύριο Καραβαγγέλη ο οποίος τις έχει κάνει να τις αναγνώσει στην κυρία.

ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ (ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ): Είναι η ερώτηση του κυρίου Καραβαγγέλη προς την εκπρόσωπο του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος. Είναι εδώ; Δεν είναι εδώ, οπότε την αφήνουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Και μετά είναι οι ερωτήσεις πάλι του κυρίου Καραβαγγέλη προς την κυρία Μομπιλάκη εκπρόσωπο του ΕΟΤ, αυτές δεν είναι;

Λοιπόν, η πρώτη. Από ποιά συγκεκριμένη χρονική στιγμή έχει αρχίσει η συνεργασία του ΕΟΤ με άλλους συναρμόδιους φορείς Υπουργεία και λοιπά, για τον τουριστικό σχεδιασμό που θα προστατεύει το περιβάλλον στη χώρα μας; Παράκληση για ακριβή ημερομηνία.

Δεύτερον. Από το 1952 μέχρι τώρα πως πραγματοποιήθηκε η τουριστική ανάπτυξη της χώρας μας. Τα όσα είπε η εκπρόσωπος του ΕΟΤ τα ακούω και τα έχω ζήσει από μέσα από τον ΕΟΤ εδώ και πάνω από 10 χρόνια. Το αποτέλεσμα

στην πράξη της πολιτικής του ΕΟΤ εκτός από τον στερεότυπο λόγο το ζούμε σήμερα όλοι μας με την κατά συνθήκη τουριστική ανάπτυξη της χώρας.

Τρία. Τέλος πως κατά τον ΕΟΤ συνδυάζεται η αποτελεσματική λειτουργία του μηχανισμού της προσφοράς και της ζήτησης των τουριστικών υπηρεσιών μιάς περιοχής που περιορίζεται για την ανάπτυξη με τον τουριστικό της σχεδιασμό που έχει στόχο να την προστατεύσει. Η διατύπωση είναι της εκπροσώπου του ΕΟΤ.

Αυτά προς την εκπρόσωπο του ΕΟΤ. Δεν υπάρχει άλλη ερώτηση προς αυτήν την κατεύθυνση. Επομένως μπορείτε να τις απαντήσετε.

Υπάρχει και μια ερώτηση του Δημάρχου Ελασσόνας κυρίου Μεταξιώτη η οποία λέει επίσης προς εσάς απευθύνεται. Με τον νόμο 1262 δόθηκαν πολλά χρήματα για την διατήρηση παραδοσιακών σπιτιών που θα χρησιμοποιούντο για ξενώνες ή μικρά ξενοδοχεία. Και μάλιστα για την φιλοξενία υψηλών προσώπων. Πόσες απ' αυτές τις μονάδες λειτουργούν σήμερα και εκπληρώνουν τους όρους για τους οποίους δόθηκαν οι υψηλές επιδοτήσεις; Κι αυτή είναι μιά ερώτηση επίσης για σας.

ΜΟΜΠΙΛΑΚΗ: Στη πρώτη ερώτηση του κυρίου Καραβαγγέλη, από ποιά συγκεκριμένη χρονική στιγμή έχει αρχίσει συνεργασία ο ΕΟΤ με τους άλλους συναρμόδιους φορείς. Δεν υπάρχει στίγμα τέτοιο, πάντα υπήρχε συνεργασία σε διάφορα θέματα που προέκυπταν κατά καιρούς, υπάρχει κι ένα μόνιμο όργανο που αφορά την χωροταξία που έχουμε μόνιμη συνεργασία, δηλαδή σε εβδομαδιαία βάση. Για διάφορα θέματα που προκύπτουν, περιοδικά, υπάρχει συνεργασία βέβαια. Ίσως στο παρελθόν να υπήρξαν και χρονικές στιγμές ανάλογα με τα άτομα μεμονομένα που υπήρχαν να μην ήταν τόσο άριστη, όμως σε επίπεδο υπηρεσίας πάντα υπήρχε αυτή η συνεργασία.

Όσο για το '52, αυτό είναι η δεύτερη ερώτηση που λέει ότι από το '52 μέχρι τώρα πως πραγματοποιήθηκε η τουριστική ανάπτυξη της χώρας μας. Αυτό θα μπορούσε να είναι μιά ολόκληρη εισήγηση

ΚΑΡΑΒΑΓΓΕΛΗΣ: Σε σχέση με την προστασία του περιβάλλοντος.

ΜΟΜΠΙΛΑΚΗ: Σε σχέση με την προστασία του περιβάλλοντος υπήρχε όπως εγώ ανέφερα ο προβληματισμός που υπάρχει και σήμερα και είπα ότι δεν υπάρχουν ολοκληρωμένα μέτρα.

ΚΑΡΑΒΑΓΓΕΛΗΣ: .....

ΜΟΜΠΙΛΑΚΗ: Αυτό που θα μπορούσα ν' απαντήσω, είναι ότι υπάρχει ο σεβασμός από τον ΕΟΤ στην ισχύουσα νομοθεσία με τον νόμο 1650/86 και με τις Εκτελεστικές αποφάσεις που βγήκαν από τον Οκτώβριο του '90 και η εναρμόνιση με τις οδηγίες της ΕΟΚ 337 και 360 είναι θεσμοθετημένες σύμφωνα μ' αυτές τις αρχές γίνονται οι εγκρίσεις των μελετών που υποβάλλονται στον οργανισμό.

ΚΑΡΑΒΑΓΓΕΛΗΣ: ....

ΜΟΜΠΙΛΑΚΗ: Όχι, αυτά που λέω δεν είναι προσωπικές απαντήσεις, είναι ότι σίγουρα μ' αυτά τα όργανα, μ' αυτήν την νομοθεσία λειτουργεί το τμήμα το αντίστοιχο που δίνει τις εγκρίσεις....

ΚΑΡΑΒΑΓΓΕΛΗΣ: Μα αφού...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Παράκληση κύριε Καραβαγγέλη.

ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ (ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ): Δεν θα τελειώσουμε έτσι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Δεν μπορεί να γίνει σ' αυτό το επίπεδο η συζήτηση, ακούστε τις απαντήσεις στο βαθμό που σας ικανοποιούν.

ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ (ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ): Αν καλυφθήκατε, καλυφθήκατε. Διαφορετικά άλλη φορά.

ΜΟΜΠΙΛΑΚΗ: Όσο για τον προβληματισμό που υπάρχει κι αυτό που κατέθεσα ότι δεν είναι ολοκληρωμένα τα μέτρα, υπάρχουν και σε μελετητικό επίπεδο

ομάδες εργασίας που ασχολούνται και με την μόλυνση του περιβάλλοντος και με την Μεσόγειο, αλλά δεν είναι μελέτες οι οποίες δεν είναι ολοκληρωμένες. Μιλάμε για το τι υπάρχει σαν νομοθεσία και εφαρμόζεται και νομολογία και ότι γίνονται προσπάθειες και σε άλλα επίπεδα.

Τώρα για την τουριστική ανάπτυξη της χώρας, φαίνεται, οι τελευταίοι νόμοι οι αναπτυξιακοί ήτανε τα όργανα με τα οποία προσπάθησε η πολιτεία να περάσει τα κίνητρα τόσο τα οικονομικά, όσο και από κάποιες δυνατότητες που άφηνε έμμεσα και τα τεχνικά....

(αλλαγή κασέτας)

(κασέτα Νο 11)

ΜΟΜΠΙΛΑΚΗ: ..σύμφωνα με τις προδιαγραφές που θα εκπονήσει ο ΕΟΤ κι από εκεί δίδεται η αφορμή στον ΕΟΤ να κάνει προδιαγραφές και όντως αυτό έχει προχωρήσει και ήδη είναι στο στάδιο της υπογραφής για τα γκόλφ, ενώ έχει γίνει για τα συνεδριακά κέντρα όλες οι προδιαγραφές κι έχουνε δημοσιευθεί από πέρσι.

Και τώρα η τρίτη ερώτηση. Η τρίτη ερώτηση είναι πάρα πολύ γενική και τώρα στην ερώτηση του κυρίου Δημάρχου Ελασσόνας. Με τον νόμο 1262, όντως δόθηκαν πολλά χρήματα όχι ιδιαίτερα στους παραδοσιακούς οικισμούς τους οποίους και τώρα ο ΕΟΤ αγκαλιάζει και τα παραδοσιακά κτίρια και πολύ θα ήθελε να προστατευόντουσαν μόνο αυτά και να αναπτυσσόταν σύμφωνα με τις προδιαγραφές που είναι πάρα πολύ αυστηρές και με το Προεδρικό διάταγμα που κι εγώ ανέφερα το σχετικό, αλλά τα πολλά κίνητρα που ήταν ίσως λάθος κι εδώ εν μέρει το έχει αποδεχθεί η ηγεσία, ήτανε στις νέες επενδύσεις, στα νέα κτίσματα που θα εξυπηρετούσαν τον τουρισμό και δεν νομίζω, δεν έχω τα στατιστικά στοιχεία μαζί μου για ν' απαντήσω συγκεκριμένα, όμως αυτά που έχουν γίνει, ιδιαίτερα οι οικισμοί που ήταν στο παραδοσιακό τμήμα του ΕΟΤ τηρούν τις προδιαγραφές, είναι του επιπέδου του επιθυμητού και σήμερα είμαστε υπέρ της δημιουργίας και της μετατροπής των παραδοσιακών κτισμάτων σε ξενώνες σύμφωνα με τις ισχύουσες προδιαγραφές πάντα.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ: Στην κυρία Μομπιλάκη ερώτηση..

ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ (ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ): Όχι, όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Κοιτάξτε διότι αν αρχίσουμε είναι πάρα πολλές οι ερωτήσεις, αν αρχίσουμε τέτοιου είδους διάλογο δεν θα τελειώσουμε και όπως καταλαβαίνετε πέρασε η ώρα και ο κόσμος είναι και κουρασμένος, υπάρχουνε δε και...

ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ: Είναι συγκεκριμένη...

ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ (ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ): Αν έχουμε χρόνο μετά θα κάνετε..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Μπορείτε να την κάνετε ιδιαίτερα, μπορείτε. Πριν φύγει μπορείτε να την δείτε και να την κάνετε ιδιαίτερα την ερώτηση μήν κάνουμε όμως διάλογο γιατί δεν θα τελειώσουμε.

ΜΟΜΠΙΛΑΚΗ: Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Υπάρχει μια ερώτηση από τον κύριο Ανδρεαδάκη Παύλο προς τον κύριο Μπλανά, αλλά είναι διευκρίνιση σχετικά με την εισήγηση. Αν θέλετε βρέστε τον, τον κύριο Μπλανά να συζητήσετε ότι θέλετε, να σας διευκρινήσει.

ΑΝΔΡΕΑΔΑΚΗΣ: Παρέμβαση..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Μετά οι παρεμβάσεις. Είναι μετά οι παρεμβάσεις. Να πάμε στις ερωτήσεις. Έχουμε προς τον κύριο Δημητριάδη από τον κύριο Παπανικολάου νομίζω.

1. Η μοναδικότητα επαφής μελετητή χωροταξικής μελέτης κατοίκων περιοχής, αναφέρεται για την μελέτη του Ολύμπου ή για άλλες περιοχές της χώρας που μελετήθηκαν από τον ίδιο, ή από άλλους μελετητές;
2. Πως εξηγείται η έντονη αντίδραση ομάδων, πολιτών της περιοχής, ή επιστημονικών κλάδων που εμπλέκονται στο χώρο του Ολύμπου;
3. Πιστεύετε ότι μια επέκταση αναθεώρησης ή συμπλήρωση της μελέτης πέραν από τις ειδικές που απαιτούνται θα βοηθούσε στην επίτευξη του στόχου της από κοινού αντιμετώπισης του Ολύμπου και σωστής ανάπτυξης του;

Η μελέτη ειδικών προδιαγραφών χιονοδρομικού κέντρου είναι αρκετή να καλύψει συμπληρωματικά την αρχική μελέτη;

Πως μπορείτε να εξασφαλίσετε ότι το προτεινόμενο τουριστικό πολυλειτουργικό χωριό δεν θα έχει ανάλογα αποτελέσματα αυτών της Μπραζίλια ή των εφαρμογών των δορυφόρων πόλεων, τα παραολύμπια χωριά του νομού Λάρισας δεν μπορούν μετά από κατάλληλη ενίσχυση να λειτουργήσουν ανάλογα ή και αποτελεσματικά;

Αυτά είναι του κυρίου Παπανικολάου προς τον κύριο Δημητριάδη. Μισό λεπτό νομίζω ότι έχει και κάποιες ακόμη ερωτήσεις. Ελάτε κύριε Δημητριάδη εδώ. Νομίζω, η κυρία Κωστοπούλου ρωτάει να μας υποδείξει πως είναι εννοεί την χωροταξική μελέτη ο κύριος Δημητριάδης, εσείς το ρωτάτε;

ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ (ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ): Και να συνεχίσουμε με τις ερωτήσεις. Τι θα κάνει το απόγευμα της 14ης Μαρτίου του 2011; Παρέμβαση προς τον τελευταίο ομιλητή κύριο Δημητριάδη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Εντάξει υπάρχουν και μερικές άλλες ερωτήσεις τις οποίες θα τις δούμε όλες μαζί στο τέλος.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ: Η απάντηση στις ερωτήσεις με την σειρά που υποβλήθηκαν. Κατ' αρχήν θέλω να πω ότι στα πλαίσια μίας χωροταξικής μελέτης που απ' ότι γνωρίζω δεν έχει συμβεί να έχει πάει ο μελετητής σε τρία συναπτά χρόνια στους ίδιους κατοίκους, σε όλες τις εποχές του χρόνου για να δει πως έχει γίνει η ζωή τους εκεί, διότι όλες τις χωροταξικές μελέτες που έχω παρατηρήσει, όπως έχουνε γίνει, υπάρχει ένα format, φυσικά δεν θα αναφερθώ σε συγκεκριμένες, όπου οι μελετητές ακριβώς επειδή υπάρχει φοβερή πίεση χρόνου και λόγω πάντοτε έλλειψης ικανής χρηματοδότησης, σπεύδουν να καλύψουν τυπικά, αυτό το οποίο λέγεται ένα ερωτηματολόγιο.

Εμείς κάναμε επανειλημμένες συνεντεύξεις με πάρα πολλούς παράγοντες όχι μόνο όλους τους κοινοτάρχες, να σας πω ότι υπήρχαν κοινοτάρχες που είδαμε πάνω από 10 φορές; Οπότε μεταξύ της περιόδου Φθινόπωρο του '83 και το τέλος και τα μέσα του '87.

ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ: Αυτοί έχουνε πεθάνει τώρα.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ: Μα,...

ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ: Απαντήστε ευθέως..

ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ: Κύριε Δημητριάδη εγώ ρώτησα άλλο κι εσείς ρωτάτε σε άλλα.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ: Οχι, αυτή δεν είναι η δικιά σας. Νομίζω ότι είναι του κυρίου Παπανικολάου εκεί που απαντάω.

ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ (ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ): Την ευθύνη για την μελέτη ο κύριος Δημητριάδης την είχε για εκείνα τα χρόνια. Αν του ξαναναθέσουνε μετά μπορεί να έρθει να ξαναρωτήσει πάλι.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ: Μα αυτό είναι και το πρόβλημά μου. Εδώ τον κύριο Δήμαρχο του Λιτοχώρου τον είδα στο συνέδριο για πρώτη φορά, όμως εάν ρωτήσει τον προκάτοχό του, θα του πει ότι ο Δημητριάδης μίλησε επανηλειμμένα μαζί του..

ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ (ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ): Εχω το βιβλίο σας εγώ. Εντάξει.

ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ: Ζούμε κάποιοι από εκεί επάνω κι έχουμε συνεργαστεί με τον

κύριο Δημητριάδη. Δεν κατάλαβε όμως..

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ: Ευτυχώς. Ευτυχώς.

ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ: Ασχέτο αν θέλουν να μας..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Παρακαλώ πάρα πολύ ν' αφήσετε τον ομιλητή ν' απαντήσει στις ερωτήσεις, τα σχόλια νομίζω ότι δεν έχουνε θέση εδώ.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ: Κύριε Παπανικολάου πιστεύω..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Ο καθένας έχει την δική του άποψη. Ναι συνεχίστε.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ: Πιστεύω ότι μάλλον δεν καταλάβατε την σύνθεση του ακροατηρίου. Εκτός απο τον κύριο που μίλησε μόλις πριν, προσπαθώ να δώ εάν μπορώ ν' αναγνωρίσω πρόσωπα της εποχής εκείνης.

... η ουσία..

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ: Όχι η ουσία είναι αυτή...

...:

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ: Με συγχωρείτε ν' απαντήσω στα ερωτήματα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Ν' απαντήσετε. Παράκληση μην διακόπτετε.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ: Λέω λοιπόν, ότι εξηγείται από το γεγονός ότι η σύνθεση αυτού του ακροατηρίου δεν είναι αυτή η οποία ήτανε όταν ξεκίνησε η μελέτη, όταν ξεκίνησε η μελέτη υπήρχε ενθουσιασμός για το τι θα μπορούσε να γίνει γι' αυτήν την έρημη περιοχή.

Αν αυτά τα άτομα, τα ίδια, οι επιζώντες εν πάση περιπτώσει ήτανε εδώ θα βλέπατε θα είχαμε τελείως διαφορετικές αντιδράσεις. Βεβαίως δεν αναφέρθηκα στον πρώην δήμαρχο αλλά στον κύριο Χατζήνα για τον απλό λόγο ότι τον ακούσατε. Επομένως ορίστε η αντίδραση του κατοίκου της περιοχής.

Τώρα για τους επιστημονικούς κλάδους. Θα ήθελα ν' απαντήσω ως εξής. Εάν έρθουν με συγκεκριμένες παρατηρήσεις επί της ουσίας της μελέτης θα εισπράξουν συγκεκριμένες απαντήσεις, όπως για παράδειγμα έγινε όταν υποβλήθηκε κάποια φάση της μελέτης, το Τεχνικό Επιμελητήριο για παράδειγμα έστειλε τις προτάσεις του, οι οποίες και πάρθηκαν υπόψη για την εκπόνηση του τελικού σταδίου.

Τώρα για την συμπλήρωση της μελέτης. Μα όταν μια μελέτη μένει ξεκρέμαστη μ' αυτόν τον τρόπο για τόσα χρόνια είναι πάρα πολύ εύκολο να μένει πίσω σε ότι αφορά σημερινά δεδομένα. Είναι αναπόφευκτο. Επομένως, εξίσου αναπόφευκτο είναι ότι εάν θέλουμε πραγματικά να συγκροτήσουμε ένα σύγχρονο με την έννοια της στιγμής αυτής του '93 πλαίσιο, θα πρέπει η μελέτη αυτή να έρθει στα σημερινά δεδομένα. Είναι πολύ απλό αυτό που λέω.

Τώρα, υπάρχει το νομοθετικό πλαίσιο και βάση αυτών, βάση αυτού του πλαισίου θα πρέπει να γίνει και η οποιαδήποτε συμπλήρωση της μελέτης. Η μελέτη των ειδικών προδιαγραφών χιονοδρομικού κέντρου δεν ήτανε μελέτη για να καλύψει την αρχική μελέτη. Καμιά σχέση το ένα με το άλλο. Απλά ο εργοδότης είπε, κύριε Δημητριάδη μας τρελάνετε. Στην κυριολεξία, με άλλα λόγια, αλλά αυτό μου είπανε κατ' ουσίαν. Μιλάτε για διερεύνηση και δεν ερχόσαστε εδώ σαν χωροτάκτης που είσαστε να σταθείτε στα πόδια σας και να μας πείτε προτείνω χιονοδρομικό κέντρο εθνικής κλίμακας. Και τους είπα, με συγχωρείτε πάρα πολύ, μέσα στα πλαίσια της χωροταξικής μελέτης δεν μπορώ να εκφραστώ μ' αυτόν τον απόλυτο τρόπο.

Και είναι προς τιμήν του τότε Νομάρχη ο οποίος πιστήκε και παρά τις πιέσεις που είχε ο ίδιος για άμεσες αποφάσεις πιστήκε για την χρησιμότητα της ειδικής αυτής μελέτης, της μελέτης των ειδικών προδιαγραφών διότι πιστήκε ότι, ότι ήταν να γίνει στον Ολυμπο έπρεπε να γίνει με πάρα πολύ σύνεση και προσοχή. Για όσους από εσάς μπορέσουν να διαβάσουνε αυτό το τεύχος, επαναλαμβάνω θα δείτε ότι είναι πολύ αυστηρότερο από το πλαίσιο που θέτει η ίδια η διυπουργική απόφαση που αναφέρθηκε και προηγούμενα.

Τώρα σε ότι αφορά το πολυλειτουργικό χωριό. Επαναλαμβάνω, βασιζόμενος στην εμπειρία και κυρίως της Γαλλίας η οποία σας διαβεβαιώ ότι το '88, '89 εξετάστηκε σε μεγάλο βάθος, σας διαβεβαιώ ότι τα μέχρι τότε συμπεράσματα ήταν και δεν ξέρω αν έχουν ανατραπεί εν τω μεταξύ, ότι εάν δεν υπάρχει η απόλυτη ταύτιση χιονοδρομικού κέντρου, χιονοδρομικού πεδίου και τουριστικού χωριού, σε άμεση συνεργασία το ένα με το άλλο, τότε πλέον δεν μπορεί να πετύχουν.

Δεν είναι ανταγωνιστικά τα άλλα χιονοδρομικά κέντρα του παλιού τύπου, όπου σε κάποιον υπάρχοντα οικισμό γινόταν υποδομή και μετά από κάποιο χρονικό διάστημα χρήσης αυτοκινήτου πήγαινες κοντά στις πίστες. Το τουριστικό χωριό έτσι όπως το έχουμε περιγράψει στη μελέτη θα έχει τέτοιου είδους δραστηριότητες που θα είναι λειτουργικό για όλο το χρόνο. Δηλαδή δραστηριότητες που θα συνδέονται και με το προτεινόμενο δασοτουριστικό κύκλωμα, το οποίο με μεγάλη λεπτομέρεια νομίζω παρουσιάζεται στη μελέτη. Δεν πάει εκεί, δεν φυτεύεται δηλαδή από μόνο του. Συνδέεται με το άλλο πλέγμα των προτάσεων που υπάρχουν στη μελέτη.

Και επομένως νομίζω ότι αυτό δίνει την απάντηση ότι τα παραολύμπια χωριά δεν μπορούν να χρησιμεύσουν με αυτόν τον τρόπο. Μπορούν να χρησιμεύσουν για την τουριστική υποδομή, εφόσον θα γίνει το χιονοδρομικό κέντρο, δηλαδή για ενός άλλου επιπέδου τουριστική υποδομή, η οποία είναι συμπληρωματική ούτως ή άλλως και στην περίπτωση που θα γίνεται χιονοδρομικό κέντρο και σχετίζεται περισσότερο με τον αγροτουρισμό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Τελειώσατε;

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ: Του κυρίου Παπανικολάου. Τώρα έχω της κυρίας Κωστοπούλου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Οσο μπορείτε πιο σύντομα.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ: Ναι. Τώρα, η κυρία Κωστοπούλου ρωτάει να μας υποδείξει πως εννοεί την χωροταξική μελέτη. Μα μπορώ να σας, θέλετε να αναπτύξω τι εστί χωροταξική μελέτη;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Οχι, όχι κύριε Δημητριάδη δεν χρειάζεται. Τη χωροταξική μελέτη ο καθένας όπως την αντιλαμβάνεται, τώρα δεν μπορούμε να συζητήσουμε..

ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ: Δηλαδή με ποιά έννοια, πως εντάσσεται στις προτάσεις.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ: Σας εξήγησα μάλιστα την μεθοδολογία στην εισήγησή μου, νομίζω ότι το κάλυψα το θέμα. Ανάλυση, προτάσεις. Καλύψαμε όλο αυτό το φάσμα.

ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ: Εγώ δεν νομίζω ότι εφόσον...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Κοιτάξτε δεν διαβάστηκε όλη η μελέτη εδώ. Διαβάστηκαν μόνο τα συμπεράσματα, απ' ότι καταλάβαμε όλοι τουλάχιστον. Επομένως δεν είναι θέμα πως εντάχθηκε η μελέτη. Εντάχθηκε, νομίζω ότι δεν χρειάζεται διευκρίνιση.

Λοιπόν, πάμε σε παρεμβάσεις και να δώσουμε το λόγο στον κύριο Χατζήδη ο οποίος είναι ο Πρόεδρος του ΕΟΣ και ο οποίος μας παρακάλεσε να προταχθεί διότι θέλει κι αυτός να ταξιδέψει. Κύριε Χατζήδη έχετε το λόγο. Παρακαλώ όσο μπορείτε σύντομα γιατί πέρασε η ώρα.

Βέβαια είναι λίγο γενικό εδώ αυτό που μας ζητάτε, ελπίζω να είστε πιο συγκεκριμένος στην τοποθέτησή σας.

ΧΑΤΖΗΔΗΣ: Φίλες και φίλοι, κατ' αρχήν εκ μέρους της ομοσπονδίας να συγχαρώ το Τεχνικό Επιμελητήριο Κεντρικής και Δυτικής Θεσσαλίας για την πρωτοβουλία που είχε αυτήν. Είχα αργήσει χθές το πρωί και δεν τα είπα, τουλάχιστον αισθάνομαι την υποχρέωση ότι έπρεπε να τα πώ. Επίσης την Οργανωτική Επιτροπή η οποία ομολογουμένως δούλεψε άψογα, όλους του εισηγητές οι οποίοι ήταν

ωραίοι, το αναφέρω αυτό διότι η παρουσία τόσων επιστημόνων ασφαλώς είναι μια ακτίδα ελπίδας για το μέλλον, διότι ασφαλώς σωστές δουλειές χωρίς το μυαλό και την πέννα των επιστημόνων δεν μπορεί να γίνει. Αυτή είναι προσωπική μου γνώμη.

Θα ήθελα να πώ ότι συμφωνώ με την κυρία Χατζηνικολάου, τον κύριο Παπανικολάου και τον κύριο Χατζηλάκο, για τις τοποθετήσεις τους. Θα ήθελα να παρακαλέσω τον κύριο Παπανικολάου αν είναι δυνατόν να διορθώσει εκείνη την φράση που είπε ορδές επισκεπτών, διότι οι επισκέπτες του Ολύμπου είναι ορειβάτες, ορειβατικές ομάδες, μικρές ή μεγάλες και λόγω της κυκλοφορίας μου και της ενασχόλησής μου επί μισό σχεδόν αιώνα μέσα στον ορειβατικό χώρο, έχω κάθε δικαίωμα να πιστεύω ότι μια ομάδα ορειβατική αποκλείεται να είναι ποτέ, να δέχεται χαρακτηρισμό ως ορδή. Πιστεύω ότι ήτανε κάποιο λεκτικό λάθος. Ευχαριστώ.

Επίσης να πώ στη κυρία Μομπιλάκη ότι ο ΕΟΤ πολλές φορές ενώ σε μερικά σημεία συνεργάζεται αρκετά καλά, σε πολλά σημεία μας ταλαιπώρησε αφάνταστα. Φαίνεται ότι εξαρτάται, είναι συνάρτηση του με ποιόν Διευθυντή μιλάς και ποιός Υπουργός είναι επάνω. Διότι το μονοπάτι Ε4, το Ευρωπαϊκό μονοπάτι Ε4 που συνδέει αυτή τη στιγμή τη Φλώρινα με το Γύθειο και έχει επεκταθεί και στην Κρήτη, για το κομμάτι Φλώρινα - Γύθειο μας βγάλαν την ψυχή κομματιαστά 600 - 600 χιλιάδες να μας δώσουν ένα ποσόν δεν θυμάμαι 6 εκατομμύρια, 7.000.000 παραπάνω δεν ήτανε.

Τώρα γίνεται ο χωρός των εκατομμυρίων. Ανακαλύψαμε τα βαθειά πιάτα και τρέχουμε όλοι λοιπόν και τρέχουμε, εκατομμύρια στη Θράκη, εκατομμύρια στη κεντρική Μακεδονία, εκατομμύρια στην Κρήτη, εκατομμύρια. Δεν μ' ενδιαφέρει ποιός τα δίνει. Εγώ ξέρω που ξοδεύονται. Από εκεί και πέρα το ποιός το δίνει δεν μ' ενδιαφέρει.

Επίσης να πώ ότι για τα δύο καταφύγια, για το Σπήλιο Αγαπητό που έχουμε την χαρά να έχουμε τον Κώστα το Ζολώτα εκεί και για το καταφύγιο της Αστράκας, έχουμε επανηλειμμένως απευθυνθεί. Το καταφύγιο Σπήλιος Αγαπητός, χωρίς να έχει δεχθεί ουδεμίαν επιχορήγηση από πουθενά φέρνει αυτή τη στιγμή 6.000 ξένους κάθε καλοκαίρι. Λοιπόν είναι τουριστικό ή δεν είναι; Εντός εισαγωγικών η λέξη.

Πηγαίνω στον Υπουργό Τουρισμού και του λέω σε παρακαλούμε έχουμε ένα πρόβλημα, πρέπει να τελειώσουμε αυτό το κομμάτι το τελευταίο που ξεκινήσαμε. Σπάσαμε τον κουμπαρά μας εμείς και ξοδέψαμε τα λεφτά αυτά που είχαμε τα οποία είναι από εισπράξεις καταφυγίων 8.5 εκατομμύρια, δώσε μας 30 εκατομμύρια να το τελειώσουμε. Πρόπερσι αυτή η δουλειά. Και μην μας τα δίνεις μαζεμένα. Δώσε μας 10, 10, 10, να δουλέψουμε κάθε καλοκαίρι. Παραπομπή στο Νομαρχιακό ταμείο, το οποίο σημαίνει Καλένδεση και να μην πώ τίποτα παραπάνω.

Λοιπόν, επίσης για την Αστράκα το ίδιο. Δηλαδή πρέπει να γίνει επέκταση. Η Αστράκα είναι εξελίξιμη και ο κόσμος ο οποίος έρχεται στον Ολυμπο μετά στη συνέχεια θα πηγαίνει στην Αστράκα για να δει εκείνα τα ωραία Ζαγοροχώρια και τα λοιπά. Είναι νοήματα τα οποία πρέπει να τα πιάνει να πούμε μιά τουριστική υπηρεσία, όπως είναι ο ΕΟΤ. Τέλος πάντων.

Επίσης θα ήθελα να πώ το εξής τώρα, ότι από την όλη συζήτηση κατάλαβα ότι τακτοποιήσαμε τις παραλίες και τώρα αρχίζουμε και πιάνουμε να τακτοποιήσουμε τα βουνά. Περιττό να σας πώ βεβαίως ότι η κοινή διαπίστωση όλων είναι ότι αυτή τη στιγμή γίνονται ένα σωρό στραβοτιμονιές και παρανομίες απάνω σε βουνά από παντού έχουμε φωνές SOS, από που να σας πώ; Από την Βάλια Κάλντα; Τον Παρνασσό; Τη μονή Στομίου; Το Χελμό; Το Χορτιάτη; Και αυτόν τον Ολυμπο όπως διαπιστώθηκε. Ο δρόμος από εδώ, δρόμος από εκεί,

κ.λπ.

Λοιπόν, όσον αφορά τώρα για την αξιοποίηση, εγώ θα σταθώ σε μία σύγκριση ανάμεσα σε ένα σημείο της Ελληνικής επικράτειας και σε ένα σημείο χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά. Πριν πολλά χρόνια είχαμε ακολουθήσει έναν αγώνα να πείσουμε τον κόσμο να πηγαίνει να επισκέπτεται το Φαράγγι της Σαμαριάς. Αλλόγιστη προσπάθεια χωρίς καμία μελέτη, χωρίς τίποτα. Τώρα λοιπόν τι γίνεται;

Πληροφορούμαι ότι κάθε μέρα σε όλη τη διάρκεια του καλοκαιριού στο Ξυλόσκαλο που είναι η αρχή του φαραγγιού επάνω στον Ομαλό, 40 τουριστικά πούλμαν αδιάζουν κόσμο, ο οποίος περνάει το φαράγγι. Με 50 άτομα το κάθε τουριστικό είναι 2.000 άτομα επί δύο είναι 4.000 πόδια. Λοιπόν, 4.000 πόδια κατεβαίνουν το φαράγγι και ένας που στέκεται επάνω στο Ξυλόκαστρο βλέπει τον κουρνιαχτό να ανεβαίνει επάνω, ευτυχώς που δεν υπάρχει Δίας εκεί κάτω, διότι θα τους έριχνε κεραυνούς και θα τους σκότωνε όλους και να τρομάζουνε, δεν έχει μείνει ζώο, όλα τα πάντα έχουν καλυφθεί με σκόνη και τώρα πλέον το μινι μονοπάτι έχει αρχίσει να κατεβαίνει αισθητά απ' αυτό όλο το ποδοβολητό.

Λοιπόν, καταλαβαίνετε τώρα τι γίνεται. Τώρα αρχίζουν να σκέφτονται τι να κάνουν, πως να το περιορίσουν αυτό το πράγμα. Φεύγω από εκεί τώρα και πάω στο χώρο των Ιμαλαίων. Τρόμαξε το φτωχό κράτος του Νεπάλ να πείσει τους ορειβάτες όλου του κόσμου να επισκεφθούν τα Ιμαλάια, αρχισαν λοιπόν οι ομάδες να πηγαίνουν σωρηδόν. Περιστό να σας πώ ότι στις πιο ψημισμένες κορυφές και τις διαδρομές πολλές φορές ανεβαίνοντας συγχρόνως δύο και τρεις αποστολές.

Τώρα λοιπόν τι γίνεται; Επесе τέτοια βρωμιά και τέτοια δυσοδία στο χώρο των Ιμαλαίων που τώρα πλέον αρχίζουν να οργανώνονται για να δούνε πως θα αντιδράσουν. Το πρώτο απαγορευτικό μέτρο ήταν ν' αυξήσουν την εισφορά για την άδεια. Έχει φτάσει η άδεια για την κορυφή Εβερεστ, δεν ξέρω πόσα εκατομμύρια σε Ελληνικές δραχμές. Λοιπόν, επιπλέον δημιουργούνται αποστολές καθαρισμού των Ιμαλαίων.

Προσέξτε τώρα, έχουν βγει κώδικες οι οποίοι δίνουν οδηγίες σε όλες τις αποστολές πως να συγκεντρώνουν τα σκουπίδια τους και να τα φέρνουν στην κατασκήνωση βάσης, εκείνα που καίγονται να τα καίνε, εκείνα που θάβονται να τα θάψουν και όλα τα υπόλοιπα να μπαίνουν σε σάκους για να μεταφερθούν και να πάνε σε χώρο σκουπιδιών που πάνε και τα υπόλοιπα σκουπίδια του Νεπάλ. Να μην μένουν εκεί.

Καταλαβαίνετε λοιπόν ότι όλα αυτά τα πράγματα δεν είναι καθόλου ευοίωνα και κάπου χτυπάνε καμπανάκια τα οποία μας λένε ότι κάτι παρόμοιο θα κάνουμε και εδώ αν δεν προσέξουμε. Αυτή όλη η κατάσταση για τον χώρο των Ιμαλαίων απασχόλησε κάποια μεγάλα κράτη όπως είναι οι ΗΠΑ, όπως είναι η Ινδία, το Πακιστάν, το Νεπάλ, η Κίνα και όλοι αυτοί εκεί γύρω οι οποίοι φτιάξανε το Himalayas Environment Trust, προσωπικότητες μέσα όπως είναι ο Hillary, ο Πρόεδρος της Διεθνούς Ένωσης Ορειβατικών Οργανώσεων ο Δοκτωρ Σεγκατίνι κ.λπ., οι οποίοι φτιάξανε αυτό το πράγμα και προσπαθούν οι άνθρωποι και τρέχουνε για να περισώσουν ότι μπορούνε να περισώσουν.

Εκείνο που θέλω να σας πώ είναι το εξής ότι βεβαίως εμείς παρακολουθούμε από κοντά την όλη τη κατάσταση και του εξωτερικού και του εσωτερικού. Έχει ενημερωθεί η διεθνής επιτροπή προστασίας βουνών, έχουμε τη χαρά να έχουμε εδώ την εκπρόσωπό μας στην επιτροπή την κυρία Καίτη Φατούρου, η οποία βρίσκεται εδώ, έχω γράμμα από τον Πρόεδρο της επιτροπής τον Δόκτωρ Τσίγκεν ο οποίος μου εκφράζει την αγωνία του για την τύχη του τι θα γίνει με τον Ολυμπο, τον είχα ενημερώσει τον Οκτώβριο που τον φιλοξενήσαμε εδώ, την επιτροπή όλη που εργάστηκε και τους φιλοξενήσαμε στα Σιάτιστα. Εμειναν κατενθουσιασμένοι, τους κάναμε και σχετική πλήση εγκεφάλου για το

θέμα της Μακεδονίας.

Επίσης θα ήθελα να σας πώ, βεβαίως ήταν εκ του πονηρού που τους πήγαμε εκεί. Επίσης να σας πώ, να σας διαβάσω το γράμμα του μεγάλου φιλέλληνα και μεγάλου ορειβάτη του ενός απ' αυτούς που ανέβηκαν επάνω στον Ολυμπο για πρώτη φορά μαζί με τον μακαρίτη τον αξέχαστο τον Κάκαλο, τον Φρέντ Μπουασονά, ο οποίος γράφει σε επιστολή του τότε στον Πρόεδρο του ΕΟΣ, όπως λεγόταν τότε το 1930 και του λέει:

"Αγαπητοί φίλοι Έλληνες, μην περιμένετε να είναι πολύ αργά για να διασώσεται την υπέροχη κληρονομιά σας την μοναδική στο κόσμο, τόσο για τις φυσικές ομορφιές της, όσο και για τις αθάνατες ιστορικές και μυθολογικές αναμνήσεις της. Μην περιμένετε όπως στην Ελβετία να σας ατιμάσουν οι κερδοσκόποι τα μέρη, τις περιοχές τις πιο υπέροχες, τον Ολυμπο." Μπουασονά είναι αυτός.

Εγώ αγαπητοί φίλοι, θα ήθελα να πώ το εξής, δεν θέλω να σας ταλαιπωρήσω άλλο. Δεν πρέπει να παρεξηγήσει κανείς τις επιφυλάξεις μας και την αγωνία μας για τα προτεινόμενα και για το μέλλον. Αλλά γεγονότα και διαπιστώσεις μας υποχρεώνουν σ' αυτά μας τα συναισθήματα. Θα βρισκόμαστε σε επιφυλακή και θα παρακολουθούμε με άγρυπνο μάτι κάθε βήμα, ενημερώνοντας και τους φίλους εντός της Ελλάδος και τους φίλους εκτός της Ελλάδος.

Δηλαδή την Διεθνή Επιτροπή Προστασίας Βουνών. Αυτό είναι και ολίγον προειδοποίηση. Να έχετε υπόψιν σας ότι σε περίπτωση που θα διαπιστωθεί ότι ο Ολυμπος κινδυνεύει θα δημιουργηθεί τεράστιο πρόβλημα με τεράστιες Διεθνείς προεκτάσεις. Παρακαλώ πάρα πολύ δεν θα ήθελα να βρεθούμε σ' αυτήν την θέση, διότι η πατρίδα μας έχει πολλά προβλήματα, να μην δημιουργήσουμε και Ολύμπια προβλήματα.

Εκείνο που θέλω να πώ κλείνοντας είναι ότι να μην πάθουμε αυτό που πάθανε τα Ιμαλάια. Κοιτάξτε την κατάντια. "Σώστε τα Ιμαλάια". Να μην βρεθούμε να κάνουμε αφίσα "Σώστε τον Ολυμπο", σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κύριε Χατζήδη, παρακαλώ, θα πρέπει να καταλάβετε ότι οι άνθρωποι που είναι μέσα εδώ τουλάχιστον, δεν είναι απ' αυτούς που θέλουν να καταστρέψουν ή να κάνουν ζημιές στην Εθνική κληρονομιά και δεν χρειάζεται να προειδοποιείτε. Είναι παράκληση. Αυτό όπως καταλαβαίνετε φέρνει σε δύσκολη θέση κάποιους ανθρώπους οι οποίοι έχουν πιθανόν διαφορετική άποψη από εσάς, αλλά και όλους εμάς εδώ, διότι σκοπός μας και πρόθεσή μας δεν είναι να χαλάσουμε, είναι να φτιάξουμε.

ΧΑΤΖΗΔΗΣ: Θα μου επιτρέψετε..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Οχι, δεν χρειάζεται διάλογος.

ΧΑΤΖΗΔΗΣ: Οχι, ένα λεπτό, ένα λεπτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Δεν χρειάζεται γιατί από εκεί και πέρα...

ΧΑΤΖΗΔΗΣ: Ένα λεπτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Δεν χρειάζεται ν' ανοίξουμε διάλογο, αλλά απλά μου έκανε εντύπωση το γεγονός ότι μας προειδοποιείτε και δεν υπάρχει λόγος, εντάξει;

ΧΑΤΖΗΔΗΣ: Παρακαλώ, ένα λεπτό, με συγχωρείτε ένα λεπτό. Δεν αμφισβήτησα την καλή πρόθεση κανενός. Είχα πεί και στο τηλέφωνο στον αγαπητότατο Πρόεδρο του Τεχνικού Επιμελητηρίου, όταν με πήρε στο τηλέφωνο, με ποιόν μίλησα; Α, με σας μίλησα, μάλιστα. Δεν αμφισβήτησα την καλή πρόθεση, ούτε την αμφισβήτη, την καλή πρόθεση κανενός εδώ μέσα. Προσέξτε. Δεν την αμφισβήτησα, είπα όμως ότι στην πορεία των πραγμάτων οι κομπιναδόροι καιροφυλακτούν και αυτοί είναι ο κίνδυνος για την Ελλάδα και για τα βουνά της.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Σύμφωνοι.

...:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Αυτό ποιός το είπε παρακαλώ. Αυτό όποιος το είπε να το ανακαλεσει παρακαλώ. Γιατί μπορούνε με τον ίδιο τρόπο να σκεφτούνε και άλλοι για τους άλλους. Και το Προεδρείο τουλάχιστον δεν θέλει να επιτρέψει τέτοιου είδους εκφράσεις ή τέτοιου είδους παρεμβάσεις. Κύριε Χατζήδη εντάξει, δεν χρειάζεται τίποτα άλλο είναι κατανοητά αυτά που είπατε, αλλά το ότι είναι και εδώ μέσα, δεν ξέρω ποιούς εννοείτε, ο καθένας μπορεί να εννοεί όποιον θέλει, έτσι; Λοιπόν, παρακαλώ.

ΧΑΤΖΗΔΗΣ: Δεν είπα..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Όχι, δεν είπα σε σας, είπα στο κύριο που είπε αυτό το πράγμα. Παρακαλώ πάρα πολύ. Ο κύριος...

(αλλαγή κασέτας)

ΑΝΔΡΙΔΑΚΗΣ: Λέγομαι Ανδριδάκης και είμαι δασολόγος της διεύθυνσης δασών Πιερίας. Θέλω να κάνω μιá παρέμβαση, μιá διόρθωση σ' αυτό που είπε ο κύριος Μπλάνας. Είπε ότι ο τομέας Β. και ο τομέας Γ. είναι έξω από τα όρια του Εθνικού Δρυμού όπως αυτά προτείνονται, δεν ξέρω αν δεν κατάλαβα καλά, δεν έχει λόγο να συνεχίσω, ότι βρίσκονται έξω από τα όρια του Εθνικού Δρυμού είπατε. Είναι μέσα στα όρια του Εθνικού Δρυμού όπως προτείνονται στο διαχειριστικό σχέδιο με την διαφορά ότι είναι στη περιφερειακή ζώνη, όχι στον Πρύνα.

ΜΠΛΑΝΑΣ: Συμφωνώ απόλυτα, μιá διευκρίνηση, του τομέα Α. είναι έξω, στο τομέα Β. και στον τομέα Γ. είναι μέσα...δέχομαι ότι είναι μέσα..

ΑΝΔΡΙΔΑΚΗΣ: Μάλιστα. Η θέση Πύργος είναι πάνω στη κορυφογραμμή που ξεκινάει από Φλάμπουρο πηγαίνει Τερψιθέα είναι δυτικά; Αν είναι δυτικά είναι έξω. Α, εντάξει.

Αυτό που είπατε ότι στη σελίδα 36-71, σ' αυτές τις σελίδες αναφέρετε ότι δεν είναι σπουδαία η περιοχή αυτή ή τόσο σπουδαία τέλος πάντων, όσον οι άλλες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Από οικολογική πλευρά.

ΑΝΔΡΙΔΑΚΗΣ: Απο οικολογική πλευρά. Αυτό αφορά μόνον την πανίδα και οι σελίδες αυτές που αναφέρατε είναι το κεφάλαιο της πανίδας, γιατί η χλωρίδα είναι σημαντική και το σπουδαιότερο είναι πολύ ευαίσθητη η αλπική περιοχή. Δηλαδή, οποιαδήποτε βλάβη γίνει στην αλπική περιοχή δεν αποκαθίσταται τόσο εύκολα όσο μέσα στο δάσος λόγω ακριβώς των ακραίων συνθηκών των οικολογικών, του κλίματος, του πετρώματος, δεν υπάρχει έδαφος, και λοιπά.

Και παρεπιπτόντως ήθελα να κάνω και μιá παρατήρηση γι' αυτά που είπε ο κύριος Χατζήδης, για το ότι ζητάει χρήματα από τον ΕΟΤ για την επέκταση του καταφυγίου. Δεν ξέρω για ποιούς λόγους ο ΕΟΤ δεν δίδει χρήματα, αλλά ίσως πρέπει να σκεφτεί ο ΕΟΤ ότι είναι παράνομο και αυθαίρετο το κτίσμα, η επέκταση αυτή, ήδη εκκρεμούν δικαστικές αποφάσεις, υπάρχει καταδικαστική απόφαση και πρέπει γι' αυτό να συνεκτιμηθεί. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Μάλιστα. Κύριε Ανδριδάκη ευχαριστούμε. Ο κύριος Παπανικολάου μιá δήλωση, νομίζω ότι η μεν μια σε ορδές επισκεπτών λέει δεν αναφέρεται σ' αυτούς τους ορειβάτες που σέβονται αλλά σε αυτούς και σε άλλους που αφήνουν τα άδεια κουτιά coca-cola ή πλαστικά και λοιπά, που δεν σέβονται δηλαδή με λίγα λόγια τον Ολυμπο. Αυτή είναι η αναφορά στις ορδές. Το άλλο θα το δώσουμε στον κύριο Χατζήνα να σας στέλνει τις προσκλήσεις.

Ο κύριος Παπαχατζής, ο οποίος είναι από τον ΕΟΣ Λάρισας και από την Ελληνική Ομοσπονδία Χιονοδρομίας θα ήθελε κάτι να πεί. Βέβαια για τη δημιουργία χιονοδρομικού κέντρου στον Ολυμπο, δεν θα μας κάνετε εισήγηση, φαντάζομαι να είναι πολύ ολιγόλεπτη η παρέμβασή σας.

ΠΑΠΑΧΑΤΖΗΣ: Δυό λεπτά. Θα παρακαλέσω, επειδή ακριβώς εκπροσωπώ και την

Ομοσπονδία Χιονοδρομίας να σας πω και τις απόψεις της Ομοσπονδίας Χιονοδρομίας για το συγκεκριμένο το χιονοδρομικό κέντρο στον Ολυμπο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Σας προσκαλέσαμε πάντως και δεν δηλώσατε ούτε σαν εισηγητές, ούτε σαν σύνεδροι.

ΠΑΠΑΧΑΤΖΗΣ: Και μένα μου τηλεφώνησαν και μου είπανε..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κι αυτό νομίζω πως δεν νομιμοποιεί την δική σας θέση να μας την πείτε τώρα.

ΠΑΠΑΧΑΤΖΗΣ: Εντάξει τότε, θα τα πώ σαν Σύλλογος της Λάρισας. Σαν Ορειβατικός Σύλλογος. Στα περισσότερα σημεία θα συμφωνήσω με την ανησυχία των περισσοτέρων ομιλητών όσον αφορά την σωστή αξιοποίηση και ανάπτυξη του Ολύμπου. Ο Ολυμπος είναι ένα μνημείο της φύσης και του πολιτισμού και κάθε επέμβαση σ' αυτόν όταν γίνει, πρέπει να γίνει με σεβασμό και ευλάβεια.

Συμφωνούμε κι εμείς με τις προτάσεις των Οικολόγων και του Συλλόγου Ορειβατών Λάρισας και με τον Πρόεδρο της Ομοσπονδίας, για την δημιουργία ήπιων μορφών τουρισμού όπως είναι η πεζοπορία και η ορειβασία, αλλά θα προσθέσουμε και την χιονοδρομία.

Η κατασκευή ενός χιονοδρομικού κέντρου στον Ολυμπο και συγκεκριμένα στην βορειοδυτική πλευρά του, πολύ μακριά από τον Εθνικό Δρυμό και τις ονομαστές κορυφές Σκολειό, Άγιος Αντώνιος, δεν νομίζω ότι καταστρέφει το περιβάλλον περισσότερο απ' ότι χιλιάδες ορειβάτες και οι τουρίστες 25.000 κατά τον κύριο Ζολώτα, οι οποίοι κάθε χρόνο αλωνίζουν τον Ολυμπο κατά τους θερινούς μήνες, εγκαταλείποντας κάθε είδος σκουπιδιών στο πέρασμά τους, ξεριζώνοντας τα σπάνια λουλούδια, τρομάζοντας και τα εναπομείναντα άγρια κατσίκια.

Ένα χιονοδρομικό κέντρο που θα κατασκευαστεί προσεκτικά σε κατάλληλη θέση, που θα επιλέξουν ειδικοί επιστήμονες, δεν κακοποιεί το περιβάλλον και δεν μολύνει τα υπόγεια ύδατα, ούτε καταστρέφει τις χαράδρες και οι χιονοστρωτήρες δεν καταστρέφουν το έδαφος, γιατί απλούστατα δεν έρχονται σ' επαφή μ' αυτό.

Οι δεν χιονοδρόμοι, δεν γεμίζουν όλο το βουνό με απορρίμματα, ούτε κόβουν λουλούδια, ούτε τρομάζουν την πλούσια πανίδα του Ολύμπου, γιατί περιορίζονται σε συγκεκριμένο χώρο, δηλαδή στις πίστες. Όσον αφορά την διάρκεια και την ποσότητα της χιονιού στο συγκεκριμένο σημείο, σας διαβεβαιώνω ότι εκτός από τα δύο τελευταία χρόνια που η ανομβρία ήταν παγκόσμιο φαινόμενο, τα προηγούμενα χρόνια ήταν ικανοποιητική και ποσοτικά και ποιοτικά.

Ο ΕΟΣ Λάρισας διοργανώνει αγώνες σκί καταβάσεως στον Ολυμπο από το 1967 με μεγάλη επιτυχία και συμμετοχή και οπωσδήποτε οι αγώνες αυτοί δεν γίνονται πάνω σε πέτρες, αλλά σε χιόνι. Ούτε χρειάζονται ν' ανοιχτούν καινούργιοι δρόμοι, γιατί αυτοί που υπάρχουν είναι αρκετοί. Όσον αφορά το οικονομικό κόστος αυτό των εγκαταστάσεων θέλω να επισημάνω ότι τέτοιου είδους εγκαταστάσεις χρηματοδοτεί και η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού και δεν υπάρχει κέρδος οικονομικό παρά μόνον κέρδος των παντών ηλικίας χιονοδρόμων και ειδικά των νέων που ασχολούνται με την χιονοδρομία.

Προτείνουμε λοιπόν την κατασκευή ενός αθλητικού, αθλητικού τονίζω, χιονοδρομικού κέντρου με φορέα τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, στο σημείο που προανέφερα, για να δώσουμε τη δυνατότητα και σε μιά άλλη κατηγορία ανθρώπων, που ασχολούνται με την χιονοδρομία να αθληθούν στον πανέμορφο χώρο του Ολύμπου, σε πίστες που δεν χρειάζονται ιδιαίτερη διαμόρφωση του εδάφους για να γίνουν, ούτε για να κοπούν δέντρα. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ο Δήμαρχος Λιτοχώρου ο κύριος Παπαθανασίου θέλει να κάνει μια τοποθέτηση, παρέμβαση και να πάμε μετά σε παρεμβάσεις και προτάσεις που έχουμε εδώ στο Προεδρείο.

ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ: Ηθελα κι εγώ μετά την δεύτερη μέρα να πώ τον προβληματισμό μου για την ανάπτυξη του Ολύμπου, γιατί νομίζω ότι αρκετά μας έχει ταλανίσει η όλη υπόθεση αυτή, αλλά και επειδή ακριβώς στο βουνό Ολυμπος δεν είναι Παρανασσός, είναι Ολυμπος, η ιστορία της Ελλάδας και έτσι θα πρέπει να το βλέπουμε.

Και όχι μόνον αυτό, αλλά κυριολεκτικά είναι η ιστορία της Ελλάδας ο Ολυμπος, γιατί αν τον πάρετε περιμετρικά, αν κάνετε την διαδρομή από το αρχαίο Δίον και ξανακαταλείξετε γύρω - γύρω πάλι στο αρχαίο Δίον, θα δείτε σε όλη αυτήν την διαδρομή όλη την ιστορία της Ελλάδας. Από τα αρχαία χρόνια, τα Βυζαντινά, μέχρι και τα καινούργια. Από το αρχαίο Δίον, από τις εικόνες τις βυζαντινές που είδαμε χθές από τους ομιλητές, από την επανάσταση του 1878, από την απελευθέρωση το 1912, από τους αγώνες ενάντια στους Γερμανούς στα Στενά της Πέτρας και να ξανακαταλείξουμε πάλι στο αρχαίο Δίον.

Σίγουρα το θέμα της ανάπτυξης είναι πάρα πολύ λεπτό και όταν λέμε ανάπτυξη το είπαμε και χθές, να ξεκαθαρίσουμε τι εννοούμε. Εγώ προσωπικά πιστεύω ότι η ανάπτυξη δεν είναι τίποτα άλλο παρά να μπορέσουμε να κρατήσουμε τον κόσμο στα χωριά. Και για να μπορέσουμε να κρατήσουμε τον κόσμο στα χωριά πρέπει ν' αναπτύξουμε τις τρεις παραμέτρους που υπάρχουν. Τον πρωτογενή, δευτερογενή τομέα, τριτογενή τομέα, ή έναν συνδυασμό όλων αυτών των τομέων.

Δεν θα αναφερθώ καθόλου στον κύριο κορμό του Ολύμπου γιατί απ' ότι ξέρετε κιάλας οι περισσότεροι ο Ολυμπος δεν είναι μεγάλο βουνό, μικρό βουνό είναι και είναι συμπιεσμένο από τη θάλασσα, από την ανατολική πλευρά μέχρι και τη δυτική, βόρεια και νότια, είναι και το πιο νέο σε ηλικία 180.000 χρόνια αν θυμάμαι καλά και θα πρέπει να δούμε τι θα πρέπει ν' αναπτύξουμε σ' αυτές τις περιοχές για να κρατήσουμε τον πληθυσμό όπως είπα και πιο μπροστά.

Αρα λοιπόν, θα πρέπει να δούμε ανατολικά, δυτικά, βόρεια και νότια ποιά είναι αυτά τα συγκριτικά πλεονεκτήματα τα οποία πρέπει να παραμείνουν, να αναπτυχθούν για να παραμείνουν και οι κάτοικοι εκεί. Δεν αναφέρομαι στο Δρυμό μέσα, όχι απλώς γιατί δεν επιτρέπεται, αλλά και λόγους αρχής κι εγώ είμαι ενάντιος σε οποιαδήποτε επέμβαση μέσα στον Δρυμό και δεν μπορώ να καταλάβω μέχρι τώρα για ποιό λόγο ο κάτοικος από τη Γερμανία ή από τις Άλπεις, από την Ελβετία ή την Αυστρία να έρθει και να κάνει χιονοδρομία στον Ολυμπο επάνω τη στιγμή που το έχει δίπλα του. Δεν είδα ποτέ κανέναν κάτοικο από τη Ρόδο να πάει διακοπές στη Κέρκυρα, αφού τη θάλασσα την έχει δίπλα του.

Είναι ένα πάρα πολύ λεπτό ζήτημα, καταλαβαίνω βέβαια την αγωνία των κατοίκων του δυτικού Ολύμπου και της Ελασσόνας, γιατί εκεί πραγματικά είναι προβληματική η περιοχή και θα πρέπει να δούμε κάποιες εναλλακτικές μορφές ανάπτυξης του Ολύμπου σ' εκείνη την περιοχή.

Τι εννοώ με όλα αυτά για να είμαι έτσι πρακτικός και συνοπτικός. Πάνω απ' όλα αυτό το ... Ολύμπιοι είναι η ειδική σύνδεση της θάλασσας με το βουνό και εξηγούμαι. Η Εθνική οδός 13, δηλαδή η Ελασσόνα - Λάρισα, Κατερίνη - Ελασσόνα - Λάρισα δεν έχει σύνδεση με την Εθνική Οδό 1, Θεσσαλονίκη - Λάρισα. Αρα λοιπόν, θα πρέπει να υπάρξει η αξιοποίηση του δρόμου από την Λεπτοκαρυά προς την Καρυά, ο ένας δρόμος αυτός, ή κάποιος άλλος τον οποίον μπορούμε να τον συζητήσουμε.

Όπως θα πρέπει να δούμε πως θα μπορέσουμε να συνδέσουμε τη Κοζάνη και την Ημαθία με την Πιερία. Εγώ θα έλεγα και το είπα στον κύριο Δημητριάδη ότι ο δρόμος υπάρχει αυτή τη στιγμή κύριε Δημητριάδη. Ο δακτύλιος υπάρχει, είναι δασικός δρόμος, από την Λόκοβη προς την παλαιά Βροντού, προς το αρχαίο Δίον. Λιτόχωρο, παλιά Λεπτοκαρυά, Καρυά, Συκαμυσιά, Άγιος Δημήτριος, Πέτρα, Λόκοβη, υπάρχει ο δρόμος ο βασικός ο οποίος μπορεί να αξιοποιηθεί και

να αποτελέσει τον περιφερειακό δρόμο που θα μπορεί να προσκαλούμε ξένους τουρίστες να κάνουν τον γύρο του Ολύμπου.

Είναι μια διαδρομή μοναδική, πρέπει να το έχετε διαπιστώσει κιόλας μόνος σας κι όχι μόνο αυτό, στη διαδρομή αυτή θα μπορέσουμε να αξιοποιήσουμε παραδοσιακές βιοτεχνίες μ' αυτά τα οποία έχουμε να παράγουμε στην περιοχή αυτήν, από τσίπουρο ακόμη το οποίο κοντεύουμε να το βγάζουμε και δεν το έχουμε κατοχυρώσει στην ΕΟΚ, με τα αρχαιολογικά πάρκα τα οποία μπορεί να υπάρξουν στην περιοχή του Δίου ή στην περιοχή άλλων σημείων που υπάρχουν τα αρχαία, είτε με τουριστικά πάρκα, δηλαδή πάρκα φθηνού τόπου διαμονής τουριστών σαν κάμπινγκ ορεινά θα το έλεγα εγώ για να μπορέσουμε να κρατήσουμε και τον κόσμο στις περιοχές αυτές. Οπως επίσης και την κτηνοτροφία να την αξιοποιήσουμε που κι αυτήν την έχουμε παραμελημένη.

Και ο δρόμος Συκαμυνιά - Πύθιο - Κοκκινοφυλός - Λόκοβη απ' ότι ξέρω και αυτός υπάρχει και μένει μόνο να συντηρηθεί και να αξιοποιηθεί. Υπάρχει διαδρομή από τα Φωτεινά προς Μόρνα, Φτέρη και Βελβεντό, δηλαδή η σύνδεση Πιερίας ορεινού όγκου Ολύμπου με την Κοζάνη όπως και ο δρόμος Ρητίνη, Ρυάκια, Βεργίνα για να συνδέσουμε και την αρχαία Βεργίνα με την Πιερία. Εάν γίνει, έτσι πιστεύω εγώ τουλάχιστον, αυτός ο δακτύλιος, θα μπορέσει και οι παραλιακές εκτάσεις να αξιοποιηθούν, Λεπτοκαρυάς, Πλαταμώνας, Πόρων, αλλά συνάμα να υπάρξει και η σύνδεση της παραλίας με το βουνό.

Εχει διαπιστωθεί ότι ανάπτυξη στην περιοχή της Πιερίας των παραλιών δεν υπάρχει, αυτό είναι υποανάπτυξη το οποίο υπάρχει γιατί μέχρι τώρα στηριζόμασταν κι εμείς στο βλέποντας και κάνοντας. Οτι κάνουμε τώρα και για τον Ολυμπο. Είναι λυπηρό βέβαια το ότι δεν προχώρησε, δεν ολοκληρώθηκε μάλλον η μελέτη του κυρίου Δημητριάδη, εγώ έχω το πρώτο τεύχος το οποίο έχει κυκλοφορήσει στη Πιερία και αρκετά στοιχεία τα έχω πάρει και εγώ από εκείνη την μελέτη και θα πρέπει πραγματικά, δεν ξέρω εάν είναι της ώρας, αν μπορούμε να πιέσουμε κι εμείς να ολοκληρωθεί και η μελέτη προς την μεριά της Πιερίας.

Οπως επίσης θα μπορέσουν, θα πρέπει για την Πιερία, για τον Ολυμπο, να υπάρξουν κάποια κέντρα τα οποία μέχρι τώρα δεν έχουν υπάρξει και δεν έχουν λειτουργήσει. Κέντρο επιστημονικών ερευνών, κέντρο Γεωπονίας και Κτηνοτροφίας Ολύμπου, Κέντρο Πολιτισμού και Αθλησις. Ειπώθηκε και χθές και εδώ ακριβώς είναι και τα Ολύμπια χωριά τα οποία μπορούν να δημιουργηθούν, τα πολιτιστικά χωριά τα οποία θα δημιουργηθούν σε οικισμούς παραδοσιακούς, όπως είναι τα Φωτεινά, όπως είναι ο Κοκκινοφυλός, που είναι και σε υψόμετρο για να μπορέσουν να συνδέουν την πολιτιστική παράδοση και με την άθληση, για να μπορέσουμε να κρατήσουμε και συνάλλαγμα το οποίο μας φεύγει κάθε χρόνο στο εξωτερικό με τις ομάδες τις οποίες πάνε να κάνουν προετοιμασία, αλλά συνάμα να διατηρήσουμε την παράδοση και την ιστορία μας.

Και το τελευταίο που ήθελα να πώ, ότι είναι απαραίτητο να υπάρξει επιτέλους και από το μουσείο φυσικής ιστορίας Ολύμπου, το οποίο και αυτό είναι απαραίτητο, δεν έχει υπάρξει, έχει ειπωθεί χίλιες φορές ότι θα μπει σε διάφορα προγράμματα, θέλω να ελπίζω ότι κάποτε θα μπει. Και θα πρέπει τελειώνοντας να πούμε ότι η τουριστική περίοδος στην περιοχή τη δικιά μας είναι πάρα πολύ μικρή, 40-45 μέρες πόσο να την επιμηκύνουμε, όταν υπάρχουν αυτά τα καιρικά φαινόμενα τα οποία υπάρχουν στις κορυφές του Ολύμπου.

Και μάλιστα αυτή τη στιγμή, που υπάρχει ο δασικός δρόμος από το Λιτόχωρο μέχρι τα Πριόνια, φέτος ήτανε πάρα πολύ δύσκολο ν' ανεβεί κάποιος από το Λιτόχωρο στα Πριόνια επειδή το ύψος του χιονιού ήταν πάρα πολύ μεγάλο. Από την πίσω μεριά που πιθανώς να μην υπάρχουνε αυτά τα χιόνια ίσως να μπορέσουν να δούμε κάποιες άλλες μορφές αξιοποίησης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ναι, κύριε Παπαθανασίου υπάρχουνε παρεμβάσεις, υπάρχει

παρέμβαση από τον συνάδελφο τον Τάσο τον Μπαρμπούτη. Παρακαλώ ελάτε να την διαβάσετε. Από τον κύριο Δεληγιάννη, από τον κύριο..

ΜΠΑΡΜΠΟΥΤΗΣ: Θέλω να κάνω δυο παρατηρήσεις. Η πρώτη είναι ότι, ότι γίνεται μέχρι σήμερα στον Ολυμπο γίνεται είτε αποσπασματικά, γίνεται χωρίς συντονισμό, γίνεται χωρίς κανέναν κανόνα για την προστασία και για την λειτουργία του συστήματος εκεί που δεν είναι ένα απλό οικοσύστημα, έχει και λειτουργίες άλλες, έχει οικονομία, έχει χωριά και όλα γίνονται χωρίς προδιαγεγραμμένα βήματα και χωρίς μελέτες και γενικά μ' έναν πολύ επικίνδυνο τρόπο.

Δεύτερη παρατήρηση είναι ότι υπάρχει μιὰ τάση που αναπτύχθηκε και από ανθρώπους που πονάνε τη φύση και το δείχνουν με τρόπο καμιά φορά και ακραίο, η οποία τάση λέει να μην κάνουμε τίποτα, άσε τα πράγματα όπως είναι. Το γεγονός ότι αφήνοντας τα πράγματα όπως είναι, δεν έγινε κάποια σοβαρή καταστροφή τους πείθει ότι ίσως αυτή η κατάσταση είναι καλύτερη από το να υπάρξει οποιαδήποτε προγραμματισμένη παρέμβαση εκεί.

Εγώ προσωπικά δικαιολογώ αυτήν την τάση και γενικά την αναξιοπιστία των πολιτών και των οργανομένων φορέων της χώρας μας για το ότι όταν η πολιτεία παρεμβαίνει δημιουργούνται καταστροφές σαν κι αυτές που όλοι μας ξέρουμε, ιδιαίτερα σε τουριστικές περιοχές αναπτύχθηκε κατά κόρον εδώ δεν θα το επαναλάβω, και σέβομαι αυτήν την άποψη, αν κι από επιστημονικής απόψεως δεν είναι ορθή. Το πιο σωστό θα ήταν να γίνει παρέμβαση, όχι βέβαια χιονοδρομικά κέντρα που από διαίσθηση χωρίς να το έχω μελετήσει θα έλεγα όχι, αλλά επαναλαμβάνω δεν είμαι ειδικός, δεν μπορώ να πω παρά μόνο μιὰ διαίσθηση να εκφράσω, θα έλεγα λοιπόν ότι η οργανωμένη παρέμβαση είναι απαραίτητη.

Και πέρνοντας το ερώτημα που έβαλε και ο κύριος Δημητριάδης, θα κάνω μιάν απόπειρα να τα απαντήσω. Τι από οργανωτικής απόψεως πρέπει να γίνει εκεί; Πως θα λυθούν τα ζητήματα της έλλειψης συντονισμού; Πως θα λυθούν τα ζητήματα των αντικρουόμενων απόψεων που εκφράζονται και από κοινωνικές οργανώσεις και από οικολόγους και από ορειβάτες. Εδώ ανάμεσα σε ορειβατικές οργανώσεις και χιονοδρομικές ακούστηκαν διαφορετικές απόψεις, πως θα συγκαιραστούν όλες αυτές οι τάσεις για να βγει κάποια σωστή πρόταση;

Στη προσπάθεια μου αυτή να προσεγγίσω την απάντηση σ' αυτό το ερώτημα, θα πω και το εξής. Οτι, ότι έγινε μέχρι τώρα η πολιτεία απουσιάζει, η πολιτεία δεν απουσιάζει μόνο απ' αυτήν την αίθουσα θεαματικά αυτό το διήμερο που το είδατε όλοι σας, και νομίζω καλό είναι κάποια στιγμή και το ΤΕΕ να το καυτηριάσει, απευθύνομαι στον Πρόεδρο γι' αυτό, θα τα πούμε από αύριο γι' αυτό το θέμα, αν πρέπει πέραν της επισημάνσεως να φτάσουμε και σε κάποια καταγγελία.

Η πολιτεία απουσιάζει, συνεπώς όλος αυτός ο προβληματισμός που αναπτύχθηκε είναι άσχετος με την πολιτεία. Δεν πρόκειται, είμαστε πολύ μακριά από το να φτάσουμε να κάνουμε κάποια μελέτη και να γίνει αποδεκτή γιατί η πολιτεία κουφεύει. Αρα, σκέφτομαι ότι το πρώτο βήμα που θα ήταν, είναι να εξασφαλίσουμε την αποδοχή της πολιτείας. Βλέπω, δεν ξέρω όμως, πρόταση είναι αυτή, μιὰ σκέψη κάνω, ότι και ο Ολυμπος για την λειτουργία του απαιτεί κι αυτό το δικό του μηχανισμό, που θα μπορούσε να είναι ένας οργανισμός αυτοτελής στον οποίον να συμμετάσχει και η πολιτεία, να συμμετέχει η Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Όταν λέω πολιτεία εννοώ την γεωργία, το περιβάλλον, Υπουργείο Περιβάλλοντος, Γεωργίας, Πολιτισμού, που θα παίρνει υπόψη του όλες αυτές τις απόψεις, που υπάρχουν στους διάφορους αυτούς κλάδους της πολιτείας, τον Τουρισμό, την Τοπική Αυτοδιοίκηση, η οποία θα εκφράζει την κοινωνική ευαισθησία και εάν θέλετε θα βάζει και τα όρια των παρεμβάσεων, γιατί ζει εκεί

πέρα και θα τα καθορίζει πιο εύκολα.

Και αυτός ο οργανισμός, ο αυτοτελής που θα είναι ο εγκέφαλος, θα είναι αυτός που θα βάζει και τα όρια για την προστασία του Ολύμπου, θα καθορίζει και τα βήματα για την ανάπτυξή του, αν και όποια είναι απαραίτητα να γίνει, θα είναι αυτός που θα μας φέρνει σ' επαφή με τους διεθνείς οργανισμούς, που όπως ακούστηκε είναι απαραίτητο να γίνει, εαν θέλουμε να κάνουμε κάτι σωστό στον Ολυμπο και να λάβουμε υπόψη τη θετική και αρνητική εμπειρία που υπάρχει από άλλες περιπτώσεις.

Και βέβαια οι υπηρεσίες του, να είναι επανδρωμένες με επιστημονικό προσωπικό πολύ υψηλού επιπέδου, στο οποίον βέβαια θα συμμετέχουν όλοι οι κλάδοι, που εδώ τους ακούσαμε με χαρά ν' αναπτύσουν τις απόψεις τους, δασολόγοι, μηχανικοί, χωρατάκτες, και λοιπά και βέβαια και οικολόγοι, εννοώ τους επιστήμονες οικολόγους, όχι εκείνους που αυτοαποκαλούνται οικολόγοι και νομίζουν ότι μόνο αυτοί θέλουν να προστατευτεί η φύση κι όταν ακούνε μία διαφορετική άποψη την ονομάζουν δεν ξέρω κι εγώ πως.

Κι ακούστηκαν εδώ απόψεις και φωνές από το ακροατήριο σε ορισμένες περιπτώσεις, εννοώ επιστήμονες οικολόγους, διότι αυτοί θα βάλουν και το πλαίσιο του τι μπορεί να γίνει. Αυτοί έχουν σπουδάσει και ξέρουν πως μπορεί η φύση και όλα τα βήματα παρεμβάσεως του ανθρώπου μπορούν να προστατεύσουν τη φύση και να προάγουν κιόλας τη φύση κατά τη γνώμη μου.

Συνεπώς, ρίχνω αυτήν την ιδέα, δεν μπορώ να είμαι απόλυτος, τη ρίχνω για προβληματισμό και θα έλεγα ότι και το Τεχνικό Επιμελητήριο θα πρέπει να την μελετήσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Εχουμε κι άλλες παρεμβάσεις. Του κυρίου Δεληγιάννη. Κάντε υπομονή σε λίγο τελειώνουμε. Σας διαβάζω του κυρίου Κώστα Δεληγιάννη την παρέμβαση.

Η σημασία του Ολύμπου νομίζω ότι υπερβαίνει τις προσπάθειες αξιοποίησης μόνο ορειβάτες και χιονοδρόμους. Νομίζω ότι ο Ολυμπος είναι ένα παγκόσμιο ιερό βουνό και η αξιοποίησή του πρέπει να γίνει κέντρο αναφοράς της Διεθνούς Κοινότητας. Οι προσπάθειες να δοθούν γρήγορα και εύκολα χιονοδρόμηση για παράδειγμα λύσεις που δεν εντάσσονται σ' ένα συνολικό πλαίσιο ιστορικής, οικολογικής, ψυχαγωγικής και αισθητικής ανάπτυξης, μειώνουν την σημασία του Ολύμπου για την χώρα μας και τον κόσμο ολόκληρο.

Επειδή για πολλούς λόγους ενδέχεται κάποιος οργανισμός π.χ. ΕΟΤ ή Κοινότητα, π.χ. ο κακός δρόμος μέχρι την κορυφή να προχωρήσει σε μεμονωμένες λύσεις πρέπει όλες οι προσπάθειες για την προοπτική του Ολύμπου να ενταχθούν σ' ένα συνολικό φορέα όπου θα μετέχουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς, κανέναν μεμονωμένο πρόγραμμα LEADER ή κανένα παρεμφερές δεν πρέπει να αναπτυχθεί πριν να συγκροτηθεί ο νόμιμος αυτός οργανισμός για ν' αναλάβει και την διαχείρησή του.

Αυτή είναι η πρόταση και είναι παρεμφερής με την πρόταση του συνάδελφου Μπαρμπούτη.

Εχουμε μια παρέμβαση του κυρίου Παριπουλαρίδη από την Ένωση Ορειβατών Φυσιολατρών Αθηνών που λέει: Η παρέμβαση αυτή σκοπό έχει να ενώσει και την φωνή της Ένωσης Ορειβατών Φυσιολατρών Αθηνών με την φωνή όλων εκείνων που υποστηρίζουν ότι κάθε επέμβαση στο μυθικό βουνό του Ολύμπου πρέπει να γίνει με πολύ προσοχή και σεβασμό και μόνο στις χαμηλές πλευρές.

Η περιοχή πάνω από τη θέση Πριόνια, δηλαδή πάνω από την καμπύλη των 1000 μέτρων περίπου πρέπει να μείνει όπως έχει χωρίς κανενός είδους παρέμβαση που θα αλλοίωνε την τωρινή μορφή της. Αντίθετα οι δασικοί δρόμοι που κατασκευάστηκαν τα τελευταία χρόνια και δυστυχώς συνεχίζουν να

κατασκευάζονται πρέπει να καταργηθούν άμεσα.

Σε μία εποχή που όλοι μας βλέπουμε και ζούμε καθημερινά την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και όπου η έννοια της ανάπτυξης συνδέεται συνήθως με την καταστροφή του πρέπει να κρατήσουμε τα χέρια μας μακριά από το μυθικό βουνό όχι μόνο των Ελλήνων αλλά και ολόκληρου του κόσμου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Εχουμε ακόμη δύο παρεμβάσεις. Μία του κυρίου Παπαϊωάννου, θέλετε να την διαβάσετε κύριε Παπαϊωάννου εσείς; Και η άλλη είναι του κυρίου Μπουντούρα.

ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ: Θα ήθελα να μεταφέρω στο συνέδριο μία άλλη άποψη απ' όσες ακούστηκαν στο διήμερο αυτό εδώ πέρα. Την άποψη των κατοίκων των χωριών του Ολύμπου, γιατί υπάρχουν ακόμα και τέτοια χωριά. Δεν έχουν σβήσει όλα εντελώς. Αν και έτσι όπως πάμε σύντομα θα ακολουθήσουν κι αυτά που έμειναν την μοίρα κάποιων που ήδη έχουν εξαφανιστεί. Αναφέρομαι στην παλιά Σκοτεινά και τον Ανω Παντελεήμονα. Τη μοίρα τους την ακολουθεί η Κρουόβρυση, η Πουλιάνα, η Σκαμιά και γιατί όχι ο Κοκκινοπουλός και ν' αναφερθούμε και σε μεγαλύτερες, η Καλλιπεύκη, η Καρυά και δεν ξέρω ποιά άλλα έχουν σειρά στη συνέχεια.

Οπωςδήποτε να σας γνωρίσω τον εαυτό μου πρώτα απ' όλα. Είμαι ένας από τους κατοίκους αυτών των χωριών. Γεννήθηκα στην Καλλιπεύκη του Ολύμπου, υψόμετρο 1.050 μέτρα και δεν δέχομαι ότι κάποιοι από εδώ μέσα αγαπάτε περισσότερο από εμάς αυτό που λέγεται Ολυμπος. Αρα λοιπόν, πρέπει να ξέρετε ότι όταν εμείς ζητάμε να γίνει κάποια ανάπτυξη εκεί στον Ολυμπο, δεν ζητάμε την καταστροφή του Ολύμπου, ζητάμε να γίνει τέτοια ανάπτυξη ώστε να μπορούμε να συνεχίσουμε να ζούμε εκεί επάνω.

Γιατί εν έτη 1993 σας πληροφορώ ότι για ν' ανεβεί κάποιος στην Καλλιπεύκη, να φτάσει κάποιος στην Καρυά χρειάζεται ν' ακολουθήσει ένα χωματόδρομο ο οποίος όταν ο καιρός είναι βροχερός μετατρέπεται σε λασπότοπο και δεν μπορεί να φτάσει ή όταν χιονίζει όπως τις προάλλες, αποκλείεται εκεί για μέρες και βδομάδες ακόμη.

Θέλετε τουλάχιστον να τον αφήσουμε τον Ολυμπο τουλάχιστον μέχρις εκεί που είναι οι οικισμοί στην κατάσταση που υπάρχει σήμερα για να μην θιξουμε το μεγάλο βουνό; Πάτε αν είναι έτσι να ζησετε εσείς εκεί. Αλλά δεν πάτε, θέλετε απλά να τον επισκέπτεστε. Για να τον επισκέπτεστε όμως πρέπει εκεί που θα ανεβαίνετε να βρίσκετε και ανθρώπους που κάθονται.

Γιατί άλλο είναι να πάς σ' ένα μέρος και μέσα στο χειμώνα παραδειγματος χάριν ν' ακούσεις μία καμπάνα να χτυπάει, ή να δεις ένα φως αναμμένο, να νιώσεις ότι κάπου εκεί υπάρχει ζωή και άλλο είναι να πάς και να συναντάς παντού ερημιά. Γιατί έτσι θα καταντήσει ο Ολυμπος εάν μέσα στη διαμάχη αυτήν δεν φροντίσουμε τουλάχιστον να γίνουν οι βασικές υποδομές. Ο δρόμος υπ' αριθμόν 23 που

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Χρόνια..

ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ: Κύριε Λιβέρη τον γνωρίζετε γιατί ασχολήστε με την κατασκευή του δρόμου. Ξεκίνησε το '83, δέκα χρόνια, 24 χιλιόμετρα ήτανε, δεν μπορεί να τελειώσει; Ο ίδιος δρόμος που υπάρχει χαραγμένος από τον στρατό το 1952 με τα μέσα της εποχής εκείνης και οδηγεί από την Καρυά μέχρι την Λεπτοκαρυά. Που είναι; Κάποιοι χάρτες τον είχανε ασφαλτοστρωμένο.

Και ερχόντανε, ίσως κι εσείς πολλές φορές που δεν γνωρίζετε την περιοχή και κυκλοφορείτε με χάρτες και τον έβλεπαν ασφαλτοστρωμένο οι ξένοι που έρχονταν στη Λεπτοκαρυά και λέγανε θα ανεβούμε από εδώ προς τον Ολυμπο. Συναντούσαν κάποιες δυσκολίες, έ ειπαν πιθανόν εδώ να χάλασε λόγω κατολισθήσεων παραπάνω θα είναι ασφαλτοστρωμένος αφού τον έχει ο χάρτης, επίσημος χάρτης παρακαλώ και προχωρούσαν και ο δρόμος γινόταν χειρότερος, οπότε έλεγαν να γυρίσω πάλι και να περάσω όλες αυτές τις λακούβες; Ας

συνεχίσω. Και πολλοί έμεναν εκεί και έπαιρναν την ΕΛΠΑ ή ξέρω εγώ το EXPRESS SERVICE για να τους πάρει το αυτοκίνητο.

Αυτό μας δυσφημούσε ή δεν μας δυσφημούσε στα μάτια των Ευρωπαίων εταίρων μας; Πότε θα γίνει αυτός ο δρόμος; Πρέπει ν' αδειάσει η Καρυά δηλαδή για να γίνει ο δρόμος; Οι άλλοι δρόμοι που προβλέπει η μελέτη του Δημητριάδη, έργα βασικής υποδομής. Αμπελώνα, Ροδιάς, Σκαμιάς, που θα ενώσει τη Λάρισα με το βουνό. Τι γίνεται; Μπήκε στο πρόγραμμα στο δεύτερο κοινωνικό πλαίσιο στήριξης ή πακέτο Delors. Εθνικό σκέλος που σημαίνει αν μείνουν κάποια χρήματα μπορεί να διατεθούν και γι' αυτόν τον δρόμο.

Οι δρόμοι που ενώνουν τα χωριά μεταξύ τους. Ειπώθηκε προηγουμένως ότι υπάρχουν κάποιοι δρόμοι. Υπάρχουν χωματόδρομοι της εποχής του '50, τώρα πάμε στο 2000, χωματόδρομοι θα είναι ακόμη; Υστερα, εάν ο δρόμος είναι χωματόδρομος δεν μολύνει περισσότερο το περιβάλλον; Δεν καταστρέφει τα ίδια τα δέντρα με τις σκόνες που κάθονται επάνω; Το να γίνουν ασφαλτοί πειράζει; Είπαμε Καρυάς, Καλλιπεύκης, Πλαταμώνα. Οι κάτοικοι δηλαδή των χωριών ζητάνε ανάπτυξη μέχρι...

(αλλαγή κασέτας)

ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ: Η ανάπτυξη είναι η σωστότερη για τον Ολυμπο και μόνο για τον Ολυμπο και τέτοια την θέλουν οι κάτοικοι των χωριών, οι οποίοι όταν ακούνε ότι κάπου για οποιαδήποτε αιτία, κάποια φωτιά ξέσπασε τρέχουν και τη σβήνουν. Αν δεν υπάρχουν αυτοί, ποιοι θα τη σβήσουν; Αυτά ήθελα να σας πω και ιδιαίτερα να μπει πρόταση, οι δρόμοι, τα βασικά έργα υποδομής να ξεκινήσουν τουλάχιστο αύριο, αφού δεν ξεκίνησαν χθες, πριν είναι πολύ αργά. Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Εν τάξει κε Παπαϊωάννου. Υπάρχει μια πρόταση, ερώτηση, παρέμβαση ένα κείμενο αρκετά εκτεταμένο από τον κ. Μπουντούρα Νίκο. Είναι ερωτήσεις, παρεμβάσεις, έχει διάφορα στοιχεία μέσα, αλλά ακούστε αγαπητοί κύριοι, έχω τη γνώμη ότι όταν κάποιος βρίσκεται σε μια αίθουσα όπου γίνεται ένα συνέδριο, εν πάση περιπτώσει έρχονται άνθρωποι εδώ με κόπο και ίσως με μόχθο πνευματικό για τη δουλειά που κάνουνε, να πούνε κάποια πράγματα για το θέμα κανένας δεν έχει το δικαίωμα ούτε να τους ειρωνεύεται ούτε να τους λοιδωρεί, ούτε να μειώσει την προσωπικότητα τους και την αξία της δουλειάς τους. Αυτό που έκανε ο κος Μπουντούρας είναι απαράδεκτο, γι' αυτό και το Προεδρείο θεωρεί ότι αυτό το κείμενο που λέει π.χ. ο τάδε εισηγητής να μη λέει ψέμματα γιατί μεγαλώνει η μύτη του, η γιατί κάνουμε στην γκριζα αίθουσα του Τεχνικού Επιμελητηρίου το συνέδριο, είναι απαράδεκτο και γι' αυτό το Προεδρείο τα καταδικάζει και θεωρεί αυτό το κείμενο σαν να μην έχει κατατεθεί ποτέ.

ΜΠΟΥΝΤΟΥΡΑΣ: .....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (ΛΙΒΕΡΗΣ): Εσείς είστε ο κος Μπουντούρας;.. Δεν μπορείτε να πάρετε τον λόγο, όχι. Τελειώσαμε αγαπητοί φίλοι τις εργασίες του συνεδρίου αυτού. Εχω την αίσθηση ότι όλοι όσοι παραυρέθηκαν εδώ, κατέβαλλαν προσπάθεια να φωτιστεί το θέμα το οποίο είχαμε να συζητήσουμε αυτές τις μέρες από πολλές πλευρές.

Κυρίες και Κύριοι,

Φθάσαμε στο τέλος του Συνεδρίου. Σίγουρο είναι ότι οι εργασίες που έγιναν εδώ φώτισαν σημαντικά το θέμα και θα βοηθήσουν στην παραπέρα πορεία, αφού ακούστηκαν πολλές και ενδιαφέρουσες απόψεις και ακούστηκε και η κραυγή των κατοίκων της περιοχής η οποία πραγματικά φθίνει και υποβαθμίζεται μέρα με τη μέρα.

Το Τεχνικό Επιμελητήριο και ο Οργανωτική Επιτροπή η οποία έχει και την ευθύνη διεξαγωγής αυτού του Συνεδρίου, θα προχωρήσει στη διεξαγωγή συμπερασμάτων, λαμβάνοντας υπόψη όλα όσα ακούστηκαν, θα τα θέσει στη διάθεση και των συνέδρων και της πολιτείας και όλων των φορέων που έχουν αρμοδιότητα, για να δούνε τα θέματα γύρω από τον Ολυμπο.

Ευχαριστούμε για άλλη μια φορά, όλους εσάς που ήλθατε εδώ και όσους δουλέψανε για το συγκεκριμένο θέμα, τους ευχαριστούμε πάρα πολύ. Ας μας συγχωρεθούν οι αδυναμίες που τυχόν είχαμε. Σας ευχαριστώ πολύ και πάλι.

Σ Υ Μ Π Ε Ρ Α Σ Μ Α Τ Ι Κ Ο Σ Α Π Ο Λ Ο Γ Ι Σ Μ Ο Σ
Σ Υ Ν Ε Δ Ρ Ι Ο Υ

---

1. Οι στόχοι του Συνεδρίου πιστεύουμε ότι επιτεύχθηκαν σε πολύ μεγάλο βαθμό.

Στα πλαίσια τριών συνεδριάσεων (Σάββατο πρωί, Σάββατο απόγευμα και Κυριακή πρωί) έγιναν συνολικά με βάση το πρόγραμμα του Συνεδρίου, αξιολογώτατες εισηγήσεις μέσα από τις οποίες εντοπίστηκαν με σαφήνεια τα προβλήματα, οι προοπτικές, οι δυνατότες, αλλά και οι διαφορετικές απόψεις, στην αντιμετώπιση των θεμάτων όπου μέσα από γόνιμο διάλογο που ακολούθησε μπορούν - όσοι παρακολούθησαν το Συνέδριο, αλλά και όσοι διαβάσουν τα πρακτικά του - να πλησιάσουν πολύ καλύτερα τα προβλήματα και να βοηθηθούν στην συγκρότηση ολοκληρωμένης άποψης για το θέμα.

2. Ο Ολυμπος, είναι ένα τεράστιο θέμα και μια πολύ μεγάλη πρόκληση.

Η παγκοσμιότητα του βουνού, η σπάνια γεωμορφολογική διαμόρφωση, οι μοναδικοί βιότοποι, η χλωρίδα, η γειτνίαση του με τη θάλασσα, η στρατηγική του θέση στον Ελλαδικό χώρο, τον κάνουν ένα ανεκτίμητο κεφάλαιο, έναν τόπο πάνω στον οποίο καλείται και μπορεί να επενδύσει η ανάπτυξη.

Ο Ολυμπος είναι ταυτόχρονα και μνημείο της φύσης, της ιστορίας και του πολιτισμού που έχει ανάγκη από προστασία και προβολή, για να μη ξεθωριάσει ο μύθος, για να μη σβήσουν οι μνήμες, για να μη σταματήσει να μνημονεύεται η χώρα μας ως πρωτοπορία της πνευματικής και πολιτιστικής εξέλιξης του ανθρώπινου πολιτισμού.

Οποιαδήποτε λοιπόν παρέμβαση στον Ολυμπο και οποιαδήποτε ενέργεια για την ανάπτυξη του, πρέπει να είναι ποιότητας και μεγέθους που πρωτίστως θα διασφαλίζουν την προστασία και την ανάδειξή του.

3. Η σημερινή κατάσταση του Ολύμπου και της ευρύτερης περιοχής του, είναι η εξής:

α) Η περιοχή, ιδιαίτερα από την πλευρά της θάλασσας, έχει έντονη μεν αλλά απρογραμμάτιστη και αποσπασματική οικιστική τουριστική ανάπτυξη, η οποία έχει υποβαθμίσει την περιοχή σε σχέση με αυτό που θα μπορούσε να είναι, ανάλογα με τις δυνατότητές της.

β) Δεν υπάρχουν συνολικές και προγραμματισμένες λειτουργίες, ούτε και η απαιτούμενη ανάπτυξη των πλούσιων στοιχείων της περιοχής που θα έδεναν την οικονομική με την πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου.

γ) Δεν υπάρχουν οι απαιτούμενες μελετημένες παρεμβάσεις και η δημιουργία υποδομών με τις οποίες να μπορούν να εξυπηρετηθούν σωστά και αποτελεσματικά οι πολίτες επισκέπτες.

δ) Δεν υπάρχουν τα αναγκαία μέτρα προστασίας, τουλάχιστον στο βαθμό και την έκταση που απαιτείται για την προστασία των αρχαιολογικών θησαυρών αλλά και του φυσικού περιβάλλοντος.

ε) Η περιοχή από την πλευρά της Θεσσαλίας είναι σχεδόν εγκαταλελειμμένη. Κανένα σοβαρό έργο υποδομής, κανένα μέτρο προστασίας, κανένα μέτρο προβολής και ανάδειξης του Ολύμπου.

Τα χωριά καθημερινά αργοπεθαίνουν.

Είναι χαρακτηριστική η κραυγή αγωνίας, που έφθασε μέχρι την αίθουσα του Συνεδρίου, των κατοίκων ότι τα χωριά σε λίγα χρόνια θα ερημώσουν και τότε θα καταστραφεί ολοσχερώς και ο Ολυμπος.

Είναι επίσης φανερό η φθορά στον ίδιο τον Ολυμπο, από την έλλειψη μέτρων προστασίας στην πανίδα, στην χλωρίδα και ορισμένες φορές και στο τοπίο.

Είναι επομένως ανάγκη να ληφθούν μέτρα και να γίνουν έργα προστασίας, ανάδειξης και ανάπτυξης του Ολύμπου και των παραολυμπικών περιοχών.

Το ζητούμενο είναι ποιά μέτρα, ποιά έργα, από ποιούς θα αποφασιστούν αυτά, με ποιό στόχο και με ποιά φιλοσοφία.

4. Είναι απόλυτα κατανοητή η ευαισθησία και η αγωνία όλων όσων, αναλογιζόμενοι τα άσχημα αποτελέσματα των άστοχων ανθρώπινων παρεμβάσεων στο φυσικό περιβάλλον, φοβούνται μήπως έχουμε και εδώ παρόμοια φαινόμενα. Ακόμη περισσότερο γιατί στην περίπτωση του Ολύμπου δεν χωρά η παραμικρή αστοχία ή λάθος.

Δεν μπορούμε όμως να παραγνωρίσουμε την αξία της επιστημονικής ανάλυσης και του ορθολογικού σχεδιασμού στη διαδικασία της ανάπτυξης, η έλλειψη ακριβώς των οποίων έχει δημιουργήσει τα προβλήματα στο περιβάλλον, όπως συμβαίνει μέχρι τώρα και στην περίπτωση του Ολύμπου και στην Παραολυμπία περιοχή.

Είναι απαραίτητο λοιπόν, ο επιστημονικός και ορθολογικός τρόπος προσέγγισης των θεμάτων που μαζί με την αυξημένη ευαισθησία αλλά και την ευθύνη της πολιτείας, των φορέων και των πολιτών, όπου όλοι μαζί στην προκειμένη περίπτωση πρέπει να έχουν λόγο στην λήψη των αποφάσεων, θα μπορούσαν να προσδιορίσουν τις απαιτούμενες παρεμβάσεις και τρόπο υλοποίησης, έτσι ώστε να μη δημιουργούνται βλάβες τόσο στο περιβάλλον, όσο και στην υπόσταση του βουνού.

Δεν μπορεί λοιπόν να μπαίνει το δίλλημα "ή θα έχουμε ανάπτυξη με δυσμενείς οικολογικές συνέπειες ή θα έχουμε ανεπτυγμένη οικολογία με οικονομική καθυστέρηση"

Μπορεί να έχουμε και ανάπτυξη και προστασία του περιβάλλοντος, στην περίπτωση δε του Ολύμπου πιστεύουμε ότι η ίδια η ανάδειξη και η προβολή του Φυσικού, Πολιτιστικού και Ιστορικού περιβάλλοντος θα είναι και η προστασία και η ανάδειξη της περιοχής.

5. Η ανάπτυξη του Ολύμπου δεν μπορεί προφανώς να σημαίνει την εκτέλεση μιας σειράς έργων, χωρίς αυτά να είναι ενταγμένα σε ένα πλαίσιο για μια προγραμματισμένη μακρόπνοη και συνολική ανάπτυξη της περιοχής η οποία θα λάβει υπόψη πρωτίστως τον χαρακτήρα του Ολύμπου ως μνημείο παγκόσμιας αναφοράς.

Αυτό σημαίνει ότι οι έχοντες την ευθύνη της απόφασης πρέπει να έχουν συνολική γνώση των θεμάτων και των προβλημάτων και επαρκή εμπειρία σε παρεμβάσεις τέτοιου είδους.

Δεν πρέπει επίσης οι οποιεσδήποτε ενέργειες και αποφάσεις να αμφισβητούνται σοβαρά από ανθρώπους που μπορούν να προβάλλουν αντίθετες θέσεις. Οι όποιες αποφάσεις πρέπει να γίνονται αποδεκτές από την πλειονότητα των ενδιαφερομένων και από αυτούς ακόμα που σήμερα είναι κατά των παρεμβάσεων.

Αυτό σημαίνει ότι οι έχοντες την ευθύνη των αποφάσεων πρέπει να είναι άνθρωποι κύρους και να εκφράζουν την συνολική αντίληψη για το δέον γενέσθαι, όπως θα διαμορφώνεται μέσα από διαδικασίες διαλόγου και συζητήσεων στους φορείς και τα ιδρύματα της περιοχής. Τις δυνατότητες αυτές μπορεί να συγκεντρώσει μόνο ένας φορέας, υπό μορφή Οργανισμού, ο οποίος θα περιλαμβάνει ειδικούς επιστήμονες κύρους που θα πλαισιωθούν με την ίδια λογική από εκπροσώπους της Τ.Α. των Επιστημονικών φορέων και των Σωματείων και Οργανώσεων που έχουν σχέση με το θέμα.

Ο φορέας αυτός θα αναλάβει την ευθύνη του καθορισμού του πλαισίου ανάδειξης του Ολύμπου, της κατάρτισης των αναγκαίων προγραμμάτων και της αντιμετώπισης γενικών θεμάτων που έχουν όμως επείγοντα χαρακτήρα αλλά και τον έλεγχο της ορθής εφαρμογής των αποφάσεων και των προγραμμάτων. Ο Οργανισμός αυτός θα μπορούσε να αποτελέσει και τον φορέα διαχείρισης και διατήρησης αυτής της ανάδειξης.

6. Με βάση τέλος, όσα στο συνέδριο ακούστηκαν από τους κ.κ. Εισηγητές, αλλά και τους εκπροσώπους των διαφόρων Δημόσιων Υπηρεσιών και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα μπορούσαν κατ' αρχήν να ληφθούν και να προγραμματιστούν ήσσονος σημασίας αλλά αναγκαία έργα και ενέργειες, προκειμένου να προστατευθεί ο Ολυμπος από την φθορά και να προληφθούν ανεπιθύμητες παρεμβάσεις και εξελίξεις σήμερα.

Τέτοιες προτάσεις που ακούστηκαν από τους περισσότερους εισηγητές είναι:

1. Η λήψη μέτρων για την προστασία της χλωρίδας, αλλά και ιδιαίτερα της πανίδας του Ολύμπου (απαγόρευση κυνηγιού κ.λπ.)
2. Η λήψη μέτρων και παράλληλη παροχή κινήτρων για την αναβάθμιση των Οικισμών γύρω από τον Ολυμπο και την διατήρηση του παραδοσιακού τους χαρακτήρα.
3. Η απαγόρευση κατασκευής δρόμων από τις Κοινότητες (αγροτικών - κτηνοτροφικών), στην αλπική ζώνη.
4. Η έρευνα, αξιοποίηση και προστασία των αρχαιοτήτων των παραολύμπιων Κοινοτήτων, ιδιαίτερα προς την πλευρά της Θεσσαλίας, όπου παρατηρείται υστέρηση.
5. Η ολοκλήρωση του οδικού κυκλώματος στους πρόποδες του Ολύμπου για τη σύνδεση των παραολύμπιων Κοινοτήτων Καλύβια - Πύθιο - Κοκκινοπηλός - Πέτρα Πιερίας και τη σύνδεση του κυκλώματος με το οδικό κύκλωμα του κάτω Ολύμπου (Καρυά - Καλλιπεύκη - Ραψάνη).
6. Οι βασικές οδικές προσβάσεις προς τον Ολυμπο από Αμπελώνα προς Συκαμινέα και από Καρυά προς Λεπτοκαρυά Πιερίας με στόχο την οικονομική ανάπτυξη των περιοχών και τη συγκράτηση του πληθυσμού στον τόπο τους.

Προτάσεις και μελέτες υπάρχουν πολλές και ιδιαίτερα εμπειριστατωμένες. Απαιτείται σε ορισμένες περιπτώσεις η συμπλήρωσή τους και η εξειδίκευσή τους, ώστε οι προτάσεις αυτές να γίνουν προτάσεις για υλοποίηση.

Επισημαίνουμε τις ειδικές προτάσεις, της Κας Παντερμαλή και του κου Δημητριάδη, οι οποίες πρέπει να προσεχθούν ιδιαίτερως.

Πιστεύουμε, ότι τα προαναφερόμενα είναι δυνατόν να υλοποιηθούν με τη συγκεκριμένη αντίληψη, όπως το Συνέδριο αυτό προέκυψε.

Προϋπόθεση είναι η θέληση να προστατέψουμε την ιστορία μας και τον πολιτισμό μας αλλά και να καλυτερέψουμε τις συνθήκες της ζωής των ανθρώπων της συγκεκριμένης περιοχής και να βοηθήσουμε την ανάπτυξη της χώρας μας, πράγματα τα οποία δεν είναι ασυμβίβαστα.

Απαραίτητη πάντοτε προϋπόθεση παραμένει και η θετική θέση της πολιτείας στην πρόταση για μια μελετημένη, προγραμματισμένη και αποτελεσματική παρέμβαση και διάθεση των απαραίτητων προς τούτο κονδυλίων.

Η ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ